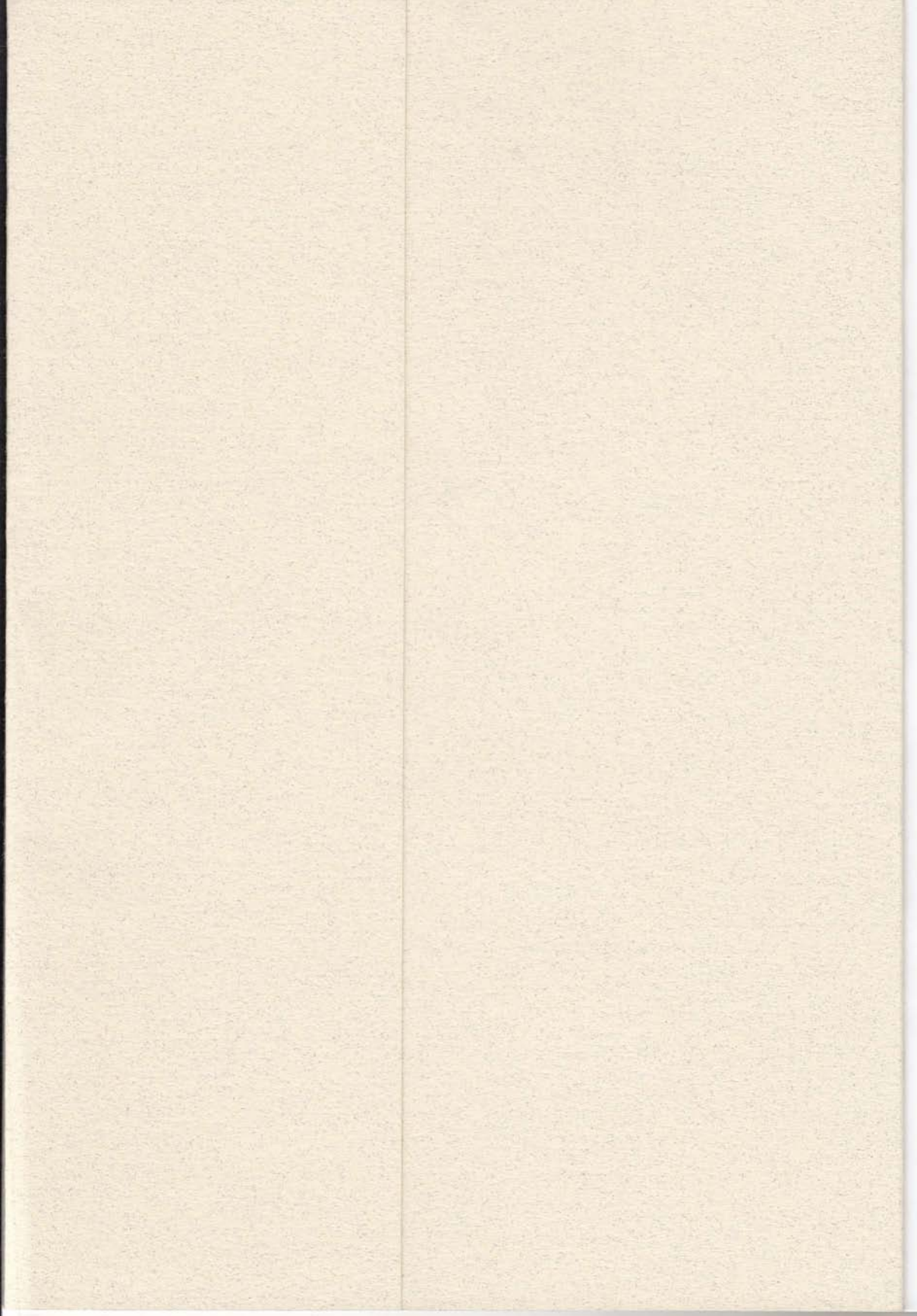

HATÁR GYŐZŐ BIBLIOGRÁFIA

HATÁR GYŐZŐ BIBLIOGRÁFIA

Kiadó: Miskolci Egyetem Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék
Szerkesztette: Kabdebó Lóránt
Tipográfia: Funák András
Borító: Urbán Tibor

Emlékkönyv
Határ Győző 85. születésnapjára
„50 éve Miskolcon”
jubileumi év
programja keretében
készítette a
Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Miskolc
1999.

Határ Győző írói pályaképe

(*1914. november 13. -)

Készítette Kabdebó Lóránt egyetemi tanár

Ha a magyar irodalomban a Nyugat »nagy« nemzedékeként emlegetett írói csoportosulásnak a szét-hullás ellenében a „kikerített poémát” vállaló, a mű megszerkesztettségét célul kitűző alkotói módját a *klasszikus modernség* megnevezéssel írjuk le, akkor az avantgárdot követő vagy megkerülő, az előzményektől elkülönülő alkotói beszédmód jelentkezését a *modernség második hulláma* vagy a *másodmodernség* elnevezéssel jelölhetjük, jelezvén ezáltal egyfajta folyamatosságot, de emellett hangsúlyozva a különbözőést is. A kiválasztott megnevezés az alkotói beszédmód alapján történő azonosítást vállalja, megkülönböztetésül a korábban használatos, stílusjegyek vagy nemzedéki hovatarozás szerinti elnevezésektől (újklasszicizmus, újrealizmus, új tárgyiasság; a Nyugat második és harmadik nemzedéke, népi-ek és urbánusok). Mivel az eddig szokásos csoportosítások éppen azt a különbözőést gátolják megrajzolni, amely a húszas évektől a *beszédmódban* válik leírhatóvá. Ez az alkotói mód a lírában a hangnemi egységet megkívánó, a mondatítéletazonosságot kétségbevonhatatlan tényként kezelő monológ típusú alkotói beszéd ellenében jelenik meg, miután annak egyirányú, célképzetes megoldásai kielégítetlenül hagyják a költőt, a megoldatlanság benyomását váltva ki. A hagyományos alkotói beszéd helyett az ön- és világértelmezést „körülbeszélésben” megvalósító, a személyiséget valamely másikkal valamiről folytatott beszéddel kifejező, a bármilyen szövegben mindig is meglévő poétikai dialogicitást előhozó és kiemelő – sőt műszervező erővé avató – gyakorlat alakul. Az így megnevezett beszédmódnak a prózában szerintem a jellemzője: a történet és a jellem korábbi meghatározóként való hangsúlyozottságával szemben az alkotói tudatban a szöveg grammatikai és mitikus felépítettsége válik meghatározóvá, az alkotóelemek – művön belüli és kívüli – minél teljesebb átjárhatóságának megalapozottságával.

A század második felében megjelenő *utómodernségben* azután a szöveg szerkesztettségében a történet-mondat és a mítosz-archetípus tudatbeli azonosíthatósága problematikussá válik. Majd a *posztmodernben* a szövegszerűség az önmagában létrejövő dialogicitásával alakítja meg azt a tudatot, amely egyrészt az intertextuális összegyűjtésben-viszonyításban-szerkesztésben (író), másrészt a befogadás folyamatában (olvasó) érkezik el létezésének mikéntjéhez.

A magyar prózában ilyen »tisztá« képletek sosem jöttek létre: egyrészt az ábrázoláselvű, a kettőzött valóságra vonatkoztatott (közkeletű névvel a tükrözési elv alapján működő) gyakorlat végig benne maradt az alkotói és a befogadói igényrendszerben egyaránt; másrészt a személyiség megalkothatóságának és a metafizikai elrendezettségnek a vágya végig él a prózabeli modernség *mindegyik* fázisában. A dialogicitás hangsúlyosabbá válása a prózában ezáltal nem a határozott elkülönülés jegyében folyik: a hagyományozott gyakorlatra merőlegesen megjelenő – de egyben mindjárt a hagyományhoz is szervülő – kezdemények jobbra a *tematikán belül* zajlanak. A prózaszöveget is érintő alakulás inkább epizodikus jelentkezik, a korábbi epizódok igazi érvényesülése jobbra a posztmodern horizont világirodalmi hatásra történő felnyílása után következik el: irodalomtörténeti jelentőséggel és kevésbé az irodalmi

folytonosságba épülve. (Azaz előbb jelenik meg mondjuk Esterházy befogadása, és csak ezt követi Szentkuthy vagy Határ Győző életművének kanonizálása.) A kettőzött valóság módszerével és a művön kívülről adott valamely metafizikai rendezőelvel való határozott szakítás a magyar prózában végül is csak a nyolcvanas évektől megjelenő *posztmodernségben* következik el, bárha ebben a prózában az alakuló sohasem-végeredmény-megformálódás sem zárja ki a szövegszerűségeen belüli személyiségbeli vagy metafizikai vonatkozatottságot. Jellemző speciális vonásként felvállalja a század történelmi és világirodalmi eseményeihez „átkódolva” viszonyított hazai prózahagyományok hangsúlyos szervítését az alkotásfolyamatba. Ezzel egyben újírja – erről a horizontról – a század megelőző magyar prózáját Csáth Gézától Móriczig, Szép Ernőtől Kosztolányiig, Máraitól Ottlikig.

Ebből a szellemi útkeresésből a magyar prózában két életmű, a Szentkuthyé és a Határ Győzőé emelkedik ki. A magyar modernség második hullámának két klasszikus nagyságrendű, mégis sokáig értetlenséggel fogadott teljesítménye. Életművükből is két mű: a *Prae* illetőleg a *Héliáne*. Ez utóbbi alkotás létrehozója, Határ Győző a mai napon tölti be 85. születésnapját.

* * *

Az életrajz eseményei általában fontosak bármely életmű alakulása szempontjából. Háttérként. De olyan népeknél, ahol a történelem állandóan beszél a magánemberi életpálya alakulásába, ott elsődűen meghatározóvá válik, és nemcsak a tematikába, de még a művek stílusába is sugalmazóan beleszőődik. Mint például a közép-európai térségben. Határ Győző életműve éppen azért lehet reprezentáló ebből a szempontból is, hiszen benne egymást keresztezik a modern irodalmi beszédmódok és a közvetlen történelmi meghatározottság. Aggályosan távol tartaná magát minden helyhez és alkalmisághoz kötött esetlegességtől, mégis a század művészi beszédmódjainak figyelembevételével létrehozott életmű minden mozzanatában tettenérhetjük a helyi történelem ihlette motívumokat is. Életműve kötődik a világirodalom kortársi törekvéseihez, nyitott a filozófia korszerű problematikája felé, ugyanakkor kapcsolódik a közép-európai és a sajátosan magyar kulturális és irodalomtörténeti adottságokhoz is. Önironikus understatementtel panaszkodhatna ugyan elszakíttóságát a magyar irodalom tematikájától: „Bűnöztem, atyámfiai, súlyosan vétettem irodalmunk nemzeti illemtörvénye ellen s nem is egyszer. Olyan könyveket – (is!) – írtam, amelyeknek azonkívül, hogy magyarul íródtak, a magyarsághoz semmi közük. Íródhattak volna akármelyik nyugati nyelven.” Mégis – azt hiszem – barátainak az a meglátása érvényesebb, amelyről költőkortársa, Weöres Sándor tájékoztatta egyik levelében; az 1956 őszeről kelt levél egyetlen regényről beszél ugyan, de a jellemzés Határ Győző egész életművére érvényesen hangzik:

Kedves Győző,

köszönöm leveledet, tanácsaidat. Szükséges és igen hasznos dolgokra figyelmeztetsz a tervezett folyóirattal kapcsolatban; leveledet gondosan elteszem és alkalomadtán a szerkesztőtársaknak megmutatom, ha a folyóirattervből tényleg lesz naposcsibe.

És ha valóban nem csak terv marad: remélem, hogy írásaidra és közreműködésedre számíthatunk.

Ezelőtt pár héttel Balatonfüreden író-társaságban beszélgettünk arról: van-e olyan magyar regény, mely világsikert arathatna; mely francia, angol, vagy német fordításban nem sikkadna középszerűvé, hanem pótolhatatlan értéként ragyogna? Sorra vettük a múlt és jelen kb. félszáz íróját. Egyrészüknél (pl. Kemény Zsigmond, Krúdy) az látszott valószínűnek, hogy világhírű klasszikusok árnyékába kerülnének, másodlagosaknak látszanának, nagyrészt önhibájukon kívül. Más részüik, pl. Jókai, a nemesebbfajta fél-ponyvához hasonlít fordításban. Legtöbbjük pedig olyan volna, mintha az ember belép Paks vagy Balmazújváros múzeumába, ahol a legesleghitelesebb helybeli varsát, kapufélfát, pruszlikot, sámedlit, dudabőrt, rokkát, stb.-t látni százszámra; nagyon igaz, csak éppen nem érdekes, hogy ott éppolyan a varsa, kapufélfa, stb. Végül is, mindnyájunk nagy meglepődésére, a Te „Heliáne” regényednél kötöttünk ki: ez a regény európai, anélkül, hogy úgy volna európai, mint a nyugatiak; érdekes; Duna vidéki, de nem mucsai; ha lefordítanák nyugati nyelvre, nem zökkenne valamely nagy előd hatáskörébe.

Jó visegrádi üdülést és munkát kíván, ölel

1956. okt. 17.

Weöres Sanyi.

Határ Győző életművét két véglet határozza meg: távol él a magyar irodalmi folytonosságtól, mégis kötődik a régió sajátos világához; bárha élete jelentős részét emigrációban tölti, és egész pályáját (tehát otthoni életét is!) a magyar irodalmi közélettől különváltan élte — írói beszédmódja minden mozzanatával kötődik az itthoni klímához (sőt az emigráció utóbb talán még inkább összeköti a hazai irodalommal). Hadd idézzem e szempontból 1987. augusztus 30-án hozzám írott levelének egyik — ide vágó — részletét: „Tudod, a derék Haldimann Éva (NZZ-ban) azt írta egyszer az Éjszaka minden megnő francia változatáról, hogy végső fokon az író »emigrációs magányát« tükrözi, azt a »sivatagot«, amiben él. Ezzel szemben a valóság az, hogy éppen harmincegy éve nem vagyok emigráns - addig az voltam; nem élek az egyedüllét »sivatagjában« és emigráns-létem a mások agyréme, nem az enyém.”

* * *

Az első világháború kitérésekor született, pontosabban akkor, amikor a közép-európai lelkesedés szerint már győztesen otthon kellett volna lenniük a katonáknak: „mire a lomb lehull”, 1914 őszén. Persze a történelem másképp alakult: a háború folyt tovább, a katonáskodó apa még az újszülöttet sem láthatja, utóbb pedig a korábban kitűnő nyomdaipari papírszakértő a háború sérültjeként egy hosszú életen keresztül ápolásra szorul, a fővárosba költöző családját nemhogy irányítani és elartani, de összetartani sem tudja. A felnövekvő ifjú hamar önellátó életre rendezkedik be. Ifjúkorának anyagi kiszolgáltatottsága megtanítja, hogy egy életen át függetlenítse életmódját az írói létől. Ebből

következően Határ Győző életrajzának szinte minden mozzanatában különbözik a magyarországi írópályáktól. Rajzkészsége építészmérnökként keresett munkatárssá avatta, utóbb pedig széles körű nyelvismerete (latin, görög, német, angol, francia, orosz) a frekventált fordítók között tarttatja számon. Mind a háború előtt, mind utána az átlagos értelmiségi életszínvonalat meghaladó életmódot tudja biztosítani önmagának. Mindezt mégis úgy, hogy a pénzkereset mellett maradjon ideje szabadon foglalkozni irodalmi alkotómunkával. Párhuzamosan tanul építészetet és végzi felsőfokú zenei tanulmányait. Majd mindkettőt szüneteltetve autodidakta módon óriási filozófiai műveltségre és gondolkozóképessegre tesz szert. Közben a folyóiratok és az irodalmi csoportosulások megkerülésével, szinte az ismeretlenségben érik íróvá.

Háború előtti kéziratai elvesztek. (Ugyanis a hazai politika ellenében tevékenykedett, ezért letartóztatják, kézírataiban „kormányzógyalázó” kitételeket fedeznek fel, és az inkriminált regénygépíratokat a kormányzóhoz juttatják; feltehetően a budai vár ostromakor valamelyik irattárban pusztultak el; egyetlen regényét találja meg a szétbombázott rendőrség irattárában 1945-ben az ostrom után, az 1939 tavasza és 1942 októbere között készült, *Csodák Országá HÁTSÓ-EURÁZIA* címűt, ennek átdolgozott változata azután 1988-ban jelenik meg Londonban, az Aurora könyvek sorozatban két kötetben.) A regényeiben talált politikumért öt évi fegyházra ítélik. Az ország német megszállása után büntetését töltő elítélt belekerül egy politikai börtönlázadásba és csak csodával határos körülmények között menekül meg.

A háború előtt a jobboldallal került szembe, az ostrom után a kommunista rendszer közösi ki az első perctől. Megjelent regényét (*Heliáne*, 1947) és verskötetét (*Liturgikon*, 1948) zúzdába küldik, a regény kritikusa a vezető irodalmi folyóiratban politikai szempontból életveszélyesen megfenyegeti a szerzőt. Amikor megélhetését fordításokkal biztosítja, Lukács György vele kapcsolatban hangoztatja, hogy sok fordítással kell ellátni, mert így a szocialista irodalmi életnek dupla nyeresége lesz: Határ kiválóan fordít, és addig legalább nem ér rá saját műveket írni. Egy újabb, a politikai viszonyok következtében kiadhatatlanná váló regény (*Az Őrző Könyve*, 1949, megjelent: 1974, Aurora könyvek, München, majd 1992. *Életünk könyvek*, Szombathely) megírása után, 1949 őszén megkísérli illegálisan elhagyni az országot. Elfogják, tiltott határátlépés kísérlete miatt két és fél évi börtönre ítélik, majd internálják (fogsága egy részét ugyanabban a börtönben tölti, ahol akkor már emléktábla örökíti meg a háború alatt átélt börtönlázadás emlékét). Az étkezési körülmények elleni börtönstrájk következményeként szigorított büntetésként a hírhedt márianosztrai börtönbe kerül, ahol a szenvedés és éhezés delíriumában dramatizált hallucinációk sugallatára kigondolja az utóbb élete főművének tartott »világdrámájának«, a *Golghelohinak* első változatát. A börtönből szabadulván építészmérnöki munkakörben dolgozik, majd ismét műfordításokkal tartja fenn magát, többek között Rabelais-t, és Laurence Sterne remekét, a *Tristram Shandyt* és az *Érzelmes utazást* fordítja. 1956-ban, a forradalom leverése után elhagyja az országot, feleségével együtt rövid ideig Bécsben tájékozódnak, majd Londonban telepsznek le. Londonban a BBC magyar adásainak munkatársaként dolgozik, Wimbledonban él Hongriuscule nevet viselő Viktóriakorabeli házában. Életműve itt teljeseedik ki: még otthon írott regényei valamint a már Angliában keletkezett könyvei sorra megjelennek. Sokáig csak nyugati kiadásban, 1986-tól már magyarországi kiadók gondozásában is. Magyarország-

ra első alkalommal Weöres Sándor temetésére tér haza, ahol ő tartja a búcsúztató beszédet. A magyarországi rendszerváltás után a magyar irodalom megbecsült alkotója, 75. születésnapján az egyik legmagasabb állami kitüntetésben részesül, majd 1991-ben elsőként kapja meg a külföldön élő magyar írók közül a Kossuth-díjat, a legmagasabb magyar állami művészeti kitüntetést.

* * *

A látszat: Határ Győző bűvész, aki mindent meg tud csinálni. Virtuóz, akinek a mesterség minden trükkje a kisujjában van. És él is vele: eleme a játék, a latin derű.

A valóság: Határ Győző moralista művész, aki visszafordíthatatlanul arra irányítja pályáját, amerre a belső kényszer hajtja. Ellenzője minden megszállott elfogultságnak. Szabad szellem, akit – épp a szabadság eszményének nevében – a legkegyetlenebb rabtartó kényszerít pályára: önmaga.

A látszat és valóság megszenvedett párharca: műveinek ironikus feszültsége. A játész ember és a vizsgálódó szellem egyeztetése.

Latin szellem, de már a kései császárkor idejéből. Hívő, aki a hit ellentmondásosságán akadt fenn. Individualista, aki tudja, hogy csak a közösség egészével együtt lehet megmenteni a személyes létezési formát. Ironikus a kétségbeesésig, hős a szerep kétségbevonhatóságáig. Magányos, aki hatni akar; politikus, aki céltalannak lát minden ténykedést. Provokáló az összeférhetlenségig, klasszikus a sokféle kötődésben. Befogadó a szétrobbanásig, egyöntetű az állandó ismétlődésig.

Sorsa: hit és ellenszegülés, érte börtön, majd számkivetettség. Színhelye évtizedek óta: Hongriuscule. Az egyszemélyes (kétszemélyes!) „kis-Magyarország” Londonban. A számkivetettségben teremtett arkhimédészi pont. Hongriuscule mégsem politikai száműzetés (ha annak is indult, valaha); „procul negotiis”-lét, ahol zavartalanul leírhatja, ami a börtönének magányában felgyűlt benne, és ahol feldolgozhatja a negotium tapasztalatait. Zavarhatatlanul. De sokáig visszhang nélkül is. Már régen az otthoni világ sokszoros idegvégződése volt, akihez mindenhonnan érkeztek információk (küldött művek, levelek, telefonok formájában), akinek az éter hullámain érkező hangjára várakozással figyeltek — művei mégiscsak nehezen találhatták meg hazavezető útjukat. Előbb csak barátokhoz, könyvtárakba érkezhettek jellegzetes aranynyomatú könyvei mint nyugati kiadványok, a magyarországi kiadás csak a nyolcvanas évek közepétől kezdett csordogálni.

A század legnagyobb zavarait szenvedőként és bele nem törődő lázadóként élhette át. A fasizmus-sal szemben forradalmár lett — a francia forradalom értelmében; a sztálinizmus ellenében a polgárerényeket és a latin értelmet csillantotta meg. Áldozat lett mindkét esetben. Ezzel az alapvető élménnyel érkezett Hongriuscule-be: elhagyva az ihlető társaságot, nem vetve le az élmények terheit. Éppen elég feldolgoznivalója maradt. Látszólag bezárkózott — a mítoszok világába, a képzeletében összetorlódó történelembe —, valójában sajátos módon kinyílt a század lényegi kérdései számára. Nem publicista-ként. Íróként kérdez, szuverén, esztétikailag érvényes művekben.

* * *

Miből született ez az írói világ? Minden világirodalmi, zenei és filozófiai ihlet mellett itthoni forrásból, közép-európai tapasztalatokból. Akkor is ide kötődik, ha látszólag idegen volt is valaha itthon. Egy szembesítés és egy szemléleti törésvonal edzettje-neveltje.

A szembesítés: a *Hétköznapiok és csodák* és a *Tanú* Európája Horthy és Gömbös (hogy a többit ne is említsük név szerint) Magyarországn.

Ha még itthon írott és meg is jelent regényét, a *Heliánét* olvasom: látom a kötődést, az indulás ihleteit. Azt a társaságot, értelmiségi elitet, amelyik a két világháború közti időhöz kötődve a háború utáni pillanatban különböző kísérletekbe rendeződve megoldhatónak érezhette még a világ és benne a maga sorsát. A szellem erejében bízva hihetett az európai civilizáció megújulásában. Vértömlesztésre várt és nem elvérzésre. A flört és életélvezet késő latin világát felújítva a szellemi megújulás esélyeit is vélhették az adódó kalandokban.

A hazai társasági értelmiségi tudatregények szervezője a két háború közén kétféle szellemi mozgásirány volt. Az egyik – paradox módon – a tájékozatlanság, a másik – ennek ellenében – a megoldáskeresés. Hőseik szélcsendben nőttek fel, de vihar után is újabb vihar előtti csendben. Előttörténetük regénycímekben elbeszélve: az *Álmodó ifjúság* (Balázs Béla) érlelte az *Optimistákat* (Sinkó Ervin), de a háborúk és forradalmak után itthon maradottak kétségbeesve vették tudomásul, hogy végül is *Halálfia* (Babits) lettek, utódaik számára pedig úgy látszott, már csak a *Fellegjárás* (Sőtér) maradt. Biztatást nem kaptak, de érezték, hogy az eljövendő évek erős próbáknak vetik majd alá őket. Európában éltek-gondolkodtak, amikor itthon már terjedtek az „őspatkány”-ok kórjai. Azt az életet vágyták, amelyet Huxley aranyifjai éltek, szellemi válságaikat az ő receptje szerint akarták leküzdeni, csakhogy Közép-Európában nem volt elég az ironikus játék a lelkek megmentésére. Valódi tragikus helyzetekkel szembesültek. A terhek fokozatosan súlyosodtak. Magukra maradva próbáltak tájékozódni: és végül szétszóródtak. Művekkel szólva: a *Praetól* az *Utas és holdvilágon* keresztül a *Hajnali háztető*ig feszül az ív.

De épp ez a tájékozatlanság: állásfoglalás. Nem negatívum, hanem negáció: a készen kapott világ tagadása, elvetése és borzongás valami olyan külvilágtól, amely fellegjáró ködlovagokká fokozza le a tájékozódni akarókat. Minden irányban. Az a tájékozatlanság ez, amelyet átérezve Németh László elindította a *Tanú* füzeteket; amely az európai regény legújabb eredményeit összegezteti Szerb Antallal a *Hétköznapi és csodák* esszéjében; amelyben József Attila elgondolja, majd kétségbevonja a marxista társadalomelemzésre épülő forradalmi költészetet; amelyben az Eötvös-kollégium cselekvésre törekvő hallgatói kapcsolatot teremtenek a munkásmozgalommal; amely elindítja a Szegedi Fialatok mozgalmát; és amely a szocialista tájékozódást számon kérő Gaál Gábor és a Korunk figyelmét és rokonszenvét felkelti; és amelyik az új szempontok szerint tájékozódni kezdő Szekfű Gyula megbecsülő sorait is kiváltja a *Három nemzedék* újabb kiadásának függelékében; és amely a történelmi fejlődéssel leszámoló életmódok körülírására vállalkozik történelmi archetípusok megidézésével (Szentkuthy) vagy minden „egy igazság” kétségbevonásával (Szabó Lőrinc). Tájékozatlanság, amely megteremt a tájékozódás új alapformáit. Németh László sokat idézett értelmiségi korszaka ezekről az évekről: „A politika szélcsendje után megint Keletről hajoltak a fák, s Pesten tízezer kis jövőendő népbiztos járt-kelt kemény nyakkal Jerikó trombitásait várva.”

A szellemi törtésvonal? Az elvetett formák helyébe ugyanakkor az új megoldások különböző képletei születnek. De a tájékozódás ironikus nyitottsága a kirekesztő megszállottságba torkollik, úgyhogy a felszabadulás után a győztesek mindegyike saját elképzelését tűzve zászlóra fordul szembe valahai társával. A sekták harca következett. Tájékozottság helyett az elképzelt megoldások kényszere. Világviszonylatban pedig a korábbi konfrontáció után a győztesek újabb polarizálódása – Hirosima árnyékával.

Ebből a történelmi sokkból születik Határ Győző írói világa is. Benne élnek a tájékozódni vágyó értelmiségiek, akik fantasztikus kalandokon mennek keresztül világ- és önmegváltó céljait keresve és követve (*Héliane*). Nem véletlen, hogy a mellőzöttség-kiközösítettség éveiben spanyol pikareszkregényeket és Sterne-t fordít majd. A romantikus-realista messianisztikus telítettségű nevelődési regények előtti és utáni, világnézeti tájékozódást szolgáló regényformák állnak közel világához. A kalandban és az ironikus filozófiai eszmélkedésben mozog otthonosan. Másrészt felfedezi azt a történelmi korszakot, amelyet felidézve leginkább közel tud férkőzni korához. A késő ókor világát. Amikor a despotikus hatalom és a kiközösítő, mindjárt eretnekséget kiáltó szektáriánizmus egymást kiegészítő világát érzékelheti. Mint Vas István ugyanekkor a *Római pillanat* című versében: „Óvj meg minket a ha-talomtól!”.

Határ Győző nem metaforát keres. Gomolygó látomást teremt. Saját tisztázatlan világának mintájára. Tájékozódni akar ismét, amikor pedig megszállott követőkre várnak. Milyen elődökre tekintethet tanácskérő szeme?

Wells regényei és Babits *Elza pilótája* primitív előrejelzések lehettek. A *Thibult család* zárójelenei, Remarque regényei előképei a válságnak, amelynek Határ Győző kortársai a leigázottjai. Határ Győző trükkje: a történelmi és futurológiai regényt összetolja, egyetlen történetbe zsúfolja. Jóval Orwell előtt. És megírja *Az Őrző Könyvét*. Sort nyitva életművében. A *Bábel tornya* folytatja, majd a *Köpönyeg sors*. De ez utóbbiakban már elhagyja majd az idősíkok egyberoppantását. Éreztetve persze az átértelmezhetőséget is, művei történeteiben megmarad már a kiválasztott korban. Ezt az „összeroppantást” csak ekkor, a probléma genezisének pillanatában alkalmazza. A kétségbeesés ihletének magasfeszültségében. De nemcsak regényben, hanem prózaversben, drámai jelenetversben. Verskötetének, a *Liturgikonnak* legizgalmasabb darabjaiban. Stílustörténetileg: szürrealizmus. Ugyanakkor a saját kora történetére rákérdező ember tájékozódásának lehetséges módja. Paradox módon első értő olvasói nem íróbarátok, hanem inkvizíciós ellenfelek: könyvéért külön kiemelt büntetést mérnek rá.

* * *

A példaművek, melyekből eredeztettük Határ Győző írói világát, még a második nagy háború előtt keletkeztek. Ami közben történt, vízválasztó. Határ Győző is megjárja Horthy börtöneit, résztvevője a sátoraljúj helyi börtönlázadásnak, szemtanúja a véres megtorlásnak, büntetőszázadba kerül, megszökik, ellenálló lesz.

A háború után írott könyvekben a kísérlet, a kaland és a játék más értelmezést kap és megítélést vált ki. A személyes szabadságot megcsúfoló valóság kísérteties jelenetei másfajta hangszerelést kényszerítenek a műfaj újabb alkotásaira. Az illúziók visszavétele következik, tematikai önkorrekció: *Egy regény regénye* (Sinkó Ervin), véres-komoly játék: *Kentaur* (Karinthy Ferenc) vagy a kettő egymásban megméretése: *Héliane* (Határ Győző).

„Három nap alatt a mongol vallatókamra egész repertoárjával megismerkedtem; nem szégyellem bevallani, harmadnap Dambin Dzsamcang mindent tudott rólam, még azt is, amivel édeskeveset törődött: de betörték egyik arcüregemet, kezemen-lábamon vérzett minden köröm. Belöktek a közös zárkába: ásongó hosszú üreg volt, teli Dambin Dzsamcang foglyaival, szárte kereskedők, szökevény tangutok és néhány kínai ambán, turkesztániak. Csöppet sem csodálkoztam, hogy ott találok holmijaimat: melléjük vánszorogtam, és leestem... kínozz meg, és megmondom, ki vagy.”

A kísérletező regény szellemi-világnézeti tájékozódása a kaland veszélyérzetével társul. Malraux „remény”-értelmezése a jellegzetesebb változata. A csillogó, vonzó, lázas kísérletek, elméletek hiába kísértének, a kegyetlen valóság ellenében az élet alaphelyzete emelkedhet meghatározóvá: a társas összetartozás. Radnóti végszava éppúgy ez, mint *A pokol tornácán* című nagy sikerű ostromversét alakító fiatal diák, Lakatos István belépője az irodalomba, de hasonló végeredményre jut a magára maradt ember életmeditációját végző Szabó Lőrinc a *Tücsökzene* záróversében. Határ Győzőnél:

„...ó *Violante*, talán már egyre megy, hogy nem küldjük el, de lehetetlen, hogy ne írjunk kedvesünknek: lélegzetvételünk, öröm-parányunk, ami kéjmérlegünket naponta billenti, és ha élünk még, egyedül azért, hogy ezt kedvesünknek elmondhassuk...”

És nem mond ellent a közösség felé tekintő társas meghatározottságnak a magány vágya sem. Nem az embertelen magányé, hanem a meditáció lehetőségéé, amelyben rendezni lehet a tapasztalásokat, és amely éppen a kínzó eseményektől való elvonatkozást segítheti. Mintha a *Levél a hitveshez* szituációja ismétlődne — de egyben Hongriuscule előképe is már. „Kedvesének” mondja az egyik szereplő képzeletében ezt a vágyát, ez a társas meghatározottság oldja a keserű-konok szavakat:

„...ó *Violante* — azt hiszem, az ember legállatibb igénye, hogy néha egyedül legyen. Ha megérem az ostrom végét, és ebből a hármas börtönből kiszabadulok, nem az lesz az első dolgom, hogy az embertolonásban részegüljek, hanem hogy újra megszerezsem a szabad magányt... — egy országot egy magáncelláért...!”

Ugyanakkor a *Héliáne* ennek a már csak fiktív társélménynek éppen a lehetetlenségét tételezi fel: a térbeli és időbeli beszédek éppenhogy egymást kereszteztenül hangzanak, elkülönbözött terkekben és időkben. A dialógus monológok montázsát adja: a találkozás csak a műalkotás terében és idejében következik be annak demonstrálására, hogy mindenfajta találkozás kizárt a szövegbeli szimbiózison kívül. Ezáltal a *Héliáne* olyan műalkotásként tűnhet fel, amely még imitálja a *klasszikus modernség* megalkotottság igényét a *másodmodernség* azon tudatának sejtelmében, hogy ez a megalkotottság csakis a szövegek egymásmellé szerkesztődésének *posztmodern* szövegszerűségében valósulhat meg. Ezáltal a század prózájának poétikai magaspontját találván el.

* * *

A *Héliáne* még megjelenhetett 1947-ben. A *Liturgikon* is, Határ Győző verseinek hasonló poétikai szempontok szerint szerkesztett gyűjteménye 1948-ban. Az *Őrző Könyve* 1949-ben már nem. Addigi novelláinak gyűjteménye, a *Tamás Evangéliuma* sem; ennek tartalomjegyzéke árulkodó, két novella csak nevével szerepel, a cím mellett a gépelt keresztjel azt jelenti, hogy „elveszett a Cenzurán”. Legfeljebb barátok olvashatták néhány sokszorosított példányát. A *Tamás Evangéliumának* kezemben lévő bekötött, könyvet imitáló példányában ezt olvashatom: „ebből a kéziratból öt példány készült ez a 5. sz. példány”. Hasonlóképp juthatott el Az *Őrző Könyve* is barátokhoz. Köztük Szabó Lőrinchez. És vagy értették, vagy nem.

A *Héliáne* záró szava: tolerancia. Az *Őrző Könyve*: a tolerancia nélküli világ.

A Lakatos Istvánról készített monográfiámban jeleztem: a fasizmus, a század botránya egy meg-rázó esemény volt, amin túl lehetett jutni. Égetten, káprázó szemmel, de: a túlélés esélyét melengetve. Ha szétfeszítette is az emberi összetartozás kereteit, ellenében lehetett hivatkozni az emberi kapcsos-

latok szentségére. A szerelem így lehetett az antifaszizmus szimbóluma. A tragikus meghasonlás ezután következett: akik fegyvertársak voltak az emberség és az emberiség nevében – a győzelem után szembekerültek. Mást-mást értve a szabadság fogalmán. És mihelyt a megosztódást hatalmi helyzet is minősítette, az összetartozás érzése helyett a gyanakvó éberség válik jelszóvá, szemben vele pedig a mártír magánya szimbolikussá. Pilinszky, Nemes Nagy, Rába, Lakatos, Határ Győző – más-más megfogalmazásban, de ebbe döbbennek bele. A tolerancia helyett az állandósult viszályt és veszélyt észlelik.

A valahai ideális forradalmár Határ Győző számára nemcsak a megpróbáltatások megújulását jelenti – mint barátai esetében – a sztálinizmus hazai megjelenése, de eszmei alapjának, a haladás-eszmének a végleges megkérdőjelezését. „Valami »tökéletesnek« a tönkremenése csak a belebukott nemzedék számára tragikus” – írja *Az Őrző könyvében*, summázva saját csalódását, egyben situálva is azt. Az ostrom utáni pillanatban még megírt egy kétszázötven oldalas irányregényt, *Zsuzsika fényképalbum* címmel, benne Dosztojevszkij *A kamasz* című regénye mintájára kiáltványt intézve Magyarország honleányaihoz, biztatva őket az új rend támogatására és támogattatására. De a személyeskedés, intrikák mindjárt kedvét szegik.

Míg a kor jellegzetes gesztusa a „polgári” múltját megtagadó-takargató attitűd lesz, Határ Győző – épp fordítva – egy egész forradalmi hangvételű (*Ragyogó szívvel remete daccal* címmel a Bokor és Vajnánnál kinyomtatott) verskötetét tűzre veti – visszagyűjtve a példányokat. Irányregényét pedig csak emléknék őrzi kéziratban. Kései regénye, a *Köpönyeg sors* hőségének a helyzetét ekkor éli meg, a hitehagyó Julianosz alaphelyzete ekkor csírázhat benne. (Persze más benne élni egy történelmi helyzetben, inkább érzéklni, mint érteni – és megint más történelmi távlatból megítélni a benne tevékenykedőket. A *Liturgikon* darabjait vagy *Az Őrző könyvét* ma olvasva pontosan értelmezhetjük a korra adott egyfajta válaszként. Mint ahogy az író maga is egészen másként éli át, építi meg Julianosz tudati válságát sok évtizeddel a személyes élménycsúcs megszületése után. Határ Győző maga utasítja vissza a direkt összefüggést már idézett – 1987. augusztus 30-i – levelében a Jelenkor számára a könyvről tervezett tanulmányom olvasásakor: „Mármost hogy Julianoszomba akarva-akaratlan beLOPTAM egykori »forradalmár« voltomat? Igazán gondolod? Vajon. Komolyan azt képzeled, hogy csak mert ötven évvel ezelőtt »forradalmár« voltam – hogy ez mindmáig nem távozott a szervezetemből és hogy foglalkoztat egyáltalán?”)

De a művek időlagos megítélése szempontjából is jellemző lehet a környezet reagálása, esetleges értetlensége, amikor érdeklődő távolságtartással fogadja a csapdába esett társ – másmilyen – jankijálását. A múltból előkerült néhány reagálástöredék. Mint becses archeológiai maradványt, idézem Szabó Lőrinc sorait. A Válasz rovatvezetője így köszöni meg a még ismeretlen költő verseit, a *Liturgikont*:

Kedves Uram!

Bpest, 1948 június 8.

Köszönöm könyvét s a szívélyes dedikációt. Kiváncsi vagyok a verseire, hiszen több helyről hallottam már kedvező személyi közléseket magáról, s magam is olvastam egyet-mást az írásaiból. Nem tagadhatom, hogy egy kis idegenkedéssel, hőkkenéssel kezdtem forgatni a szép kötetet; hogy az ördögbe

ne?! Viszont belülről érdekel minden kísérletezés, mihelyt tehetség kezd, s minden ellentmondás az észnek, ha ész és logika az ellentmondó. Szóval: csakugyan kíváncsi vagyok, s remélem, rá fogok jönni, miért ír ilyen különleges modorban, s főképpen, hogy miért ragaszkodik ehhez a modorhoz. Nem biztos, hogy megfejem ezt a talányt, de az igen, hogy szeretném kiforrotttnak, nyugodtnak látni alkotásmódját.

Sárközinénál alkalmilag bizonyára látni fogom. Addig is sok jó munkát kíván és szeretettel üdvözlő híve:

Szabó Lőrinc

Nemsokára, 1948. július 14-én Határ Győző már személyes együttlétükre hivatkozva emleget egy könyvet, „amelynek jó hasznát láttam”: *Delaporte. Egy despota személye körüli ember emlékiratai*. A két ember, ha érintkezik, érti is egymást: Szabó Lőrinc politikai üldöztetése idején önéletrajzát, a *Tücsökzenét* írva különböző hangnemű naplókat, emlékezéseket forgat; a verseiben és regényeiben a zsarnokság létformájára kérdező ifjú író pedig tanulságosnak érzi a Napkirályról olvasottakat.

A véletlen szerencse még egy lapot – valószínűleg az ezt megválaszolót – őrzi:

Bpest, 1948 júl. 19.

Kedves barátom,

természetesen örömmel látlak, hiszen így szól a megbeszélésünk is. De egy kicsit későbbi időpontot kérek. Napok óta csak a rossz idő tart vissza: csónakon megyünk a Balatonra, a Sió csatornán át, s úgy látszik, ma délután mégiscsak elindulunk. Vissza: július végére. Akkor meg a klinika következik. A nap nem biztos, de meg fogod hallani valakitől bizonyára, hogy már ott vagyok. (Sárközinétől!) S talán az volna a legjobb, illetve leghamarabbi dátum, ha ott keresnél: a beteg duplán örül a látogatónak. Sokszor üdvözlő:

Sz. Lőrinc

A mester és a fiatal író barátsága szépen fejlődne, ha közben egymás után nem kapna az ifjabb drámai leckét a közép-európai sorsból. Először csak a látogatást zavarja meg egy kísértetlátomás szerű ijesztő véletlen: Szabó Lőrinc másik vendége Határ Győző büntetőszázadának parancsnoka, aki pár éve a Görömböly-Tapolcán megszökött rab halálos ítéletét olvasta fel.

A második tragikusabb lesz: a történelem tevőlegesen szól közbe. A szívélyes közeledés ellenére a művek világa továbbra is távolságot tart. Igaz Szabó Lőrinc is megírja a maga *Kísértetszonátáját*, és leközli a Válaszban Határ Győző egy francia témájú elbeszélését, de érdeklődő fenntartásai továbbra sem szűnnek. Nemzedéki különbség, óvatos-félő távolságtartás a két kiközösített között?

Köszönöm kódexedet, mulattam, már ahogy ilyesmin mulatni lehet, az ötleten, s szeretném, ha egy kicsit kitanítanál erre a munkádra, mert bizony nem nagyon értem. Egyébként is régóta adósom vagy a vizitoddal. Hogy másrészt én teneked a meghívással, azt, kérlek, ne vedd rossz néven, ezer gondom-bajom semmihez nem enged hozzájutni, ami valahogy nem erőszakolja magát, ha mással nem, hát a szerencsés véletlennel. Most vasárnap délelőtt ráérnél? Örülnék neki. Igaz, hogy ezt se írhatom le egészen jó lélekkel, mert nem tudom, nem kerülök-e be akkorára a Babics-klinikára. T.i. a tavalyi vesenyavalyám kiújult, a prof. egyelőre lábon kezel, de lehet, hogy a coli-bacillusaim miatt esetleg már ezen a héten befektet az intézetébe, ahol tavaly két ízben vendégzerepeltem. De nem hinném, hogy már most sor kerülne a streptomícines kúrára. Ha nem akarsz fölösleges utat kockáztatni, szólj be előzetesen telefonon a 163-614-es számra, Margalit-lakás, hogy bevitték-e, s ha nem, akkor gyere. Ez egy szomszéd baráti hívószám, s rendszerint mindent tud rólam. Ha nem érnél rá, ne sajnálj egy levapot! A viszontlátásig szeretettel köszönt híved:

Sz. Lőrinc

Határ Győző október 26-ikáról dátumozott válaszából tudjuk, hogy ez az oly pontosan előkészített találkozás már nem jöhetett létre. A lemondó levél Pécsre tervezett utazásról beszél - azóta tudjuk, nemsokára arrafelé akarta elhagyni az országot. Sikertlenül. Ezzel kezdődtek újabb börtönvei.

Lehet, hogy Szabó Lőrinc is inkább mellébeszél a regényről levelét írva, mint ahogy Határ Győző életrajzi beszélgetéseiből tudom, hogy utóbb, már külföldön Illyés Gyula is szemrehányást tett az írónak: milyen politikailag veszélyes kéziratot bízott őrá is *abban* az időben. Azt is tudjuk, *Az Őrző Könyvének* ifjú lektornője számára a regény alapos feldolgozása olyan traumát jelentett, hogy szoptatós anya letére elapadt a teje. És megértették az ávósok is a regényt, a »disszidálásért« szokásosnál hosszabb börtönbüntetéssel »honorálva« üzenetét.

Amikor szabadul, hangja nála szokatlanul komorrá válik, a játékoság ha meg is marad a formálásban, az irónia teljesen kihal a versből. Az ismételt börtönvének után a döbbenet szava: a nemzeti költészet hagyományos nyelvén, súlyos élményekről vall. Verseinek kettős kötete, a *Hajszálhíd* (mely addigi próza- és dialógusverseit – *Lelencek zsoldára* címmel – és „költeményes” írásait – *Szárny és verőfény* címmel – 1970-ben összegezi) különböző ciklusokban elosztva ezeket a verseket is közreadja. Idézem itt az 1954-ből való, *Az utópiás* című költeményt, amely épp élete törésére reagál. Nemcsak a személyes veszteséget siratja, a tipikus helyzetet mutatja:

tanulj meg tönkremenni
 hogy föld és trágya légy
 föld nélkül is teremni
 hogy áldjon majd a nép

s tanuld hogy majd ne áldjon
 szerelmét nélkülözöd
 a honvágy hogyha rádjön
 s herédbe marni kezd:

ordítsd tükörbe: másod
 már tudja – ingyenes
 döglésed pusztulásod:
 így lásd magadra vess

magadra vess fiad már
 nem ismer tükre más
 lejárt a holnapoknál
 minden utópiás

ki lányodul kívántad
bujább szerelmesül:
ordítsd a pusztaságnak
talán benépesül

lejárt: de szeretetlen
is zengj üzend magad
egy-élet légy ez egyben
s halálod egy marad

Amit Közép-Európa a század középső harmadában beleoltott az emberek idegeibe, abból alakítja írói világát azután majd Határ Győző az előre megjósolt magányban.

Csak akkorra már eltűnik körüle a társaság, amelyik oly aktív volt még a *Héliáne* idején – az író személye körül is, a regényében is. És amelyik, szinte búcsúzóul egy 1956 őszi visegrádi tartózkodás alatt még egyszer visszakéredzkedett írói világába a *Pepito és Pepita* rögtönzésében (megjelent: Auro-ra, London, 1984.; Magvető, Budapest, 1986.; franciára fordította Pierre Groze, Julliard kiadás, Párizs, 1963.). De ekkor már idézőjelben, ironikus játékként. Amit felidéz: a *Héliáne* írásának és a *Liturgikon* keletkezésének ideje. A háború utániság öröme és iszonyata.

Ami ezután következik: a külföldi évtizedek. A folyamatosság természetesen dokumentálható is, mégis különbözik az itthon alkotó Határ Győző a külföldre távozottól: az itthon élt író belülről élte át a történelmet, amelyet a kint élő ironikusan elvethet.

Távozása nem politikai kényszer, inkább szellemi választás. Az erősödött fel benne e szakításig, amit a válság már itthon kiváltott belőle. Az egyszeri csalódást általánosítja, az „utópiás” szakít az utópia létével magával is. Idáig a hazai rendszerek válságait kényszerült megélni-átszenvedni – ekkortól távolba kerül ezek gyakorlatától és szólamaitól. Bár – ha azóta íróként ki nem is mondja – párbaja életre szóló marad. Sajátos kriptamnézia. Ekkortól végleg elveti a történelmi haladás – »önkitaljesedés« célokságos elvét, nem történelmi folyamatokban, hanem mitikus történetekben gondolkodik. Történelmi megvalósulásukat vizsgálja, a módot, ahogy a közösségek valamely mítoszhoz kötődnek. A „tökéletes tönkremenésének” pillanata izgatja. Amikor a Babel tornya elérhetetlen-befejezhetetlen, amikor szinte hegemoniára jutása pillanatában csalódnia kell a kereszténységben kezdeti rajongó hívének, Julianoszna. És amiért Golghelóghinak pokolra kellene szállnia. Amikor valaki vagy valamely helyzet épp az ellenkezőjére változik. Mint a még Magyarországon írott *Babel tornya* (megjelent: Stokholmi Magyar Intézet, 1966.; az Örökségünk Alapítvány, Trikolor Könyvkiadó, Budapest, 1996.) zárójelentében:

„Elvesztettem rajta minden ismerőst, ezen a gorillapofán. Tekintetének végletes idegenségéből, ábrázatának képtelen megcseréltségéből – egész dúltságából megértettem, hogy most rajta van az Erő. Itt álltam a Menekülés Csatája kellős közepén árván, mint az ujjam a nagy sokadalomban, s most ért sújtó villámával ez a véghetetlen magány, mert már nincs énnékem többé Felvezetőm. Lehetőséges volna? – képedtem el egy még sokkalta panaszolhatóbb gyász előérzetével, és felsimítottam a szakállt a torkom alatt – lehetséges volna, hogy énvelem is az történjék, ami a várnaggyal, a méd kapitánnyal, ami altakui Tubállal meg a többivel és szememben a szem és szájamban a száj – a tulajdon szavam nem ismer meg engem?!... Csak nehezen bírtam elképzelni ezt a kiűzetést.”

* * *

A hazai irodalmi közvélemény az 1947-es *Héliáne* és az 1948-as verskötet, a *Liturgikon* megjelenése után Határ Győzőt a szürrealizmus címkével látta el, egyfajta avantgárd-szerzőt gondolva a művek mögött. Teljes életműve ismeretében ezt a beállítást, külsőséges jegyek alapján bármennyire

jellemzőnek látszik is, mindenképpen korrigálni kell. Kétségtelen ugyanis, hogy Határ Győző ismerte az avantgárd irányzatait, hasznosította is tapasztalatait külsőségekben, de lényegében másfajta alkotási módhoz köthetjük életművét. A magam részéről a vele kapcsolatban leginkább társítható alkotási módnak a huszadik századi irodalmi modernségnek azt a formáját tekintem, amelynek eszménye maradt ugyan az irodalmi mű megalkothatóságának igénye, de tudatában van mindannak a poétikai és filozófiai tapasztalatnak, amely Musil, Joyce illetőleg Pound nyomán mind a prózában mind pedig a lírában kétségessé teszi a megalkothatóság két alapját: a személyiség megfogalmazhatóságát és az írónak a nyelv feletti uralmát. Kitűnő nyelvi leleménnyel és egyszerű szerkesztőkészséggel megírott regényeiben és megkomponált verseiben mutatja be a történetek befejezhetetlenségét, a világban való tájékozódás lezáratlanságát. A nyelv gyönyörködtet, a kompozíció biztat: bennük és általuk mégis az életutak töredezettségét élhetjük át és rádöbbenhetünk az ember állandó kiszolgáltatottságára. Egy-szerre kétségbejött és gyönyörködtet.

Példaként utalhatok a *Vámpír* című prózaversre (amelyik a *Halálfej* című kötetben és a *Holnap* 1993. 3. számában jelent meg), ebben a kis remekműben – mint cseppben a tenger – tettenérhetjük Határ Győző alkotói módszerét: egy alkati sajátosság kiváltotta erotikus ingerből kiindulva a szexuális kapcsolat polivalenciáját éppúgy felvillantja, mint ahogy bevilágít abba a tudati működésbe, amelynek során a *szavak* felidézte nyelvi játék formálólólag visszahat a tudati tevékenységre, sőt még az ösztönéletet is befolyása alá vonhatja. Íme a művészet visszahatása: egy partnervizony legbelsőbb eseményeit is átalakíthatja – mai szóval: átprogramozhatja – a szavak etimológiai és hangzásbeli játékosága. Mint a *Finnigan's Wake*ben, a nyelv a játék-elv alapján világteremtő elvé váraszólódhat.

A *Pótvendég* című karcolat pedig (amely a *Holmi* 1990. 3. és a *Tiszatáj* 1994. 1. számában jelent meg) a történetalakítás példája lehet. A szinte barokkos szóhalmozással pontosító szuperpontos leírás észrevétlenül fordul groteszk ellentétébe. Minden, amit leír, minden mozzanatában meg is történhetne, egészében mégis már olyan eseménysorrá változik át, amely soha, sehol elő nem fordulhat. Ez a Szologub karcolataira is emlékeztető kettősség azután olyan meggondolkodtató vibrációt hoz létre az olvasói tudatban, amelynek során egész létezésünket kénytelenek leszünk másfajta horizontok szerint is átgondolni.

Az én számomra – de azt hiszem ez végül is túlzottan szubjektív megközelítés – a prózaíró Határ a leginkább meghatározó. E nemben a fontosabb alkotásai a már említetteken kívül: a még Magyarországon írott *Anibel* (franciára fordította Jeanne Faure-Cousin és Georges Kassai, a *Les Lettres Nouvelles* sorozatában, Denoel kiadás, Párizs, 1970.; Aurora, London, 1984.; Szépirodalmi, Budapest, 1988.) és az *Eumolposz* (Aurora, London, 1986.; az *Örökségünk Alapítvány, Trikolórá Könyvkiadó, Budapest, 1996.*), a már Angliában írott *Éjszaka minden megnő* (*Archie Dumbarton*) (franciára fordította Jeanne Faure-Cousin és Georges Kassai, a Denoel sci-fi sorozatában, Párizs, 1977.; Aurora, London, 1984.; Magvető, Budapest, 1986.), *Köpönyeg sors* (*Julianosz Ifjúsága*) (Aurora, London, 1985.; *Életünk, 1997, Szombathely*), *A fontos ember* (JATE Kiadó, Szeged, 1989.; Aurora, London, 1989.). Elbeszéléseinek gyűjteménye két kötetben jelent meg: *Angelika kertje* illetőleg *A szép Palásthyne a más álmában közöszül* címekkel (Aurora, London, 1987.).

Mindezek mellett kell megemlítenem filozófiai munkásságát, az 1978-ban Londonban (Aurora) majd 1991-ben Magyarországon (Pannon Könyvkiadó, Bp.) megjelent *Intra muros* című politikai-filozófiai traktátust (amely évtizedekkel előbb megjósolja és levezeti a bolsevizmus törvényszerű bukását), az *Özön közöny* című bölcséleti elmékedését (Aurora, London, 1980., második kiadás ugyanott: 1993.; 3. kiadás Tevan, Békéscsaba, 1997.) a *Szélhárfa* címen három kötetben összegyűjtött filozófiai kommentárokat (A rákóra ideje, *Félreugrók, megtántorodók, Antisumma*; Aurora, London, 1982., 1982., 1983.), *Az ég csarnokai* (Aurora, London, 1987.) valamint a *Filozófiai zárlatok* (Aurora, London, 1992.), *Léptékváltás* (Magyar Írószövetség – Belvárosi Könyvkiadó, Budapest, 1995.) és *A Fény megtestesülése* (Terbess, Budapest, 1998) című filozófiai gondolatokat tartalmazó köteteket és *A fülem mögött* címmel összegyűjtött rövidebb okfejtéseit. Cikkeit, tanulmányait pedig *Rólunk szól a történet* összefoglaló címmel három kötetben adta közre (*Légy minaret!, A költészet kiskátéja, Az ige igézetében*; Aurora, London, 1990.), ezeket a köteteket követte az *Álomjáró emberiség* című karcolatgyűjtemény (Aurora, London, 1996.). Irodalmi kritikáit *Irodalomtörténet* címmel Lakatos István válogatta és szerkesztette 1991-ben a Tevan Kiadó számára. Háromhetes wimbledoni magnós beszélgetéseink eredményeként pedig *Életút* címmel háromkötetes életrajzi beszélgetés látott napvilágot a szombathelyi Életünk Kiadó gondozásában (*Oly jó követni emberélet!, Minden hajó hazám, Partra vetett bálna*, 1993, 1994, 1995). Mindezek, az önmagukban is kiemelkedő értékű filozófiai, kritikai és publicisztikai írások nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy szépirodalmi műveit – regényeit, drámáit, verseit – értelmezhessek. Vitáját a történelemmel és a hívő létformával ezekben az írásaiban karakterizálja.

Határ Győző elkerülve a múlt századi regény hagyományos formáját, mellőzve a „nagy elbeszélés (grand récit)” vonzaskörét, a tizennyolcadik századi regényekhez (mondjuk a *Candide-től a Tom Jonesig* vagy a *Wahlverwandtschaften*ig) kapcsolódva alakítja ki sajátos regényformáit. Nem az ember nevelődési folyamatának a leírása a célja, hanem a különböző helyzetekbe kerülő különböző szereplők mozgatóásával, egymáshoz való viszonyításukkal, állandó ütköztetésükkel az emberi létezés körülményeit vizsgálja. A tudományos-fantasztikus történetek tudós-sorsa éppúgy témává válik a regényekben, mint bizonyos „módszerek” felhasználásának biológiai és etikai kérdései (*Csodák Országá HÁTSÓ-EURÁZIA, Héliáne, Az Őrző Könyve* és tulajdonképpen a *Bábel tornya* is és az *Éjszaka minden megnő* című fantasztikus történet is). Ugyanakkor jelen van a történetekben a közösségi viselkedés kérdése: az ember lefokozódásának, kiszolgáltatottá válásának problematikája (börtön, kínzatás, a személyiségi jogok megszünte) illetőleg a megaláztatással való szembefordulás pátosza (*Csodák Országá HÁTSÓ-EURÁZIA, Héliáne, Az Őrző Könyve, Köpönyeg sors*). Koestlerrel és Orwelllel egyidőben, de sohasem direkt politikai célzattal, hanem az emberi tájékozódás mechanizmusának vizsgálataként »kísérletezi ki« szövegeiben a kreaturális ellenében a »nem szolgálás« megtartó erejét (*Csodák Országá HÁTSÓ-EURÁZIA, 1937 és 1942 között!, Héliáne, 1947!, Az Őrző Könyve, 1949!*). Példaként idézem két ekkori regényének szinopszisát. A legelső nagylélegzetű mű, a *Csodák Országá HÁTSÓ-EURÁZIA* című szinte absztrakt módon kísérletezi ki a század (elkövetkező!) problematikáját; a regény azt példázhatja, hogy az alkotói tudatban hogyan alakítja a poétika azt a problémaérzékenységet, amely utóbb történelemként jelentkezik az emberiség életében. Maga az író imigyen adja meg a regény szinopszisát és keletkezéstörténetét:

Csodák Országa Hátsó-Eurázia

avagy

a *Hajnali Novellák*

filozófusregény

két részben, tizennyolc könyvben

első rész

Huligánia – avagy a vágyak

Első Hajnal	<i>A mozdonyvágó</i>
Második Hajnal	<i>A tettvágó</i>
Harmadik Hajnal	<i>A vándorvágó</i>
Negyedik Hajnal	<i>A természetvágó</i>
Ötödik Hajnal	<i>Ismeretlen Bölcsek</i>
Hatodik Hajnal	<i>Kukulljevics Pofacsenko</i>
Hetedik Hajnal	<i>A vendégvágó</i>
Kilencedik Hajnal	<i>Az ismeretvágó</i>
Tizedik Hajnal	<i>A családvágó</i>

második rész

Csodák országa Hátsó-Eurázia – avagy a szabadságvágó

Tizenegyedik Hajnal	<i>Hufeland</i>
Tizenkettedik Hajnal	<i>Kachexi</i>
Tizenharmadik Hajnal	<i>Tündérke</i>
Tizennegyedik Hajnal	<i>A darzsilingi vásár</i>
Tizenötödik Hajnal	<i>Súra</i>
Tizenhatodik Hajnal	<i>Westergaard atya</i>
Tizenhetedik Hajnal	<i>Rochard ezredes</i>
Utolsó Hajnal	<i>A honvágó</i>

Epilógus

(*Csodák Országa Hátsó-Eurázia*. Filozófusregény. 1939-42)

Énregény. A sehol meg nem nevezett főhős – egy idegkutató szakorvos. A kollégáknak, a családjának: „Pufi”. Pufi nagyon kövér, nagyon alacsony; fülig szerelmes lesz Milosád Surába – a komplementer típusába. A délszláv származású Sura magas, vékony, törekeny – önállótlan; meleg teremtés, aki ezt nehezen tudja kimutatni.

(A *mozdonyvágy*) A főhős kölyökkori mozdonyrajongása.

(A *tettvágy*) Ugrás az időben: a „visszaérkezés” a nagy kaland után. Találkozás Kis-Huligánia kisszerű, korrupt provincializmusával. „*Hogyan határoztam el, hogy útrakelek és milyen szakkönyveket vittem magammal*”.

(A *vándorvágy*) Milosád bácsi, az öreg „szaki”. Annál, hogy „öntudatos szervezett munkás”, csak egy a fontosabb: sakkzseni. Imád sakkozni. Egyetlen lányát csak ahhoz adja férjhez, aki megmatolja... „*Hogyan nyertem egy játszma sakkon a feleségemet*”.

(A *természetvágy*) A soha nem szűnő diapazon: az idegenkutatás. Profok, pletykák, elméletek. HALpern-Hochwirrwarr professzor és karakterológiai elmélete. Hyacinto Y Saavedra, az európai hírű tudós válaszra méltatja a fiatal kutatót. Különös szokása: hajnalban sétára indulni. A honi „kistermesztet” összehasonlítása a Csodák Országá szörnyeteg hátságaival, vonulataival, horpadásaival, sivataigaival – egy Euráziát-járt felfedező merengései.

(*Ismeretlen bölcsekről*) A telegráfpózna síró-jajgató veszékelése. Táviratok Huligánia stílusában, nyelvén – és azok megfejtése.

(*Kukulljevics Pofacsenko*) A hivatalos közeg, a hajnali sétálók ellenőrzésére. Országos körözést adtak ki egy idegorvos-csavargó kézrekerítésére, aki hír szerint Hátsó-Euráziából volna hazatérőben. Mindenféle „eszméket” és tilos gondolatokat csempész a fejében. Kukulljevics mindenlátó műszere; egy iszonytató végbél-inkutána, amellyel végrehajtja agytükrözéseit. Az introspekcio eredménye: „*áratlan szabályos idiotoloid kretenolokula – útilapu kiadható*”. A megvizsgált félájult elemet hivatalos katapult lövi vissza – Huligániába.

(A *vendégvágy*) Pufi az intézetbe várja menyasszonyát, Surát. Végigvezeti a tébolyda különböző szárnyain, kórtermeken, Bolondok Múzeumán, stb. (Hiteles anyag alapján íródott, a levelek, dokumentumok pesti tébolydából kerültek birtokomba.)

(A *játékvágy*) Sura örökölte a papa sakktudományát. Avagy: hogyan lesz a játszmából játék, a játékból leteperés és szerelem.

(Az *ismeretvágy*) Idegéletteni elméletek és egy fantasztikus majomkísérlet.

(A *családvágy*) Milyen az, amikor egy nagyon kövér, alacsony, szörnyen elfogódott Duci Úr életre-halálra udvarol egy magas, nyurga, csúfondáros, kiszámíthatatlan, cicatermesztetű Csudaszépnek – a megismerkedéstől a lánykérésig (alkalmi elgyávulásokkal– visszamenekülésekkel bölcseletbe, orvosélettanba).

(*Hufeland*) Úton; Drinápolyváros után: Tunguz-Dagesztán, Ingus-Denghisztán, Hátsó-Karakurdisztán, Lökösháza, Pörbő, Kazi-Kumukföld, Jakut-Kalebisztán, Kálmánca, Dencs felé; a további állomások: Sátoraljabestehely, Sároshirtelend, Kispispis, Pápsipápsiföld, Karapapahisztán, Sasad, Vasad, Csittcsak, Nicsak, a Jukagir Medence, Gyócs, Sümeg... át a Nagy vagy Csendes Ingovánnyon. Hufeland mérnök, aki mesterségének aretéjét, idegéletteni letétjét nem ismeri – nem érti. A középkor megszállottja, aki boldogtalanul gyűlöli a technikát, miközben – csinálja.

(*Kachexi*) Dr. Kachexi, az endokrinológus; az „országos önmegtartóztatás” gondolatának megszállottja. Injekciókkal pótolják az iskolákban a lányok megcsappant follikulinját és a fiúcskák pangó tesztisz-szekrécióit. Az experimentál-masztribátor. Titkos körút Zubriániában; a titkos gyermek-prostitúció felfedezése.

(*Tündérke*) Ghiblandiában, a tündérének országában, a Konzul vendége gyanánt. A Labdakidák sorsa. Laiosz királynak is megmondotta a jóslat: a fia kezétől fog meghalni. A labdakidák végzeté eddig minden kaszturalommal elbánt (mai nyelven: miért lesznek mindig a dúsgazdagok unokáiból – élforradalmárok). Mi a mesterfortélya annak, hogy világszerte az elnyomottak éltetik a leghangosabban, a legütemesebben a „Konzult” – avagy igaz abból, hogy a gyarmaturalom főképviselője maga is „forradalmár”, de mert ő a nagy Cunctator – még vár...

(*A darzsilingi vásár*) A könyv a zsidótörvények fölött érzett erkölcsi felháborodásból született. A „hevrinek” – a zsidók. A „puláj” – a strohmann.

(*Sura*) Levélregény. Az otthon magáramaradt, elárvult, gyenge akaratú Sura egy spiritiszta szekta hatalmába kerül; levelei egyre zagyvábbak. A főhősnek – Hátsó-Eurázia Középső Sötétjén – bele kell nyugodnia, hogy utolsó szövetségését: pajtásfeleségét is elvesztette.

(*Westergaard atya*) Lupaki Béka polinéziai vízőzön-mondája. A Nagy Jazvata Síkság szörnyeteg és komikus természeti tüneményei. A Takla-Mahan sivatag lakói közt; szabirok, hitvangok. A Kyriacus Hegylánc pimeusai. A horsztozok világa: Röjtökmuzsaly, Kükemező, Koltó. A négerbirodalom krátertainál; a Rotomahana és a Rotomakarikari. Az Állami Gyűjtemény számára megszerzik a viperatisztelő zebangok totemgerendáját, a Sacrosauruszt (a dzsungelben senki sem meri megmondani a kígyó-hívőknek, hogy szent állataik – kártékonyak). A Shi-ti – az Esztendők Sápadt Folyója; mellékfolyója a Talgara, Osgyántól barlangfolyó: a forrásvidékig fel, Rochard ezredes táborába. Hosszú beszélgetések az Ezredessel az Óvatos Bölcsen Adagolt Jóságáról és a Barátságosság különféle Jeleiről a Nagy Jazvatákon. Állomások: Lukas-Zsaluzsány, Kuvaszpuszta, Sejősefene, Átokszállítás, Rimaszentrekedi. A zebango birodalom furcsaságai: a „Magzatvásár” és a „rituális királygyilkosság”. Verbászdögöli mellett, gyógyulás, pihenés Westergaard Atya oázis-paradicsomában, a Segélyhelyen

(*Rochard ezredes*) A Taneszruft sivatag és népei. Mikor bók és mikor sértés a Taneszrufton, hogy „igazi ázsiai”. A „Mei-Yu-Fah-Dz”-szindróma: „Semmit Sem Lehet Tenni”. A két véglet a tuaregek közt: balfelől: „Taneszruft Fellahjai Egyesüljete!”; jobbfelől: „Fehér Ember Ne Közelíts”. (A Dunga-Dunga-Gong hangjára megvadul a vadon, a Fehéret ott koncolják, ahol érik, ott sütik-eszik, ahol fogják). Iszkerland embernehlátta tájai. Az iszkari-eszkimók léket vágnak a jégen, hogy láthassák, megvan-e még alatta TUBAN (istenük: a föld). A Rémllet Legendája: ha majd egyszer vörös hó esik. Hóhatár fölött a roppant vulkáni csúcsokon: az ISHTRA-TUBAN, a SHIVAT-ISHTRA és fölöttük a nagy MOGUN-THUVAT. A HOTEL EURASIAN PLACE-ban. A kongresszus. Találkozás Ilyacinto Y Saavedrával. Rochard ezredes ünneplése, aki – valahol Kászonszentborzalmasd, Katolna és Gyergyószentnébántsud között – eltűnt. Megették a vadak? A lavina temette be? Nem tudni. Át Iszkerlandon. A Fegora Jégár foglya. Menekülés eszkimó szetunon. A hazaút karsztokon, homoksvatagokon, a Manzarovar-tengeren és a Bányakalifátusok vidékén keresztül, a hátsó-euráziai keskenyvágyányú gyorson és csillagsugárvasúton.

(*Honvág*) Melyben kiderül, hogy mindez hajnali séták túlfűtött fantáziájának az elkalandozása. Az önmesélés oly valóságos, hogy a „hazaút” még tart; sietvést az ismerős vidéken, Alsóvárosi Kertek, a Szinva partja, vastaghúsú deghisztáni lovak, huligánvárosi söröskocsik. A vágyak újra végigélik önmagukat: a természetvágy, a családvágy, a játékvágy. Az édes otthon, Milosádék állóvíz élete, a

pajtásfeleség aki volt: Sura. Az üres inkvizítor-szoba és a szembesítés, elkényelmesedett-negyvenévesen-fiatal fanatikus önmagammal. A fiatalág felelősségre vonja az öregséget: mit tettél életeddel, hova kótyavetyélted? „...kegyetlenül emlékezetes, viszontagságos éjszaka negyvenötödik életévem hajnalán és a megbékélés terhes szívvel, Kratész a filozófia hasznának tartotta ezt: a képesség, hogy találkozzunk önmagunkkal.”

Első vázlatok: 1937 (*A Hajnali Novellák*)

ÍRÁSÁT

elkezdtem 1939 tavaszán

befejeztem 1940. október 10-én

GÉPELÉSÉT

elkezdtem 1940 telén

befejeztem 1942. december 1-én

SZEDÉSÉT

elkezdtem 1987. szeptember 21-én

És idézem talán legfontosabb regényét, a *Heliánét*. A *Heliáne* tulajdonképpen egy beavatás ironizált leírása: szatíra, amely az írónak a különböző huszadik századi szellemi szekták tevékenysége iránti kételyét jelenti be. De több is ennél: a beavatás érvényessége mellett rákérdez arra is, hogy milyen mértékű az egyes ember cselekvési lehetősége abban a világban, ahol minden személyes ténykedés eleve meghatározott. Megidéz egy természeti katasztrófát, hogy ezzel a végveszéllyel szembeítse az embereket: de még ennek az árnyékában is legfeljebb csak néhány etikusan gondolkodó embert tud elképzelni, akik legalább *gesztusaikban* kiválnak az irányított átlagból. Kuriózumként a regény »rövidített« összefoglalását idézem, amelynek létrejötté maga is éppolyan kalandos történet, mintha a regény része lenne. Bizonyos Miguel de Seabra készítette, az írónak valahai portugál emigráns barátja, aki a regény kedvéért tanulta meg a magyar nyelvet. Majd a portugál rendszerváltás után visszatért hazájába, eltűnt az író horizontjáról. Kőd előtte, köd utána.

Panpeszvalginéziának hívják az Ezersziget országát; soha-nem-látott, délnél-is-délebb déltengeri szigetvilág, ahol egymás mellett él a dzsungel időtlen primitivizmusa és a Brazil Kormánykirendeltség áramvonalas civilizációja. Egyik arculata a bennszülött yunyurik babonás világa, másik arculata a főváros festőkből-szobrászokból, fantasztákból és mániákusokból álló bohémtársasága.

A panpeszvalgoszi szigetvilágon sehol a Földön másutt meg nem található életérzés és merőben sajátos vallás uralkodik. Itt minden »egyszerre van« s bár múlik, áll az idő; mindenki pontról pontra sorsának ismerője és tudója, de engedelmes fatalizmussal fogadja a jót és rosszat, amint a sors kiszabja. A szigettenger Olimpuszának tetején Sors-Isten-Barom székel, a kaotikus oktalanság princípiuma. Sors-Istent deres szőrös óriás bölénynek ábrázolják, baromi ostobasága az »isteni bölcsesség« ellentette: kiszámíthatatlanságait, ostobaságának egész metafizikumát emberi elmével felfogni nem lehet.

Panpeszvalginéziát a tudós jóslatok szerint kozmikus katasztrófa fenyegeti, a Nigragor átvonulása; az üstökösraj támadása persze egyúttal a Föld megsemmisülését és a világvégét jelenti. Mi sem természetesebb, hogy a szigetvilág társadalma vad izgalommal fut élvezetei-bolondériái után – bár írók-művészek legtöbbször más a gondja s a Föld utolsó perceiben is előbb halhatatlan szeretne lenni. Ide vetődik el Bikornutusz Barnabás, szívében Európa küldetésével és kíváncsiságával; és kalandos módon rögvest belesöpöppen a művészenazséria kellős közepébe.

A szigorú szekta módjára élő-érintkező, züllő-kiránduló-röhécselő kocsmai menazséria atyja és feje Gabrelusz Gábel, mázsás festőfejedelem. Noha csak elméletben van palettája, kötetekre menő – soha meg nem írt, de szorgalmasan végigfecsegett – művei mindenkit meggyőznek róla, hogy Gábel a hivatott vezér és a gabrelianizmus a legegységesebb, legtisztább művészeti-bölcseleti hitvallás. A társaság minden tagja tisztában van sorsával, de szent derűvel fogadja s meg sem próbálja, hogy meneküljön előle. Nein Ferenc, aszkéta-költő például – a boldogtalan, ki köldökzsinórjára felakasztva született – tudja, hogy kettős szerelmi dráma áldozata és végrehajtója lesz. Prozeliusz Nepomuk – köztisztelőben álló, mesteri élelmiszer-festő és hamisító – tudja, hogy egyszer fejére esik egy téglá s még a házat is ismeri. Lulof – lezüllött muzsikos, bárzongorista, sok ingyenélő cimora szerény mecénása – az üstökösraj átvonulása idején attól való féltében, hogy meg talál ijedni, szörnyethal; Hebaminte nyugalmazott tengerfelvigyázó és feltaláló átvészeli a borzalmas kataklizmát, de egy séta alkalmával meghül és elviszi a tüdőgyulladás. Hebaminte a »tökéletes államgépezet« feltalálója, mely már ember közbejötté nélkül kormányozza az államot és engedelmessé, »felsővezetékessé« alattvalóvá változtatja a bennszülöttet – Hebaminte elszökik hazulról, hogy találmányának éljen és halálhírét költi. Neje, a természetes Hebaminte asszonyosság, özvegnyek vélvén magát, egyre gyöngédebb szívvel istápolja európai albérlőjét, Barnabást. Csakhogy lődörgései alkalmával Barnabás életre-halálra belehabarodik a szent prostitúció egyik felkent szolgálólányába, Heliánéba; Heliáne tudja, hogy Sors-Isten-Barom rendelése szerint sohasem találkozhatnak és nem ismerhetik egymást. Menekül előle. Egyszer egy esztendőben, a Boszorkányünnepen azonban a misztérium szerint az istenség felmentést ad a sorsörvény alól s engedélyt egy napi szabadakaratra. A kurta szerelmi idill után az ünnepen Barnabás eltökéli, hogy kiragadja a lányt a szent prostitúció karmaiból, és elviszi Európába, a szabadakarat hazájába. Az ünnepen a boldogtalan, faképnél hagyott Hebaminténé felfedezi férjét, a feltalálót, kését magasra emeli és veszett rikoltással hirdeti ki megszállottságát – ő a »Boszorkány«. Szent rettenettel tágulnak előle. A megcsalódott »Boszorkány« kirúgja albérlőjét és Barnabásra nehéz napok következnek.

Kétségbeesetten csügg a szekta rejtelmes bölcességén és az egész kocsmai asztaltársaságon; csakhamar szakadás támad a gabreliánus egyházban és a meghasonlott Barnabás nem tud eligazodni a zsarnoki izmusok között. A »Transsylvaniai« a szigetre érkezik Consolata Maiantau; őzikeszemű európai lány, önkéntelenül vonzódik Nein Ferenchez, az öregedő költőhöz, de Heulaffen mama és leánya, Carenzia, elidegeníti tőle, nekik gyümölcsözőbb üzleti céljaik volnának a csinos tereméssel. A Heulaffen-bestiák titokban jók, de szent önfeláldozással teljesítik Sors-Isten rendelését, hogy gonoszak legyenek; Barnabás gyűlöli őket, s igyekszik pártolni a furcsa szerelmespárt.

Nemsokára értesül egykori szeretője, Violante messzehurkolódó sorsáról. Az orvosnövendék Violante levelezni kezd Szinapsziusz Viktorral, egy közép-ázsiai segélyhely orvosával, aki feleségül

kéri. A lány a kedvéért elvégzi a trópusi betegségek fakultását, és nekivág a kalandos útnak; holmi helyi hadműveletek következtében azonban Viktornak nyoma vész, és a férfi rokonai cselédnek, majd rabszolgának fogják be a sokáig vendégeskedő Violantét; a »jó rablók« segítségével menekül, ápolónővértnek, eltemetkezni Naurura, a lepraszigetre. Szinapsziusz Viktort ezalatt Dambin Dzsamcang rabló-láma fogságra veti s kémkedéssel gyanúsítja; a vörösök bevonulása után viszont a kommunisták sülyeszitlik el évekre börtöneikben az orvost, s így annyi levélváltás után Viktor és Violante sohasem találkoznak. Életük tanúja, Barnabás még a »gabreliuszi filozófia fényénél« sem tudja elfogadható magyarázatát adni képtelen sorsuknak.

Bekövetkezik a kataklizma. Vulkánok születnek, szigetek sülyednek el, a Nigragor átvonul – ám a világnak esze ágában sincs, hogy elpusztuljon. Mintha nem is ők jövendöltek volna: a világvége-jövendölők éppoly rendületlen magabiztossággal szapulják azokat, akik hittek a jóslatban, mint szapulták a hitetleneket, amikor jósolták, – a gyermekek újra feltalálják a földművelést, a boltosok újra nyitnak, s kinyitja zárdáit a szent prostitúció. A gabreliánus szekta már számlálja halottait. Nein Ferenc féltékenységében lelövi az ártatlan Consolatát és végez magával. Prozeliusz Nepomuknak menetrendszerűen fejére esik a tégl. Hebamintének a Nigragor poklában haja szála sem görbül meg, s most elpusztul egy hűvös szellőtől, amint rendeltetett. Barnabás lázadozva szemléli e felháborító, ostoba sorsokat. Pedig a gabreliánusok egyre többet zaklatják-rohamozzák Barnabást, hogy vesse alá magát a sorstörvénynek s legyen egészen panpedelupei. Rituális próbának vetik alá, és apálykor kikötik a Réműlet Sziklájára, hogy szembe tud-e nézni az elborító árral s az utolsó pillanatban oldják el; már a beavatás napját is kitzik, amikor majd közlik kiszabott sorsát. Barnabás azonban iszonyú felfedezést tesz. Bálványa és eszményképe, a teljes aszkézist hirdető Gabreliusz Gábriel titokban kiváltotta Heliánét a zárdabordélyból, és feleségül vette. Bikornutusban az európai fellázad az Ezersziget sorsbörtöne ellen, s megkezdí futását. Disznók, libák, kecskék esnek áldozatul késének, sikoltva menekülnek az apróságok, kiürülnek az utcák. A harcosok özöbe veszik az ámokot, aki a sorstörvényre támad, s az üldözö tömeget maga Heliáne tüzeli. Dárdaesöben, az utolsó pillanatban veti magát a hegypartról a tengerbe Barnabás, ahol – éppen Sors-Isten-Barom csudálatos és felséges beavatkozása révén – megmenekül a csónakrajok elől. A békés Roc-Y-Iocoo szigetén, a vajákos varázsló lányainak lázas betegen, kapkodva meséli különös történetét.

Idáig a regény története, akárha egy Swift-féle kaland, avagy egy *Candide*-variáció is lehetne, ha Határ Gyözö szerkesztői művészetével a leírásban a történeteket nem tolná egybe. A mozaikok ugyanis nem külön lezáruló történetek, hanem az egész regény magában hömpölygeti az összes történetet, mindegyiket külön-külön lezáratlanul is hagyva. Söt a szereplők neve is váltakozik a regényben: kiejtés és hangalak is különválnik ebben a megjelenítésben. Mondhatnám azt is: labirintusban. Talán a bulgakovi életműhöz hasonlíthatnám Határ Gyözönék ezt a fajta történet- és szereplő-kezelési módját, megjegyezve, hogy a két író egymástól teljesen függetlenül, nem is hallva egymásról alakított ki, hasonló történelmi-életrajzi körülmények között hasonló alkotói technikát. Söt még tematikában is található érintkezést: a *Mester és Margarita* című Bulgakov-regény színházi világa sokban emlékeztet az *Anibel* vagy a *Pepito és Pepita* című Határ-regények történeteire és atmoszférájára. És hadd záruljon a hazai irodalom köre is: figyelemre méltó a párizsi Sipos Gyulának a megjegyzése, amellyel éppen a *Pepito és Pepitát* valamint az *Anibelt*

Mándy *Előadók, társszerzők* világának társaságában helyezi el. Bárha itt is egymástól független a keletkezés története, a korszak és a szereplők ez esetben egybeesnek. Igaz, Mándy beszéde elliptikusan elhallgató, Határé zeneien körülíró (a regény írásakor külön kitüntetett zeneműveket jelölve meg képzeletbeli ihletőként).

A *Heliánét* követő regényeiben Határ Győző azt vizsgálja: hogyan bomlik fel a közösség éppen a közös cselekvésben (*Bábel tornya, Az Őrző Könyve*). Az *Őrző Könyve* sajtósági futurológiai regény. A második világháború alatt, után, a harmadiktól való félelem idején a katasztrófizmus fogalom alá tartozó számtalan műalkotás gondolta végig az emberiség háború okozta erkölcsi és fizikai pusztulását.

Társa – irodalomtörténeti egyidejűséggel – a magyar irodalomban Kodolányi *Vízöntőjének*, Szabó Lőrinc *Tücsökzenéjének*, Ottlik *Iskola a határonjának*, Németh László *Iszonyának*. Mindegyik valamilyen formában az erőszakra válaszol, mértéket keres a mértéknélkülivé váló atrocitások korában. Tematikailag talán a Kodolányi-regényhez van a legközelebb, a háborús és természeti katasztrófák következtében elpusztuló emberi civilizációt ironikus modorban leíró vízözön-történethez – hangnemében, megfogalmazásában ugyanakkor talán attól kerül legtávolabb. A felsorolt regények a magyar irodalom kiemelkedő alkotásai, nemcsak én, most tartom annak, de részei a nemzeti kánonnak, olvasói-történeti hagyomány szentesíti öröknek hihető értéküket. Az *Őrző Könyve* értékben vetekszik velük, sőt a századvég horizontjáról tekintve talán a leginkább korszerű előadásmódú mindk között.

Ha keletkezési idejét, 1948-at említem, csak azért teszem, hogy dicsekedjem: már akkor keletkezett, itt, Budapesten olyan mű, amelyik nemcsak egyidős, de ütemelőző is lehet a világirodalomban.

Ugyanakkor ez a könyv sokkal több, mint futurológia és utópia, sőt, egészen más, mint az Orwell-típusú vagy a Koestler-jellegű borzalomábrázolás. Szentkuthy nálunk az ismeretelméletbe és a moralitásba már bevezette ezt a prózanyelvet, de a történelem ellenében gondolkozó regénybe Határ Győző kapcsolja be a dialogikus poétikai beszédet. Ez a hangnembéli lebegtetés már az alcím kettősségében megjelenik: „regényes elmékedések”, illetőleg: „üzenet a jövőből”. Az egyik kioltja a másikat, vagy éppen metszik egymást? Történet, vagy ellenében valami más: a széthulló történelemmel együtt szét-hullott történet?

Összeállítható egy történet ugyan belőle, sőt beilleszthető mindez egyfajta történelembe is: a huszadik század vége felé, meg a harmadik eleje táján az elbeszélő kilencven évesen írja és egy platina tokba zárja papiruszra vetett elmékedéseit; ő már a negyvenéves háború idején született, amelyik amolyan próbaháborúval kapcsolódik. Két nagyhatalom áll egymással szemben, mindkettő abszolút technikai fölénnyel. A tudósok, hogy kizárják a háborút, elhírlelik a pusztító technika adatait. Lázadásuk sikerül is, el is bukik. A háború mégis kitör. Világpusztulás következik, amely ellenében egy utópikus világhatalom épül, a tudósok vezette Cellulária, melyet öt évi lét után felbomlasztanak az újjáalakult barbár hordák, mint valaha a Római Birodalmat.

Csak hogy a regény mégsem erről szól, hanem arról, hogy ezzel a történelmi háttérrel: megszűnik maga a történelem, nincs haladás, az ember megismétli állandóan a maga történetét (ezért a játékosan alkalmazott népvándorlás kori népelnevezések, a városok szellemesen átalakított nevei, a filozófusok és tudósok ironikus bevezetése a bizánci, a skolasztikus és az eretnek korszakokból stb.).

Határ Győző az atomkort nem a kőbaltás ősemberrel, hanem az ókort felbomlasztó népvándorlás kori háborúkkal veti össze. A regényben modern eszközökkel küzdenek világhatalmak, majd pedig a világhatalmak önmaguktól felbomlanak, törzsi háborúk mentén alakul tovább az emberiség története. És írta mindezt 1949-ben! Mai ismereteinkkel olvasva, amikor mindez máris bekövetkezett, tematikájában éppen mára beérkezett prófétikus erejű könyvként olvasható.

De nemcsak tematikájában. „Az én regényem eltörpül gondjaim mellett”, „Néhanapján bizonytalan vagyok egyszeri életcéljaimban”, „Amilyen szépalgő barokk fiziognómiák képzelményei szerint tartottuk számon külsőnket, ugyanilyen szépalgő volt belső megismerésünk”. Mi ez, ha nem a hagyományos regény megkérdőjelezése? A regény egyben a hagyományos elbeszélés összes mértékének, benne az ember ismeretelméleti és morális meghatározóinak visszavétele. Az elbeszélés tudós hőse olyan Zeitbloom, aki nemcsak humanista eszményeket szögez szembe embertelen világával (azokat is!), mint Thomas Mann regényében, hanem egyben maga is minden értékben kételkedően megrendült ember. Az elbeszélő, ha nosztalgiai közben hisz is a hagyományos értékekben, a hordaszellemmel elszabaduló csordaszellelem leírásával-megformálásával megkérdőjelezi egyben az emberlét értékét.

És teszi ezt az emberlét alapegységének, a beszédnek megkérdőjelezésével: „ezentúl visszavonással lépett hatályba minden rendelet, és minden vissza-nem-vont rendelet hatályát veszítette.”

Persze félreértés ne essék, a tudós elbeszélő a maga belső dialogicitásával nem az író szöcsöve, hanem része a műalkotásnak. Mert az író, Határ Győző éppen azáltal képes ezt a nagyszerű műalkotást létrehozni, hogy mindent, ami számára kedves, megméri a veszélyeztetettségben. A regény olvasója egy szerre él a történelmi veszélyben, de az emberlét nagyszerűségének tudatában is: válaszüton.

A regényben a kúszává váló történet egyetlen „krónikás” tudatában áll össze, válik „Üzenetté” egy feltételezett utókor számára. Az író ezáltal fel tud tételezni olyan emberi tudatot, amelyben összegeződik és értelmeződik a felbomló világtörténelem. Ezzel megelőlegezte »absztrakt« történelmi látomását: hasonlóképpen jár majd el az *Éjszaka minden megnő* című regényben. De ehhez túl kell lépnie a csak a történelemmel való párviadalán.

* * *

Határ Győző ezt követő regényeiben a haladáselmélet után a másik európai keretet, a hívő létállapotot, az általa „judeo-krisztiánus” metafizikának nevezett hagyományt választja le az emberről (bárha sohasem a metafizikát akarja ezzel kikapcsolni gondolkozásából – sőt: ezzel akarja bekapcsolni azt; megtartva elméletileg a „nem euklideszi” metafizika – metafizikák – lehetőségét; ezzel bizonyos fokig nyitottá is téve ennek irányában). De ez már nem befolyásolhatja az ember morális ténykedését. Legfeljebb spekulatív fantáziáját. A Szabó Lőrinc jelezte „ész és logika” itt az ellentmondó. Itt, ennyiben a hasonló műveltségi elemekkel dolgozó Szentkuthy antipódusa.

Mindketten ugyanannak a kétezer éves kultúrának a neveltjei. Nyelvük, tájékozódásuk belőle származik. Csak Szentkuthy belülről veszi magára válságait, magában vizsgálva a kereszténység szakítószilárdságát. Határ Győző kívülről bontja szét, fürkészi ellentmondásait. Szentkuthy nem morálizáló hívő, Határ Győző nem hívő moralista.

Szentkuthy nem került szembe soha a hit tényével. Határ Győző épp ezzel kényszerült vívni, amikor szemében a vallás még nem is jelentett problémát. Előbb a hívés állapota váltotta ki ellenér-

zését, és csak ezután, vagy ezt elemzendő kezdte vizsgálni annak történelmi és filozófiai változatait. Ebből születnek műveinek utószó-tanulmányai (legteljesebb e nembem a *Golghelóghié*, filozófiai esszéi, az *Özön közöny* és a *Szélhárfa* három kötete (*A rákóra ideje*, *Félreugrók*, *megtántorodók*, *Antisumma*). „*mérhetetlenül fáj az isteneszme elsikkadása – és teljes – tökéletes elvesztése; fáj feladni »fontosságunkat«, feladni »képünket és hasonlatosságunkat«, előbbreválóságunkat; a gondolatot, hogy mi a bioszféra választotta speciesze vagyunk, többrendbeli kinyilatkoztatások birtokosa és fáj elszakadni kényelmétől; eszméink természetes nehézkedésétől megválni az isteneszme színes léggömbjétől, amellyel a gondolkozó szelleme mindig oly könnyedséggel indulhatott a legkisebb ellenállás irányába, s amely rövid úton a leghamarabb – mindjárt a leggazdagabb zsákmánnyal kecsegtetett; amelynek mákonyos diadalmámorára amúgy is rákaptunk, s pákosztosan nyaltuk az isten mézét erre voltunk eleve kondicionálva s a tetejébe még tetszelegtünk is »ránk sugárzó fényében«: közvetítő – levita szerepünkben.*”

„*A multiverzumok tátongásán az isteneszme elveszett*” írja, szójáték-metaforájával „özön közönynek” nevezve a létezését. És ha a filozófus Határt izgatja is mindez a probléma, az írót ennek épp morális következményei érdeklik:

„a mi levelünket egy olyan postás hozza, aki Origenész körzetét nem üríti. A címzés szabályos; a borítékon a feladó hiányzik. A levélpapír üres mit akarnak velünk?

írjuk meg magunknak a levelet olyannak, amelyet kapni szeretnénk?

vagy íróhártáját tartjuk óvatosan a láng fölél, hogy hátha citromlével írták, s majd úgy a titkosírás előjön?

vessük tűzbe, hogy mielőtt aláhamuzna, összeugró rongyán hátha felizzik az új pentagrammaton? tanácstalanul forgatjuk lehuny szemünk mögött elkergetjük – a látomány nem tágit”

A filozófus a világmindenség létezésének mikéntjére és miértjére kérdez, az író ebben a mindenségben a mindenségre kérdező ember csapdáit vizslatja. Az író válasza a *filozófus* kérdéseire: az *Archie Dumbarton* és a *Köpönyeg sors* (*Julianosz ifjúsága*). Az utóbbi regényből idézve így hangzik Határ Győző embersorsképlete: „*De nehéz a dolga a parányi egérnek, amely a maga kristálygömbjébe beleüvegesedve – benne él [...] benne élünk kristálygömbünk »csarnokvizében«, amivel látunk. Eszközei vagyunk valamilyen sorsnak; de sem az nem világos, hogy végső soron végzetünk bennünket mire használ majd, sem az, hogy mi magunk – mire valóak vagyunk.*” Hogyan viselkednek hát ebben a léthelyzetben az emberek.

Íme Határ Győző hongriuscule-i magányában megismétli a – számára valószínűleg ismeretlen – Heisenberg által felhangosított Niels Bohr szöveget („*wir im Schauspiel des Lebens gleichzeitig Zusauer und mitspielenden sind*” = „az élet színjátékában nézők és ugyanakkor szereplők is vagyunk”), vagy a Németh László-i hipertónia-napló hasonló tanulságát: „*Önmegfigyelőknek: Vigyázz, hogy a megfigyelő szemében ott ne dobogjon a kísérleti nyúl szíve.*”

Az első kísérlet: Archie Dumbarton. Egy Miller-féle Willy Loman-szerű ügynök, a legátlagabb átlagember. Különleges történetében azt a szellemi felemelkedést követhetjük, amely során az egész

világ újramegváltását vállalja magára saját kinszenvedése által egyetlen ember. A magyarul *Éjszaka minden megnő* címen ismert regényét Határ Győző nem tartja fontos írásai között számon, gyorsan megírt ötletként emlegeti, pedig nyelvezetének ironikus feszültsége jelentős írói remeklés. „Absztrakt regény”-ként jegyzi, tájainkon sci-fiként méltatják. A regény egyszerre a »csoda« lefokozása, és az emberi áldozatkészség apoteózisa.

Évezredes műfaji hagyományt folytat általa az író: a regény ironikus kompozíciója a »megváltók« szokásos kigúnyolása. Mégis több ennél, a szöveg dialogicitása éppen a sorsával szembesülő ember morális és intellektuális erejére kérdez rá. Kérdésfeltevésében engem Juhász Ferenc híres verskompozíciójára, *Az éjszaka képeiben* felidézett világkatasztrófa-víziójára emlékeztetve. Csakhogy Juhász mindig is patetikus. Ezzel szemben Határ dialogicitása két irányba húz: szövege egyszerre ironikus és apokrif evangélium a modern időkben.

A dialogicitás a regény szerkezetét is egyszerre vezérli az irónia és a pátosz felé. Már a regény ötödik szava célbatalálón zárja a főhős sorsát. Az ügynök: „bolondja a barkácsolásnak”. Ez vonja le a mindennapokba: ebből tartja el családját, és az ebből fakadó szomszédi »barátság« adja primitív öntudatát. De a regény végére: a maga barkácsolta keresztfán szenved kínhalált, magára véve a világ bűneit, vezekelve értük.

Mi is történik közben? Egyszer csak arra ébred, hogy körülötte mindenki halott. Romolhatatlanul hull. Ő az egyetlen, aki élőnek megmaradt. A bizonytalanságból *egyedül* kénytelen felküzdenie magát az intellektualitás magas fokára, ahol átlátja: a világ bűnei sokasodván, a bűnnel való telítettség mérgezte meg az emberiséget. Ő pedig – erről szól a regény – magányában kikövetkezteti feladatát: meg kell ismételnie a keresztalált, hogy áldozata révén visszaálljon a világ korábbi rendje. Meg kell váltani a halottakat saját kinszenvedése és keresztje által. De úgy, hogy az áldozata révén több új életre támadó emberiség ne is tudjon minderről. Nem új szektát alapít halálával. A barkácsolt szerkezettel saját kínhalálának nyomát is eltünteti. Róla magáról is azt hiszi majdan családja: elbitangolt, valahova Ausztráliába.

Az ember erőpróbája a regény: hová süllyedhet »jóléti« magányában és ezzel párhuzamosan hogyan emelkedhet intelligenciában és morális áldozatvállalásában az egyes ember, amikor még az áldozatát honoráló közösségi kontroll is hiányzik. Sőt ő maga zárja ki. Dumbarton jól vizsgáljuk. Amit a *Héliane* hősei – egymásnak beszámolva – játszottak végig, ő – csak önmaga előtt tudatosítva – *megteszi*. Dumbarton cselekedete a moralista író válasza a filozófus eszmélkedésére: ha a létezés jellemzője az „özön közöny”, az emberi létezésben benne van a morális elem, az áldozat vállalása.

Az Archie Dumbarton (magyar címe szerint: *Éjszaka minden megnő*) Határ Győző „különítélete”. Mintha Pilinszkyvel mondaná: „Kiemelek egy ismeretlen embert / a semmiből és eleresztem őt”. Ezzel szemben a másik kísérlet egy valóságosan is élt történelmi ember megvallatása. Julianosz megidézéséhez történetírókat, filozófusokat hív segítségül. Mert kíváncsi rá, milyen a hitek keresztkezésében, ütközésében vergődő ember. Akit hagyományai, környezete, kora szorít be egérként üveggömbjébe. Az ember, aki a legteljesebb áldozatra is képes önszántából, absztrakt körülmények között – hogyan viselkedik a legpontosabban megrajzolt kötöttségei között. Nem amikor már autokrátor, hanem amikor még egér sorsába kötte próbál tájékozódni. Milyenek vagyunk a ránk zúduló ideológiák és kötöttségek kereszttüzeiben?

Az először két évtizede megjelentetett regénye, a *Köpönyeg sors* a történelmi Julianosz császár ifjúságát írja meg. De Határ Győző nem az aposztata császárt, a hellén – keresztény utókora szerint a pogány – világot visszaállító álmodozót formálja regénye központi hőisévé. Hanem egy, a huszadik században is – kétszeresen – jellegzetes sorsú szereplőt „exhumál”. A *létszámfeletti embert*, a születése véletlene révén már halálra eljegyzettet: akire kora ifjúságától a bármely pillanatban lecsapható végzet leskel; aki mihelyt egy újabb napot túlélhet, boldog lehet. Élete állandó halálfélelem. Ugyanakkor sorsa megáldotta-megverte a *lelkesedés* adottságával, nemcsak minden jó szóra ugrik, hanem minden *képzelt* jóra is halálos nekiszánással, kizárólagossággal tudja magát odaadni.

Az író nem a császárra kíváncsi, hanem az állampolgárra. Akik eddig írtak Julianoszról – ellenében győztes keresztény utókora, majd Ibsentől Mereskovszkijig és Gore Vidalig dráma- és regényírók –, a keresztény hitet szimulálót vagy a történelmet visszafordítani akaró autokratort idézték meg. Határ Győző a kelepceben élő, tehetetlen embert és az egymással homlokegyenest ellentétes koreszmék között szintén csak kiszolgáltatottan vergődő útkeresőt kelti életre; a könyv alcíme is ezt hangsúlyozza: *Julianosz ifjúsága*.

Elkerülve az áltörténelmi regények és történelemben kalandozó riportkönyvek buktatóját: sohasem kacsint ki az író a szöveg mögül, de szerencsés hősválasztása révén szabadul a történelmi rekonstrukciók veszélyétől is: a *Salammô*-szerűen tökéletes múltidézés nem marad művészi álmvilág – az emberi sors századunkbéli alaproblémái szólalhatnak meg általa. Hiteles és hitelesíthető fiktív szövegek szólanak meg, építenek történelmet és filozófiai kérdezőmódot: az író posztmodernbe játszó szerkesztésmódja egy olvasmányos cselekményt oly módon varázsol az olvasó elé, hogy valójában szövegek dialógusa tekinteti át a történelem mechanizmusát, gondoltatja végig a filozófia alapkérdéseit és forgat meg egy emberi lényt az etika útvesztőjében. Az életszerűség válik fikcióvá ebben a szöveglabirintusban, a szövegszerűség ugyanakkor fikcióból életszerűséggé metamorfizálódik. Ezáltal olyan poétikai egyensúly születik, amelyben az életszerűség és a szövegszerűség éppen a hagyományos pozíciójával oppozícióban teremt érvényes megjelenési formációt.

Miről is szól tulajdonképpen a regény?

„*Flavius Claudius Julianus – vagy ahogy előszeretettel görögösítette: Julianosz – [...] gyermeki hitét nem feszélyezte volna, hogyha nem így - nem mint Constantius Flavius Valerius Chlorus császár unokája – nem mint császárivadék tudja meg, hanem csak amúgy, messziről, alulról, alkalmilag értesül róla: arról, hogy az uralkodócsaládokban az uralomváltással járó szokványos vérfürdő ezúttal is elkövetkezett, s lezajlott műsorszerűen, annak rendje-módja szerint [...] ám a császárivadék – a Nobilissimus; a jeltelenség fényűzése sohasem lehet osztályrésze annak, aki, mint ő is, rajta van a császárivadékok táblázatán; és a Második Flaviuszok családfájának minden ága-bogán, a táblázat minden sarjadéka mellett ott a kérdőjel. Az olyan potenciális hatalomtrófeán, amilyené, legjámorabb szándéka ellenére, féltő, hogy ő is kinőheti magát, ha felcseperedik és születési rangtáblázatán visszatekintve vérszemet kap, rajta tartja argosztekinetét a Szent Palota, Palotában a Szent Konzisztórium, Konzisztóriumban Eusebiosz Főkamarárius – és Főeunukh, az Aranykalanalas Gém – ahogy becenevén ellenlábasai emlegetik; mert igazi gúnynevét, mely férfiatlanságát pécézte ki s ahogyan ellenségei, áldozatai célozgatnak egymásnak rá, a párlatát adva mintegy, ami benne-rajta kiröhögnivaló: igazi gúnynevét a Szent Palota falain belül még gondolatban felidézni sem ajánlatos [...]*”

Íme a herceg belépője a regénybe. És az életét meghatározó apparátus? Csak néhány jellemzést a regény előtt közölt Szereplő személyek listájából: „*Flavius Julius Claudius Valerius Constantinus, II. CONSTANTIUS császár, az »Apostolokkal Egyenrangú« Constantinus Magnus harmadik fia, jeles családirtó (amiben az atyai hagyományok ápolója) – a két árva, Gallus és Julianus rettegett gyámja-és Atyai Pártfogója*”; „*Euszebiosz Főkamarárius, Praepositus Sacri Cubiculi (a Szent Hálóterem őre), az »Aranykanalas Gém« – Első és Teljhatalmú Korlátlan Kegyenc; titokban, áldozatai és ellenségei úgy csúfolják, hogy a »Hétszerherélt« – de még nyolcadszorra is volna mit miskárolni rajta*”; „*Arabianosz – előbbi helyettese a Szent Palotában – Primicerius Notariorum et Domesticorum, a petrai óriás [...]*”; „*Paulus »Catena« – az AGENTES IN REBUS (A. I. R., az Államvédelmi Hatóság) élén és tetején; »Lánccsörrentő« Paulosz – a »Pók« ...*” – és így tovább. Késő Róma-kora Bizánc, ez utóbbi épp berendezkedése első pillanataiban. És mivel egy – a vérfürdőt beteges szervezete miatt (úgyis meghal!) elkerült – kis hercegről van szó, alkalmunk lesz keresztül-kasul megismerni ezt a birodalmat. A gyermek Julianoszt száműzik (nem így nevezve) a fővárosból. Ezzel elkezdődik kényszerű és meglepetésszerű helyváltoztatásainak története. Élt – bátyjával – egy sivatagban eldugott palotában (Macellumban); onnan bevitték alkalmanként a vidéki megyeszékhelyre, Kaiszareiaiba az érsekhez, templomokba; majd visszajut az újonnan épült fővárosba, Konsztantinopoliszba; honnan (növekvő népszerűsége miatt) megint elküldik – az adminisztratív fővárosba – Nikomedeiába. Útjait követve eljutunk udvari fogadásra, templomi szertartásra, patriciusok közé és hírünk van roxolán rabszolgázadásáról. Julianosz – és főként féltestvére, bátyja – nemcsak potenciális trónkövetelők, de a család egyetlen örökösei is – tehát az uralomra felkészítő neveltetés körülményei is gazdagítják a regényt. Határ Győző szakkönyveket tanulmányoz, a korszak irodalmát jól megismeri, hellenisztikus attikizálókat és keresztény hitvitázókat egyként, és persze Julianosz háromkötetnyi filozófiai munkásságát. És mindezt – mint Móricz valaha az Erdélybe – beleömleszti regényébe. Amikorra a majd hatszáz oldalas regényen végigjutunk, mi is a bizánci birodalom lakosainak érezhetjük magunkat. Otthonosan mozgunk a birodalom mindennapjaiban úgy, hogy az ókori kultúrát mint kevésbé ismerő kortárs is a regényben mindenre magyarázatot kap. Nem tudálékosat, hanem a szöveg művészi szövetében illeszkedőt.

Persze az író nem tudósként lépett be az alkotásfolyamatba. A regény keletkezéstörténete régi szellemi szerelméhez, Will Durant kultúrhistoriái munkásságához kapcsolódik. Hadd idézzem magát az író:

„*Úgy 59-60 táján, az Apostatáról szóló fejezetben megakadt a szemem a következő bekezdésen: »(Julianosz) sírt, amikor meghallotta, hogyan rombolják le pompás szentélyeiket, hogyan proskribálják a pogány papokat s osztják szét vagyonukat heréltek és (keresztény) párthívek között. Alkalmassint ebben az időben történetelt, hogy nagy titokban beavatták az eleusziszi misztériumokba. A pogányság erkölcsével összefért, hogy valaki titkolja aposztáziáját. Tanárai, barátai, titkának tudói óva intették tőle, hogy elárulja magát [...] . Tíz éven át tartotta a látszatot és keresztény módra, nyilvánosan imádkozott, sőt, nyilvánosan olvasta a szentírást a keresztények templomaiban« (The Age of Faith. 1. fejezet, III. The New Caesars). Megrendülten méltam el az olvasottakon. Kijegyeztem és melléírkantottam: »novellát belőle«. 1984-ben, vázlatdossziémat forgatva, kezembe került ez a feljegyzés, de roppant bizonytalanak éreztem magam hozzá. Mégis megpróbálkoztam vele.*

Hamarosan belemelegedtem és látnom kellett, hogy ebből »nagyelbeszélés« kerekedik majd. 25-30 oldal; végezetre az első változat hatvan oldal lett. Egy hónapi pihentetés után újra munkába vettem, hogy végleges formába öntsem. A beleolvasás, az átböngészés lesújtó volt. Az írás tele volt tárgyi tévedéssel. Szorongásom rémületté fokozódott, amikor földerengett bennem: ez nem egy elbeszélés, hanem egy nagyformátumú regény kezdeménye. Belevetettem magam az anyagba, összevásároltam hozzá mindent, ami még nem volt könyvtáramban és kellett hozzá; világosan láttam, hogy nem elégedhetek meg másodkézből kapott értesülésekkel, történelmi kompendiumoktól elcsíptem aperçukkel, idézetek angol fordításaival: látnom kell görögül, latinul... Tömerdek jegyzetet készítettem s időbe telt, amíg jegyzeteimet kipreparáltam, miközben nem kis fáradságomba került, hogy kívülrekesszem a bőséges-főlöslegest, ne »somagoljam bele« örömben csupán azért, mert megleltem. A regény megírása, az anyag feldolgozása hat hónapig tartott. Intenzív hat hónap volt.”

Megvolt tehát hozzá az intuíció, de meg is dolgozott az író a korhűségért, pontosságért. Ideális alkotói csillagállás alatt fogant a könyv. A regényben megismerünk egy tökéletesen felépített és „fortélyos félelemmel” kormányzott birodalmat, benne egy vezetésre alkalmas – épp ezért születése pillanatától „megdöglestésre” kijelölt – személyiséget.

Az egész regény tárgya: hogyan játszanak a hatalmak a »megjegyzett« emberrel. És a másik oldalról: a megjegyzett hogy viseli el így az életét. Ez a tárgy ilyen terjedelemben menthetlen mechanizálódáshoz vezethetne, mint még oly kitűnő meseszöví esetén is, mint Graves, aki regényeiben az első Claudius-dinasztia történetét azonos csapdák állandó ismétlődéseként vezeti végig. Határ Győző ellenben tud fejezetenként újítni. Mindig új és új motívumot, szereplőt hoz be, újabb fordulatot teremt, amellyel a figyelmet le tudja kötni. Nemcsak egy korszak rekonstrukcióját végzi, de jó meseszövínek is bizonyul. A regényben – jelenetről jelentre – mindig történik valami *váratlan*, amely mégis a bemutatott rendszert *egészíti ki*, a szerkezet része, de az olvasó számára meghökkentően új mozzanat. Úgy halad előre regényében egy jellem és sors megfejtése felé, mint Füst Milán *A feleségem történetében*: minden jelenet újabb *helyzet*, amellyel szembesítve hősről és sorsáról újabb dolgokat tudhatunk meg. A két regény közötti különbség: Füst Milánnál a jellem van a hangsúly; Határ Győző inkább a sorsra kíváncsi, pontosabban a sors és jellem viszonyára, illetőleg e viszonyt hordozó szövegek filozófiai, etikai és történelmi mozgására.

A *szövegszerkesztő-író* montázsából kiemelkedő *elbeszélő-író* nem történelmi tablót akar adni, hanem egyetlen ember »lélekrajzi regényét«. Ez az ember uralja a könyvet, életének esetlegességei irányítják a meseszövíst, amely éppen a véletleneken keresztül erősíti és igazolja az egyest meghatározó törvényszerűséget. Nem a történelem bemutatása céljából alakul a cselekmény, élnek-halnak a szereplők, hanem egyetlen szereplő életrekelteése érdekében támasztja fel a történelmet. Így a történelem nem dekoráció, hanem minden újabb mozzanat esetében a lélekrajz meghatározó, szükségszerű helyzete.

Julianosz ifjúsága nem egyetlen zsarnok, valamely történelmi kisiklás áldozata, hanem a *zsarnokság*. Egy éppen berendezkedő szokásrend függvénye. Ahol az áldozat maga is elfogadja a gyilkosság logikáját. Legjellegzetesebb pillanata ennek a függvény-létnek: amikor a császár, a hercegek gyilkos nagybátyja Itáliában vesztesre áll egy ellencsászárral szemben. Ekkor rémül csak meg igazán Julianosz: mi lesz, ha családjuk ellenfele győz (*nekik* gyors halál), de mi lesz, ha a hatalmon osztoz-

kodókat esetleg bátyja (ekkor már társcsászár) veri le végül is (*neki* még gyorsabb halál). Végül a megnyugtató vég: családjuk gyilkosa (a hercegeknek kétszínű gyámja) megerősítette hatalmát (mindkettőjüknek némi haladék). Mire ezt az eseményt Julianosz megkönnyebbülten panegirikusszal, ünnepi magasztalóbeszéddel üdvözi.

Persze kérdés: ha a regény minden olvasója tudja, hogy végül is Julianosz uralkodó lesz, nem oltja-e ki a veszély izgalmát a happy ending tudata, nem vész-e el így a katarzis lehetősége, tragédia helyett mesét adva csak a regényben?

A katarzis a regény narrációs szálán talán épp ezáltal erősödik fel. Ugyanis még egyetlen népirás sem teljesezhetett be. Mindenfajta írtás ellenében megmaradnak emberek. Tehát a megjelöltség sohasem jelent megmásíthatatlan végzetet. A katarzist ez esetben nem a tényleges áldozattá válás váltja ki, hanem éppen a túlélés esélye. A megjegyzett, a rab – és ezt Határ Győző, ki többször, több helyen volt ilyen helyzetben, ne tudná? – csak úgy élhet – amíg élhet –, ha a túlélés esélye élteti. Ha képes úgy viselni sorsát, hogy nem adja fel magát belülről. A regény szereplője így képes élni. Ő még nem tudja a történelem véletlenét, hogy épp ő lesz a túlélő, sőt a győztes. Ő még csak elképzel egy túlélőt és egy esetleges győzőt, aki majd úgy cselekszik, ahogy ő most szeretné. A regényben ő végig a rab, aki *kihasználja* rabsága idejét, hogy esetleg segíthessen, előkészíthessen mást (talán bátyját, akinek hatalomra jutása *neki* szintén halált jelenthet!) a győzelemre.

Ugyanakkor az író azt is tudatosítja, hogy Julianosznak ez az olvasók által előre tudott győzelme mégsem lehetett olyan biztos. A megjelöltség Julianosz körül igen jól működött. Az *Útrabocsátóban* a regény végén fontosnak tartja elmondani, hogy a túlélés valóságos esélyesei: kihullottak. A báty, Gallus, rossz végre jut, sőt a regényben nem (csak Julianosz rémálmában) szereplő Prokopiosz nagybácsi, az uralkodásra tényleg alkalmatlan – de „létszámfeletti” – családtag szintén csúnyán végzi.

Épp ez (ha nem lenne a szó oly borzalmasan paradox) a játék emeli meg erről az oldalról a regényt. Egy *véletlen* sorsban az *emberi történelmet* (illetőleg a történelem helyére kerülő archetipikus történeteket) példázza: tökéletes írtás elképzelhetetlen, de hogy ki lesz a túlélő, az valóban véletlenül (vagy véletlenek összjátékán) múlhat. Senki sem tudhatja, hogy a – bármilyen – megjelöltségben élő utóbbi milyen pusztulásra, túlélésre, esetleg győzelmi pozícióra számíthat. Éppen ezért kell, úgy is élnie – védekezésül –, mintha nem lenne megjelölt.

És itt kezdődik a Julianosz-regény narrációjának másik arca. A halálra szánt herceg úgy él, *mintha* életre készülne. Ha a regény kerete a kelepccék-csapdák-börtönök nagy fantáziával variált láncolata, ami kitölti: a herceg *eszmélkedése*. Nevelődése. Idézzük csak tovább a félbehagyott első mondatot:

„*Flavius Claudius Julianus [...] a maga gyermeki hitével buzgó keresztény volt. Ariánus, mint mindenki az Udvarnál. Volt ugyan egy-két attikizáló hatalmasság, rhétor, szenátor; két lábon járó emberi monumentum, [...] aki intézmény számba ment s jaj dehogyan is jutott volna eszébe bárkinek a faragatlanság, hogy szemére lobbantsa »pogány« mivoltát. De ezektől eltekintve, aki számított és érvényesülni akart – az az volt: igaz keresztény; pontosabban ariánus, amióta az Areioszi Egyenyszentegyház mindenütt visszazorította s majdhogynem eretnekséggé fokozta le a katolikus orthodoxiát [...]*” Kezdetben Julianosz herceg nem ilyen álkeresztény. Ő rajongó. Szinte igazolva az orvost, aki első vizsgálatra megállapította jellemét: „*Kis herceg urunknak kutyabaja [...] Hacsak a*

mohóság nem, mely természetében van s majd utóbb még megtetszik más formájában, élemedettebb korban, például a rajongásosságban. Amit ingyen sem kúrálnánk, sokkal inkább tiszteljük annál s magasztaljuk, mint szép erényt, ebben a rajongásos korban [...]”

Kétféle vonzás kereszteli így egymást: a felvilágosult eszmélkedés és az eszmékhez kötődő rajongó hit. Az egyik felemelő, a másik elveszejtő. Az író nagyon finoman különböztet: rokonszenve az „eljegyzett” üldözötté, aki félelmében eszmélkedni kezd, *nevelődésen* megy keresztül, felvilágosult szemlélet hatja át, érdeklődésében az audiatur et altera pars elve is érvényesül; de ahogy rajongásosságában átlendül, ezt már nem akarja követni. Csak leírja. És ezzel menti meg *művét*.

Határ Győző, aki maga is megtapasztalta mind a rettegést, mind a rajongás ártalmait és veszélyeit, már korán – lásd az 1947-es *Héliane* című regényt – »elidegenítő« célzattal, iróniával szemlélte annak hatását. Ezt folytatta az *Éjszaka minden megnő* című regényében, az evangéliumi történet modernizálásával és profanizálásával. A Julianosz-regényben nem él az ilyen irónia eszközével. Julianosza belső fejlődését írja meg, vívódásait a monologue intérieur-ré váló regényszövegig átélve. Kérdés: azért teszi-e, mert Julianosz magára vállalja az ő (az író) antikrisztianus elveinek képviselőtét? Korántsem. Ne kövessük eddigi kritikussait, akik Határ Győző filozófiájának illusztrációját látták inkább a regényben. Sokkal lényegibb oka van itt az irónia mellőzésének.

Határ Győző az *Özön közönytől*, a *Szélhárfa* kötetein keresztül a Julianosz regény bő utószaváig filozófiai műveiben erőteljes harcot vív az általa „judeochrisztianus pálvallás”-nak nevezett kereszténység ellen, mint amely évezredekre eltorzította, megaláztatta tette az európai ember szemléletét. És ezt a vitát vállalta valaha a valóságos, a történelmi Julianosz császár is, az ő eredeti szövegei épülnek bele a regény mondataiba. De szerencsére a regény *regény marad* és nem húz el semmilyen filozófiai vitákat felé. Ezt hangsúlyozza is az író utószavában. Mert ha egyet is ért az író a császár antikrisztianus okfejtésével, nem ért – mert nem érhet – egyet a fiatal Julianosz rajongásosságával. Természetesen kezdeti ariánusságával, de későbbi attikizáló rajongásával, a herceg papnő-szerelme, Szozipátra kháldeus-szellemű misztikusságával sem. Tartalmukkal sem, az alkati meghatározottságú viselkedéssel sem.

A regény formáját tekintve a Bildungsroman szerkezetét követi, az ifjú herceg különböző nevelők, barátok, barátnők hatására kiábrándul a primitív szellemi tákolmánynak érzett, különben is egymással vetélkedő szektákra szakadt kereszténységből és visszatér az attikai „szentkönyvek”, Homérosz és Hésziodosz istenvilágához, a Platon alapján alakuló plótonoszi újplatonista filozófusvallást követné, összefonva a korábban majdnem államvallássá lett Mithrász-kultusszal. Cseberből -vederbe – ráncolja homlokát Határ Győző. Amennyiben példává emelhetné az üzőttségben *önmagát fel nem adó* megjegyzettet, annyira *nem* követheti a keresztény templomok helyett attikai és egyéb kultikus oltárokat *hívóként* visszaállítani akaró Julianoszt.

Ezért nem érdeklí őt a császár majdani ténykedése. Érdekelte: az üldözöttségben sorsát eszmélkedéssel ellenpontozó ember. De elfordul a rajongásosságát különböző hitekre fecsérő győztestől.

Határ Győző, az ironikus mondatszöveg nagymestere ebben a regényében csak a felszínen használja fölüeny művészetét. Amikor a kívülállókról van szó: az áldozatra eljegyzők rendszeréről, legyen az hidraulikus trónon ég felé emelkedő óriástestű-törpelábú császár vagy a palotát eltöltő kicsiny néger heréltek patkányserege, avagy a széliránt lengedező rhétorok és zsinati atyák állatkertje.

Az ironikus mester remekel az udvari fogadás leírásakor, a különböző görög-latin rangok-címek magyarításában. A neofita alkalmazkodást csakis iróniával tudja érzékeltetni, jellemezni.

De a neofita rajongásossággal másképp van. A regény Julianosza egyben a század veszendő embere, függetlenül attól, hogy túlélés esetén mi várható tőle: zsarnok lesz-e vagy Don Quijote. (Az utószóban már vele szemben is megjelenhet az irónia, de már a császár-Don Quijotéről írva.) Julianosz rajongásossága ebben a regényben az üldözött belülről megszenvedett ügye. A barbár ősektől származó hellén herceg agyában eszmék-hitek népvándorlása zajlik. Ez nem alakoskodás, helykereső helyezkedés (vagy amennyiben az, már nem eszmélkedéséhez, de életmentéséhez tartozik), hanem a kiszolgáltatottság egy fajtája, ahogy a herceg a koreszméket hit formájában gyakorlatilag át is éli, magába szívja, önmaga számára meghatározóvá teszi. Orvos jelzi ezt az alkati tulajdonságot a regény legelején, az író valójában *betegségnek* is tartja. Julianosz nem hatalmi célból, hanem életbenmaradása érdekében tájékozódik – közben pedig máris úgy éli át a hiteket, mintha tőle magától is függene azok sorsa. A hatalom foglyaként úgy gondolkozik, mint a hatalom birtokosa. Mert olyan helyzetben él, hogy a túlélés esélye az ő esetében egyben a hatalom reménye is. És ez azonosítja helyzetét századunk bizonyos fajta forradalmáráéval.

Az üldözött ember szektássága csak veszélyt jelző, bárha önmagában még nem veszélyes. De a megalázott álmodozása már fenyegető energiákat gyűjthet győzelem esetére. És ezzel fordulhat át az *alkati betegség társadalmi bajjára*. Már benne a tragikus történelmi fenyegetettség: a hatalomban a tolerancia (lásd a *Heliáne* végszavát!) elhagyása.

Az ifjú Julianosz: a győzelem előtti forradalmár. A hőse vívódásait követő (nem biográfiai értelemben, de helyzetét tekintve): a „blazirt” ember. A magát elkülönítő. Akiről 1947-ben a *Heliánében* így ír a fiatal Határ Győző: „*Itt különös és értelemzavaró hézag következik bemutatkozásomban [...] nem akarattal (csupán egy lassan gyógyuló lelki nyomor sebhelye, a védekezés stigmái): én blazirt ember lettem. Hogy a győzelmes forradalom gátjazzakadt szennyözöne, nihilizmusa volt-e, vagy az a velejéig korrupt rendszer, amivel [...] a vassal kivert hódítót pénzért az országba (és a kormányzatba) visszacsempeszté [...]*”, vagy imígyen: „*én meg nem születtem... hanem a világra toloncoltak, külföldinek.*”

A *Julianosz ifjúsága*: a rajongásos forradalmár *belső* ábrázolása, a *Heliánében* bemutatott forradalmár életrajzában jelentkezett rejtély (az író akkori szavával: „hézag”) *belső* rajza. A „hézag”, amelynek akkor nem akarta – vagy az általánosítás fokán még nem tudta – magyarázatát adni: most megfejtésért kiáltott. Már nem egyetlen konkrét csalódás élményeként, de egy életmű történelmi (sajátos személyes emlékei) és filozófiai (sokkötetes birkózása a „judeochrisztianus” hagyománnyal) tapasztalatainak és egy évszázad jellegzetes emberi (alkati) megnyilvánulásainak sugallatára.

Természetes tehát, hogy egy vívódó-alakuló és veszélyeztetett embert idéz fel, nem pedig a már hatalomba került valahai hőst. De ehhez el kell vetnie a tevékeny forradalmárt eddig figyelő ironikus szemléletét. A forradalmár mostani megjelenítésében: létszámon felüli rajongásos alkatú ember, mielőtt még maga kompromittálódhatott volna. Amíg nem a császár rajong, addig indulata művészi-leg-emberileg hitelesíthető. Csakhogy a történetben rejló történelmi mese a végül is győztes autokrátorról más színezetet is ad ennek a – mondom – jogos pátosznak. Figyelmeztethet: hogy a hős is lehet balek, a túlélőből is lehet újabb zsarnok – ha a rajongásosság foglya marad.

És talán még ezen kívül másik oka is lehet Határ Győzőnek, amiért *nem írta* tovább a mesét, a győztes autokrátor történetét. Mert Julianosz uralkodása – az író utószavából is tudom – már inkább valamely mesehős útja, mint századunk jelenségeit is példázni képes történet. Rajongásossága ellenére megmaradt – igaz, rövid életében – a tolerancia hívének. Vitatkozó és nem taposó autokrátor lett. És ez – ugye – „csak a mesékben él”. Különben is: autokrátor és tolerancia – egymást kizáró ellentétek. Ha volt is a történelemben ellenpélda, az kisiklás a logika rendjéből, személyes véletlen.

Határ Győző első megjelent, alapvető regényének, a *Heliánének* végszava a *tolerancia*, és ezt az író nem egyesek kegyétől várja el, hanem az emberiség egészének szeretné programjává tenni. Valahogy úgy, ahogy Archie Dumbarton gyakorolta az *Éjszaka minden megnő* című regényében: megmentette-megváltotta újra a világot, úgy hogy az ne is tudjon róla. Tehát: minden egyes ember éljen a teljes közösségért – de személyes tetteiért ne várjon kiváltságot, főként ne váltson ki rajongásosságra alkalmas helyzeteket. A kozmoszt – szerinte – jellemző „özön közöny”-nyel szemben az ember józan, „felvilágosult” áldozatvállalása álljon. Julianoszt ebben először körülményei gátolják (ezt írja le a regény), utóbb természete akadályozza (erre már nem kíváncsi az író, ezt már végiggondolta a *Heliánében* és az *Éjszaka minden megnőben*).

Az esztétikai megvalósítás során egyensúlyt teremtett az epikai hitel és a korszakos szimbólum között. Megtehetette, mert nem politikus, nem ideológus, hanem író írta a regényt, melyben a *nyelv* diadalmaskodik a rút történeten: egy primitív fantáziájú és stilisztikájú világ ellenében a nyelvi-retorikai műveltség kitaruló pompáját engedi érvényesülni. A szövegszerűség diadalát az életszerűség fikciója felett.

* * *

A prózaíró mellett a költő Határ Győző teljesítménye szintén jelentős. Verseinek gyűjteményei (*Hajszálhíd I–II.*, Aurora, München, 1970., *Lélekharangjáték*, Aurora, London, 1986., *Medvedorombolás*, Aurora, London, 1988., *Bojszintó*, Budapest, 1989., *Boldogságról, szenvedésről*, Poesis Hungarica, Békéscsaba, Megyei Könyvtár, 1989., *A léleknek rengése*, válogatott versek, Orpheusz, Budapest, 1990., *Halálfej*, Aurora, London, 1991., *Üvegkoporsó*, Aurora, London, 1992., „*H. Gy. levelesládája*”, válogatott versek, Unikornis, Budapest, 1998.) eseményt jelentenek a magyar líra történetében.

Kitűnő ritmikai készségével, stílusának jelentésárnyaló erejével verseiben az emberi létezés ironiáját érzékelteti. Költőként ellentétezően kötődik elődjéhez-barátjához Weöres Sándorhoz: mindketten egyszerű nyelvi leleménnyel világokat teremtenek verseikben. Csakhogy Weöres verseit a mítoszalkotás szabályai szerint szerkeszti, a versben az egyes ember a mítoszok segítségével feloldódik egyfajta spirituális teljességben, ezáltal egyszerre kiteljesítve és meg is semmisítve a költői ént. Határ Győző az ellenkező utat járja: benne és általa olyan versszövegek komponálódnak, melyekben minden misztikától mentesen a kultúra elemeiből varázsol önálló világot az ember köré, és a költő cinkos mosollyal, gyönyörködve nézi, miként képes boldogulni ebben a köréje alkotott világban az ember. Az ember játszik a nyelvvel, de már a nyelv is játszik az emberrel: a kettő metszéspontjában születik meg a vers, amely jellemzi az embert is és a nyelvet is.

Költői világa jellemzője lehet angol költő barátjának, George Szirtesnek ajánlott, a *Halálfej* című kötetében publikált *Azonosulások* című verse: ha a szavak és a ritmus varázsolni tudna, az azonosulások valóban be is következhetnének. Hiszen minden lény más szeretne lenni. A nézés serkenti a vágyat, a vágy megtestesül a szövegben: a versben átrendeződik a másképpen teremtett világ. De Határ Győző a maga iróniájával azt is tudja, hogy a világnak ez az átépítése csakis a varázsolásban lehetséges. Számára így a vers egyszerre válik panteistává és pesszimistává: egyszerre tud a vers által az ember mindent elérni, de egyben kényszerül megmaradni a maga tényszerű valóságában is. Határ verse ezáltal egyszerre áhítatosan szárnyaló óda és fájdalmasan beletörődő elégia. Ami pedig ezt a kétélűséget kiegyenlíti versében: az irónia.

Az embert lefokozó történetek és a történeteket hordozó nyelv derűs játékossága adja azt az ellentétet, amellyel Határ Győző drámái világát alakítja. Drámáit, melyeket *Sírónevető* címen két kötetben gyűjtött össze, majd a *Mangún* címűben kiegészített (Aurora könyvek, München, 1972. ill. 1992.), ha először olvasom: kietlen, céltalan világ látomása fogad. Ha pedig a történetek nyelvbéli megformáltságát, a dialógusok szikrázó ötletességét figyelem: a játékosság örömet és derűjét érzékelem.

Életművének legfontosabb darabja, összefoglalója és egységbeszerkesztője, mely most, az újabb ezredfordulón külön tematikai jelentőséggel gazdagodhat, a *Golghelóghi* című sajátos „világdráma”. Csírázott a *Heliánében*, kihordatott a börtönökben, megszületett a hetvenes években, megjelent – két kiadást is megérve – 1976-ban és 1978-ban Londonban, majd egyszerre itthon és Londonban 1989-ben.

A csírája egy mottó a *Heliánében*: „Ó – semmivel sem vagyunk jobban a jövőbe látó és kevésbé fanatikusan tévedő jószok, mint a végítéletesek és az olasz dómok reszkető tömegei, akik az ezredik évben hiába várták az utolsó ítéletet és a Krisztust.”

A *Golghelóghi* a *Divina Commedia*, a *Faustok*, a *Peer Gynt*, *Az ember tragédiája* fájának újabb virágzása, de egyben azoknak „visszavétele” is. A *Doktor Faustus* értelmében. Azokban egy célokságú világ jutalmazza az emberi igyekezetet. Itt az emberi igyekezet sorozatosan fonákjára fordul, a keretjáték pedig sajátos fiaskót fed fel. Mik ezek a sorozatos kisiklások? Golghelóghi a maga kétbalkezes-ségével minden jelenetben pórul jár, míg el nem határozza, hogy a rosszra tesz, feltalálja a gonosz hatalmat, a Magnum Latrociniumot. Szegényeket bolondítva, kihasználva, szipolyozza őket a császár céljaira. Majd fonák szerepét felismerve, az ezredéves világvége-várásban vezetni akar, fordított megváltásként magára venni a világ bűneit, kitudva a Sátán szájából a korábbi legnagyobb bűnöst, az áruló Júdást. De végül az isteni „kegyelem” ettől is elüti. Csakhogy a keretjátékban ez a fausti fordulat érvényét veszti: a „jó” isten csak egy kisebb fajta kézműves, demiurgosz a világ rendjében, a főhatalom, a Sátán a maga közönylényéből következően elnapolja a végítéletet. Mint Babits *Jónás könyvének* Babilonja, nyüzsozhat tovább a világ, de nem a jó reményében, hanem az ember és isten iránt közönyös Sátán megvető gesztusa révén.

A háromszor három részes, sokjelenetes, több mint nyolcszáz oldal terjedelmű misztériumjáték és másfél száz oldalas utószava összegzése Határ Győző életművének. Formájáról szólva hadd idézzem Gömöri György szellemes és találó metaforáját:

„Határ írásművészete olyan, mint egy hatalmas, kultikus építmény, amit az istenekkel versenyezni kívánó halandók képzelete emelt a sohasemvolt-seholsem kellős közepén, egy előbástyákkal körülvett, sáncokkal-örtornyokkal védett, groteszk és fura szobrokkal és vízköpőkkel díszített, rejtett ülőfülkékkal ellátott, kívül-belül elképesztő, gótikus alapozású, de barokk székesegyház. Ennek legbensőjében van valahol egy titkos szoba; közepén, kapcsolótábla mögött ott ül a szerző, kicsit úgy, mint az »Őz, a csodák csodája« című filmben a varázsló, s keze nyomán a templom hajójában hol itt, hol ott gyulladnak ki mécsesek, szikráznak fel karbunkulus-lámpák, beborul, mennydörög, villámlik, talán még esik is, hogy aztán elmés napkorongot mintázó kerek kezdenek el forogni, miközben egy lovag lándzsájával beledőf a sárkány torkába, vagy egy angyal magasra emeli harsonáját, és roppant orgonasípokon felharsan a Gloria in excelsis.”

Gömöri metaforája telitalálat, mert megéreztet valami lényegeset ebben a csodálatos drámai épületben. A modern improvizációt. A középkori katedrális archetipikus meghatározottságot sugall: közösség és egyén szoros összetartozását, összemunkálását feltételezi. Ott nincs az Őz-beli varázsló. A varázsló oda kell, ahol már nem hisznek a csodákban. Ahol az egyén elválik a közösségtől, és a közösség képtelen értelmet adni az egyes ember életének. Amikor az egyes ember útja nem a céltudatos kiteljesedés, hanem csakis kudarcok sorozata. Golghelóghi isteni „megváltódása” kétszeresen is érvénytelen. Mert csak action gratuite, és mert a „jó” istennek erre nincs felhatalmazása.

Golghelóghi tehát nem Faust és nem Ádám, „származására” nézvést inkább Peer Gynt. Csakhogy tőle meg elkülönbözök: Peer hagyja magát sodorni a véletlenek által, hagyja, hogy kitérjen sorsa elől. Golghelóghi mindig akar valamit. Célja van. És ezzel eljutunk Határ Győző egyik alapproblémájához: az ember hogyan kapcsolódik sosához.

Az első keresztény ezredfordulón játszódó történet a különböző szerepeket felvevő mesehős, Golghelóghi (és általa a történelemben megjelenő ember) alakváltozásait mutatja be: a történelemben előforduló legfontosabb szerepeket idézi fel. A jelenetekben az emberi létezés egyszerre drámai-tragikus illetőleg vásári-cirkuszi horizontjai egymást keresztezve villannak fel. Cirkuszsátor és világmindenség: az ember egyszerre szenved meg emberléte gyötrelmeit és gyönyörködik a létezés önmagát mindig megújító és átalakító csodájában. Az író művébe foglalja mind a küzdő ember, mind pedig a küzdelmet irányító „korongoló”-kézműves befejezhetetlen munkáját.

Ugyanakkor mindennek felette ott trónol Szatanael, aki „özön közönnnyel” tekinti ezt a világot, de fenn is tartja azt. Saját végszava szerint: „tartóoszlopnak felséges előjoga: megtérek koronás közönyömbbe s valamíg te nyomorultul tündökölsz, majd nékem lesz fölötted égen-tengerzésem – fejedelmileg.” Ez az egyszerre kívül és belül jelenlévő erő szerintem Határ Győző művészetének meghatározója: maga a nyelv, mely uralkodik ebben az életműben. Nyelvi leleményességében és erejében fonódik össze az író nagyszerű művelődéstörténeti, filozófiai és stiláris felkészültsége. Ez ennek az életműnek tartóoszlopa: egyszerre magában foglal mindent, és „koronás közönyébe” burkolódva „fejedelmileg” ki is válik mindemből. Küzdve küzd és egyben fenntartja ezt a küzdelmet magát. Egyszerre látja és láttatja az omló küzdelmet, és leírja, egész műalkotásban rögzíti ezt az omlást. A mozgás és mozdulatlanság egyszerre jelenléte ez az életmű, amely leszámol minden emberi cselekvésformával, ugyanakkor a létezés alapformájává fogadja a nyelvi megjelenítést, amely tanúsít és alakít egyszerre. Éli és teremti folyamatosan a világot.

Boltozat

láttad már a boltozat aláomlását nagyon lassúra lassított „lassított felvételen”? Ebben a lassított felvételen élek. A boltozat állni látszik – de én tudom: aláomlásom folytonfolyvást folyik, s ebben a „mozdulatlanban” rongálódom-tördelődöm, porlok s porlandó részem elpereg.

Mint ebben a prózaversében is, pontosan fogalmaz, állapotokat meghatároz. Ugyanakkor beledereng valami „nem euklideszi” metafizika is, álomlátásain keresztül. A létezés folyamat jellegére, a minőségek egymásba kapcsolására utal.

Meditációiból, regényei gondolatvilágából ki-kiszakítódik néhány pillér: kemény gránitból faragva. És ezeket körülfogják a sejtések, a bizonyíthatatlan érzékelések: poétikus látletelek egy világot vizsgáló lélek állapotairól, helyzeteiről. Az adott pillanatban egymást keresztező hatások, élmények egymásra vonatkoztatásai. Minden vers egy-egy regény csírája is lehetne. Mint ahogy a regények a versekben jelzett sajátos tudatállapot elemzései. Versei: az ésszel felfogott és bekerített ember sejtelmeinek formába öntése.

Világok keresztezési pontján, „coincidentia oppositorum” – az itthon Vas István által leírt lírai helyzetben. Közös ősök, magát a kifejezést szülő Cusanus. Csak míg Vas István körüljárja, óvatosan kitapogatja az ellentmondásokat, hogy így érzékeltesse határozott-szigorú *igen*-jeit és *nem*-jeit, Határ Győző szövegeiben magát az ütközetet játszhatja le. Évtizedek óta él magányban, rejtekezve, mint a varázsló, mégis a század uralkodó eszméit és helyzetait hozza működésbe fantáziája színpadán: versben, filozófiai esszében, drámában. Különböző helyzetekbe belehozott szövegeiben. Műveinek olvasója maga is résztvevő lesz ezekben a csatákban. És közben élvezettel, gyönyörködve követi a briliáns mondatokat, szójátékokat, a mesteri ötleteket, látja épülni és hullani korok díszleteit. Saját romjaink között bújócskázunk. Belőlünk is kihajtanak a sejtelmek. Többes számom: a kortárs nemzedékeket jelentheti. Tátongó sebeket mutat. Vérbeli játékos. Bárha tudja: ez a játék vére megy.

Győző (Victor George John) HATÁR*

(*13 November 1914 –)

by Dr. Prof. Lóránt Kabdebó

In regions where history constantly encroaches upon everyone's life, events on a global scale affect a creative mind in both style and subject matter. Such is, and has always been, the norm in Central Europe. Victor Határ's oeuvre may well be the case in point because it is replete with modern currents of literature clashing with historical seachanges. Határ would distance himself from all contingencies of settings or incidents, yet all aspects of an oeuvre created under the aegis of art display features inspired by the historical past of a region. Thus his oeuvre is linked to global contemporary aspirations, yet is fraught with all important concerns of philosophy, while remaining under the control of Central European and specifically, Hungarian cultural and literary traditions. There is a tongue-in-cheek understatement in Határ's complaining of being cut off from all the customary subject matters of Hungarian literature: "I have sinned, brethren, having grievously breached our patriotic code of literary good manners, what's more I have done so more than once. For I have penned some odd books of mine which, apart from having been written in the lingo of the Land, have nothing to do with my being Magyar. Indeed, they could have been written in any one of the Western tongues." To my mind, however, there is more truth in views on him held by his friends, views that one of them, a fellow poet, Sándor Weöres, related to him in a letter, back in 1956. In this, broaching the subject of one of his early novels, the poet gives a portrayal which might stand as a benchmark of the whole of Határ's output: "(...) Once in the company of writers, we were talking about whether there was a Hungarian novel that might have a chance to achieve worldwide success: one which would not fade into mediocrity in German, English or French translation but shine as a work of intrinsic value. We took about half a hundred writers in turn, past and present. Some of them seemed likely to fall under the shadow of classic authors of world fame (...) Most of them would give the impression as when entering a small town's Ethnographic Museum where absolutely authentic local fish traps, gateposts, bodices, stools, bagpipes, spinning wheels can be seen by the score: they are all genuine but not at all interesting, such are the local variations of a fish trap, gatepost, etc. and that's that. Lastly, to the great surprise of all of us, we ended up with your novel HELIÁNE: it is European without being Western, interestingly Danubian without being parochial: if translated into a Western language it would not sink out of sight into the backyard of some great predecessor."

Victor Határ's oeuvre is shaped by two extremes: he lives at a great distance from the continuity of Hungarian literature, yet he is linked to the peculiar world of one region. His predicament was not unlike that of Eliade, Gombrowicz, Cioran or Nabokov, since Határ, just like them, has spent a major part of his life in exile, moreover, his literary work (including what he achieved in Budapest) has remained outside Hungarian literary life. Indeed, his exile seems to provide more of a link to Hungarian literature.

He was born at the outbreak of the Great War or, rather, at the time when, as war hysteria in this part of the world had it, the soldiers were supposed to be back home "by the time of the falling of leaves", in the

* Összeállítás a *Dictionary of Literary Biography* számára, Gale Research, Inc. kiadás, Detroit.

autumn of 1914. History, of course, thought otherwise: the war went on and the father, serving in the army, was not able to see his newborn son. Later this father, a paper industry expert, was to become a war invalid who had to be nursed throughout his long life. The family moved to Budapest, but the invalid father was unable to head or support it, even to keep it together. From then on, Mother was at the helm and young Határ soon had to support himself. The financial troubles of his early years taught him to fend for himself while fitting in writing as best he could. Subsequently, almost all aspects of Határ's biography differ from an average Hungarian writer's life. At the start he worked as a qualified architect, yet later his knowledge of languages (Greek, Latin, English, French, Russian, German, Italian, Spanish, Portuguese) turned him into a much sought after translator. He was able to maintain a standard of living above that of an average professional penman both before and after the Second World War, and yet to ensure enough leisure for writing. He studied music as well as architecture in which he graduated and, after his first essays were in print, was also regarded as a philosopher in the making. Meanwhile, he matured into a writer in almost total obscurity, avoiding journalism and the company of Hungarian literati.

His manuscripts of before the Second World War have been lost. He had been actively in opposition to the ruling Right in politics and was arrested. Manuscripts found in a house search were said to contain passages mocking Nicholas Horthy, the Regent; they were sent on to the Regent's office in the Palace and probably perished in one of the archives there during the siege of Buda when the Palace burnt to an empty shell. (In 1945 Határ dug out the script of one of his novels, *ON THE OUTBACK OF EURASIA, LAND OF MIRACLES* in the bombed police archives. This, after some revision, appeared in London in 1988, in two volumes of the Hungarian language Aurora series). The political content of his novels drew a sentence of five years' imprisonment on young Határ. After Hungary was occupied by the Germans in March 1944, he was involved in a prison mutiny from which he had a miraculous escape.

Although he had been actively opposed to the Right from before the war, he remained alienated from the communist system as it emerged after the siege of Budapest. A slender volume of poetry (*LITURGIKON*, 1948) and a novel (*HELIÁNE*, 1947) were pulped, and the threats contained in a review of the novel in a leading literary monthly made Határ fear for his life. In 1949 he was expelled from the Writers' Association and had to support himself as a translator. Allegedly, George Lukács was prompted to quip: "Határ must be given plenty of translations to do and should be well-rewarded. It would be a double gain for socialist literature – for the man is an excellent translator – and thus he would be left with no leisure to write works of his own." While the Stalinist cleansing of art and literature went on, his new novel was an obvious target and proved to be unpublishable (*THE BOOK OF THE GUARDIAN – Az Őrző könyve*, 1949; published by Aurora Books Munich, 1974; later Életünk Press, Szombathely, 1992). At the end of 1949, Határ attempted to leave Hungary without a passport. He was caught on the Yugoslav border, charged and sentenced to two and a half years in prison, after which he was interned. (He spent some of his sentence in the same prison where by then a memorial tablet honoured the anti-fascist prison mutiny he had participated in during the war.) As a result of a strike in protest against prison food, he was punished by a transfer to the dreaded maximum security prison at Márianosztra. Through malnutrition he had daydream visions and hallucinated dialogues in his solitary cell: these formed the base of the first version of *GOLGHELOGHI*, a drama cycle of nine stage plays, which would later be considered his *chef d'œuvre*. A couple of decades later, in exile, Határ reworked the whole from the textual fragments stuck in his memory, and published it in a one thousand page volume, first in 1976, by Aurora Books, London: a second edition followed in 1989 (with

illustrations by János Kass). It had a third, facsimile edition the same year in Hungary, with additional Kass drawings, in the Szombathely Életünk Press series.

On his release from prison in 1953, Határ worked as an architect for a year, then switched back to translations, producing an excellent Rabelais and brilliant Hungarian versions of Sterne's *TRISTRAM SHANDY* and *SENTIMENTAL JOURNEY*.

After the crushing of the revolution in 1956, he and his wife left Hungary. For a couple of months they looked around in Vienna before leaving to settle in London. Not before long Határ enrolled to the BBC Overseas Services. Now he lives in a rambling Victorian mansion in Wimbledon, called *Hongriuscule*. It was in London that his talent finally came to blossom: the novels written back in Hungary were published in succession; so were those which he wrote in Britain. Since 1986 Hungarian publishers have also taken him up. Once the change of the political system was effected, Határ became one of the authors best appreciated by his country. On his 75th birthday, he was the first to be honoured by the new Republic with the Order of the gold-wreathed Star, one of the highest new distinctions of the Land, followed in 1991 by the most prestigious award a Hungarian artist can receive, the Kossuth prize, which he got as the first exiled Hungarian writer.

After the appearance of his *HELIANE* in 1947, and the 1948 volume of poems, *LITURGIKON*, Victor Határ was labelled a surrealist, Hungarian readers assuming him to be an avant-garde author. Although Határ no doubt knew of the avant-garde trends and made use of their devices, his own works indicate essentially different ways of creation. Just as Musil, Joyce and Pound set out in turn on their great ventures, likewise did Határ base his writing – in both poetry and prose – on the twin foundations of a headstrong, powerful personality and an absolute mastery of the language. His well-crafted novels invariably reveal a sound and strict construction: yet there seems to be a latent peculiar message which gives away the thinker. In spite of its ramifications, a plot, even a “good yarn” can and does epitomize the difficulty of wrenching out a book-size “episode” from that Great Single Narrative which is the sum-total of our species' *Chronica Mundi*. Nearly all of Határ's novels, the two trilogies of *HELIANE* and *ANIBEL*, and even his *ON THE OUTBACK OF EURASIA, LAND OF MIRACLES*, which was originally an 18-volume “roman-fleuve”, suggest a concealed yet unavoidable artificiality whenever someone tries to “cut out” one novel-size “incidence” from that Unbroken Single Story of the human termitary in which it is inextricably entangled. Making the “near-impossibility” of a novel – any novel – felt in the presence of a gargantuan *Chronica Mundi* is the hallmark of Határ's narrative art.

In poetry, while never turning against classical forms of the past, from the very outset he started to experiment with prose poems, under the influence of the French tradition of many, from Aloysius Bertrand to Saint-John Perse, but soon making it very much his own. Dead-set against German left-wing expressionism as well as both officially and unofficially promoted parochialism, he was decried as a “Westerniser” and branded as a traitor to the genuine spirit of the Huns. Határ, an erstwhile maverick, ended by opening a new chapter in modern Hungarian poetry by his originality and by his imposing output.

Though from his books published in the West very few found their way to the “Old Country”, there were always visitors who volunteered to take the risk by smuggling home a bundle of these, by then familiar, volumes in black-and-gold cover. Some reached his fellow-writers by clandestine channels and went round in confidential circles of friends: even some transcripts went on circulating in the Universities, partly from his books and partly from his fortnightly “Literary Column” which he broadcast regularly, first from the

London studios of the BBC, and later through Radio Free Europe in Munich, which had a much wider audience. His radio talks became a regular feature and a talking point for over two decades. His became a household name and by listeners and literary aficionados he was daubed "the Hungarian Alistair Cook". In the seventies, after his translations of English medieval mystery plays went on the air at Easter and Christmas every year, he read some of his short stories and prose poems, too, incorporated in his literary programmes. Many of these transmissions were all over Hungary (and in the Hungarian-populated parts of Rumania and Yugoslavia) faithfully recorded, their material surfaced in print, and thus it came about that many of his fellow-writers and poets came under his sway.

Yet it is the centre-board of his prose works which keeps his output on an even keel. In addition to those mentioned above, his major prose works that he wrote while in Hungary are PEPITO AND PEPITA (Aurora, London, 1984; Magvető, Budapest, 1986, and in French from Julliard, Paris, 1963); ANIBEL (French translation in the *Les Lettres Nouvelles* series of Denoël, Paris, 1970; in Hungarian from Aurora, London, 1984, and Szépirodalmi, Budapest, 1988); EUMOLPUS (Aurora, London, 1990). Then came THE TOWER OF BABEL (*Bábel tornya*), Hungarian Institute, Stockholm, 1966; AT NIGHT EVERYTHING LOOMS LARGER (*Éjszaka minden megnő*), in French translation under the title of ARCHIE DUMBARTON, Denoël, Paris, 1977; in Hungarian from Aurora, London, 1984, and Magvető, Budapest, 1986; TURNCOAT DESTINY (*Köpönyeg sors – Julianosz ifúsága – or Julian's Youth*) from Aurora, London, 1985; A MAN OF CONSEQUENCE (*A fontos ember*), JATE Press, Szeged; and Aurora, London, 1989. Two collections of his short stories were published in 1987: THE GARDEN OF ANGELIKA (*Angelika kertje*) and THE BEAUTIFUL MRS PALÁSTHY COPULATES IN SOMEBODY ELSE'S DREAM (*A szép Palásthyné a más álmában közösül*), Aurora, London, 1987.

Avoiding the form of the traditional 19th century novel, and ignoring the attractions of the *grand récit*, Victor Határ develops his very own concept by charting a link with eighteenth century novels (say, from CANDIDE to TOM JONES or WAHLVERWANDTSCHAFTEN). He could never be caught patronizing, there is no didactic strain in him; instead, he surveys human existence by moving about discordant characters in conflicting situations and analyzing their conflict to microscopic details. The fate of the scientist in science fiction is one of the topics in his novels, just as the biological and ethical problems arising from the use of certain "methods" are (eg. ON THE OUTBACK OF EURASIA, LAND OF MIRACLES, HELIÁNE). A recurrent theme of his is "the Return of Cannibalism on a Higher Level" – eg. in THE BOOK OF THE GUARDIAN – which sounds as a spoof on *dialectics* in Hegelian-Marxist parlance. The problem of community behaviour is also an ever-present motive in his stories, including the problem of man's degradation and growing helplessness (imprisonment, torture, the termination of the Rights of the Individual) as well as the bathos of resisting humiliation (eg. in HELIÁNE, TURNCOAT DESTINY).

Examining the mechanism by which man finds his way in this world, Határ seeks to establish, by trial and error, the preserving power of the "refusal to serve" as against subservient existence; this he was doing at the same time as Koestler and Orwell, though his intentions were never explicitly political (HELIÁNE, 1947! THE BOOK OF THE GUARDIAN, 1949!). Perhaps one of his most important works, HELIÁNE, lends itself as an example. The kernel of HELIÁNE is no doubt the ironic description of an initiation ceremony. It is a satire laying down the author's doubts as to various kinds of 20th century intellectual sectarianism. Of course, it is much more, too: besides challenging the validity of the initiation, he also looks at the extent to which individuals are free to act in a world where all individual activities are predestined. He invokes a natural disaster, to pitch his characters in peril. From this crowd one stands out who, pictured as a cross between

a sham philosopher and a Sunday painter, by his pseudo-charismatic stance and by his mesmerizing verbiage dominates his "fellow-artists", yet he is no more than a parody of a "mastermind". I think it should be worthwhile to print here an abstract of this trend-setting novel, the more so because through its *succès de scandale* it became the flagship of post-modern fiction in Hungary.

Its setting is the Land of the Thousand Islands called Panpesvalginesia (Flatfootia); a never-seen island world of the South Seas. It has two faces: that of the native yunyuries' superstitious world and that of the capital city's Bohemian society of painters, sculptors, dreamers and loonies. In the Archipelago of Panpesvalginesia prevails an attitude impossible to find elsewhere on Earth and a unique religion. Everything exists »at the same time« here; everyone is fully aware of all the details of his fate in advance, yet all is accepted with stoic equanimity. Seated on the summit of the island world's Olympus is the Fate-God-Beast, the principle of chaotic irrationality, a grey-haired skyscraper size buffalo. His beastly stupidity is the counterpoint of »divine wisdom«: no human mind can penetrate the erratic streaks of its transcendental stupidity.

According to "scientific forecasts", Panpesvalginesia is threatened by a cosmic catastrophe, in the passing of the Nigragor, that is, an attack by a swarm of comets which, incidentally, entails the destruction of the Earth and the end of the world. As a matter of course, the society of the island world continues in the pursuit of its pleasures and excesses in wild excitement, even though the minds of most of its authors and artists are elsewhere: even in the last minutes of the Earth's existence, they want to be immortal. This is when Barnabás Bikornutusz arrives with the missionary zeal and curiosity of Europe in his heart. On arrival, by chance he walks straight into the middle of a menagerie of artists.

This living, communicating, wasting, tripping, laughing, drinking menagerie, its life arranged like that of a strict sect, is headed by a father-figure painter king, the twenty stone Gábel Gabrelisz. He may have a palette, but in principle, the several volumes of his unwritten but studiously blabbered works convince all and sundry that Gábel is their charismatic guru, and Gábelianism is the most universal, purest artistic and philosophical creed. Every member of the company is familiar with his or her fate, yet they all accept it in holy merriment, not even trying to escape. Thus, the ascetic and poet Ferenc Nein (an unhappy being, who was born hanged on his umbilical cord) knows that he is going to be the victim and executor in a double drama of love. Nepomuk Prozelisz, a much-respected tainter and adulterator of spices, knows that a falling brick will kill him – he even knows the house from the cornice of which it will fall. Lulof, the bar pianist, a rogue of a musician and the modest supporter of many parasitic friends, dies of terror, the terror of being terrified when the comets pass. Hebaminte, the retired Overseer of the Seas and Sunday inventor, survives the disaster, but while out walking, he gets a chill – the chill of his death. Actually, Hebaminte is the inventor of the 'perfect state-machine', which governs the state without any human intervention and turns natives into docile, 'overhead-contact' subjects. Hebaminte escapes from home and circulates the news of his death in order to dedicate the rest of his life to his invention. His wife, the statuesque Mrs Hebaminte, believes that she is now a widow and looks after her tenant Barnabás with ever growing affection. Alas, on one of his aimless strolls, Barnabás falls headlong in love with Heliáne, one of the anointed maidservants of the Holy Prostitution. Knowing that according to the dictate of Fate-God-Beast they may never meet or know each other, the girl takes flight. At the once-a-year Witches' Carnival, however, the God provides a suspension of the Law of Fate and allows one day of free will. After their idyllic encounter, and before the carnival is over, Barnabás decides to snatch Heliáne from the grip of Holy Prostitution and take her to

Europe, the home of free will. The unhappy and abandoned Mrs Hebaminte encounters her husband, the inventor, at the Carnival: with knife raised high, and shrieking rabidly, she announces that she is possessed, she is the Chosen Witch. The crowd parts before her in holy terror. The frustrated witch throws out her lodger, Barnabás, who is now faced with mounting troubles.

He clings desperately to the sect and the whole drinking gang; though a breach soon occurs in the Gábrielian church, and the unhinged Barnabás is unable to choose between two tyrannic schools of thought. Meanwhile, the European Consolata Maientau arrives at the island. Drawn to Ferenc Nein, the ageing poet, she is alienated from him by the Heulaffens, mother and daughter (Carenzia), for they have other designs on this pretty creature. In fact, the Heulaffens are *good*, they just heed the dictate of the Fate-God to be *cruel* in holy self-sacrifice; Barnabás hates them and strives to aid the odd couple.

Soon he gets word of his old flame Violante's fate. A medical student, Violante is in correspondence with Viktor Szinapszusz, a doctor serving in a Central Asian clinic, who asks her to marry him. As a result of some local wars, Viktor disappears and Violante escapes to Nauru, the island of lepers, to be a nurse and to forget.

The catastrophe of the Nigragor's passing takes place, yet, somehow, the world fails to perish, far from it. As if it had not been *them* who had been the bearers of the bad news, those who predicted the end of the world continue to denounce those who believed in their future with the same unshakeable confidence as when denouncing those who had no faith in them. Children reinvent agriculture, shopkeepers restart their business, Holy Prostitution is thriving again. The Gabrielian sect already counts its dead. In a bout of jealousy, Ferenc Nein shoots the innocent Consolata and himself. Nepomuk Prozeliusz is hit on the head by his brick, as scheduled. Hebaminte survives the hell of Nigragor unscathed, only to die of the destined cold breeze. Barnabás is put to a ritual test by being fastened to the »Rock of Terror« at low tide, and being released only at the very last moment; the day of initiation is already set – he will learn the fate that has been meted out to him. But Barnabás makes a terrible discovery: his idol Gábriel has secretly bought Heliáne out of the brothel-nunnery and married her. Bikornutusz explodes and runs amok. Pigs, geese, goats fall to his knife, while children flee screaming and the streets empty. Warriors start chasing the amok who is attacking the Law of Fate; the mob in pursuit is urged on by Heliáne herself. Under a hail of spears, Barnabás jumps from a steep rock into the sea; there, owing to the miraculous and majestic epiphany of (who else but) Fate-God-Beast incarnate – he escapes the swarm of boats. Bedridden on the peaceful island of Roc-Y-Joco, he tells his strange story to the local quack's daughters in his delirious wander.

Such is the plot, which is well-nigh ringing the changes on Swift or even on CANDIDE. This method of handling story and characters might be best compared to that of Bulgakov though the two created similar techniques unaware of each other. All the same, there are quite a few similarities in their biographical and historical background. I can even identify common ground in their subjects: the theatrical world in Bulgakov's THE MASTER AND MARGUERITE closely resembles plot and atmosphere in Határ's ANIBEL and PEPITO AND PEPITA.

In his novels written after HELIÁNE, THE TOWER OF BABEL (1948) – as an experiment of a »no-plot novel« – was the first of a post-modern opus: a sequence of pageants in which all hinges on the *text itself*. By contrast, THE BOOK OF THE GUARDIAN happens to be the weirdest kind of *futurology*: an exploration in "inventing History". During and after the Second World War, and later, when a Third World War was feared to be imminent, there was a glut of apocalyptic literary works dealing with the extinction of mankind in war. Határ compares the nuclear age with those onslaughts and exterminatory campaigns

of the Age of Migrations which brought the ancient world to an end. In the novel, superpowers fight with overkill weapons, before breaking up; the history of mankind continues in tribal wars with utmost ferocity. Határ wrote all this in 1949. With present day hindsight, now that all this has, as it were, already happened – for during half a century right after the Second World War, in border-skirmishes, revolutions, terrorist campaigns, machete-massacres and several large-scale genocides as many people perished as in both World Wars together: some may ask, was this anything less than a Third World War in *slow-motion*? Thus, one can safely say that the book, Határ's EGREGOR: THE BOOK OF THE GUARDIAN manifests prophetic power.

The novel – called by the author »a history-fiction« – unravels into a single “Chronicler’s” mind and becomes a reluctant “message” for posterity, should there be a «future». The writer postulates a human mind in which a disintegrating World History is resolved and reinterpreted. He works along similar lines in his BY NIGHT EVERYTHING LOOMS LARGER. In this uncanny story of a certain Archie Dumbarton, a Willy Loman-type salesman, the author describes that kind of spiritual elevation which enables one man alone to save the entire world. The world around him suddenly turns dead. In that solitude (and this is the plot of the novel) it slowly dawns on him that what he has to do is to repeat the Crucifixion “single-handed”, for there is nobody around to crucify him. His do-it-yourself Plastic Cross is an assemblage of comic gismos – and after some built-in hesitation, half by chance, half by mishap, he does it: so that through his sacrifice humankind should be restored to life. Yet what is restored, too, is the world itself, just as drab and dreary, monstrous, sado-masochist and its depravation remaining beyond salvation as before: for a world from which its “Creator” absconded is patently unredeemable. The novel is both a degradation of “miracle” and an apotheosis of human generosity.

His novel trilogy ANIBEL (written in 1954–55) comes nearest to the *grand récit* tradition. Its background and setting is a spoof on the Stalinist dictatorship set up by the Soviet quisling Matthias Rákosi, yet as a love story, it is an unputdownable long yarn of an early infatuation which, in the careerist mind of Simon Sömjén, a “non-party” Stalinist activist and Artistic Director of the National Theatre, grows into a life-long passion. It is the Spell of the Older Woman in deadly competition with her own daughter, whose beauty did not weather the traumatic war years: the saga of a love-passion felt for the *Femme Fatale* that turns out to be as nostalgic as unforgettable. And while the teenager-love, the “real” infatuation of Simon was meant towards her daughter, she, “Mom”, a kind of *Magna Mater* and an all-time Teazer, turns out to be an upperclass hooker. “Mom”, whose savings come from the Secret Police and who also takes to pilfering the wallets of her clients, comes to a sticky end. Thus, while Anibel, the Eternal Teazer keeps haunting the erotic fantasies of her son-in-law, she remains his *Magna Mater* beyond reach forever.

A greater endeavour, one of his masterpieces was TURNCOAT DESTINY (*Köpönyeg sors*) written in 1983–84. As a historical novel, it is a kind of “*Bildungsroman*”, and it deals with the youthful days of the late Roman Emperor – or Julian the “Apostate”. This is the story of a young man who has to watch his steps and his words all the time, while awaiting assassination, for he is one of the “supernumeraries” in the dynasty of the Flavians. Here Határ describes endangered man learning tolerance: at the outset, the reader encounters an Arian Christian who gradually embraces the Olympian mythology of the ancient world: the neoplatonism of Porphyrius and the pagan “theurgies” of Iamblichus. He even meets Sosipatra, a sorceress-philosopher who, too, aims at and dreams about the restoration of the Olympians. Just like

in ANIBEL, again a woman twice his age, in the prime of her beauty, sweeps the protagonist off his feet, and Julian comes under the spell of the millionairess-Pythonissa. Yet the threat of his birth remains and he might be obliterated any minute from the lineage of Constantine the Great.

Triumphant Christian posterity as well as playwrights and novelists from Ibsen via Merezhkovsky to Gore Vidal, in their pamphlets, plays and novels, in turn present either a character who just pretends to be Christian or an autocrat who wants to reverse the trends of history. As against his distinguished predecessors, Victor Határ shows the entrapped, *superfluous man* who, by the accident of his birth, is predestined to die: from the days of his early youth he can expect to be obliterated any time.

The idea of the novel came from the massive *THE STORY OF CIVILISATION* by Will Durant. As the author himself put it: "When reading it in the late fifties, in the chapter about the Apostate a brief passage caught my eye: »(Julian) wept when he heard how their magnificent shrines were being demolished, how pagan priests were proscribed and their properties distributed among the castrated and the followers (of Christianity). It may well have happened around this time that he was secretly initiated into the mysteries of Eleusis. It was compatible with the morals of the pagans that someone concealed his apostasy. His tutors, friends and confidants warned him against giving himself away [...]. For ten years he kept up appearances and prayed in public like a Christian, what is more, he even read out from the Holy Bible in the churches of the Christians.« (*The Age of Faith*, Chapter 1. III. *THE NEW CAESARS*). This is how Határ relates his encounter with young Julian, on the pages of Will Durant's book: "I felt shocked. I mused for a while on what I had read. I took notes of it and jotted down: »try to turn it into a short story«. In 1984 while looking through my folders I came across this note but felt somehow unsure about it. Still, I had a go. Soon enough I warmed to the topic and had to realise that it was going to be a »long short story« of about 25-30 pages; in the end the first version actually turned out to be 60. After giving a rest to it for a month I set to work again to recast it into its final form. It was a crushing disappointment to browse and dip into the text, for it was full of factual-chronological errors. My anxiety deepened to fright when it dawned on me that this was the nucleus of a big novel rather than that of a short story. I flung myself into the nitty-gritty, buying all the sources, the translations of which were already in my library but proved indispensable – Themistius, Libanius, Eunapius, Ammianus Marcellinus, Julian's own books, the lot – for by now it was clear that I could not content myself with second-hand information, *aperçus* picked from historical reference books or English/French translations of quotations, I should see them in Greek or Latin (...) I made a huge number of notes and it took me a lot of time to process them, while I found it especially difficult to exclude the plentiful/superfluous/unnecessary and not to include them in my delight in having found them. All in all, it took me six months to write the novel. It was a frantic six months' period."

By the time we get through this blockbuster, we may feel as if we were the inhabitants of the Late Roman empire ourselves. We become familiar with the everyday life of the *Asia Minor* in Julian's days: and 20th century readers who are increasingly ignorant of the culture of Antiquity, glean an explanation for every detail as they go along, from the flux of the text.

Yet against the background of the perfect reconstruction of history which can be compared to that in *SALAMMBÔ* we are faced with the fundamental problems of human fate in the 20th century. Reading the novel we get to know an empire perfectly organised and governed by 'ingenious terror'. The subject matter of the novel is how those in power play with and manipulate the blacklisted man. Or from the obverse: how the blacklisted man is able to lead a life under such circumstances.

Still, the question arises: if everybody knows that in the end Julian will become emperor, will not this knowledge of a happy ending eliminate the very suspense which is the kernel of the plot, will not the possibility of catharsis get lost thus making the novel a tale instead of a tragedy?

On the contrary, it is precisely this way the catharsis gets intense: in the purported »genocide scheme« of his lineage he is not yet included and being blacklisted does not always mean an irrevocable doom. In this case catharsis is not achieved by the follow-up on how a man actually becomes a victim but by the fluctuating chances of his survival.

Victor Határ, who was in similar situations in several places on several occasions, knows very well that it is the chance of survival that keeps a prisoner alive as he cannot foresee what turns history may accidentally take. He does not know yet that he will be the one who survives or even wins. He just imagines a survivor and potential winner who will act in the way he himself would like to do now. The novel exemplifies that if you are blacklisted you can never know what destruction, survival or triumph you may expect. Therefore to defend yourself you must behave as if you were not aware of being blacklisted.

However, the novel is more than just a succession of traps, pitfalls, imprisonment and murders. The prince destined to death behaves as if he was preparing for life. He gains insight. It is not for the sake of political ambitions but for the sake of his survival that he tries to gather news from distant parts of the empire. In the meantime he observes the different religious faiths as if their future depended on him, too. In spite of being the captive of his predicament he has to think the way a prospective ruler does. It is because in his case the chance of survival means to hope against hope to get into power. Thus young Julian personifies the pretender *malgré lui* before sedition and victory. In him we can see the tragic hazard of history: seditionaries may lose their tolerance when coming into power. And, at the same time – for this is a recurring theme in Határ's fictions – Julian exemplifies all human beings' absolute ignorance as to what their fate holds in store for them. True, his case is exceptional, for him destiny is like the carapace of the tortoise which it cannot cast off: and in the Sacred Cubicles of the Palace in Constantinople he is doomed to live the life of a turncoat, which he does. His best hopes of survival are channelled towards the monasteries of the Church and, whenever musing about his future, he visualises himself as the holy abbot of a remote cenoby somewhere on the distant shores of the Pontus where imperial policies of the Dynasty might let him reach old age and die in peace at eighty... Little does he know that not before long, through his victories in Gaul, he will be hoisted on the shields of his legions: he has no inkling of him soon being crowned emperor; and in this Julian is just as *ignoramus* and *ignorabimus* as the commonest commoner in his realm – a message that crops up oftentimes in Határ's fiction.

Apart from his novels, Határ's output as a poet is also considerable, so much so that it in itself would constitute an *oeuvre*. His collections stand as important events in Hungarian literature: GOSSAMER BRIDGE (*Hajszálhíd I-II*, Aurora, Munich, 1970); DEATH KNELL CARILLON (*Lélekharangjáték*, Aurora, London, 1986); THE PURRING OF A BEAR (*Medvedorombolás*, Aurora London, 1988); SOUL QUAKE (*A léleknek rengése* – selected poems, Magvető, Budapest, 1990); DEATH'S HEAD (*Halálfej*, Aurora, London, 1991).

His stylistic, rhyming and rhythmic talents help him portray the irony of human existence. As a poet, he is as kindred to as he is dissimilar from his lifelong friend Sándor Weöres. Both are admired as word-smiths creating worlds of their own through a riot of contrivances and invented words thus enriching their medium. Yet Weöres constructed his poems according to the traditions of myth-creating; by means of myths the individual merges into a spiritual wholeness thus both expanding and destroying himself. Határ, on the

other hand, moves in the opposite direction: discarding mysticism, he conjures up an independent world in which man plays with language while language plays with man. Where the two games meet, a poem emerges that characterizes both man and his language.

The stories humbling man and the playfulness of the language which carries these stories provide the duality that forms Határ's dramatic world. A first reading of these twelve plays, collected in the two volumes of LAUGH AND CRY (*Sírónevető* – Aurora Books, Munich, 1972), plunges the reader into a desolate world: in the *Theatre of the Absurdoid*. Yet if the reader pays heed to the sophisticated *post-avantgarde* messages of the plots and the sparkling wit of the dialogues, the pleasure and mirth of playfulness come to the fore.

Although in the pecking order of Hungarian literature philosophy is always at the bottom, in the output of Határ it ranks on the top. All through his career of over sixty years, not unlike Sartre, he, too, went on writing philosophy, albeit some of these books were published many decades later. In his PANTARBES (1949) he writes – metaphorically – about a kind of “supracortical integrated reflexes” of society: according to this the rule in history seems to be that what is tomorrow's home truth, obvious and apodictical, was yesterday kept in abhorrence under lock and key in our “supracortical reflexes”, sealed by an *Argumentum ad Horrendum*.

His Opus Magnum, according to many of his critics, is his COSMIC UNCONCERN (ÖZÖN KÖZÖNY), the message of which is twofold. The first is a demythologizing drive against a time-honoured misconception: the fallacy of *syntheresis*. It crops up first in Plotinos and Proclus, but left its mark in a host of authors both pagan and Christian (Origen, Albertus Magnus, Bonaventura, Master Eckhart, Boehme and several German mystics – now as *kentron psyches*, now as *Scintilla Conscientiae*, as *Oculus Mentis*, as *Fünkelein*, etc. Through Hegel, Fichte, Schleiermacher and Schelling the idea exercised a hidden influence on Heidegger, too). According to this, there is a “Divine Spark” in all of us which makes us the “eye of the Godhead”, by and through which He looks back at Himself and, what is more, without this *sensor* of His, God the Supreme Proprioceptor would be unable to take cognizance of His own existence. After many other theoremes inherited from Antiquity, like the theories of a Creator, creation, soul, *ego*, etc., finally, that most astute idea of the Mystics, *syntheresis* fell victim, too, to Határ's vast demolishing work. Another point he makes that harks back to St. Augustine is the undue preponderance of the *Nervus Opticus* in our thinking: many a time our philosophizing is swamped and as good as hijacked by the optical *centra* in the brain, *light* being identified with Truth, Justice, Power, Wisdom, Eternity, Good, God, Purity, Heaven, Transfiguration, etc. Some of his critics spoke about COSMIC UNCONCERN as the turning point in our self-awareness and loneliness in the Multiversum: an about-turn of post-analytic philosophy at the turn of millenium, resuming links with Parmenides, Protagoras, David Hume and others, prudent in its phenomenology, rigorously monistic in assessing the “lawlessness” of Chaosmos, prudent in its “epistemology”.

In his ÆOLIAN HARP (*Szélhárfá*, I – II – III), the first volume (TIME CRAB-WISE – *A Rákóra Ideje*) is a survey of several Time Theories from Aristotle, through St. Augustine, Kant, Bergson, etc. to McTaggart, adjoining that of his own which is entirely different, being based on the neurobiological paradigmata of the human sensorium. In Határ's theory of time the “difference in kind” of the two aprioristic forms of sensibility – Space and Time – disappears. Its second volume (DODGERS AND STAGGERERS – *Félreugrók, megtántorodók*) is a historical survey through two millenia, of what Harnack called the Pauline religion: showing how, much against its will or liking, Judæo-Christianity became a vast salvage operation in order to conserve and resurrect Antiquity, their outlook, morals, taste, mentality – their architecture. The third

volume (ANTI-SUMMA – *Antisumma*) is an epitome of the author's own philosophy: guarded, tentative and *ephectic* as it is in suspending final judgements, it certainly reflects his endeavour to overcome the dead-end sterility of analytic thinking and outline a new departure in contemporary philosophy.

All his other philosophical essays (DE NOBIS FABULA – 1990; PHILOSOPHICAL CADENCES – 1992; UP MY SLEEVE – 1994; SCALE JUMPING – 1995; SLEEPWALKING MANKIND – 1996) are aphoristic additions to and variations on the main themes of this thinker. Among others, he intimates the all-pervading effect of computer-revolution, several waves of which will re-create language, change idioms, reshaping our way of thinking out of recognition: then again, in others, he warns against fundamentalist Islam which, instead of storming non-existent bastions of the West, makes a bid for the spirit of our weaklings and muddle-heads by long-distance osmosis and “mystical” calls, etc. His INTRA MUROS (1978) was a *Tractatus Politico-Philosophicus*. To make his opinions more pungent and, as a foil to his, the author thought up a “son” who after every chapter comments on what his “father” was saying in a devastating way. Once in his readership's imagination his “fib” established itself as Gospel Truth, there was no escape from it. Correspondence was pouring in – not to him but to his “son” who, unlike his “father”, was a great success. The hoax went sour when his “Son”, as a separate author, became an “entry” in the catalogue of the sumptuous Central Library, up in the Castle of Buda.

All in all, what sets him apart amongst philosophers is his insistence on the thorough knowledge of the brain and its working, without which a thinker cannot fight against the distortions of the *Nervus Opticus*: neither can he or she avoid the ancestral, Heideggerian pitfalls of built-in idiocies of the mother tongue.

Yet to return to his plays, a certain familiarity with philosophical works is required to fully interpret and appreciate what some regard as Határ's most important piece, that summary and unifier of his oeuvre – the play-cycle GOLGHELOGHI in its entirety.

Taking place at the close of the first Christian millennium, and based on a thorough research of the period the vestiges, documents and chronicles of which are hard to get at – for it was in the interest of organized churches to stifle all evidence of what was to become the paramount defeat of all prophecies in Christianity: the Second Non-Coming of Christ which, in His Divine *Absentia* made Doomsday an absurdity – this sequence of nine full-length plays (meant to be staged on nine consecutive nights) is duly qualified as what his author calls a *LUDUS MAGNUS PASSIONALIS*.

It starts with the ever-growing stages in the transformation of Golgheloghi from a country lad to Lord Protector – a hero who assumes different parts (variations on “Man in history”). The dramatic and tragic, the farcical or circus-like horizons of human existence are revealed as crossing one another in the sequences of the play. The universe becomes a circus tent, where the operator/conductor is at best an Oz-like magician-craftsman. As observed by one of Határ's critics, George Gömöri (Cambridge): man and his creator are both fallible figures who keep each other in check, threatening each other with the coming of “the Last Judgement”, the destruction (or deconstruction?) of the world.

A circus tent and the universe: man simultaneously suffers the pains of his human existence and enjoys the miracle of an existence that keeps on renewing and reshaping itself. We witness how the miller's son, with a shred of parchment, found in the mud on the highroad, in his pocket, but being illiterate, takes it with him to the highways and byways and, trusting his “Holy Writ”, tries his luck. We witness how bold young Golgheloghi recruits his army amongst the Grave-robbers' Confraternity who seem to be some kind of underground “alternative society” of yore. How he, the robber baron, horns into the aristocracy, becomes

Markrave of the Realm and, under the auspices of the Throne and with the blessing of the clergy, reinvents the State: a device to take from the pauper and give it to the rich while the pauper deems himself lucky thus “enriched” and the rich keep quiet. How Golgheloghi’s fraudulent “State”, the *Latrocinium Magnum* crumbles and how, when realising his utter betrayal towards his kit and kin whom he left behind to rot in the village, he sees the error of his ways: by having invented the State, he grew greater in sinning than Judas. All of a sudden it dawns on him that the real reason for all that turmoil around in the world is that *the End is nigh*: and in his despondency and contrition, at last he joins the queue of penitents: for penitents roam to and fro among cathedrals and holy shrines by droves. We witness reliquiae and reliquaries being auctioned. We witness the Dance of Death of all and sundry, low and high. We witness Golgheloghi’s Harrowing of Hell, for all that is left to him at the End of Time is to find Judas and oust him since, as from now on him being the Supreme Sinner, it behoves him to take his place at the bottomless pit. We witness Europe flocking by myriads to the Sepulchre of Saint Adalbertus the Great where, according to pious rumours, penitents will have Special Dispensation. We witness in the middle of the multitude, the holy child-emperor Othon who suffers from a mortal peeling of his tender skin: and we witness Golgheloghi volunteering to heal the prince by his scrap of “bible”, and then behold the most unholy disgrace of his «Holy Writ», which, when deciphered and read out aloud, turns out to be a list of the most blasphemous pagan incantations. We witness an ultimate provocation: some low-ranking devils roaming in the guise of church-bakers penetrate into the sacristy and while kneading it, spit into the trough in which the dough of the sacred Host is being kneaded – all this on the threshold of the Judgment. And, lastly, when the Host of Angels make way for Someone to come and sit in Judgement but who fails to appear, instead, we behold Yahwe, the botcher of creation, groveling in front of his Lord Seignior and Master from whom he had his fief to create a world and rule it for a thousand years, with an Indenture that he is duty-bound to do the Work of Evil, most deceitfully, under the semblance of piety, in all his holy men and women...

In this sequence of plays the author embraces the never-ending work of both struggling humankind and the steward of that struggle, the craftsman working the potter’s wheel – who is no other than the Demiurge, Jahve the Hapless, of the Old Testament.

Meanwhile, what we *do not witness* and would not even guess at is that, above this *Theatrum Mundi*, there sits Satanael on his throne, viewing this world with “incommensurable indifference”, but supporting it, as well. According to his last words (thereby closing the nine-play strong *Ludus Magnus Passionalis*):

“By the majestic privilege of an all-upholding pillar, I am retiring to my crowning *unconcern* and, while you display your miserable radiance, I shall have the power of my sea-and-skychanges over you – in a princely way.”

Some may say it is as much a Manichean message as ever was: some others that it is no more than a “Cautionary Tale”: for anyone levelling the charge of Satanism against the author would simply miss the point. Be that as it may, one can fairly say that since Milton’s day, Satanael has not been featured with such omnipresent power, keeping his metaphysical *incognito* throughout the plays, yet oozing his prevalence unseen-unheard. This power, the power of the Word, both external and internal, is the determining factor of Határ’s art: language itself dominates his oeuvre. His polymathic knowledge of the history of human culture, philosophy and behaviour is intertwined in his linguistic ingenuity and power. That is the “all-upholding pillar” of his entire work indeed: it contains everything, and simultaneously steps aside “in a princely way” from everything, shrouding itself in “crowned indifference”. It struggles along and also supports the struggle itself.

A Miskolci Egyetem tiszteletbeli doktora

— dokumentumok —

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Intézetének Tanácsa 1993. november 22-i ülésén egyhangúan elfogadta azt a határozati javaslatot, amely Határ Győző mérnök, író tiszteletbeli doktori címmel való kitüntetését javasolja az Egyetemi Tanácsnak. Indokolás: „Határ Győző 1914. november 13-án született Gyomán. A Műegyetem Építészmérnöki Karát 1938-ban végezte el. Pályája során építészmérnök-ként és íróként egyként működött-működik. 1943-ban Csodák országa HÁTSÓ-EURÁZIA című regényéért 5 évi fegyházra ítélik, 1945-től újra publikál, 1949-ben kizárják az Írószövetségből, 1950-ben tiltott határátlépés kísérlete miatt két és fél évi börtönre ítélik. Büntetésének letöltése során a Miskolci Egyetem építői között szerepel Cziffra György zongoraművész társaságában. 1956-ban külföldre emigrál, 1957-től Londonban telepedett le. 1957-től nyugdíjba vonulásáig a BBC magyar osztályának munkatársa. Építészmérnökként az angol állampolgárok budapesti kártalanítását végző hivatal szakértője volt. 1991-ben Kossuth-díjjal tüntették ki, 1993-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tiszteletbeli tagja.”

Dr. Kovács Ferenc

Rektor

Miskolci Egyetem

Mélyen tisztelt Rektor úr, kedves barátom!

Nagy fájdalom nekem, hogy aki mellett csak mellékalak lehettem volna: egykori rabtársam és barátom, Cziffra György, a kiváló zongoravirtuóz és nagy emberbarát nem lesz ott az őt sokkal inkább megillető helyen. De ha ti a magamforma mellékalakkal is beéritek, nem vagyok én semmi jónak az elrontója.

Hálásan köszönöm a látatlanba belémhelyezett bizalmat – mármint ha hübrisz-formán arra gondoltok, hogy ezután következő oeuvre-öm az eddigit a könyvespolcon hosszúságban és tartalomban felülmúló lépés (mire magam is törekszem). Feleségemmel, Piroskámmal szíves-örömmel részt veszek a június 11-i tanévzáró ünnepségen; de minthogy már jóval előbb, május végén is dolgom lesz Pesten, onnan jönnek s így itineráriumom valahogyan ilyesformán alakulna: alkalmasint 9-én (csütörtökön) érkeznek hozzátok (ha Jenei Laci kapacitálna, vasárnap, 12-én du. tán még valami irodalmi-est félére is rákerékíthetnének a sort), és hétfőn, 13-án úgy indulnánk vissza Pestre, hogy épp elérjük a londoni gépet (feltéve hogy van repülés).

Mitagadás, igencsak nézek elébe, hogy viszontlássam a „Rákosi Mátyás Bányászati és Nehézipari Műegyetem” komplexumát, melynek kollégiumi épületein dolgoztam, – mely azóta bizonyára megszépült, most, hogy a humaniorák köntösébe öltözött; és külön örömmre szolgál, hogy megismerkedhetek veled/veletek. Szívélyes köszöntéssel

baráti öreg híved

London, 1994 01 30

Határ Győző

[Az idézett levélnek az egyetemi hivatkozási száma: 119-Tu/1994.Ka.]

„A MISKOLCI EGYETEM Rektora és Egyetemi Tanácsa HATÁR GYŐZŐ urat, aki 1914-ben született a műszaki kultúra terén kifejtett tevékenységéért és nemzetközi elismertségű írói munkásságáért a MISKOLCI EGYETEM TISZTELETBELI DOKTORÁVÁ nyilvánítja és a Miskolci Egyetem tiszteletbeli doktora cím viselésére feljogosítja.”

Határ Győző

Két fontos állomása hosszú életemnek (Köszönő szavak 1994. június 11-én a Miskolci Egyetemen)

Mélyen tisztelt Rektorhelyettes úr, kedves barátaim!

Érzelmes utazás ez nekem, messze a távol múltakba. Újra viszontláthattam két fontos állomását hosszú életemnek. Ötven évvel ezelőtt itt szöktem el a büntető századtól, amelyet Nácínémetországba akartak vinni. Negyven évvel ezelőtt itt raktam téglát téglára. Örömmel látom, hogy a fal még áll. [Taps.] Életem bekoronázó privilégiuma, hogy itt lehetek együtt kedves mindnyájatokkal, és szívből köszönöm azt a titulust, amelyet rám ruházní szívesek voltatok. Köszönöm!

Deputy Chancellor, dear friends!

It's a sentimental journey for me, deep down and back into my past. I have revisited two important ports of call of my long life. Fifty years ago I escaped here from the jail transport which was about to be taken to Nazi Germany; forty years ago I laid here brick upon brick. I can see with satisfaction that the walls are still standing. It's a crowning privilege of my life to be here with you all, and I heartily thank for the distinction and for the title you so generously bestowed on me. Thank you very much!

Határ Győző és Kabdebó Lóránt Wimbledonban,
az *Életút* című interjúmemoár készítése idején, 1988-ban.
A képet készítette Határné Prágai Piroska

STAFÉTABOT

(Kabdebó Lórántnak, 80 utánra)

barátom! mi van veled?

hogy olyan nagyon befele fordulsz a suton ahonnan behúzódva s benn meg-
ülve előlel - ott is lihegsz-pihegsz és lélegzeteddel magad utolérnek nem si-
kerül...?!

rádnézett a csontkakas? megijedtél...?

te aki elárasztottál kérdéseid ostromló hadrendjeivel és most itt látsz kiterít-
ve, itt-itt, te csak ne néznél félre onnan ahol kiterítve látsz

nézz rám! feszülj neki! feszülj fel! jusson eszedbe -

özön kérdéseidre nincs már felelet-zuhatag; hanem csak ez az egy van -

szorongatásodra kérdések özönével is csak egy a válasz ez a válasz amit
ihol magam is futtában belevágok fogásra csattanó hátrameresztett tenyeredbe -

no mi az kiskomám felcsapnál nyárfalevélnék s már meg miskolci kocsonyát
játsszik a csepleszed a rajthoz csak alighogy odaálltál s már belekékülsz?

visszavonhatatlan cipő-szögeid az indító salakba beleszerkesztetted -

rajthoz álltál -

most! most! citromsárgán céklalilán te!

fuss! siess! rohanj!

zuhanj előre frissen kilőtt golyóként s ne tudj előre-futtában mi cél-
gödörbe lesz lövedék-beccsapódásod

hurrá! húskartács! csak-előre a nagy gatyavesztésen a társakat lekörözni
haha! hajrá szaporázzad! száguldj! kalimpájlj! cigánykerekezzél te-botoddal
engem-markoló tenyeredben fiú: rajtad a sor -

az én-átaladtam-bottal csak jól hátrataposni a pályán rajtad a sor -

te következel a halál-stafétán

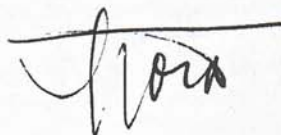
(1989)

Lórántnak, rejtőkönyvtézzel
1989 10 22

1994 02 01 Drága Lorcsikám – "Életutunkkal" kapcsolatban az előrejelzések jók; a legtöbben "izgalmasnak" és "mulatságosnak" tartják. Sokan dicsérik az okos, tapintatos és mégis "veséző" kérdéfeltevést, ami az interjúvoló ravaszságára vall (mindig tudtam, hogy Róka Koma vagy). Tentatív útitervünk: május 23-án (hétfőn) érkezünk Pestre és június 13-án (hétfőn) repülnénk haza. A Rektor Úrnak írtam, bizonyára konzultálni fog. Feladtam A FÜLEM MÖGÖTT c. új könyvemből egy példányt: írnád meg, hogy megkaptad-e; úgy emlékszem (de nem vagyok biztos benne), hogy Jenei Lacinak is küldtem (a HOLNAP címére). Puhatólnád ki, kérlek; ha nem kapta volna meg, szóljon ide. Mellékelten megled "Életutunk" harmadik kötetének korrigált oldalait; az odaszámozás, ill. jelzés szerint nagyon kérlek, cseréld ki a régi oldalakat az újra (ezt lelkedre kötöm, hogy ne felejtődjék el). Az új oldalakat megküldtem Pete Gyurkának is, most beszéltem vele telefonon – súlyos beteg volt. Csöngess ide, ha bosszant bármi nesz! Kézcsók, ölelés

MELLÉKLET

Victor G.J. HATAR
HONGRIUSCULE 12 Edge Hill
Wimbledon-LONDON SW19 4LP
United Kingdom-Europe
Phone/Fax. 081-348-1515

Hatar Győző levele az Életút című interjúmemoár első kötetének fogadtatásáról, a Miskolci Egyetemmel kapcsolatos emlékeit rögzítő második kötet korrekciójáról, valamint a tiszteletbeli doktorné avatásának programjáról.

Határné Prágai Piroška és Határ Győző
a Miskolci Egyetem bölcsész hallgatói között 1998-ban a Ferdinandy-teremben

Határ Győző bibliográfia

Készítette Buda Attila

Kézikönyvek, bibliográfiák

1. *Határ Győző* = A magyar irodalom bibliográfiája 1945–1949. (Öáll.: Kozocsa Sándor.) Bp., 1945, Közkutatásügyi Kiadó. 99. p.
2. *Határ Győző* = A magyar irodalom bibliográfiája 1956–1957. (Öáll.: Kozocsa Sándor.) Bp., 1961, Gondolat. 520. p.
3. *Határ Győző* = Magyar irodalmi lexikon. (Főszerk.: Benedek Marcell, 1-3. köt.) Bp., 1963-1965, Akadémiai. 1/442. p.
4. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1976. (Szerk.: Lichtmann Tamás, Németh S. Katalin.) Bp., 1979, OSZK. 217. p.
5. *Határ (Hack) Győző* = Prominent Hungarians. (Ed.: Márton Fekete [Sárközi Máttyás].) London, 1979, Szepsi Csombor Literary Circle. 180. p.
6. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1977. (Szerk.: Németh S. Katalin.) Bp., 1980, OSZK. 182. p.
7. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1978. (Szerk.: Lichtmann Tamás.) Bp., 1982, OSZK. 219. p.
8. *Határ Győző* = POMOGÁTS Béla: Az újabb magyar irodalom 1945–1981. Bp., 1982, Gondolat. 609. p.
9. *Határ Győző* = A magyar irodalom története. IV. A határon túli magyar irodalom. (Szerk.: Béli Miklós.) Bp., 1982, Akadémiai. 407-410. p.
10. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1979. (Szerk.: Németh S. Katalin.) Bp., 1983, OSZK. 229. p.
11. *Határ (Hack) Győző* = Prominent Hungarians. (Ed.: Márton Fekete [Sárközi Máttyás].) London, 1985, Szepsi Csombor Literary Circle. 211. p.
12. *Határ, dit Victor.* = La Grande Larousse. Paris, 1985. 5168. p.
13. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1980. (Szerk.: Lichtmann Tamás, 1-2. köt.) Bp., 1986, OSZK. 1/281. p.
14. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1981. (Szerk.: Németh S. Katalin, Velich Sándorné.) Bp., 1986, OSZK. 245. p.
15. *Határ Győző* = BÉLÁDI Miklós–POMOGÁTS Béla–RÓNAY László: A nyugati magyar irodalom 1945 után. Bp., 1986, Gondolat. 182–195, 306. p.
16. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1983. (Szerk.: Varga Katalin.) Bp., 1988, OSZK. 208. p.
17. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1971-1975. (Szerk.: Pajkossy György, 1-2. köt.) Bp., 1989, OSZK. 1/530-531. p.
18. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1982. (Szerk.: Velich Sándorné.) Bp., 1989, OSZK. 291. p.
19. *Határ Győző* = Kortárs magyar írók kislexikona 1959 – 1988. (Szerk.: Fazakas István.) Bp., [1989], Magvető. 167-168. p.
20. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1984. (Szerk.: Dobó Katalin.) Bp., 1990, OSZK. 211. p.
21. *Határ Győző* = Magyar Ki Kicsoda 1990. (Főszerk.: Hermann Péter.) [Bp., 1990], Textoft–Láng Kiadó. 228. p.
22. *Határ Győző* = A magyar emigráns irodalom lexikona. (Öáll.: Nagy Csaba, 1-2. köt.) Bp., 1990-1992, MTA Irodalomtud. Int.–PIM. 2/35-36. p.
23. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1985. (Szerk.: Záhony Éva.) Bp., 1991, OSZK. 205. p.
24. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1986. (Szerk.: Dobó Katalin.) Bp., 1991, OSZK. 235. p.

25. *Határ Győző* = BOTKA Ferenc: A magyar irodalomtörténet bibliográfiája 1945-1970. Bp., 1991, Akadémiai. 163. p.
26. *Határ Győző* = Magyar és Nemzetközi Ki Kicsoda 1992. (Főszerk.: Hermann Péter.) [Bp., 1991], Biográf Kiadó. 360-361. p.
27. *Határ Győző* = Magyar Larousse. (1-3. köt.) Bp., 1991-1994, Akadémiai. 2/63-64. p.
28. *Határ Győző* = BORBÁNDI Gyula: Nyugati magyar irodalmi lexikon és bibliográfia. Bp., 1992, Hitel Kft. 150-151. p.
29. *Határ Győző* = Encyclopaedia Hungarica. (Főszerk.: Bagossy László, 1-3. köt.) [Calgary], 1992-1996, Hungarian Ethnic Lexicon Foundation. 1/705. p.
30. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1987. (Szerk.: Velich Sándorné, Záhony Éva.) Bp., 1993., OSZK. 278-279. p.
31. *Határ Győző* = KULCSÁR SZABÓ Ernő: A magyar irodalom története, 1945-1991. Bp., 1993, Argumentum. 113. p.
32. *Határ Győző* = Magyar írók élete és munkái. (Megindította: id. Szinnyei József. Írta és összeállította: Gulyás Pál. Sajtó alá rendezte: Viczián János.) XII. Haader György-Házyné. Bp., 1993, Argumentum-MTAK. 755. hasáb.
33. *Határ Győző* = Magyar és Nemzetközi Ki Kicsoda 1994. (Főszerk.: Hermann Péter.) [Bp., 1993], Biográf Kiadó. 391. p.
34. *Határ Győző* = Contemporary World Writer's Encyclopedie. Detroit, London, Washington, 1993, St. James Press. 233-235. p.
35. *Határ Győző* = Középszkolai irodalmi lexikon. (Szerk.: Kelecsényi László Zoltán.) [Bp., 1994, Corvina.] 94. p.
36. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1988. (Szerk.: Dobó Katalin.) Bp., 1994, OSZK. 322. p.
37. *Határ Győző* = Officina egyetemes lexikon. (Főszerk.: Markó László.) [Bp., 1994], Officina Nova. 368. p.
38. K[APPANYOS]. A[ndrás].: *Határ Győző*. = Új magyar irodalmi lexikon. (Főszerk.: Péter László, 1-3. köt.) Bp., 1994, Akadémiai. 1/770-771. p.
39. *Határ Győző* = Magyar és Nemzetközi Ki Kicsoda 1996. (Főszerk.: Hermann Péter.) [Bp., 1995], Biográf Kiadó. 406. p.
40. *Határ Győző* = Ki kicsoda a magyar irodalomban? (Vál., szerk., írta: Gremsperger László, Gyeskó Ágnes.) Bp., 1996, Könyvkuckó. 125-126. p.
41. *Határ Győző* = A magyar irodalom és irodalomtudomány bibliográfiája 1966-1970. (Szerk.: Pajkossy György, 1-2. köt.) Bp., 1996, OSZK-Argumentum. 1/444-445. p.
42. RUGÁSI Gyula: *Határ Győző*. = „Szabaduljunk meg az utókortól.” (Huszonegy Békés megyében született, innen eltávozott és ide érkezett szépirodalmi szöveggyűjteménye, szerk.: Csobai László, Kántor Zsolt.) [Békéscsaba], 1996, Békés Megyei Könyvtár. 23-24. p.
43. *Határ Győző* = Magyar és Nemzetközi Ki Kicsoda 1998. (Főszerk.: Hermann Péter.) [Bp., 1997], Biográf Kiadó. 429. p.
44. KABDEBŐ Lóránt: Próza az 1930-as években. [Határ Győzőről is.] = Pannon enciklopédia. Magyar nyelv és irodalom. (Főszerk.: Sipos Lajos.) [Bp., 1997], Dunakanyar 2000. 348-349. p.
45. SZÉCHENYI Ágnes: *Határ Győző* (1914-). = 7 x 7 híres mai magyar regény. [Bp., 1997], Móra. 34-35. p.
46. *Határ Győző* = A magyar irodalom évkönyve 1997. (Szerk.: Buda Attila.) Bp., 1997, Széphalom Könyvműhely. 165. p. [Az előző kötetekben is.]
47. HA[LDIMANN]. E[va].: Victor (Győző) Határ. [Golgheghhi] = Kindlers Neues Literatur Lexikon. (Hrsg.: Walter Jens.) [München, 1998, Kindlers Verlag.] 544-545. p.
48. *Határ Győző* = Kortárs magyar írók 1945-1997. Bibliográfia és fotótár. (Szerk.: F. Almási Éva, 1. köt.: A-J.) [Bp., 1998., Enciklopédia Kiadó. 301-302. p.

Határ Győző művei és a szakirodalom

1945

49. *Ragyogó szívvel, remete daccal*. (Verseks) Bp., 1945, Vajna és Bokor. 95 p. [A kötet Hack Győző néven jelent meg.] [Író társaimhoz; Ágyútűz keletről; Májusi dal; Rosztov; Vlagyimir Iljics; A lámpavasak dala; Kettős arckép; Át a határon; Sír felirat; Egy joghallgatóhoz; Ballada B. L.-ről; Törvényen kívül; Jubileum a sitin; A rádióballada; Az epilepsziás; Nádi puskások; Véropotroh; Berda Józsefnek; Meseország; Bordal; Vallomás; A szerénytelen; Atillák nyomában; Barátaimhoz; Talpaink; A város; Ostoba; A májmétely; Halak; Élettér; Kintorna; Goebbels; 1944; Szovjet-Európa; Az ujhelyi feyház balladája.]

1947

50. *Lautrémont*. (Tanulmány) = Magyarok, 1947. 11/776-779. p.

51. BLOK, Alekszandr Alekszandrovics: Vasúton. (Ford.: Határ Győző.) = Budapest, 1947. 471. p.
52. NYEKRASZOV, Nyikolaj Alekszejevics: A próféta. (Ford.: Határ Győző.) = Budapest, 1947. 471. p.

1948

53. *Héliane*. (Regény) [Bp., 1948], Magyar Téka. 460 p. → 59, 60, 61, 62, 847
54. *Liturgikon*. (Versek) [Bp., 1948, Antiqua Nyomda.] 119 p. [Bibliofil kiadásban is.]
[*Szamárlétra*: Törvény; A csodálatos mandarin; Tengerentúlra; Állampolgárság; Szabályos halál; A jégünnepély; Kérgesedj szívünk; Szózat; Ötök Társasága. *Páros magány*: Nagyüzem; Ódonász; A villám levele; A lány és a filozófus; Indiszkréción; A sarkon; Budai síp; Tigris-délután; A harag; „Vakarcs”. *Ébrenjáró álmok*: Legenda; Látogató; Rémlátás; Metszet; Tanulmány I-III.; Álom; Gazdagok töredelme; Levél Szerapion szellemhez; Álomhír; Nagyítótűkör; Távoli pályákon. *Liturgikon*: Árapály; Önzés; Oszlopszent; A szavazópolgár; Az államról; Züllés; Milliók helyett; A csíkos Krisztus; Rőzszeszedő; Polip; Kachexia Simmondsi; Angyalvallomás; Világszánalom; Futás; Az áldozat; Lelencek zsoldára; Határérték;
A filozófus dala.]

55. *Szerelem*. (Novella) = Válasz, 1948. 238-243. p.

56. *Bevezetés* = Négy szovjet egyfelvonásos. [Ford.: Határ Győző et al.] [Bp., 1948], Budapest Székesfőváros Irodalmi és Művészeti Intézet. /Szabad színpad./ 5-8. p.

57. AVERJÁNOV, V.: A vizontlátásra! (Ford.: Határ Győző.) = Négy szovjet egyfelvonásos. [Ford.: Határ Győző et al.] (Bev.: Határ Győző.) [Bp., 1948], Budapest Székesfőváros Irodalmi és Művészeti Intézet. /Szabad színpad./ 20-48. p.
58. ULJANYINSZKIJ, A.: Kettesben. (Ford.: Határ Győző.) = Négy szovjet egyfelvonásos. [Ford.: Határ Győző et al.] (Bev.: Határ Győző.) [Bp., 1948], Budapest Székesfőváros Irodalmi és Művészeti Intézet. /Szabad színpad./ 9-19. p.

59. GYÁRFÁS Miklós: [*Héliane*] = Haladás 1948. 21/5. p.
60. KIRÁLY István: Három regény – három körtűnet. [A *Héliane*-ről is.] = Csillag 1948. 5/54-55. p.
61. KRISTÓJ, NAGY István: Határ Győző: *Héliane*. = Pustták Népe 1948. 3/223. p.
62. ZSADÁNYI Oszkár: Az első magyar absztrakt regény. [*Héliane*] = Művelt Nép 1948. 5/8. p.

1949

63. ASZEJEV, Nyikolaj Nyikolajevics: Felvonuláson. (Ford.: Határ Győző.) = Május 1. [Bp., 1949], Budapest Székesfővárosi Irodalmi és Művelődési Intézet. 28-30. p. [A kötetben Aszajev néven szerepel.]
64. ASZEJEV, Nyikolaj Nyikolajevics: Felvonuláson. (Ford.: Határ Győző.) = Szovjet kultúra – szabadság kultúrája. Bp., [1949], Budapest Irodalmi Intézet. 47-50. p.
65. GONCSÁR, Tyerentyévics Alexandr: Az árva katoná. (Ford.: Határ Győző.) = Új Idők, 1949. 11/74-75. p.
66. KOROLENKO, V[lagyimir J. G[alaktjonovics]: Maruszja. [Ford.: Határ Győző.] = – –: Maruszja. (Három kisregény, ford.: Határ Győző, Sárvány Elek, Szöllősy Klára.) [Bp., 1949], Révai Könyvkiadó Nemzeti Váll. 5-81. p. [A kötetben nincs feltüntetve, hogy melyik kisregényt ki fordította.]
67. LJASKO, Nyikolaj Nyikolajevics: Arhar. (Ford.: Határ Győző.) = A Magyar–Szovjet Társaság Évkönyve. Bp., 1949, Magyar–Szovjet Társaság. 140-143. p. [A kötetben a szerző neve helytelenül, Pjaskóként van feltüntetve.]
68. PANFJOROV, F[jodor]. I[vanovics]: Harc a békéért. (Ford.: Határ Győző.) [Bp., 1949], Révai Könyvkiadó Nemzeti Váll. 311 p.
69. PANFJOROV, F[jodor]. I[vanovics]: Harc a békéért. (2. kiad., ford.: Határ Győző.) [Bp., 1949], Révai Könyvkiadó Nemzeti Váll. 311 p.

70. SOLOHOV, [Mihail Alekszandrovics]: Akik a hazáért harcoltak. [Részletek.] (Ford.: Határ Győző.) [Bp., 1949, Honvédelmi Minisztérium Politikai Főcsoportfőnökség.] /A Néphadsereg Kiskönyvtára./ 64. p.
[Címlap nélküli füzet.]
71. TYIHONOV, Nyikolaj Szemjonovics: Jönnek a törpék! (Ford.: Határ Győző.) = Haladás, 1949. 37. sz.
72. TYIHONOV, Nyikolaj [Szemjonovics]: Lenin. (Ford.: Határ Győző.) = --: A lenini zászló. (Vál. versek, szerk.: Alpári Pál, Gáspár Endre.) [Bp., 1949], Új Magyar Könyvkiadó. 53-54. p.
73. TYIHONOV, Nyikolaj [Szemjonovics]: Lenin. (Ford.: Határ Győző.) = Szovjet versek. (Bev.: Hegedüs Géza.) [Bp., 1949], Budapest Székesfővárosi Irodalmi és Művelődési Intézet. 75-76. p.

1950

74. SOLOHOV, [Mihail Alekszandrovics]: Akik a hazáért harcoltak. [Részletek.] (Ford.: Határ Győző.) [Bp., 1950 k., Államvédelmi Hadszág Határőrség és Belső Karhatalom Politikai Osztály.] /Határőrizeti Kiskönyvtár./ 64 p.
[Címlap nélküli füzet.]

1955

75. LONDON, Jack: Dzsizs Uk története. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/307-330. p.
[Megjelent a román-magyar könyvkiadási egyezmény keretében is.]
76. LONDON, Jack: Egy király felesége. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/75-90. p.
77. LONDON, Jack: Az élet törvénye. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/165-172. p.
78. LONDON, Jack: Észak erdeiben. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/217-234. p.
79. LONDON, Jack: Északi Odüsszea. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/91-122. p.
80. LONDON, Jack: Az északsarkari párlat. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/173-190. p.
81. LONDON, Jack: A Farkas fia. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/41-56. p.
82. LONDON, Jack: A fehér csend. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/31-40. p.
83. LONDON, Jack: Férfibizalom. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/291-305. p.
84. LONDON, Jack: A hercegő. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 2/287-312. p.
85. LONDON, Jack: Ligun halála. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/251-259. p.
86. LONDON, Jack: Lit-Lit házassága. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/279-289. p.
87. LONDON, Jack: Messze földön. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/57-73. p.
88. LONDON, Jack: Mint Argo elment hajdanán. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 2/313-339. p.
89. LONDON, Jack: Vének szövetsége. (Ford.: Határ Győző.) = --: Válogatott elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bartos Zoltán et al., bev.: Szász Imre.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 1/235-250. p.
90. PRATOLINI, Vasco: Szegény szerelmesek krónikája. (Ford.: Határ Győző.) Bp., 1955, Új Magyar Könyvkiadó. 334 p.
[Megjelent a csehszlovák-magyar könyvkiadási egyezmény keretében is.]

1956

91. FEUCHTWANGER, Lion: Rókák a szőlőben. (Ford.: Határ Győző.) Bp., 1956, Új Magyar Könyvkiadó. 808 p.
92. KATAJEV, Valentyin: Hajrá! (Ford.: Határ Győző.) Bp., 1956, Új Magyar Könyvkiadó. /Szovjet írók válogatott művei./ 319 p. [Megjelent a román–magyar könyvkiadási egyezmény keretében is.]
93. LONDON, Jack: Északi Odyssea. (Ford.: Határ Győző.) = —: Ádám előtt. (Ford.: Szász Imre, Határ Győző, Victor János.) [Ut., jegyz.: Szász Imre.] [Bp.], 1956, Szépirodalmi./Olcsó Könyvtár./ 162–207. p. [Megjelent a csehszlovák–magyar könyvkiadási egyezmény keretében is.]
94. PRATOLINI, Vasco: Szegény szerelmeselek krónikája. (1-2. köt., ford.: Határ Győző.) [Ut.: Gellért Gábor.] [Bp.], 1956, Szépirodalmi./Olcsó Könyvtár./ 246 + 283 p.
95. STERNE, Laurence: Tristram Shandy úr élete és gondolatai. (Ford.: Határ Győző.) [Előszó: Szentkuthy Miklós, jegyzetek: Kemény Ferenc.] [Bp.], 1956, Új Magyar Könyvkiadó. /A világirodalom klasszikusai./ 641 p.

1957

96. *Angelika kertje.* (Novella) = Látóhatár, 1957. 362-376. p.
97. *Az angyal-bibliája.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1957. december 15. (15.) 5. p.
98. *Cédula círa.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 317. p.
99. *Édes magány.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 93. p.
100. *Életrajz.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1957. június 15. (3.) 3. p.
101. *A harcsakirály.* (Novella) = Látóhatár, 1957. 263-268. p.
102. *Három szonett:* Lares, A néző, Oly édes édes. (Versek) = Irodalmi Ujság, 1957. november 1. (12.) 5. p.
103. *Jólesik meghalni.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 93. p.
104. *A kék szonettje.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 93-94. p.
105. *Közkegyelem.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 90. p.
106. *Lőtt nyúl.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 92. p.
107. *Mértan.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 94. p.
108. *Mottó.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 91. p.
109. *Psalms.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1957. június 1. (2.) 5. p.
110. *Sírlapra.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1957. július 15. (5.) 3. p.
111. *Sírlapra.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 200-202. p.
112. *Tankréd.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 94. p.
113. *Vaskaraván.* (Vers) = Látóhatár, 1957. 202. p.
- * * *
114. *Hatvany Bertalan: Az Út és az Ige könyve: A Tao Te King.* = Irodalmi Ujság, 1957. szeptember 1. (8.) 2. p.
115. *Az út és az ige könyve: A Tao Tè King.* [Hatvany Bertalan fordításáról.] = Látóhatár, 1957. 290-294. p.

* * *

116. ALEMÁN, Mateo: Guzmán de Alfarache a zsvány élete és kalandjai avagy az Emberélet Kémlelője. (Ford.: Határ Győző.) = Imposztorok tüköre. (Spanyol kópé-regények, ford.: Benyhe János et al.) Bp., 1957, Európa. 147-258. p.
117. CASTILLO SOLÓRZANO, Alonso de: A Sevillai nyest avagy a Bugyellárisok Horga. (Ford.: Határ Győző.) = Imposztorok tüköre. (Spanyol kópé-regények, ford.: Benyhe János et al.) Bp., 1957, Európa. 443-494. p.
118. CERVI, Aicidé: Hét fiam volt. (Tolmácsolta: Renato Nicolai, előszó: Piero Calamandei.) [Ford.: Határ Győző.] [Bp., 1957], Móra. 162 p. + mell.
[A fordító nevére való utalás csak az OSZK katalóguscéduláján olvasható.]
119. GÓTÁMA BUDDHA: Kandaraka. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1957. augusztus 15. (7.) 7. p.
120. HEYM, Stefan: Keresztésvitéztek. (Ford.: Határ Győző.) Bp., 1957, Zrínyi. 885 p. [Határ Győző néven.]
121. QUEVEDO, Francisco de: Imposztorok tüköre, bitangok példaképe a don Pablosnak nevezett Selyma históriája. (Ford.: Határ Győző.) = Imposztorok tüköre. (Spanyol kópé-regények, ford.: Benyhe János et al.) Bp., 1957, Európa. 353-440. p.
122. STERNE, Laurence: Érzelmes utazás Francia-, és Olaszországban. ([Kazinczy Ferenc fordításának felhasználásával] ford.: Határ Győző.) [Ut.: Kéry László.] Bp., 1957, Európa. 265 p.

1958

123. *Ariadne*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 2/65. p.
124. *Asszonyok gyöngye*. (Novella) = Irodalmi Ujság, 1958. augusztus 15. (16.) 9. p.
125. *Barbarossa*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. május 1. (9.) 6. p.
126. *Derű-ború*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 1/60. p.
127. *A hajadon*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. november 1. (21.) 6. p.
128. *Hárfajáték*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 2/65. p.
129. *Hulló angyal*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 2/64. p.
130. *Igénytelen szív*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. január 15. (2.) 5. p.
131. *Írói baloldal*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. május 1. (9.) 6. p.
132. *Kontraélet*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 1/61. p.
133. *A kráter sivatagban*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 1/59. p.
134. *A levél*. (Novella) = Irodalmi Ujság, 1958. március 1. (5.) 6. p.
135. *Manduladal*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 2/66. p.
136. *Mézeshetek*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. szeptember 15. (18.) 9. p.
137. *Munkák és napok*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 1/61. p.
138. *A néző*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. január 15. (2.) 5. p.
139. *Nyírfatáblácska*. (Próza) = Irodalmi Ujság, 1958. július 1. (13.) 6. p.
140. *Ozirisz*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. szeptember 15. (18.) 9. p.
141. *Panasz*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 1/59. p.
142. *Szárny és verőfény*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. szeptember 15. (18.) 9. p.
143. *Szent Odilo*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 2/64. p.
144. *Tájkép*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 2/66. p.
145. *A tűzben*. (Vers) = Látóhatár, 1958. 1/60. p.
146. *Az utópiás*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1958. január 15. (2.) 5. p.
- * * *
147. *Ábel a rengetegben*. = Népszava (London), 1958. február 1. 10. p.
148. *Tanuljunk járn!* (Szélgjegyzetek a szocialista realizmushoz.) = Irodalmi Ujság, 1958. február 1. (3.) 7. p.
- * * *
149. *Tizenkilenc nap*. [George Urban: The nineteen days.] = Látóhatár, 1958. 1/71-72. p.
150. *Füst Milán: Ez mind én voltam egykoron*. = Irodalmi Ujság 1958. február 15.(4.) 8. p.
- * * *
151. FEUCHTWANGER, Lion: *Rókok a szőlőben*. (2. kiad., ford.: Határ Győző.) Bp., 1958, Európa. 771 p.
[Megjelent a cseh/szlovák-magyar könyvkiadási egyezmény keretében is.]

1959

152. *Az analfabéta nyomda*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1959. szeptember 15. (18.) 6. p.
153. *Az angyal-bibliája*. (Novella) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
154. *Boldogságyár*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1959. november 15. (22.) 8. p.
155. *Csapdaverem*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
156. *Egérút*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
157. *Elesni jó*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. október 1. 6. p.
158. *Életrajz*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
159. *Hamvvederre*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
160. *A Kankalin-tetőn*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
161. *Két ballada*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1959. január 15. (2.) 4. p.
162. *A kingán farkas*. (Novella) = Irodalmi Ujság, 1959. május 1. (9.) 8-9. p.
163. *London*. (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.

164. *Londonország.* (Vers) = The Hungarian Student. (New York) 1959. 1-2/1. p.
 165. *Lőtt nyúl.* (Vers) = Nemzetőr, 1959. május 15. 6. p.
 166. *A megváltás visszavásárlása.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1959. október 15. (20.) 8-9. p.
 167. *Sárgolyó-suhintók.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1959. január 1. (1.) 6-7. p.
 168. *Az utópiás.* (Vers) = Nemzetőr, 1959. november 15. 6. p.
 169. *Vágyélet.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1959. augusztus 1. (15.) 4. p.
 * * *
 170. „Életpályám indoklása.” = Irodalmi Ujság, 1959. április 1. (7.) 7. p.
 171. *Híradás a Holdról.* = Népszava (London), 1959. december 1. 4. p.
 172. *Lelki gazdagok.* = Irodalmi Ujság, 1959. május 15. (10.) 8. p.
 173. *Műhelyforgácsok.* (Írni annyi, mint; Az irodalom fajlagos eszközei.) = Irodalmi Ujság, 1959. június 1. (11.) 7. p.
 174. *Pitagorász visszatér.* = Irodalmi Ujság, 1959. augusztus 15. (16.) 6. p.
 175. *Se köpni, se nyelni.* = Irodalmi Ujság, 1959. október 1. (19.) 4-5. p.
 176. *Teóriák, idegen minták.* (Olvasói levél.) = Irodalmi Ujság, 1959. november 1. (21.) 4. p.
 * * *
 177. *Két új magyar regény.* [Mándy Iván: Fabulya feleségei; Vidor Miklós: Idegenek.] = Irodalmi Ujság 1959. december 1. (23.) 8. p.
 178. *Költők a korfordulón: Pierre Emmanuel.* = Irodalmi Ujság, 1959. december 15. (24.) 6. p.
 179. *Költészetnek körsírfája.* [Füst Milánról.] = Irodalmi Ujság 1959. március 15. (6.) 5. p.
 * * *
 180. EMMANUEL, Pierre: Fekete mágia. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1959. december 15. (24.) 6. p.
 181. EMMANUEL, Pierre: A szabadság himnusza. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1959. december 15. (24.) 7. p.
 182. EMMANUEL, Pierre: Tűzok. (Ford.: Határ György.) = Irodalmi Ujság, 1959. december 15. (24.) 6. p.

1960

183. *Aldermaston.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1960. február 1. (3.) 8. p.
 184. *Állatok közt állat.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1960. március 15. (6.) 4. p.
 185. *Apa és fia.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1960. szeptember-október (9-10.) 16. p.
 186. *Apám.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1960. február 1. (3.) 8. p.
 187. *Betű.* (Vers) = Nemzetőr, 1960. február 15. 6. p.
 188. *Hadítánc.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1960. december 15. (24.) 6-7. p.
 189. *Hajó.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1960. február 1. (3.) 8. p.
 190. *A kenyértolvaj.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1960. október 12. (20.) 4. p.
 191. *Mézesetek.* (Vers) = Új Látóhatár, 1960. 36. p.
 192. *Orvosi praxis eladó.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1960. március-április (3-4.) 12-13. p.
 193. *Az ő lakomáján.* (Vers) = Új Látóhatár, 1960. 36. p.
 194. *Rögeszme.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1960. február 1. (3.) 8. p.
 * * *
 195. *Az éneklőmesternek.* = Népszava (London), 1960. június 1. 11. p.
 196. *Gyűrűlegenda.* (A Stílusparódia-sorozathból: Füst Milán.) = Irodalmi Ujság, 1960. november 1. (21.) 3. p.
 197. *Két írő válaszol.* [Válaszlevél Mikes Györgynek.] = Népszava (London), 1960. augusztus 1. 11. p.
 198. *Kodály Zoltán kórusa.* = Irodalmi Ujság, 1960. június 15. (12.) 3. p., 12. p.
 199. *Költők a korfordulón.* [Alain Bosquetről.] = Irodalmi Ujság, 1960. május 15. (10.) 3. p.
 200. *Költők a korfordulón.* [André Frénaud-ról.] = Irodalmi Ujság, 1960. szeptember 15. (18.) 6. p.
 201. *Rajna parti séta.* = Irodalmi Ujság, 1960. július 15. (14.) 7. p.
 202. *Sziszifusz halála.* (Albert Camus 1913-1960.) = Irodalmi Ujság, 1960. január 15. (2.) 3. p.
 203. [Válasz Katona János nyílt levelére.] = Irodalmi Ujság, 1960. március 15. (6.) 8. p.
 * * *
 204. *Egy uncia remekmű.* [Ottlik Géza: Iskola a határon; Pilinszky János: Harmadnapon.] = Irodalmi Ujság, 1960. február 15. (4.) 8. p.

* * *

205. BOSQUET, Alain: Almának szólítson. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1960. május 15. (10.) 3. p.
206. BOSQUET, Alain: Árván ülök. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1960. május 15. (10.) 3. p.
207. FRÉNAUD, André: Háromkirályok. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1960. szeptember 15. (18.) 6. p.
208. FRÉNAUD, André: A szememlátta táj. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1960. szeptember 15. (18.) 6. p.
209. HURD, Pearl Strachan: Plymouth Roch. (Ford.: Határ Győző.) = Nemzetőr, 1960. szeptember 1. 4. p.

* * *

210. ALTORJAI Zoltán: Dogmatikus vallástalanság. [Hozzászólás Katona János olvasói leveléhez.] = Irodalmi Ujság, 1960. június 15. (12.) 10. p.
211. KATONA János: Dogmatikus vallástalanság? [Olvasói levél Határ György vallással kapcsolatos felfogásáról.] = Irodalmi Ujság, 1960. március 15. (6.) 8. p.
212. SZALONTAI Imre: Dogmatikus vallástalanság, mégegyszer. [Hozzászólás Katona János olvasói leveléhez.] = Irodalmi Ujság, 1960. április 15. (8.) 10. p.

1961

213. *Boldog egytértők.* (Párjelenet) = Magyar Híradó (Bécs), 1961. április 1. 6. p.
214. *Csupa-Páp.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1961. május 1. (9.) 7. p.
215. *Csutorás.* (Vers) = Nemzetőr, 1961. július 15. 6. p.
216. *Földnek hátán.* (Vers) = Nemzetőr, 1961. június 15. 5. p.
217. *Faimus Troes.* (Vers) = Nemzetőr, 1961. június 1. 4. p.
218. *Januártól decemberig.* (Vers) = Nemzetőr, 1961. január 15. 4. p.
219. *Az Ő szent tenyerében.* (Vers) = Nemzetőr, 1961. augusztus 1–15. 5. p.

* * *

220. *Észak Athénje.* [Az Edinburghban rendezett művészeti fesztiválról.] = Nemzetőr, 1961. október 1. 4., 6. p.
221. *A feltaláló.* = Irodalmi Ujság, 1961. február 15. (4.) 6. p.
222. *Költők a korfordulón.* [Jean Rousset-ről.] = Irodalmi Ujság, 1961. április 15. (8.) 9. p.
223. *Tollas Tibor költeményeiről.* („...csak ennyi fény maradt.”) = Nemzetőr, 1961. május 1. 7. p.

* * *

224. ROUSSELOT, Jean: Két vers a szerelemről. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1961. április 15. (8.) 9. p.

1962

225. *Az átokföld sorsa.* (Az Álomcirkusz c. ciklusból.) = Irodalmi Ujság, 1962. május 1. (9.) 7. p.
226. *Bête parmi les bêtes.* (Trad.: Jean Rousset.) = Antologie de la Poésie Hongroise. (Ed.: Gara László.) Paris, [1962], Seuil. 390-393. p.
227. *Confession d'un ange.* (Trad.: Alain Bosquet.) = Antologie de la Poésie Hongroise. (Ed.: Gara László.) Paris, [1962], Seuil. 389-390. p.
228. *Folyamodvány nyomtatott felzete.* [Irodalmi levél Gerő Ernőnek.] = Nemzetőr, 1962. szeptember 15. 3. p.
229. *Özön-Szegénység.* = Irodalmi Ujság, 1962. március 15. (6.) 6-7. p.
230. *Rája.* (Vers) = Nemzetőr, 1962. július 1. 4. p.

* * *

231. EMMANUEL, Pierre: Szentlecke felmondója. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1962. december 15. (23.) 6-7. p.
232. Jézus pokoljárása. (Cornwalli passió, átköltötte: Határ Győző.) = Nemzetőr, 1962. április 15. 1–2. p.

1963

233. *Pépito et Pépita.* (Trad.: Pierre Grosz.) Paris, [1963], Julliard. /Les Lettres Nouvelles 36/ 272 p.
→ Le Figaro Litterarie, 1963. június 27.– Franco Observateur, 1963. augusztus 25.– BOSQUET, Alain = Le Monde, Paris, 1963. szeptember 7.– Carrefour, 1963. szeptember 25. – 252, 253, 299

* * *

234. *Csillagállat.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1963. július 15. (14.) 7. p.
 235. *Hazajáró lélek.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1963. július 15. (14.) 6. p.
 236. *Mesemondó.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1963. július 15. (14.) 6. p.
 237. *Pityu ne szívd.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1963. november 15. (21.) 6-7. p.
 238. *A rezervációkon.* (Regényrészlet) = Magyar Műhely, 1963. 5/1-4. p.
 * * *
 239. *Haláli jó.* (Edinburghi levél.) = Irodalmi Ujság, 1963. szeptember 15. (17.) 5. p.
 * * *
 240. *Prison.* (Tanulmánykötet Mikes György előszavával és szerkesztésében.) = Irodalmi Ujság, 1963. szeptember 1. (16.) 6. p.
 * * *
 241. EMMANUEL, Pierre: Csak a bolond a tudója. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1963. június 15. (12.) 5. p.
 242. EMMANUEL, Pierre: Tűszok. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1963. október 15-23. (19.) 3. p.
 * * *
 243. BOSQUET, Alain: Le rococo de Victor Hatar. [*Pépito et Pépita.*] = Le Monde, 1963. szeptember 7.
 244. Victor Hatar disciple de Rabelais. [*Pépito et Pépita.*] = Figaro Littéraire, 1963. június 27.

1964

245. *Csokonaitól Weöresig.* (Tanulmány) = Magyar Műhely 1964, 7-8/96-100. p.
 246. *Kortársunk Shakespeare.* (Esszé) = Irodalmi Ujság, 1964. május 15. (10.) 1., 6-7. p.
 * * *
 247. *Botránykrónika.* [Peter Weiss: Sade.] = Irodalmi Ujság, 1964. október 1. (18.) 7. p.
 248. *A „játék” nem babra megy.* [Samuel Beckett: Játék.] = Irodalmi Ujság, 1964. július 1. (13.) 6. p.
 249. *A jóság szörnyetege.* [Christopher Marlowe: A máltai zsidó.] = Irodalmi Ujság, 1964. december 15. (23.) 5. p.
 250. *Van-e Osborne-probléma és ha igen, mért nem?* [John Osborne: Elfogadhatatlan bizonyíték.] = Irodalmi Ujság, 1964. október 15-23. (19.) 11. p.
 251. *Virágállat. Avagy a minisztérium párlata.* [James Saunders: A Scent of Flowers.] = Irodalmi Ujság, 1964. november 15. (21.) 7. p.
 * * *
 252. ALBERT Pál: Hárfás a Kínok Oszlopán. [*Pepito és Pepita*] = Irodalmi Ujság, 1964. február 15. (4.) 10. p.
 253. SIKLÓS István: Határ Győző Pepita és Pepitó című könyvéről. = Nemetör, 1964. 1/5. p.

1965

254. *Az éjszaka műszaka.* (Novella) = Új Látóhatár, 1965. 11/289-325. p.
 255. *A novicius.* (Vers) = Magyar Műhely, 1965. 11/35-37. p.
 256. *A világvadállam.* (Vers) = Magyar Műhely, 1965. 11/34. p.
 * * *
 257. T. S. Eliot (1888–1965). [Nekrológ] = Irodalmi Ujság, 1965. január 15. (2.) 1-2. p.
 258. [*Válasz Gömöri György olvasói levelére.*] = Irodalmi Ujság, 1965. február 15. (4.) 8. p. [H. Gy. monogrammal jelezve.]
 * * *
 259. *Angyal üvölt a lángban.* [Hugh Mcyntré: Angel howling in Flames.] = Irodalmi Ujság, 1965. március 1. (5.) 4-5. p.
 260. *Búcsú a dühöngő ifúságtól.* [David Mercer: Ride a Cock Horse.] = Irodalmi Ujság, 1965. szeptember 1-15. (16.) 5. p.
 261. *A csillagvadász.* [Jean Rousselot: Un train en cache un autre.] = Irodalmi Ujság, 1965. április 15. (8.) 10. p.
 262. *John Osborne és a K.u.K. hadsereg.* [A Patriot for me.] = Irodalmi Ujság, 1965. október 15-23. (18.) 10. p.
 263. *Londoni szüret 1964.* [W. Golding: The spire; I. Murdoch: The Italian girl; C. Isherwood: The single man; G. Vidal: Julian; C. P. Snow: Corridors of Power; A. Wilson: Late call; L. Whistler: The initials in the heart; F. O'Conor: Collection two; A. Köstler: The act of creation; C. Wilson: Beyond the outsider; J. B. Priestley: Man and time; R. Graves–R. Patai: Hebrew myths; C. V. Wedgwood: The trial of Charles I.; H. W. Chapman: The tragedy of Charles

II.; C. Hill: Society and puritanism; C. Brook: Europe in the central middle ages; A. H. M. Jones: The later roman empire 284-602; E. Waugh: A little learning, C. Mackenzie: My life and time; Lord D. Cecil: Max.] = Új Látóhatár, 1965. 233-250. p.

264. *Szerelem a hüllők világában.* [Harold Pinter: Hazatérés.] = Irodalmi Ujság, 1965. július 1. (13.) 3. p.

* * *

265. BOSQUET, Alain: Parancsoló mód. (Ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1965. február 1. (3.) 5. p.

266. ELIOT, Thomas Stearns: Hamvazószerda, (Részlet, ford.: Határ Győző.) = Nemzetőr, 1965. 2/6. p.

267. ELIOT, Thomas Stearns: Hamvazószerda. (Ford.: Határ Győző.) = Új Látóhatár, 1965. 27-28. p.

268. ELIOT, T[homas J. S[tearns].: Gyilkosság a székesegyházban. (Részlet, ford.: Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1965. január 15. (2.) 1. p.

269. FRÉNAUD, André: Louise mellei. (Ford.: Határ Győző.) = --: A szerelem árnyéka. (Bev.: Illyés Gyula, ford.: Határ Győző et al., szerk.: Gara László.) Bruxelles, 1965, La Maison du Poete. 20-21. p.

270. FRÉNAUD, André: A rosszul megcélzott szív. (Ford.: Határ Győző.) = --: A szerelem árnyéka. (Bev.: Illyés Gyula, ford.: Határ Győző et al., szerk.: Gara László.) Bruxelles, 1965, La Maison du Poete. 41-42. p.

271. Névtelen szerző: Boldogasszony bölcsődala. (Ford.: Határ Győző.) = Katolikus Szemle, 1965. (17.) 350. p.

272. Névtelen szerző: A cseresznye csodája. (Ford.: Határ Győző.) = Katolikus Szemle, 1965. (17.) 351. p.

273. Névtelen szerző: Miasszonyunk dicsérete. (Ford.: Határ Győző.) = Katolikus Szemle, 1965. (17.) 350. p.

* * *

274. GÖMÖRI György: Az Eliot nekrológhoz. [Olvasói levél.] = Irodalmi Ujság, 1965. február 15. (4.) 8. p.

275. K. S.: [Az Eliot nekrológhoz. Olvasói levél.] = Irodalmi Ujság, 1965. február 15. (4.) 8. p.

1966

276. *Bábel tornya.* („A nagy Etemenanki.”) (Asszír eredetiből ford.: Helen Farnell, Samuel Rawlinson, Morros Yastrow, regényes formába [átdolg.]: --.) [Stockholm, 1966, Stockholmi Magyar Intézet]. 183 p.

→ 325, 327, 328, 329, 1246, 1319

277. *Pantarbész.* (Bölcséleti tanulmány.) München, 1966, Aurora. /Aurora Kiskönyvek/ 94 p.

→ 324, 326, 328, 330, 1246

* * *

278. *A díszsírhely megürül.* (Novella) = Irodalmi Ujság 1966. november 15. (17.) 11. p.

279. *A király.* (Novella) = Magyar Műhely, 1966. 14/3-26. p.

280. *Kódex.* (Novella) = Magyar Műhely, 1966. 16-17/27-31. p.

281. *Kutyaharapás.* (Novella) = Irodalmi Ujság 1966. február 15. (3.) 6-7. p.

282. *Mérgezett nyíl.* (Vers) = Nemzetőr, 1966. 6/5. p.

283. *Váram és istápom.* (Vers) = Nemzetőr, 1966. 3/5. p.

284. *Vaskaraván.* (Vers) = Nemzetőr, 1966. 1/5. p.

* * *

285. *Granville-Barker – az angol Sztaniszlavszkij.* = Irodalmi Ujság 1966. június 1. (9.) 5. p.

286. *Hampsteadi művész-piac.* = Magyar Híradó (Bécs), 1966. július 1. 2. p.

287. *Repülő könyv az égen.* = Nemzetőr, 1966. 11/8. p.

* * *

288. *Adós fizess!* [Lope de Vega: La fianza satisfecha c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság 1966. szeptember 15 (14.) 6-7. p.

289. *Egy korty vers.* [Thinsz Géza: Asszonyáldó.] = Irodalmi Ujság 1966. december 15. – 1967. január 1.(19.) 6. p.

290. *Író a bértollnokok országából.* [Valerij Tarziszról.] = Nemzetőr, 1966. 4/5. p.

291. *A kisasszony, élete virágjában.* [Muriel Spark: The Prime of Miss Jean Brodie c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság 1966. augusztus 1. (13.) 6. p.

292. *Londoni furcsaság.* [Két televíziós műsorról.] = Nemzetőr, 1966. 7/5. p.

293. *Londoni proscénium.* [Luigi Prandello: Hat szerep keres egy szerzőt.] = Nemzetőr, 1966. 6/7. p.

294. *Londoni proscénium.* [Noel Coward: A Song of Twilight.] = Nemzetőr, 1966. 8/5. p.

295. *Londoni proscénium.* [Georges Feydeau: Akinek bolhát tettek a fülebe.] = *Nemzetőr*, 1966. 12/10. p.
 296. *Régi szép idők káprázata.* [Thomas Middletonról.] = *Irodalmi Ujság* 1966. március 15. (5.) 9. p.
 297. *A szerelem reklámfőnöke.* [Wayland Young: Eros Denied.] = *Új Látóhatár*, 1966. 86-91. p.
 * * *
 298. SUPERVIELLE, Jules: *Magyar barátainkhoz.* (Ford.: Határ Győző.) = *Gloria Victis.* (Az 1956-os magyar szabadságharc költői visszhangja a nagyvilágban, szerk.: Tollas Tibor.) München, 1966., *Nemzetőr*. 123. p.
 * * *
 299. M[ÁRTON]. L[ászló].: *Három könyv.* [A *Pepito és Pepitáról* is.] = *Magyar Műhely*, 1966. 16-17/121-123. p.

1967

300. *Adam Kadmon.* (Vers) = *Irodalmi Ujság* 1967. március 15. – április 1. (5-6.) 13. p.
 301. *Barlangi festő.* (Vers) = *Magyar Műhely*, 1967. 22/10-11. p.
 302. *Bácsúlevél (Mihászna tünődés egy költőről, aki úgy jön, mintha menne.)* = *Nemzetőr*, 1967. 5/5., 8. p.
 303. *Elesni jó.* (Vers) = *Új Látóhatár*, 1967. 91. p.
 304. *Halak énekelnek.* (Vers) = *Magyar Műhely*, 1967. 22/9. p.
 305. *Havas Éden.* (Vers) = *Magyar Műhely*, 1967. 22/12. p.
 306. *Hazajáró lélek.* (Vers) = *Magyar Műhely*, 1967. 22/11. p.
 307. *Mérgezett nyíl.* (Vers) = *Irodalmi Ujság* 1967. január 15. (1.) 9. p.
 308. *Némajáték.* (Vers) = *Magyar Műhely*, 1967. 23-24/96. p.
 309. *Pénznek táltos tudománya avagy a Kelták Kincse.* (Novella) = *Irodalmi Ujság* 1967. április 15. (7.) 6-7. p.
 310. *Psalmus.* (Vers) = *Nemzetőr*, 1967. 4/5. p.
 311. *Rongyoli-Bongyoli.* (Vers) = *Irodalmi Ujság* 1967. június 15. (11.) 10. p.
 312. *Szent.* (Vers) = *Magyar Műhely*, 1967. 22/10. p.
 313. *Vedlés.* (Vers) = *Nemzetőr*, 1967. 8–8/9. p.
 * * *
 314. *Az avantgarde színház lehiggadása.* = *Katolikus Szemle*, 1967. 336-342. p.
 315. *Kései sirató.* [Füst Milánról.] = *Magyar Műhely*, 1967. 23-24/17-20. p.
 * * *
 316. *Ál-Pinter a láthatáron avagy a bukás anatómiája.* [James Casey: A Wiew to the Common c. darabjáról.] = *Irodalmi Ujság* 1967. szeptember 15. (15-16.) 9. p.
 317. *Egy Ulysses a szából.* [Joseph Strick filmjéről.] = *Irodalmi Ujság* 1967. július 15. (13.) 9. p.
 318. *Földi táplálékok a hazátlanság lelenceinek.* [Tollas Tibor: Járda szigetén.] = *Nemzetőr*, 1967. 10/6–7. p.
 319. *Két londoni bemutató.* [David Storey: The Restauration of Arnold Middleton és Peter Nicholson: A Day in the Life of Joe Egg c. darabjairól.] = *Irodalmi Ujság*, 1967. október 15-23. (18-19.) 11. p.
 320. *A költő bitang szerencséje.* [Thomas Otwayról.] = *Irodalmi Ujság* 1967. február 15. (3.) 6. p.
 321. „Szeretett idegbajunk, ti kusza versek.” [Makkai Ádám: Szomj és ecet.] = *Irodalmi Ujság* 1967. június 1. (10.) 6. p.
 322. *Scipio Aemilianus sírása.* [C. P. Snow: Number 10. c. darabjáról.] = *Irodalmi Ujság*, 1967. december 17.–1968. január 1. (22.) 14. p.
 * * *
 323. ROUSSELOT, Jean: *Halomrahányva.* (Ford.: Határ Győző.) = *Magyar Műhely*, 1967. 18/46. p.
 * * *
 324. GÖMÖRI György: *Értekezés a világot rejtő semmiről.* [*Pantarbesz*] = *Új Látóhatár*, 1967. 169-171. p.
 325. KARÁTSON Endre: *Bűvészet és orákulum.* [*Bábel tornya*] = *Új Látóhatár*, 1967. 279-283. p.
 326. Kr.: *Bölcsek köve.* [*Pantarbesz*] = *Nemzetőr*, 1967. 7/6. p.
 327. Kr.: *Szótoronny.* [*Bábel tornya*] = *Nemzetőr*, 1967. 11/8. p.
 328. PAPP Tibor: *A toronyépítés tudománya.* [*Bábel tornya és Pantarbesz.*] = *Magyar Műhely*, 1967. 18/52-55. p.
 329. VÁRADY Imre: *Új könyvek között.* [A *Bábel tornyáról* is.] = *Katolikus Szemle*, 1967. 187-188. p.
 330. VÁRADY Imre: *Új könyvek között.* [A *Pantarbeszről* is.] = *Katolikus Szemle*, 1967. 90-91. p.

1968

331. *A pásztokirály.* (Novella) = Magyar Műhely, 1968. 29/7-20. p.
* * *
332. *A funkcionalista építézet kísérlete.* = Irodalmi Ujság, 1968. július 15. (13.) 7. p.
333. *Portugália Salazar után.* = Irodalmi Ujság, 1968. október 1. (16.) 4. p.
334. *Remegő szivar a szélben.* = Nemzetőr, 1968. 8–9/9. p.
* * *
335. *Az álbáró bosszút álmodik.* [Peter Lake: VII. Hadrian c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1968. december 15. – 1969. január 1. (20.) 12. p.
336. *Az emberiség bűnlajstroma.* [Robert Shaw: Emöer az üvegfülkében c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1968. február 15. (3.) 7. p.
337. *„Klasszikus” örökségünk.* [Iris Murdoch: Az olasz lány c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1968. május 1. (8.) 7. p.
338. *Kopasz drámairó koravén zsémbelése.* [John Osborne: Time Present c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1968. október 15-23. (17.) 11. p.
339. *A leszbeszi szerelem himnusza.* [John Bowen: Little Boxes c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1968. szeptember 15. (15.) 8. p.
340. *Londoni proscénium.* („Ötleteles színpadi szimfónia, álpárbeszéddel.”) = Nemzetőr, 1968. 7/7. p.
341. *Londoni proscénium.* [Pady Chayefsky: A lappangó heteroszexuális. Az adószakértő meséje.] = Nemzetőr, 1968. 12/5. p.
342. *Nincs paradicsom.* [David Mercer: Belcher szerencséje c. darabjáról.] = Magyar Műhely, 1968. 26/58-61. p.
343. *A szüzesség átka.* [William Corlett: Tinkerns Curse c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1968. március 15. (5.) 9. p.
* * *
344. LONDON, Jack: Egy király felesége. (Ford.: Határ Győző.) = Kisregények és elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bart István et al.) [Bp.], 1968, Európa. /A világirodalom remekei./ 2/23-39. p.
345. LONDON, Jack: Az élet törvénye. (Ford.: Határ Győző.) = Kisregények és elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bart István et al.) [Bp.], 1968, Európa. /A világirodalom remekei./ 2/71-78. p.
346. LONDON, Jack: A hercegnő. (Ford.: Határ Győző.) = Kisregények és elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bart István et al.) [Bp.], 1968, Európa. /A világirodalom remekei./ 2/322-348. p.
347. LONDON, Jack: Ligon halála. (Ford.: Határ Győző.) = Kisregények és elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bart István et al.) [Bp.], 1968, Európa. /A világirodalom remekei./ 2/121-129. p.
348. LONDON, Jack: Messze földön. (Ford.: Határ Győző.) = Kisregények és elbeszélések. (1-2. köt., ford.: Bart István et al.) [Bp.], 1968, Európa. /A világirodalom remekei./ 2/5-22. p.

1969

349. *Anibel.* (Roman, trad.: J[eanne] Faure-Cousin, M. L. Kassai.) Paris, [1969, Denoël]. /Les lettres nouvelles./ 240 p.
→ 374, 393
* * *
350. *A bazári majom.* (Novella) = Új Látóhatár, 1969. 385-396. p.
351. *Beszélő bábuk az álom ellenmozgással forgó két korongján.* (Vers) = Magyar Műhely, 1969. 33/5-10. p.
352. *Ember és fa.* (Vers) = Új Látóhatár, 1969. 37-38. p.
353. *Gépesített művészet.* = Nemzetőr, 1969. 2/7. p.
354. *Hajnalderengés.* (Vers) = Magyar Műhely, 1969. 36/14. p.
355. *Hangyaálmom.* (Vers) = Magyar Műhely, 1969. 36/13. p.
356. *Jakoblétra.* (Vers) = Nemzetőr, 1969. 6/5. p.
357. *Két özvegy.* (Vers) = Nemzetőr, 1969. 1/5. p.
358. *Mendégelés.* (Vers) = Új Látóhatár, 1969. 38-40. p.
359. *Orv-viadal.* (Vers) = Magyar Műhely, 1969. 36/13-14. p.
360. *Regény.* (Vers) = Nemzetőr, 1969. 3/5. p.
361. *Románc.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1969. június 1. (10.) 3. p.
* * *

362. *Bevezető összebeszéd.* = Új égtájak. (1956 óta idegenben élő költők antológiája, szerk.: Gömöri György, Juhász Vilmos.) Washington, 1969, Occidental Press. 5-17. p.
363. *Égtájak között.* [Az emigráns irodalomról.] = Irodalmi Ujság 1969. október 23.-november 1. (17-18.) 3. p.
364. *Az étvágy szörnyetegei.* = Irodalmi Ujság, 1969. február 15. (3.) 10. p.
- * * *
365. *A költészet kísérlete.* [Kemenes Géfin László: Zenit.] = Új Látóhatár, 1969. 561-564. p. [H. Gy. monogrammal jelölve.]
366. *Londoni proscénium.* (Arthur Miller: Az élet ára – The Price – c. darabjáról.) = Nemzetőr, 1969. 7/5. p.
367. *Londoni proscénium.* [Barry England: Tisztezh nem méltó magatartás.] = Nemzetőr, 1969. 10/7. p.
368. *Londoni proscénium.* [William Congreve: A kétszínű fráter.] = Nemzetőr, 1969. 12/7. p.
369. *Londoni proscénium.* (A kukucsalkáló masina.) = Nemzetőr, 1969. 5/5. p.
370. *Lumpennmilliomosok?* [Edward Albee: A Delicate Balance.] = Irodalmi Ujság, 1969. március 15.-április 1. (5-6.) 12. p.
371. *Norton nővér szerelmi ügye.* [Peter Nichols: The National Health.] = Irodalmi Ujság, 1969. december 15. – 1970. január 1. (20-21.) 9. p.
372. *Sok izetlen hűhó semmiért.* [Edward Bond: Early Morning.] = Irodalmi Ujság, 1969. május 1. (8.) 5. p.
373. *Napfogyatkozás.* [Bakucz József versei.] = Irodalmi Ujság 1969. szeptember 15. (15.) 6. p.
- * * *
374. ALBERT Pál: [Az Anibel-ről.] = L' Intransigeant, Paris–Normandie–Rouen, 1969. december 26.

1970

375. *Hajszálhíd.* Versek versben rímek rigmusok költemények három évtized terméséből Budapest–Párizs–London. (Weöres Sándor útrabocsátójával.) [A szerző jegyzeteivel.] München, 1970, Aurora. /Aurora könyvek./ 592 p. [Megjelent bibliofil változatban is.]
[A kötetben a következő ciklusok versei olvashatók: I. *Lelencek zsolttára* Távoli pályákon; Páros magány; Ébrenjáró álmok; Költők szégyenbélyege; Rőzseszedő; Lelencek zsolttára; Találkozás a világvallással; Menyhért evangéliuma; Aurea Florealis; Itthoni honvágy; Bukott angyal mestersége; Az Ő szent tenyerén; Az ölelhetetlenek; Hajszálhíd; Örökperc; Proféták iskolája; Álomcirkusz; Gyarlóságok kiskatéja; A nagy nyilvántartó; Udvarok; A szabadság dalaiból; A hazaárulás művészete; Kísértethajók; Mindenki vértanúsága; Szép napok látása. [Jegyzetek.] II. *Szárny és verőfény:* Páros magány; Aurea Florealis; Gyarlóságok kiskatéja; Mozdonyzikkák; Szárny és verőfény; Becebolt; Proféták iskolája; Hajszálhíd; Bestiarium Novum; Lélekrengés; Koáx-király; Minden egyszerre van; Halhatatlan klapanciák; A nagy nyilvántartó; A négerballada; A hazaárulás művészete; Oh, édes édes; Igénytelen szív; Felhőfészek; E földnek forgandóságai; Szép napok látása; A szabadság dalaiból; Munkák és napok; Az Ő szent tenyerében; Egy-kert révészei; A Vagdali-ágyon; Versek rózsában; Mindenki vértanúsága; Kísértethajók; Bukott angyal mestersége; Örökperc; Kainiták. [Jegyzetek.]
→ 402, 403, 418, 419, 420
- * * *
376. *Az angyal-bibliája.* (Novella) = Nemzetőr évkönyv 1970. (Szerk.: Makra Zoltán, Tollas Tibor.) München, [1970, Danubia Nyomda.] 174-176. p.
377. *I stället för miljoner.* [Overs: av Géza Thinsz.] = Bonniers Litterära Magasin. (Stockholm.) 1970. 2/92-93. p.
378. *Jupiterlápák.* (Vers) = Nemzetőr, 1970. 4/8. p.
379. *Két özvegy.* (Vers) = Nemzetőr évkönyv 1970. (Szerk.: Makra Zoltán, Tollas Tibor.) München, [1970, Danubia Nyomda.] 47-48. p.
380. *Lépcsőház.* (Prózavers) = Irodalmi Ujság, 1970. február 15. (2.) 5. p.
- * * *
381. *Szexikál a mozdonytelelőben.* = Irodalmi Ujság, 1970. október 15-23. (10.) 7. p.
382. *A szándarab, mint főlfő nixmadár.* = Szomorú Vasárnap, 1970. 12/12-16. p.
383. *Világszínpad – világvásár.* = Irodalmi Ujság, 1970. június 15. (6.) 9. p.
- * * *
384. *A költészet világa.* [Tollas Tibor: Eszterlánc.] = Nemzetőr, 1970. 1/6. p.

385. *Londoni proscénium*. [Peter Shaffer: *Harc a töredelem házában*.] = *Nemzetőr*, 1970. 4/8. p.
 386. *Londoni proscénium*. [David Mercer: *Haggerty után*.] = *Nemzetőr*, 1970. 7–8/7. p.
 387. *Londoni proscénium*. [John Webster: *A fehér ördög*.] = *Nemzetőr*, 1970. 3/8. p.
 388. *Tigrisgrás a tüzes karikán*. (Londoni proscénium.) = *Nemzetőr*, 1970. 11–12/7. p.
 389. „*Ugocsa non coronat*.” [Hanák Tibor: *Ideológiai és korok*.] = *Nemzetőr*, 1970. 9/8. p.
 390. *Útőserdős emberagy*. [Major-Zala Lajos: *Fémember az áramkörben c. kötetéről*.] = *Új Látóhatár*, 1970. 357-359. p.
 * * *
 391. SWINBURNE, Charles A.: Kossuth Lajoshoz. (Ford.: *Határ Győző*.) = *Nemzetőr*, 1970. 3/7. p.
 * * *
 392. BORI Imre: *Határ Győző kísérlete*. = —: *A szürrealizmus ideje. Újvidék*, 1970, Forum. 284-293. p.
 393. CLANCIER, G. E.: *L'universe de Victor Hatar*. [*Anibel*.] = *La Quinzaine Littéraire Paris*, 1970. 4/16-31. p.
 394. *Határ Győző amerikai előadókörútja*. = *Nemzetőr*, 1970. 10/11. p.

1971

395. *Pop*. (Vers) = *Irodalmi Ujság*, 1971. november 15. – december 15. (11-12.) 14. p.
 396. *Ráklevel*. (Vers) = *Magyar Műhely*, 1971. 39/51-53. p.
 * * *
 397. *A „gerinces” göré*. [Günter Grass: *Német szomorújáték*.] = *Irodalmi Ujság*, 1971. március 15. (3.) 7. p.
 398. *A múlt árnyjátéka*. [Harold Pinter: *Old Times c. darabjáról*.] = *Irodalmi Ujság*, 1971. július – augusztus 15. (7-8.) 13. p.
 399. *Zeneszerző-karikatúrák*. [Angol játékfilm Pjotr Iljics Csajkovszkij életéről.] = *Irodalmi Ujság*, 1971. május 15. (5.) 9. p.
 * * *
 400. SWINBURNE, Charles A.: Kossuth Lajoshoz. (Ford.: *Határ Győző*.) = *Nemzetőr*, 1971. 3/5. p.
 * * *
 401. KABDEBŐ Tamás: *Költészet a századdal haladóknak*. [*Határ Győzőről is*.] = *Irodalmi Ujság*, 1971. szeptember 15. – október 15. (9-10.) 11–12. p.
 402. Kr.: *Határ Győző: Hajszálhíd I–III*. = *Nemzetőr*, 1971. 4/6. p.
 403. LÖKKÖS Antal: „Nyelvnélküli titkok” keresése. [*Hajszálhíd*] = *Katolikus Szemle*, 1971. 380-382. p.

1972

404. *Sírónevető*. (Drámák, 1-2. köt.) [A szerző jegyzeteivel és utószavával.] München, 1972, Aurora. /Aurora könyvek./ 383, 613 p.
 [Megjelent bibliofil kiadásban is.]
 [I. Prologus Universalis; A majomház; Az aranypalást; Némberköztársaság; A libegő; Elefántcsorda; Gargilianus; A ravatal. II. Jupiterlámpák; A kötélvilág; A patkánykirály; Hernyóprém; Bunkócska; Hamu a mamumondó. Megjegyzés a betűkről.]
 → 434, 442, 445, 446, 461, 982, 1115
 * * *
 405. *Caesar táborában*. (Vers) = *Nemzetőr*, 1972. 2/8. p.
 406. *Lenni lomb*. (Vers) = *Új Látóhatár*, 1972. 92. p.
 407. *Hekus Dönci*. (Vers) = *Irodalmi Ujság*, 1972. március 15. – április 15. (3-4.) 7. p.
 408. *Mínotaurus*. (Vers) = *Irodalmi Ujság*, 1972. július 15. – augusztus 15. (7-8.) 16. p.
 409. *Szózat*. (Vers) = *Itt-Ott*, 1972. 6/47. p.
 * * *
 410. *Anthosök őse*. [Oliver Goldsmithről.] = *Irodalmi Ujság*, 1972. május 15. – június 15. (5-6.) 10. p.
 411. *Fakó-tarka forgósátor*. [Arnold Weskerről.] = *Irodalmi Ujság*, 1972. november 15.-december 15. (11-12.) 10. p.
 412. *Filozófia a színpadi pellengéren*. [Tom Stoppard: *Jumpers c. darabjáról*.] = *Irodalmi Ujság*, 1972. szeptember 15. – október 15. (9-10.) 14. p.
 413. *Mosolyogva elszenderedni*. [Alan Bennett: *Getting on c. darabjáról*.] = *Irodalmi Ujság*, 1972. január 15.-február 15. (1-2.) 12. p.

- * * *
414. HOWELL, Eduard: Kossuthoz. (Ford.: Határ Győző.) = *Nemzetőr*, 1972. 3/9. p.
415. KATAJEV, Valentyin: Hajrá! (2. kiad.) [Ford.: Határ György.] [Bp.], 1972, Európa. 452 p.
- * * *
416. FEHÉR Pál, E.: Kulturális jegyzetek: Az arányokról [többek között Pomogáts Béla Forrás-beli írásához, 420.] = *Népszabadság*, 1972. augusztus 15. 7 p.
417. GÖMÖRI György: Beszélgetés Határ Györggyel. = *Híd*, 1972. 1/43-61. p.
418. GÖMÖRI György: Győző Határ. *Hajszálhíd*. = *Books Abroad*, 1972/4.
419. MONOSZLÓY Dezső: Határ Győző költészete. [*Hajszálhíd*] = *Új Látóhatár*, 1972. 68-71. p.
420. POMOGÁTS Béla: Egy nyugaton élő magyar költőről. [*Hajszálhíd*] = *Forrás*, 1972. 4/84-86. p.

1973

421. *Hanggyufa*. = *Irodalmi Ujság*, 1973. január 15. – február 15. (1-2.) 15. p.
422. *Kitolás*. (Novella) = *Irodalmi Ujság*, 1973. augusztus–december. (8-12.) 15. p.
423. *Nincs vége a csodáknak I-II*. (Műlt századi történet.) = *Új Látóhatár*, 1973. 1–10. p., 117–127. p.
424. *Sasok*. (Novella) = *Irodalmi Ujság*, 1973. március 15. – április 15. (3-4.) 15. p.
425. *Vascukrászat*. (Vers) = *Irodalmi Ujság*, 1973. május–június. (5-7.) 10. p.
- * * *
426. *Szavak túlvilága, avagy féltreértések egy ál-kategorikus ál-imperatívusz körül*. (Gondolatok az irodalmi avantgardéről.) = *Új Látóhatár*, 1973. 473-483. p.
- * * *
427. DU CAMP, Maxime: Vérző nővérek. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 165. p.
428. ELUARD, Paul: Beszéd Petőfi Sándor halálának százéves fordulóján. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 173., 175. p.
429. HUGO, Victor: Európa térképe. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 163. p.
430. Ismeretlen szerző: Kossuthoz. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 259. p.
431. Ismeretlen szerző: Kossuthoz. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 261., 263. p.
432. ROSSETTI, William Michael: Haynau 1849–1850. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 257. p.
433. SWINBURNE, Charles A.: Kossuth Lajoshoz. (Ford.: Határ Győző.) = *Szabadságharcunk a világirodalomban*. (Szerk.: Tollas Tibor.) München, 1973, *Nemzetőr*. 261. p.
- * * *
434. SANDERS, Ivan: Győző Határ: *Sírónevető*. = *Books Abroad*, 1973/1.

1974

435. *Az Őrző Könyve*. („Egregor.”) „Regényes elmélkedések” és „Üzenet a jövőből”. Őfelsége a császár legkegyelmesebb Engedelmeivel és Tulajdonában – az Udvari Könyvtár kéziratárából. A hiányzó részeket kiegészítette és 6-alánról új-hunra fordította – . Hurgapopolisz 21[™] Ergasztobolszk. [A kiadó utószavával.] München, 1974, Aurora. /Aurora Könyvek./ 349 p.
[A csata. A békéért meszárlók. Toronycella.]
→ 459, 566/a., 753
- * * *
436. *Brenda és a kis Pocak*. (Novella) = *Irodalmi Ujság*, 1974. augusztus–október (8-10.) 14. p.
437. *Dadi örököi*. (Novella) = *Irodalmi Ujság*, 1974. május–július (5-7.) 14–15. p.
438. *Az ige igézetében*. (Az Új Homeliák c. ciklusból.) = *Új Látóhatár*, 1974. 254–259. p.

439. *Intra Muros*. = Irodalmi Ujság, 1974. január–február (1-2.) 1–2. p.
 440. *Szószámlálás*. (Vers) = Új Látóhatár, 1974. 258–259. p.
 * * *
 441. CSERNOHORSZKY Vilmos: Hozzászólás Katona Pál Határ Győzőhöz intézett nyílt leveléhez. = Irodalmi Ujság, 1974. május–július (5-7.) 7. p.
 442. GÖMÖRI György: A lehetőségek színháza. [*Sírónevető*] = Irodalmi Ujság, 1974. március–április (3-4.) 13. p.
 443. HALÁSZ Péter: Olykor valaha valaki... [Hozzászólás az *Intra muros* c. íráshoz.] = Irodalmi Ujság, 1974. március – április (3-4.) 2. p.
 444. KATONA Pál: Ultra Vires. (Nyílt levél Határ Győzőhöz.) = Irodalmi Ujság, 1974. március–április (3-4.) 2. p.
 445. LÖKKÖS Antal: Magyar avantgarde drámák. [*Sírónevető*] = Katolikus Szemle, 1974. 81 – 85. p.
 446. SANDERS Iván: Rendhagyó drámák. [*Sírónevető*] = Új Látóhatár, 1974. 299 – 301. p.

1975

447. *Emberóra*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1975. november–december (11-12.) 19. p.
 448. *Kövek*. (Vers) = Új Látóhatár, 169–170. p.
 449. *Tűzhányó Budán*. (Vers) = Irodalmi Ujság, 1975. november–december (11-12.) 23. p.
 450. *Az ugrás*. (Novella) = Irodalmi Ujság, 1975. augusztus–október (8-10.) 9-10. p.
 * * *
 451. *Istenhozzád emigráció*. = Új Látóhatár, 1975. 383–400. p.
 * * *
 452. „*Leborult szivarvég*.” [John Osborne: The End of My Old Cigar c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1975. március – április (3-4.) 11. p.
 * * *
 453. LONDON, Jack: Egy király felesége. (Ford.: Határ Győző.) = – –: Messze földön. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1975, Európa. /Századunk mesterei./ 47-71. p.
 454. LONDON, Jack: Az élet törvénye. (Ford.: Határ Győző.) = – –: Messze földön. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1975, Európa. /Századunk mesterei./ 120-130. p.
 455. LONDON, Jack: A hercegnő. (Ford.: Határ Győző.) = – –: Messze földön. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1975, Európa. /Századunk mesterei./ 588-630. p.
 456. LONDON, Jack: Ligun halála. (Ford.: Határ Győző.) = – –: Messze földön. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1975, Európa. /Századunk mesterei./ 156-168. p.
 457. LONDON, Jack: Messze földön. (Ford.: Határ Győző.) = – –: Messze földön. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1975, Európa. /Századunk mesterei./ 19-46. p.
 * * *
 458. GÖMÖRI György: Bevezetés a Határológiába. [Hatvanadik születésnapja alkalmából.] = Új Látóhatár, 1975. 51–56. p.
 459. HALÁSZ Péter: Az Őrző. [*Az Őrző Könyve*] = Új Látóhatár, 1975. 355–360. p.
 460. KABDEBŐ Tamás: Ebéd a mesternél. [Interjú] = Nemzetőr, 1975. 9/5. p.
 461. KABDEBŐ Tamás: A lehetőségek színháza [*Sírónevető*] = Új Világ, 1975, 1/6-7. p.
 462. VARGA Zoltán: Periszkóp. Határ Győző drámáiról vitakozó elismeréssel. = Híd, 1975. 9/941–954. p.

1976

463. *Golghelóghi Rémtrettető Képekkel* Gosz Kalandokkal teljes Csudaságos Históriaja Ki Gézengúznak töredelmes volt, Jámbornak elvetemült Herék hergelték hurították Gazok gurultában gurították Törpének királyok nagyolták – óriásnak nép kicsinyelte Mint lett magán-csimpaszkodó Utolsó Szalmaszál és tón akkoron-és olyan Penetencét, mikoron minek ereje – kihullott-utolsó-fogaiglan – elvásik Lón megdicsőülése Gyalazatra és nagy Fénylésben sanyaró Újjászületése Magnus Ludus Passionalis Képek Ötvene ez Nagy Érzékeny Titokjáték PROLOGUSÁTÓL Kezdetre EPILOGUSÁVAL Kimenettelig. [Drámaciklus.] [A szerző utószavával és jegyzeteivel.] [London, 1976], Aurora. /Aurora Ezotéria./ 1026 p.
 [A szerző neve csak a borítón olvasható.]
 → 496, 496/a, 516, 518, 538, 566, 639, 712, 1391

- * * *
464. *Álomtörténelem*. (Egyfelvonásos) = Az embernek próbája. (Emlékkönyv) Amszterdam, 1976, Hollandiai Mikes Kelemen Kör. 59-62. p.
465. *Cantus firmus* (az álmatlanságra. Kesergés és dicséret.) = Magyar Műhely, 1976. 50/1-6. p.
466. *Citizenship*. (Ford.: Thomas Kabdebo [Tamás].) = Hundred Hungarian Poems. (Ed.: Thomas Kabdebo [Tamás].) Manchester, 1976, Albion Editions. 87. p.
467. *Psalmus*. (Vers) = Nemzetőr, 1977. 5/5. p.
- * * *
468. *Az esemény*. = Irodalmi Ujság, 1976. szeptember-október (9-10.) 4-5. p.
469. *Istenhozzád, emigráció*. = Nyugati magyar irodalom. (Tanulmányok) Amszterdam, 1976, Hollandiai Mikes Kelemen Kör. 57-75. p.
470. *A kormányközlemény*. = Nemzetőr, 1976. 10/7. p.
471. *Szolcsenyin vagy Szolyzsecin?* = Irodalmi Ujság, 1976. május-június (5-6.) 13-14. p.
472. *A torony*. [Emlékezés az 1956-os forradalomra.] = Új Látóhatár, 1976. 325-328. p.
- * * *
473. *Sóder vagy filozófia*. [Howard Barker: Stripwell c. darabjáról.] = Irodalmi Ujság, 1976. január-február (1-2.) 7. p.
- * * *
474. GÖMÖRI György: Tradition and Innovation in the Literature of the Hungarian Diaspora. [Határ Győzőről is.] = Books Abroad, 1976/1.
475. PEÉRY Rezső: Búcsú magyar módra. [Hozzászólás az Új Látóhatár 1975. évfolyamában megjelent, *Istenhozzád emigráció* című íráshoz.] = Új Látóhatár, 1976. 424-430. p.
476. SANDERS Iván: Nem szégyen régiesen újat mondani. (Levél Határ Győzőnek.) = Új Látóhatár, 1976. 430-432. p.

1977

477. *Archie Dumbarton*. (Une histoire criminelle.) (Roman, trad.: Jeanne Faure-Cousin, Georges Kassai [György].) Paris, [1977], Denoël. /Les lettres nouvelles./ 204 p. → 515
- * * *
478. *Bangó*. (Vers) = Magyar Műhely, 1977. 51/24-25. p.
479. *Betlehemes üdvözlét*. (Vers, átköltés.) = Irodalmi Ujság, 1977. november-december (11-12.) 1. p.
480. *Boszorkányégetés*. (Novella) = Új Látóhatár, 1977. 302-314. p.
481. *Chant sans paroles*. (Vers) = Magyar Műhely, 1977. 51/21-22. p.
482. *Deus ex machina*. (Vers) = Új Látóhatár, 1977. 77-78. p.
483. *Embernek párja*. (Vers) = Új Látóhatár, 1977. 77. p.
484. *A feloldozás*. = Magyar Műhely, 1977. 52/31-33. p.
485. *Hárompásztorok*. (Vers, átköltés.) = Irodalmi Ujság, 1977. november-december (11-12.) 1. p.
486. *Heródes és a kakas*. (Vers, átköltés.) = Irodalmi Ujság, 1977. november-december (11-12.) 1. p.
487. *József megtévedése*. (Vers, átköltés.) = Irodalmi Ujság, 1977. november-december (11-12.) 1. p.
488. *Magyar irodalom*. (Vers) = Magyar Műhely, 1977. 51/22-24. p.
489. *Morgós*. (Vers) = Új Látóhatár, 1977. 79. p.
490. *Szűzanya mondja*. (Vers, átköltés.) = Irodalmi Ujság, 1977. november-december (11-12.) 1. p.
- * * *
491. *A Budapest-Menzikierti hadiúton*. = Irodalmi Ujság, 1977. január-február (1-2.) 2-3. p.
492. *Az elit marad*. = Irodalmi Ujság, 1977. július-augusztus (7-8.) 1-2. p.
- * * *
493. *Három költőnő*. [Csiky Ágnes Mária: Tükörök; Károlyi Amy: Kulcslyuk-líra és Kerényi Grácia: Csupa boldogság c. kötetéről.] = Új Látóhatár, 1977. 410-418. p.
494. *A siker, mely bukás*. [Anthony Burgess: Beard's Roman Women.] = Új Látóhatár, 1977. 162-164. p.
495. *Vízó a magyar költészetéről*. [Weöres Sándor: Három veréb hat szemmel.] = Új Látóhatár, 1977. 381-388. p.

495/a. Ismeretlen szerző: Kossuthoz. (Ford.: Határ Győző.) = *Nemzetőr*, 1977. 3/1. p.

496. CSIKY Ágnes Mária: Totális színház. [*Golghelóghi*] = *Irodalmi Ujság*, 1977. március–április (3-4.) 7-8. p.

496/a. Gömöri György: *Golgheloghi*. = *World Literature Today*, 1977. 3/474. p.

497. E[va]. HA[LDIMANN]: Dichter in der Emigration. = *Neue Zürcher Zeitung*, 1977. december 17–18. 58. p.

1978

498. *Golghelóghi Rémmertető Képekkel Gonosz Kalandokkal teljes Csudaságos Históriaja Ki Gézengűznek töredelmes volt, Jámbornak elvetemült Herék hergelték hurították Gazok gurultában gurították Törpének királyok nagyolták – óriásnak nép kicsinyelte Mint lett magán-csimpaszkodó Utolsó Szalmaszál és tön akkoron és olyan Penetencét, mikoron minek ereje – kihullott-utolsó-fogaiglan – elvásik Lón megdicsőülése Gyalázatra és nagy Fénylésben sanyaró Újjászületése Magnus Ludus Passionalis Képek Ötvene ez Nagy Érzékeny Titokjáték PROLOGUSÁTÓL Kezdetre EPILOGUSÁVAL Kimenetelig.* (2. kiad.) [A szerző előszavával.] [London, 1978], Aurora. /Aurora Ezotéria./ 1026 p.

[A szerző neve csak a borítón olvasható.]

499. *Intra muros*. Tanulmány a véleményről, a hitről – a meggyőződésről. Ellenvetéseit glosszáriumba gyűjtötte és aporetikus kiegészítéseivel ellátta Vincent Geoffry James Hatar, junior. [London, 1978], Aurora. /Aurora Ezotéria 2./ 326 p.
→ 536, 537, 567

500. *A 923-ik oldal*. (Novella) = *Irodalmi Ujság*, 1978. május–június (5-6.) 12. p.

501. *Dadogós*. (Vers) = *Magyar Műhely*, 1978. 56-57/13. p.

502. „*Egy másik élet*.” (Vers) = *Magyar Műhely*, 1978. 56-57/10-11. p.

503. *Életfáradtan*. (Vers) = *Magyar Műhely*, 1978. 56-57/11. p.

504. *Hamvaink*. (Vers) = *Magyar Műhely*, 1978. 56-57/11. p.

505. *Integető*. (Vers) = *Nemzetőr*, 1978. 4/5. p.

506. *Magyar diaszpóra*. (Vers) = *Magyar Műhely*, 1978. 56-57/11. p.

507. „*Nem számos*.” (Vers) = *Magyar Műhely*, 1978. 56-57/12. p.

508. *Pántlika*. (Novella) = *Irodalmi Ujság*, 1978. november–december (11-12.) 11–12. p.

509. *Rehabilitált rabszolgaság*. (Részlet az *Intra musrosból*) = *Nemzetőr*, 1978. 6/5–6. p.

510. *Zákány és macskakő*. [A magyar irodalom rossz közérzetéről.] = *Új Látóhatár*, 1977 [1978], 464-471. p.

511. *Csoóri Sándor útja*. [Csoóri Sándor: A látogató emlékei.] = *Új Látóhatár*, 1978. 251-254. p.

512. *Kölcsönkapott élet*. [Halász Péter könyvéről.] = *Új Látóhatár*, 1978. 152-154. p.

513. *Lélektani nagytakarítás*. [Oláh János: Közel.] = *Irodalmi Ujság*, 1978. január-február (1-2.) 9. p.

514. *Tisztának a tisztát*. (Nagy László 1925–1978) = *Nemzetőr*, 1978. 3/5. p.

515. FERDINANDY György: Tabun innen, tabun túl. [Az *Archie Dumbarton* című kötetről is.] = *Új Látóhatár*, 1978. 247-249. p.

516. HANÁK Tibor: *A Mindenség Könyve*. [*Golghelóghi*] = *Új Látóhatár*, 1978. 369-374. p.

517. [Határ Győző amerikai körútja.] = *Nemzetőr*, 1978. december–1979. január, 10. p.

518. MÜLLER Endre: „*Golghelóghi Rémmertető Képekkel Gonosz Kalandokkal teljes Csudaságos Históriaja*.” = *Nemzetőr*, 1977. december–1978. január, 6. p.

1979

519. *Bon Courage*. (Vers) = *Irodalmi Ujság*, 1979. március–április (3-4.) 4. p.

520. *Sárgolyó-suhintók*. (Novella) = *Vigilia*, 1979. 849-853. p.

521. *Az Egyes Kérdések harminc év irodalmában.* [Áttekintés az 1945 utáni magyar irodalomról.] = Új Látóhatár, 1979. 226-250. p.
522. *Az Egyes Kérdések harminc év irodalmában.* = Magyar mérleg 1. A magyarországi szellemi élet harminc éve, 1948-1978. (Szerk.: Saáry Éva. A Luganóban 1978. október 27-31. között tartott tanulmányi napok előadásai.) Zürich, 1979, Svájci Magyar Irodalom- és Könyvbarátok Köre. 45-69. p.
523. *Háry János megigazulása.* = Nemzetőr, 1979. 3/4., 7. p.
524. *A kormányközlemény.* = Irodalmi Ujság, 1979. szeptember-október (9-10.) 5. p.
525. *A leláncolt Vitruvius, avagy „Ötvenéves Tervvel Előre a Föld Mielőbbi Lakhatatlanná Tételéért!”* = Új Látóhatár, 1978 [1979], 425-435. p.
526. *A leláncolt Vitruvius – avagy „Ötvenéves Tervvel Előre a Föld Mielőbbi Lakhatatlanná Tételéért!”* = Ember és város. (Az urbanizáció mai kérdései. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem által 1977. május 14–22 között Siedelsbrunnban rendezett akadémiai napokon elhangzott előadások.) [Bécs, 1979, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 10-18. p.
527. *A megtalált nemzedék.* = Nemzetőr, 1979. május 15. 7. p.
528. *Találkozás a „Kispajtással”.* = Nemzetőr, 1979. április 15. 7. p.
529. *A Vörösmarty villában.* (Kámea) [A hatvanéves Borbándi Gyula köszöntése.] = Új Látóhatár, 1979. 431-432. p.

* * *

530. *Hangok a marxi-archeionból.* [Hanák Tibor: Az elfelejtett reneszánsz.] = Új Látóhatár, 1979. 119-126. p.
531. *Hogyan halunk meg?* [Örkény István: Rózsakiállítás.] = Új Látóhatár 1978 [1979], 406-409. p.
532. *Kálnoky László új műfordításai.* [A Deltenger c. gyűjteményről.] = Irodalmi Ujság, 1979. július–augusztus (7-8.) 14. p.
533. *Kétyvelői dráma.* [Hendi Péter: Bankrablás Stockholmban c. darabjáról.] = Új Látóhatár, 1979. 451-453. p.
534. *Magyar börtönök, magyarok börtönben.* [Fehérváry István: Börtönvilág Magyarországon 1945-1956.] = Új Látóhatár, 1979. 458-459. p.

* * *

535. PRATOLINI, Vasco: *Szegény szerelmek krónikája.* (Ford.: Határ Győző, 2. kiad.) [Bp.], 1979, Kossuth. /Új világ/ 454 p.

* * *

536. CSERNOHORSZKY Vilmos: *A Nyugat újabb alkonya.* (Határ Győző: Intra muros. Aurora Ezotéria sorozat: Az ideológia-hiány apoteozisa, avagy az agnosztikus anti-ideológia tankönyve.) = Nemzetőr, 1979. június 15. 5-6. p.; 1979. 7-8/5. p.
537. CSIKY Ágnes Mária: *Krizeológia Haladóknak.* [Intra muros] = Irodalmi Ujság, 1979. május-június (5-6.) 14. p.
538. HANÁK Tibor: *A mindenség könyve.* [Golghelóghi] = Új Látóhatár, 1978. [1979]. 369-374. p.

1980

539. *Özön közöny.* Elmélkedés az elmélkedésről, mint önmaga tárgyáról, az ismeretről, mint szemléleti formáról. London, 1980, Aurora. /Aurora Ezotéria 3./ VI, 538 p.
→ 610, 637, 638, 668, 912

* * *

540. *Állatok közt állat.* (Vers) = Vigília, 1980. 775-776. p.
541. *Cantus firmus.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 64-70. p.
542. *Dadogás.* (Vers) = Vigília, 1980. 774. p.
543. *Egyensúly.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 70-72. p.
544. *Életcél.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 52-55. p.
545. *Emberóra.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 59. p.
546. *A feloldozás.* (Vers.) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 56-59. p.

547. *Föld-nyelv.* (Vers) = Vigilia, 1980. 774. p.
548. *A gyűjtogató.* (Vers) = Nemzetőr, 1980. december–1981. január, 8. p.
549. *Hamutartó.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 55-56. p.
550. *Hazátlanul.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 46-47. p.
551. *Hóhér-ideál.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 51-52. p.
552. *Hüllők kora.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 60-61. p.
553. *Hüllők kora.* (Vers) = Vigilia, 1980. 775. p.
554. *Ini-mini.* (Vers) = Vigilia, 1980. 774. p.
555. *Az ismeretlen ember.* (Vers) = Nemzetőr, 1980. december–1981. január, 8. p.
556. *Koszvakarók.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 48-51. p.
557. *Magyar irodalom.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 62-64. p.
558. *Az Ő lakomáján.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 48. p.
559. *Önterombolás.* (Novella) = Új Látóhatár, 1980. 310-319. p.
560. *A Vörösmarty-villában.* (Vers) = Nyugati magyar költők antológiája 1980. (Szerk.: Kemenes Géfin László.) [Bern, 1980, Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem.] 61-62. p.
- * * *
561. *Apa és fia.* (Sextus Empiricus szellemének.) = Irodalmi Ujság, 1980. szeptember-október (9-10.) 17. p.
- * * *
562. *Géppisztolyosorozat a szívünkbe.* [Zas Lóránt: Ülsz.] = Szivárvány, 1980. július. (1.) 89-91. p.
563. *Kutyamarást szőrével.* [Szép versek 1979.] = Irodalmi Ujság, 1980. november–december (11-12.) 14. p.
564. *Lengyel lírai antológia, magyarul.* [Gömöri György: Az ismeretlen fa.] = Új Látóhatár, 1980. 556-559. p.
565. *Sorskeresők sorsa.* [Pomogáts Béla: Sorsát kereső irodalom.] = Új Látóhatár, 1980. 402-405. p.
- * * *
566. HANÁK Tibor: Vonulástan. [Golghelóghi] = – –: A filozófia: kritika. Bécs, 1980, [Integratio]. 203-313. p.
- 566/a. KABDEBÓ Tamás: Hungary – Hongrie. = [Az Őrző könyvéből is.] = International P.E.N., 1980. 2/43-46. p.
567. RIBÁNSZKY László: Vallási és politikai tabuk ellen. [Intra muros] = Új Látóhatár, 1980. 120-124. p.

1981

568. *Angyal az angyalnak angyala.* (Vers) = Szivárvány, 1981. július (4.) 7-8. p.
569. *Bárány belésés.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 31-32. p.
570. *Cantus firmus.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 42-47. p.
571. *Credo.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 21-22. p.
572. *Dadogós.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 39-40. p.
573. „Egy másik élet.” (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 36-37. p.
574. *Egyensúly.* (Prózavers) = Magyar Műhely, 1981. 63/10-11. p.
575. *Emlékkönyvbe.* (Vers) = Nemzetőr, 1981. 3/6. p.

576. *Föld nyelv.* (Vers) = Nemzetőr, 1981. 2/6. p.
577. *Fuimus troe.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 22-23. p.
578. *Hajóvendéglő.* (Vers) = Alföld, 1981. 8/22. p.
579. *Hűség.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 20. p.
580. *Ima átváltozásra.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 26-27. p.
581. *Keresztrefeszítés.* (Vers) = Alföld, 1981. 8/21. p.
582. *Keresztrefeszítés.* (Vers) = Szivárvány, 1981. július. (4.) 6-7. p.
583. *Kísértethajók.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 29-30. p.
584. *Kövek.* (Vers) = Alföld, 1981. 8/22-23. p.
585. *Különszoba.* (Prózavers) = Magyar Műhely, 1981. 63/12-13. p.
586. *A léleknek rengése.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1981. július-október (7-10.) 8. p.
587. *Londoni Dunatáj.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 25-26. p.
588. *Magyar diaszpóra.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 40. p.
589. *Morgós.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 41-42. p.
590. „*Nem számos.*” (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 38. p.
591. *Az ő lakomáján.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 24-25. p.
592. *Az ő utolsó sírása.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 32-34. p.
593. *Örmhely.* (Vers) = Műhely, 1981. 2/87-90. p.
594. *Pokolleveél.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 23-24. p.
595. *Ráklevés.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 34-36. p.
596. *Sírlapra.* (Vers) = Nemzetőr, 1981. október 15. 5. p.
597. *Szállongva tétovázva.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 30. p.
598. *Szavak túlvilága.* (Vers) = Műhely, 1981. 2/86. p.
599. *Sziámi ikrek.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1981. március-április (3-4.) 13. p.
600. *A szűnyog létezés.* (Vers) = Vándorének. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar költők, szerk.: Béládi Miklós.) Bp., [1981], Szépirodalmi. 28-29. p.
- * * *
601. „*F. F.*” – és ami marad belőle. = Fáy Ferenc összegyűjtött versei. (S.a.rend.: Fáy István.) Toronto, Canada [1981], Vörösváry. 5-18. p.
602. *Ellenkönyvrók.* (Cikk) = Nemzetőr, 1981. június 15. 5. p.
603. *A genfi doktor Fischer.* [Graham Greene-ről.] = Vigilia, 1981. 552-556. p.
604. *De nobis fabula.* [Irodalmi élet 1945 és 1947 között.] = Új Látóhatár, 1981. 21-42. p.
- * * *
605. *Galgóci-ország.* [Galgóci Erzsébet: Törvényen kívül és belül.] = Új Látóhatár, 1981. 253-254. p.
606. *Hegyi Béla interjúi.* [Hegyi Béla: A dialógus sodrában.] = Új Látóhatár, 1981. 125-127. p.

607. *Író és könyvészt.* [Kabdebó Tamás: Évelő c. kötetéről, valamint Hungary c. bibliográfiájáról.] = Új Látóhatár, 1981. 531-533. p.
608. *Mindenki álmának ellesője.* [Marsall László: Portáncfigurák.] = Irodalmi Ujság, 1981. november–december (11-12.) 15. p.
- * * *
609. BÉLÁDI Miklós: Jegyzet négy költőről. [Határ Győzőről is.] = Alföld, 1981. 8/29-30. p.
610. KABDEBÓ Tamás: „Gondolkodóknak való.” [Ózön közöny] = Nemzetőr, 1981. április 15. 6. p.
611. MEZEI András: Beszélgetés Határ Győzővel arról, hogy mitől magyar a magyar író és hogy kiket szeret a haza. = Műhely, 1981. 3/26-30. p.
612. RÓNAY László: Határ Győző, avagy egy magatartás végső konzekvenciái. = Műhely, 1981, 2/84-85. p.
613. VADNAY Zsuzsa: A száműzött író hivatása. = SAÁRY Éva–VADNAY Zsuzsa: Érdekes emberek. (Nyugati magyar portrék.) Zürich, 1981, Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör. 60-62. p.

1982

614. *A rákóra ideje.* London, 1982, Aurora. /Aurora Ezotéria 4./ [Aurora Könyvek./] 279 p.
[Gerinc cím: Szélhárfa I.] → 669
- * * *
615. *Állatok közt állat.* (Vers) = Műhely, 1982. 1/44–45. p.
616. *Elfogultság.* = Bécsi Napló, 1982. 11–12/5. p.
617. *Erdőzúgás.* (Vers) = Alföld, 1982. 5/3. p.
618. *Hamutartó.* (Vers) = Vigilia, 1982. 282. p.
619. *Ne müljék el tőlem.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1982. 2/23. p.
620. *Románc.* (Vers) = Műhely, 1982. 1/42–43. p.
621. *Senex fornicator.* (Vers) = Nemzetőr, 1982. szeptember 15. 5. p.
622. *A szép Palástyhné a más álmában közösül.* (Novella) = Szivárvány, 1982. január. (6.) 24-29. p.
623. *Vesztes a teremtésben.* (Részlet a Szélhárfából.) = Bécsi Napló, 1982. 8/5. p.
- * * *
624. *Akiben a filozófia magára talál.* [A nyolcvanéves Mezei Árpádról.] = Új Látóhatár, 1982. 232-238. p.
625. *Elfogultság.* [Miroslav Krleža halálára.] = Bécsi Napló, 1982. 6/5. p.
- * * *
626. *Antológiák ha találkoznak.* [A Beládi Miklós által szerkesztett Vándorének, és a Kemenes Géfin László által szerkesztett Nyugati magyar költők antológiájáról.] = Szivárvány, 1982. május (7.) 83-89 [92]. p.
627. *A két antológia.* [A Beládi Miklós által szerkesztett Vándorének, és a Kemenes Géfin László által szerkesztett Nyugati magyar költők antológiájáról.] = Új Látóhatár, 1982. 82-86. p.
628. *Kéthedő válságtudós.* [Hanák Tibor: Az elfelejtett reneszánsz, valamint A filozófia: kritika c. kötetéről.] = Új Látóhatár, 1982. 450-454. p.
629. *„Örömhír” avagy szellemtörténeti mérföldkő a magyar könyvkiadásban.* (Tanulmány) = Műhely, 1982. 3/64-68. p.
630. *Pomogás Béla: Az újabb magyar irodalom 1945-1981.* = Magyar Műhely, 1982. 65-66/54-58. p.
631. *Philoktétész sebé.* [Somlyó György kötetéről.] = Szivárvány, 1982. május (7.) 97-99. p.
632. *Tamás Menyhért: Vigyázó madár.* = Nemzetőr, 1982. március 15. 5-6. p.
633. *A „Vándorének” tanulságainak a tanulsága.* = Bécsi Napló, 1982, 5–6/5. p.
- * * *
634. LONDON, Jack: Az élet törvénye. (Ford.: Határ Győző.) = --: Északi Odüsszea. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1982, Európa. 187-195. p.
635. LONDON, Jack: A hercegnő. (Ford.: Határ Győző.) = --: Északi Odüsszea. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1982, Európa. 545-578. p.
636. LONDON, Jack: Messze földön. (Ford.: Határ Győző.) = --: Északi Odüsszea. (Ford.: Bart István et al.) Bp., 1982, Európa. 125-146. p.

- * * *
637. HANÁK Tibor: Indifferentia universalis. [Özön közöny] = Új Látóhatár, 1982. 92-97. p.
638. ROMÁN J. István: [Özön Közöny] = Szivárvány, 1982. január (6.) 110-115. p.
639. SZAKOLCZAY Lajos: Közéltés 77 pontban Határ Győző Golghelóghijához. = Magyar Műhely, 1982. 64-65/34-40. p.
640. SZEGEDY-MASZÁK Mihály: „The Wanderer's Song.” [A Vándorévek c. antológiáról és Határ Győző költészetéről.] = World Literature Today, 1982/2.

1983

641. *Pepito és Pepita.* (Regény.) [A szerző utószavával.] [London, 1983–1984], Aurora. 200 p.
→ 696, 698, 699, 733, 1390
642. *Félreugrók, megtántorodók.* London, 1983, Aurora. /Aurora Ezotéria 5/ [Aurora Könyvek./] 347 p.
[Gerinc cím: Szelhárfa II.]
643. *Antisumma.* London, 1983, Aurora. /Aurora Ezotéria 6/ [Aurora könyvek./] 299 p.
[Gerinc cím: Szelhárfa III.] → 702, 705, 708, 736, 1246, 1251
- * * *
644. *Az Álomtárban* (a Tékózli Álom megtérése, Nemzőjéhez.) = Irodalmi Ujság, 1983. 2/20. p.
645. *Bontják a dómot.* (Vers) = Nemzetőr, 1983. április 15. 6. p.
646. *Boszorkányégetés.* (Novella) = Nyugati magyar széppróza antológiája 1982. (Szerk.: Ferdinandy György.) [Bern, 1983, Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem.] 29-42. p.
647. *Elem tér köténye.* (Vers) = Új Látóhatár, 1983. 223. p.
648. *Frigidulla á l'Anglaise.* (Vers) = Alföld, 1983. 5/12. p.
649. *Gyomorégés.* (Vers) = Új Látóhatár, 1983. 230. p.
650. *A hitehagyott.* (Vers) = Alföld, 1983. 5/11. p.
651. *Kobakház.* (Vers) = Új Látóhatár, 1983. 230-232. p.
652. *A költészet hangteste.* = Nemzetőr, 1983. 2/5-6. p.
653. *Madárvilág.* (Vers) = Alföld, 1983. 5/12. p.
654. *Miss Universe.* (Vers) = Alföld, 1983. 5/12. p.
655. *Misztikus.* (Vers) = Alföld, 1983. 5/12. p.
656. *Néprajzolás.* (Vers) = Alföld, 1983. 5/12. p.
657. *Nyanyika.* (Novella) = Irodalmi Ujság, 1983. 3/8. p.
658. *Orvosi praxis eladó.* (Novella) = Műhely, 1983. 4/36-42. p.
659. *Pensés d'esalier.* = Nemzetőr, 1983. szeptember 15. 5. p.
660. *Sündisznóállásban.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1983. 4/18. p.
661. *Szent.* (Vers) = A dal szüli énekesét. In memoriam Babits Mihály. (Szerk.: Téglás János.) Bp., 1983, Ságvári Endre Nyomdaipari Szakközépiskola–Zrínyi Nyomda. 34-35. p.
662. *Szinkron.* (Vers) = Új Látóhatár, 1983. 229. p.
663. *A válság rációja – a ráció válsága I.* [Részletek a Szelhárfaból.] = Szivárvány, 1983. január (9.) 44-57. p.
664. *A válság rációja – a ráció válsága II.* [Részletek a Szelhárfaból.] = Szivárvány, 1983. május (10.) 35-54. p.
665. *A válság rációja – a ráció válsága.* (Részlet a Szelhárfa negyedik fejezetéből.) = Hit-világ-nézet. [Szemelvények a Hollandiai Mikes Kelemen Kör 1981-es Tanulmányi Napok-anyagából.] (Bev.: Kibédi Varga Áron.) [Amsterdam, 1983, Hollandiai Mikes Kelemen Kör.] [Ism. lapszám, 4. közlemény.]
666. *Vendégjog.* (Novella) = Új Látóhatár, 1983. 518-522. p.
- * * *
667. *Itália regénye.* [Kabdebó Tamás: Az istenek regénye.] = Új Látóhatár, 1983. 562-564. p.
- * * *
668. HANÁK Tibor: A nélkülözhetetlen bíráló. [Özön közöny] = – -: A nélkülözhetetlen bíráló. Bécs, 1983, Kerekes Nyomda. 263-269. p.
669. KABDEBÓ Tamás: Humanista ima a süket világmindenségben. [Szelhárfa] = Nemzetőr, 1983. december–1984. január. 6. p.

670. *Anibel*. (Regénytrilógia) [A szerző utószavával.] [London, 1984], Aurora. 476 p.
[A napsütötte zápor; Anibel a zsiliban; Magna Máter.]
→ 703, 710, 848, 849, 855, 907, 911, 924, 925, 929, 934
671. *Éjszaka minden megnő*. (Archie Dumbarton) (Absztrakt regény) [A szerző utószavával.] [London, 1984], Aurora.
/Aurora Regénytár./ 176 p.
→ 732, 735, 850, 852, 1386
- * * *
672. *Bálint-napra*. (Vers) = *Élet és Irodalom*, 1984. július 20. (29.) 12. p.
673. *Bálint-napra*. (Vers) = *Élet és Irodalom*, 1984. október 5. (40.) 6. p.
674. *Csukafejes*. (Vers) = *Alföld*, 1984. 7/4. p.
675. *Dimbesch-dombosch*. (Vers) = *Alföld*, 1984. 7/5. p.
676. *Emberóra*. (Vers) = *Alföld*, 1984. 7/4-5. p.
677. *Hüllők kora*. (Vers) = *Bécsi Napló*, 1984. 3-4/1. p.
678. *Hűség*. (Vers) = *Innen és túl*. (Versek az Isten-kereső emberről, szerk.: Lukács László.) [Bp., 1984, Vigilia.] 107. p.
679. *Íni míni*. (Vers) = *Bécsi Napló*, 1984. 11-12/5. p.
680. *Jóisten*. (Vers) = *Innen és túl*. (Versek az Isten-kereső emberről, szerk.: Lukács László.) [Bp., 1984, Vigilia.] 87-88. p.
681. *Lélekharangjáték*. (Vers) = *Nemzetőr*, 1984. május 15. 5. p.
682. *Megtépik a szívemet*. (Vallomás) = *Bécsi Napló*, 1984. 11-12/5. p.
683. *Minden-reggeli áldás*. (Vers) = *Innen és túl*. (Versek az Isten-kereső emberről, szerk.: Lukács László.) [Bp., 1984, Vigilia.] 770. p.
684. *Múmia*. (Vers) = *Új Látóhatár*, 1984. 430-431. p.
685. *A négy oszlop threnodiuma*. (Vers) = *Új Látóhatár*, 1984. 427-428. p.
686. *Az Ő szent tenyerében*. (Vers) = *Innen és túl*. (Versek az Isten-kereső emberről, szerk.: Lukács László.) [Bp., 1984, Vigilia.] 69. p.
687. *Világálmom*. (Vers) = *Új Látóhatár*, 1984. 428-430. p.
- * * *
688. *De nobis fabula (avagy Szemelvények egy Non-Person emlékezéséből)* = *Önarcképiünk sorsunk tükrében 1945-1949. Sine ira et studio*. (A hollandiai Mikes Kelemen Kör tanulmányi napjainak előadásai, Bleyerheide, 1980. szeptember. Czigány Lóránt közreműködésével szerk.: Tóth Miklós.) [Amsterdam], 1984, Hollandiai Mikes Kelemen Kör 109-130. p.
689. *Történész a kor kelepccéjében*. = *Műhely*, 1984. 5/66-70. p.
690. *Történész a kor kelepccéjében*. = *Szívárvány*, 1984. május (13.) 103-106. p.
691. *Vendégszöveg*. = *Bécsi Napló*, 1984. 9-10/7. p.
- * * *
692. *A disszidálhatnék regénye*. [Mezei András: Szerencsés Dániel.] = *Irodalmi Ujság*, 1984. 4/20. p.
693. *A „Kék pille” költője*. [Lakatos Istvánról.] = *Nemzetőr*, 1984. szeptember 15. 5. p.
694. *Mozgalom és irodalom*. [Borbándi Gyula: A magyar népi mozgalom.] = *Bécsi Napló*, 1984. 5-6/5. p.
- * * *
695. **BORBÁNDI Gyula**: *Határ Győző* köszöntése. [Születésének hetvenedik évfordulója alkalmából.] = *Új Látóhatár*, 1984. 425-426. p.
696. **CSIKY Ágnes Mária**: *Az óriáspillangó és hárfása*. [*Pepito és Pepita*] = *Nemzetőr*, 1984. március 15. 5-6. p.
697. **ERDŐDY Edit**: *Látomás a múlttól és a jövőről*. (Határ Győző prózai és drámai műveiről.) = *Műhely*, 1984. 6/5-11. p.
698. **GÖMÖRI György**: *Győző Határ: Pepito és Pepita*. = *World Literature Today*, 1984. 3/446. p.
699. **GÖMÖRI György**: *Pepito és Pepita*. = *Bécsi Napló*, 1984. 5-6/10. p.
700. **GÖMÖRI György**: *Hetvenes Határ*. = *Irodalmi Ujság*, 1984. 4/20. p.
701. **HANÁK Tibor**: *Határ Győző hetven éves*. = *Bécsi Napló*, 1984. 11-12/5. p.

702. HANÁK Tibor: Határtalanságok. [Szelhárfa I–III.] = Irodalmi Ujság, 1984. 3/19. p.
 703. KABDEBŐ Tamás: A hetvenkedő katona. [Anibel] = Nemzetőr, 1984. október 15. 5-6. p.
 704. KENYERES Zoltán: Határ Győző hetvenéves. = Élet és Irodalom, 1984. november 9. (45.) 7. p.
 705. Kr.: Elméleti határ. [Szelhárfa I–III.] = Bécsi Napló, 1984. 3–4/10. p.
 706. LÖKKÖS Antal: Határ Győző hetven éves. (Ad tabulam gratulatorium.) = Katolikus Szemle, 1984. 3/280-282. p.
 707. LÖKKÖS Antal: MagamÓd(r)a. [A hetvenéves Határ György köszöntése.] = Új Látóhatár, 1984. 437. p.
 708. RIBÁNSZKY László: Imígyen szóla Határ György. [Szelhárfa I–III.] = Új Látóhatár, 1984. 242-246. p.
 709. RÓNAY László: Nyugati magyar írók. Határ Győző. = Vigilia 1984. 196-200. p.
 710. SÁRKÖZI Máttyás: Egy szerelem története. [Anibel] = Új Látóhatár, 1984. 432-436. p.
 711. SZAKOLCZAY Lajos: Határ Győző tükörszobája. = Vigilia, 1984. 844. p.
 712. SZAKOLCZAY Lajos: Közletés 77 pontban Határ Győző Golghelóghijához. = --: Dunának, Oltnak egy a hangja. (Tanulmányok.) Bp., 1984, Szépirodalmi. 431-439. p.
 713. SZÁNTÓ Péter: Szavafogyottan a kész munka előtt. (Londoni beszélgetés Határ Győzővel.) = Élet és Irodalom, 1984. október 26. (43.) 7. p.
 714. [Üres tétel]

1985

715. *Köpönyeg sors* Julianosz Ifjúsága lélekrajzi regény a Nagyságos Elköltözötték Lelkei éteri beszélgetéséből kiszűrte a Megváltó és Halhatatlan Isteneknek odafenn és tinéktek itt alant elébocsátja epitomátora -- . [London, 1985], Aurora. /Aurora könyvek/ 621 p.
 → 752, 794, 796, 798, 801, 918, 1173, 1392, 1490
 * * *
716. *Akit átlépett a halál.* (Színi játék, részlet.) = Szivárvány, 1985. január (15.) 10-20. p.
 717. *Dől a dől a.* (Vers) = Alföld, 1985. 6/22. p.
 718. *Egy másilyn szövétnék.* = Nemzetőr, 1985. november 15. 6. p.
 719. *Hamutartó.* (Vers) = Virrasztók. (A Vigilia 50 éve, szerk.: Lukács László, Rónay László.) Bp., 1985, Vigilia. 570-571. p.
 720. *Hüllők kora.* (Vers) = Alföld, 1985. 6/23. p.
 721. *A költészet kiskatéja.* = Alföld, 1985. 1/37-42. p.
 722. *Lélekarangjáték.* (Vers) = Vigilia, 1985. 946. p.
 723. *Öreg gyertyamártó dala.* (Vers) = Katolikus Szemle, 1985. 1/15-16. p.
 724. *Öreg gyertyatartó dala I–III.* (Vers) = Nemzetőr, 1985. február 15. 6. p.
 725. *Örök-haladóság.* (Vers) = Alföld, 1985. 6/22. p.
 726. *A patkánykirály.* (Kamaradráma) = Életünk, 1985. 1059-1107. p.
 727. *Tengertánc.* (Vers) = Irodalmi Ujság, 1985. 1/19. p.
 * * *
728. *De nobis fabula (avagy Szemelvények egy Non-Person emlékezéseiből.)* [München, 1985, kn.] 109-130. p.
 [Különlenyomat az „Őnarcképünk sorsunk tükrében 1945–1949” című, a hollandiai Mikes Kelemen Kör által 1984-ben kiadott könyvből.]
 * * *
729. *Égtájról égtájr.* [Béládi Miklós: Válaszutak; Szakolczay Lajos: Dunának, Oltnak egy a hangja; Kenyeres Zoltán: Tündérsíp.] = Új Látóhatár, 1985. 116-122. p.
 730. [Üres tétel.]
 731. *Víz, szerelem, álm.* [Thinsz Géza: A párbeszéd művészete.] = Új Látóhatár, 1985. 408-411. p.
 * * *
732. CSIKY Ágnes Mária: Egy self-made megváltó víziói. [Éjszaka minden megnő] = Új Látóhatár, 1985. 262-264. p.
 733. FERDINANDY György: Nyugati szemmel. [Pepito és Pepita] = Szivárvány, 1985. január (15.) 192-193. p.
 734. GÖMÖRI György: Határ György köszöntése. (Az író hetvenedik születésnapja alkalmából.) = Életünk, 1985. 1146-1148. p.
 735. KABDEBŐ Tamás: Kakukk. [Éjszaka minden megnő] = Nemzetőr, 1985. július–augusztus/25. p.

736. KASLIK Péter: A szavak érvényesek. Székhárfa I., II., III. (Gondolatok Határ György hármaskönyvéről.) = Szivárvány, 1985. július (17.) 56-66. p.
737. MÁTE Imre: A 70 éves Határ György. = Nemzetőr, 1985. március 15. 5. p.
738. SÁRKÓZI Máttyás: Határ György prózájáról. = Bécsi Napló, 1985. 5–6/ 9. p.

1986

739. *Lélekarangjáték* messzegurult álmok odalett fülsengése összecsklyázott élet-uszadékok a folyamközépről vesztett szélfúvásban veszendő évek sallangia-cafrangia bátorságos erőmerítés halálnak eltréfálásában elhajtott jószág találmokra-keresgelése tolvajfosztó orgazdalkodás marhavásárterén gazdájuktól elbitangolt ritornellók kínterest-rímek – kiművelt galamáttyok makáméak és mekegemmak versbeszéd és költeményes kiolvasóka tallózás a líra torkolatvidékén: *Lélekarangjáték*. [London, 1986, Aurora.] /Aurora könyvek./ 679 p.
- [*Örökperc*: Áttűnés; Boltozat; Három a kislány; Kronométer; A hitehagyott; Emberóra; Termesszozs; Parányiság taposhatatlansága; Világálmom; Örök-halandóság; Ne múltjék el tőlem; Életfáradtan; Örökzöld; Kilobbanásra. *Gyarló-ságok kiskatéja*: Bontják a dómot; A négy oszlop threnodiuma; Richmond; Pensée d'escalier; Bertold Brecht; Balladás; A pont; A feloldozás; Madonnaarc; Rongyoli-bongyoli; Szerkő-butik; Elem Tér köténye; Mottó; Ajándékpalota; A nap és a birodalmak; Halogatók; Hadifogoly-híradó; Náspolya. *Mindenki vértanúsága*: Betegágy; Bambamálé vénember; Erdőzűgás; A rímfaragó; Mindenki vértanúsága; Paroles sans chant; Undorító öregember; Aggastyán; Istenhozzád; Dadogós; Kitolás; Vének a butikban; Szavak túlvilág; Matuzsálem; Minden-reggeli áldás; Hamutartó. *Bukott angyal mestersége*: Regények alkonya; Commedia dell'artista; Öröm; Pistának; Jóság; Halálangyal; Alkalmi verse; Hivatás; Munkák és napok; Kultúrkuimász; Húszsák; A csoda eszköze; Tumultus. *Aurora florealis*: Weöres Sándor; 400 betű; Háromszögletű szobák; A Vörösmarty-villában; Babaház; Tűzhányó Budán; Játékrabszolgák; Jeles napok; Londoni gajd; Integető; Szűr-szocreal; Ágyazás; Embernek párja; Kettecskén; Bálint-napra; Mutatványszám; Nász-ártatlanság; Virágkerteszt; A borzasztó napraforgó; Babszemóriás; Strindberg. *Szép napok látása*: Déllondon december; Az az az; Tíz év; Ibolyás; Kobakház; Paraszas; A betörőkirály; Gondoladal; Házitűznéző; Az álomtárban; Örömhely; Tengertánc. *Álom-florilégiom*: Une autre vie; Hímes tojás-álmom; Bundamentés; Drámák a túlvilágról; Temporalitas; A repedés csudája; Nirvána; Az állomásfőnök; Egyensúly; „Műbútorhentes-mészárosztalos”; Földnélküli; Igénytelenség; Gyógyszerművésznövendék; Férjmérő; Demokrácia; Vízit; „Mondom magamban”; Betörő. *E földnek forgandóságai*: A csecsemő beszéde; Elhalálozás; Életcél; Sündisznóállásban; „Húsdaráló-gép”; „Itató-csepegtető”; Vaddisznóvadászát; Tanagra; Senex fornicator. *Lélekarangjáték*: Requiescat; Hamvaink; Lelenc-evangélium; Caesar táborában; Gyertyagyújtás; Jóság eredetje; A gyújtogató; Lélekarangjáték. „*Ini-mini*”: Kövek; Báránybéleses; Szín-gyász. *In memoriam Mary Margaret II.*: Vidám táncdal; Gyertyák; Négyes ikrek; Az ő utolsó sírása; Sárvers; Lángmagány. *Távoli pályákon*: Heliosz-Mithrász; Szószámolás; Bölcsesség végörája; Asztali ének; „Nem számos”; Szívbillentyű; Halálgyöző; Patior ergo sum; Isten bűnbeesése – avagy A Teremtés; Deus ex machina; Térkitöltődi; Kancsal ajánlás; Sziámi ikrek; Apa és fia; Orgé öregisten; Vascukrászat; A titokzat. *Proféták iskolája*: Keresztrefeszítés; Angyal az angyalnak angyala; Jóléti állam; „A világló versekhez”; Öreg gyertyamártó dala I.; Öreg gyertyamártó dala II.; Öreg gyertyamártó dala III.; A nagy fuserátor; Az ismeretlen ember; Szövetnék; Szalamandra-gyász; „Új szak (1933-1945)”; Múmia. *Költők szegénybélyege*: Dől a dől a; Könyvkiakat; „Sors-Isten-Barom”; Hajóvendéglő; Hamvadóban; Fűzfa-poéta; Cserkészcsapat; Írótolvaj orgazdája; Utóélet; Múzsátlanok múzsája – politika; A tűzben; Váltópénc; Mottó. *Ultima maniera*: Emlékkönyvbe; Berlioz kóruszöveg; Bangó; Öreg költő ismétli magát; Lakat a versen; Életmű; Ontikus. *Halhatatlan klapanáciák*: „Az istenadta nép”; Deszkaúr sírverse; A meghátráléhoz; Haj Kati hülése; Marcsica megdumálókája; P. Pupucka Pafnúc; A budidoktor; Az igaz szerelem; Kesergő; Bojszintó; Vén szatír; Benn a bárány kinn a farkas; Hekus Dönci; A bélcसारodás felismerése; Képvers. *Krampuszdozob*: Rácsodálkozások; A haladás újabb csúcsai; A mennyei örömök; Kövér Kata; Újdándi mondások; Gajdolás; Bíbortettek; Paradoxon; Önbecsilés; Setaeső; Öreghernyő; Oxford Street; A biztatónak; „Nyelvromlás”; Málta-Valetta; Moment of truth; Félnederes Ricsi dalaiból; Sikerélmény; *Egy tsorba tsitnak fogtudorára trótt détséreti*; „Figyelmeztetés”; Mesterünk; Ingyom-bingyom; Cigánylány-álmom; Kanásztánc; Nemzeti ábránd; Kárpáló; Hun-hon bánata; Egy „alakoskodóra”; Pálnak; Fácánpecsenye; Kritika; Marci távozása; Morgós; Vénség udvarlása; Kerékember; A cipzár-ballada; Ripakodós; Leíró földrajz; Gluteolátria; Old fool; Ditty; Arrabal reggelije; Pokolkarácsony; Egyoldalú atomszipuzók; Stonehenge; Hitvallás; Atomhasmenés; Poháristen; Kacorkirály; Szemérmelős; Szamárkóró és bogáncs. *Bestiarum novum*: Lárva lét; Kételtű; Elpimaszodás; Bendegúz

béka karrierje; Hüllők kora; A tehetség nincstelenjei; Food-chain; A meddőség apostolkodása; Állatok közt állat; Merénylet; Minotaurusz; Kalibán; Gorilla-képtár. *A haldoklandók dalaiból:* Jégkor; Szédülés–alálóság; Kérdőjelek; Csöpögtető; Cantus Firmus; Bon courage; Csukafejes; Rákzeves; Kórház; Bátyóka; Epikureus. *A hazaárulás művésze:* Állampolgárság; Szinkron; Memorandum József Attilához; Mama; Az áruláshalmozó; Gyomorégés; Mese; Magyar irodalom; Türelmefogytán; Gaucherie; Föld nyelve; Baktónak való; A szabad szólás szörnyetege. *A Karkasszban:* A Karkasszban, 1.; A Karkasszban, 2.; A Karkasszban 3.; A Karkasszban 4.; A Karkasszban 5.; A Karkasszban 6.; A Karkasszban 7. *Színpadí líra: Prologus Universalis:* Jupiterlámpák; Aysán dala; A két elátkozott dala; Prologus/epilógus; A popmester dala, I.; A popmester dala, II.; A popmester dala, III.; A libegősök dala; Vándorélet nótája; Az egyszeri ember; Receptice; A budí-dal; A koldusbot-ballada; Vénasszony szerelme; Vetkőzötánc. *Aubade.* Varacska, a kapitány; Dal a csapodárságról; Aggmenház; Mutatványos gazda prologusa; A duhajok dala; Arabinda bűbájlása; Az ántipojácá – A csúfondári figurás, 1.; A csúfondári figurás, 2.; A csúfondári figurás, 3.; A csúfondári figurás, 4.; A csúfondári figurás, 5.; A csúfondári figurás, 6.; A csúfondári figurás 7.; A levitézlett figurás, 1.; A levitézlett figurás, 2.; A levitézlett figurás, 3.; Erdőszentelők szenténeke; Polipkapu barlang; Hajósnép kántusa; Bűnnek áldásmondása; Könyörgés vizeletvizsgálata; Cantus Manichaeus; Hóstia-látók szenténeke; Ítéltre sereglők szenténeke; Vicipápák szenténeke; Rémületes szentének; Getra cigányhóhér epilógusa. *Ludus Magnus Passionalis. Juvenilia:* Modern Petrarca; Az ősz – személyesen; Tintaszűz; A tenger felé; Lelkemjános; A jégűnnepegy; Berda Jósának; Elefántcsonttorony; Talpaink; Kettős arckép; Ballada B. L.-ről; Törvények kívül; Jubileum a sitin; Kintorna; Szürke ház; Májusi dal; Nádi puskások; A cenzúra figyelmébe; Meseország; Sírfeleirat.]

→ 760, 761, 791, 1388

740. *Éjszaka minden megnő.* (Archie Dumbarton.) (Absztrakt regény.) Bp., 1986, Magvető. 244 p.

→ 756, 789, 792, 802, 804, 806, 807, 811, 815, 843, 1262, 1487, 1442

741. *Pepito és Pepita.* (Regény.) [A szerző utószavával.] Bp., [1986], Szépirodalmi. 245 p.

→ 754, 757, 759, 762, 763, 793, 805, 807, 813, 814, 843, 1262

* * *

742. *Állampolgárság.* (Vers) = Szívárvány, 1986. október (20.) 10. p.

743. *Bátyóka.* (Vers) = Nemzetőr, 1986. március 15. 5. p.

744. *A mini-palota.* (Stílus tanulmány) = Öröktűz. (Elbeszélések az Isten-kereső emberről, szerk.: Lukács László, Pomogáts Béla, Rónay László.) Bp., 1986, Vigilia. 385-392. p.

745. *Rablás fényes nappal.* (Novella) = Magyar Hírek, 1986. december 12. [Melléklet.] 22-24. p.

746. *Szélhárfa.* = Újhold-Évkönyv, 1986/1. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztőársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes.) Bp., [1986], Magvető. 126-131. p.

747. *Teára húszfillér.* (Vers) = Nemzetőr, 1986. szeptember 15. 6. p.

* * *

748. *A költészet kiskatéja.* (Esszé) = Nyugati magyar esszéírók antológiája 1986. (Szerk.: Borbándi Gyula.) [Bern, 1986, Európai Magyar Protestáns Szabadegyetem.] 225-237. p.

* * *

749. *A kidalolatlan hatyádal.* [Kálnoky Lászlóról.] = Új Látóhatár, 1986. 257-261. p.

750. *Négyésfél ágú síp.* [Földényi F. László: Melankólia.] = Új Látóhatár, 1986. 41-51. p.

* * *

751. SUPERVIELLE, Jules: Magyar barátainkhoz. (Ford.: Határ Győző.) = Nemzetőr, 1986. október 15. 5. p.

* * *

752. CSIKY Ágnes Mária: A túlélés magasiskolája. [Köponyeg sors] = Új Látóhatár, 1986. 549-552. p.

753. CSUHAI István: A részletek helyett. [Az Őrző Könyve] = Harmadkor, 1986. 25-38. p.

754. CSUHAI István: Határ Győző: Pepito és Pepita. = Jelenkor, 1986. 1146-1148. p.

755. CSUHAI István: Határ Győző. = Szegedi Egyetemi Lapok, 1986. 1/5. p.

756. ERDŐDY Edit: Határ Győző: Éjszaka minden megnő. = Vigilia, 1986. 956-958. p.

757. FÖLDÉNYI F. László: A szavak túlpártján. [Pepito és Pepita] = Élet és Irodalom, 1986. október 3. (40.) 10. p.

758. GÁCH Mariann: „Az álom az én munkatársam.” (Interjú) = Film, Színház, Muzsika, 1986. 49/10-11. p.

759. KABDEBŐ Lóránt: Pepito és Pepita = Magyar Nemzet, 1986. október 6. 7. p.

760. KABDEBÓ Tamás: Akiért a harang szól. [*Lélekarangjáték*] = Nemzetőr, 1986. december–1987. január. 6. p.
 761. LÖKKÖS Antal: Játék a lélekaranggal. [*Lélekarangjáték*] = Katolikus Szemle, 1986. 4/389-392. p.
 762. POMOGÁTS Béla: Pepito és Pepita = Új Tükör, 1986. 47/2. p.
 763. SZAKOLCZAY Lajos: Szerelem az Óriáspillangó fogságában. [*Pepito és Pepita*] = Könyvvilág, 1986. 11/13. p.

1987

764. *Angelika kertje*. (Mesék, nosztalgiaiák; 1. köt.) [London, 1987], Aurora. 568 p. [Borítócím: Angelika kertje és egyéb elbeszélések. A kötetjelzés csak a gerincen olvasható és ezen a címen második kötet nem jelent meg.]
 [Haditánc: „Csendes szárny”; Lidike boldog; Keresztülbeszélgetünk két évezredet; Előzés; „La Huerta” – az álomváros; A testamentum; Hanggyufa; Haditánc; Az utolsó lakoma. A *bazári majom*: Színház; Tanuljunk jární; A foghúzó kovács; A kis bizonytalan; A harcaskirály; Özön-szegénység; A torony; Papagájok anyanyelve; Boldog egyetértők; Dudi örököl; A 923-ik oldal; A bazári majom; A kormányközlemény; Álhírek a világ minden tájáról. *Angelika kertje*: Jegesmedve-bunda; A kelengye; Ébresztőkúra; A díszírhely megüriül; Kutyaharapás; Angelika kertje; Lilith; A levél; Pityu ne szívd. *Tamás evangéliuma*: Korszak; Kódex; Az istenség megmutatkozik; A megváltás visszavásárlása; Az ugrás; Ember fő; Tamás evangéliuma; A fiola; A parúzia; Mahu trónja; Kolompolnak a magasban. *Az éjszaka műszaka*: Sikeráalom; Fióna hamvas; Háremzaluk árnyalakjai; Pántlika; „Nem adnám egy vak lóért”; A kétezredik év küszöbén; Az éjszaka műszaka. *Fakupofa*: Fakupofa. *Juvenília*: Lutri; Diogenész Szinopienzis.]
 → 795, 845, 850, 915
765. *A szép Palásthyne a más álmában közösül és egyéb elbeszélések*. (2. köt.) [London, 1987], Aurora. 556 p. [Ezen a címen első kötet nem jelent meg.]
 [Boszorkányégetés: A szerencsétlen megtaláló; „A Morpurgo-gyűjtemény”; Sasok; Milyen nap van ma?; Boszorkányégetés; Rablás fényes nappal; Nyanyika; A nagyon-nagy. *Nincs vége csodáknak*: Borralvalóharc; A mini-palota; Esőfénylés; A gyémántevő; Brenda és a kis Pocak; Pénznek táltos tudománya; Nincs vége csodáknak; Orvosi praxis eladó. *Csókös özvegység*: Rongyosbál; A kingán-farkas; A király; Csókös özvegység. *A szép Palásthyne a más álmában közösül*: Gyűrűlegenda; Csupa-púp; Lengyelek; Találka; Az emberszerető tigris; Vizontlátás; A nyírfatáblácska; Penhaligon pere; A szép Palásthyne a más álmában közösül; Pötvendég; A dublini bankárlány; Égi szerelem. *Mesék, nosztalgiaiák*: Az angyalbibliája; Sárgolyó-suhintók; Kölyköli János; Az életmeghosszabbító; A bábudobáló meg a jó tündértonon; Flore és Blanscheflur; Ali kardja; Asszonyok gyöngye. *Kebelhullámlás*: Kisemberek álma; Nótafagaragók; Kultúrsokk; Kebelhullámlás. *A perverz műkereskedő*: A dobozgyűjtő; Péter mindenkit ismer; A szerencse öngyilkosai; Hadicsel; A városfal; A feltaláló; A maffia; A színdarab, mint főfő nixmadár; Nefretiti Yorkshire-ben; Az űrlap-novella; A nagy Lacordaire; LIBRA-ZED kontra SAGITTARIUS; A bumbi; Halétel; Boldog élet; Rendes lány; Birodalomalapító; Vendégfaj; Egyenlőség; A perverz műkereskedő.]
 → 795, 800, 845, 850, 915
766. *Az ég csarnokai*. [London, 1987, Aurora]. /Aurora Ezotéria 7./ 170 p. → 998, 1246
 * * *
767. *Adam Kadmon*. (Vers) = Életünk, 1987. 854. p.
 768. *Állatok közt állat*. (Vers) = Életünk, 1987. 4–5. p.
 769. *Angelika kertje*. (Novella) = Két dióhéj. (Nyugat-európai és tengerentúli magyar prózáírók, szerk.: Berkes Erzsébet, Rónay László.) Bp., [1987], Szépirodalmi. 307-327. p.
 770. *Bontják a dómot*. (Vers) = Életünk, 1987. 1–2. p.
 771. *Cethal*. (Vers) = Alföld, 1987. 4/4. p.
 772. *Commedia dell' artista*. (Vers) = Életünk, 1987. 2. p.
 773. *Erdőzúgás*. (Vers) = Életünk, 1987. 362-363. p.
 774. *Húszsák*. (Vers) = Életünk, 1987. 3. p.
 775. *Isten bűnbeesése – avagy a Teremtés*. (Vers) = Életünk, 1987. 665-666. p.
 776. *Jeruzsálem*. (Vers) = Nemzetőr, 1987. szeptember 15. 6. p.
 777. *A szabad szólás szörnyetege*. (Vers) = Életünk, 1987. 363. p.
 778. *Ultima Maniera*. (Vers) = Életünk, 1987. 666-667. p.
 779. *Une autre vie*. (Vers) = Életünk, 1987. 668. p.

780. *Hűség.* (Vers) = Új aranyhárfa. (Versek gyűlekezeti és keresztyén családi alkalmakra, szerk.: Tenke Sándor.) Bp., 1987, Református Zsinati Iroda. 140. p.
- * * *
781. *Egy másmylen szövétnek.* [Hamvas Béláról.] = Életünk, 1987. 850-851. p.
782. *Hétüles apróhirdetés.* = Nemzetőr, 1987. június 15. 5-6. p.
783. *Mikes György halálára.* = Tárogató (Vancouver), 1987. 12/22. p. [H. GY. monogrammal jelezve.]
784. *A nemzeti hamistudat.* = Új Látóhatár, 1987. 343-360. p.
- * * *
785. *Versek az Isten-kereső emberről.* [A Lukács László által szerkesztett, Innen és túl c. antológiáról.] = Új Látóhatár, 1987. 269-271. p.
- * * *
786. SHAKI, Mansour Yissa. (Ford.: Határ Győző.) = Vigilia, 1987. 889. p.
- * * *
787. APÁTI Miklós: A Patkánykirály. = Film, Színház, Muzsika, 1987. január 24. 4. p.
788. BALÁZS Ádám: Határ Győző Nyíregyházán. [Patkánykirály] = Magyar Hírek, 1987. március 23. (6.) 18. p.
789. BECK András: Határ Győző: Éjszaka minden megnő. = Alföld, 1987. 5/83-85. p.
790. BERKES Erzsébet: A világ legdrágább feketéje. [Patkánykirály] = Magyar Nemzet, 1987. március 30. 4. p.
791. CSÍKY Ágnes Mária: Játék a véggel és a végtelennel. [Lélekarangjáték] = Új Látóhatár, 1987. 248-251. p.
792. CSUHAI István: A szeretet apológiája. [Éjszaka minden megnő] = Jelenkor, 1987. 1038-1040. p.
793. DOMOKOS Máttyás: Műbírálótok – kiszabott parcellán. [A Pepito és Pepitáról is.] = Kortárs, 1987. 2/138-141. p.
794. E[va]. H[ALDIMANN].: Polyphonie des Exils. [Köpönyeg sors] = Neue Zürcher Zeitung, 1987. február 2. 23. p.
795. HANÁK Tibor: Időgépen. [Az Angelika kertje és A szép Palásthyne álmában közösi c. kötetekről.] = Bécsi Napló, 1987. 11-12/12. p.
796. GÖMÖRI György: Győző Határ: Köpönyeg sors. = World Literature Today, 1987. 1/133. p.
797. GÖMÖRI György: Szecessziós elemek Határ Győző színdarabjaiban. = Új Látóhatár, 1987. 464-469. p.
798. KABDEBŐ Lóránt: Köpönyeg-sors. (Határ Győző Julianosz-regénye.) = Jelenkor, 1987. 1041-1046. p.
799. KABDEBŐ Lóránt: Határ Győző. = Újhold-Évkönyv, 1987/1. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztőtársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes.) Bp., [1987], Magvető. 267-283. p.
800. KABDEBŐ Tamás: Dekameron. (Határ Győző: Elbeszélések. 2. köt.) = Nemzetőr, 1987. november 15. 6. p.
801. KABDEBŐ Tamás: Határ kozmoszai – a kozmosz határai. [Köpönyeg sors] = Irodalmi Ujság, 1987. 3/20-21. p.
802. KÁROLYI Csaba: Határ Győző: Éjszaka minden megnő. = Életünk, 1987. 796-797. p.
803. MÓZSI Ferenc: Homo hipoteticus – Határisimus. = Szívárvány, 1987. (21.) 121-126. p.
804. NAGY Attila Kristóf: Negatív mítosz. [Éjszaka minden megnő] = Egyetemi Lapok, 1987. február 16. 7. p.
805. POMOGÁTS Béla: Egy író hazatér. [Pepito és Pepita] = Magyar Hírlap, 1987. január 9. 9. p.
806. POMOGÁTS Béla: Határ Győző: Éjszaka minden megnő. = Kortárs, 1987. 7/154-156. p.
807. POMOGÁTS Béla: Határ Győző két regénye. [Pepito és Petita; Éjszaka minden megnő.] = Nyelvünk és Kultúránk, 1987. 67/104-107. p.
808. POMOGÁTS Béla: A Hungarian Writer on an Island in London. = Hungarian Book Review, 1987/2.
809. SZAKOLCZAI Lajos: Szerelem és halál a pincén. Határ György nyíregyházi honfoglalása. [Patkánykirály] = Színház, 1987. 11/15. p.
810. SZÁNTÓ Judit: Határ Győző: Patkánykirály. = Kritika, 1987. 3/41-42. p.
811. SZÁSZ Imre: Határ Győző: Éjszaka minden megnő. = Új Tükör, 1987. szeptember 13. 23. p.
812. T. J.: [A Patkánykirályról.] = Szegedi Egyetemi Lapok, 1987. 13/4. p.
813. TÜSKÉS Tibor: Határ Győző: Pepito és Pepita. = Somogy, 1987. 1/100-102. p.
814. VAJDA Andre: Szatirikus apoteózis a nagy szenvedélyről. [Pepito és Pepita] = Új Írás, 1987. 6/102-104. p.
815. VAJDA Andre: Éjszaka minden megnő. = Magyar Nemzet, 1987. január 12. 6. p.

816. *Anibel*. (Regénytrilógia.) Bp., [1988], Szépirodalmi. 610 p.
[A napsütötte zápor; Anibel a zsilibban; Magna Mátér.]
817. *Görögszínpad*. A középkori angol titokjátékokból mutatóba egybeszedett kisded florilégium... egybeválogatója és magyar versekre fordítója... — —: [Misztériumok és a függelékben versfordítások a szerző bevezetőjével és kiegészítéssel.] Bp., 1988, Szent István Társulat. 303 p.
[Betlehemes játékok; Krisztus születése; Pilátus halála; Az ártatlanok lemészárlása; A feltámadás; Tébrus tolvaj; Jézus pokoljárása; Ludus de adventu Antechristi. *Függelék*: Jézus üdvözlése a városkapuban; Három pásztor üdvözlése; A cseresnye csodája; Miasszonyunk dicsérete; Heródes és a kakas; Szentkarácsony reggelén; Jézus anyját vigasztalja; Boldogasszony bölcsődala; Miasszonyunk walsinghami oltárának elsíratása; Deo gráciás; Tíz keresztény ének.]
→ 923, 926, 931, 979
818. *Medvedorombolás* a Tuskólábú versbefoglalt kóborjárásai a kórságos nyavalyák és a halálközelítés Morbid Mappáján (Versek.) [London, 1988], Aurora. 175 p.
[*Barang Barang*: Malaszt és megnyugvás; A helyes kormányzás; Portré; Csigolya-dal; Hamiskodás; Barangolás; Egyhúru lant; Műhelynyitás; Bajvivő; Megadás; Csodaszer; A mindenség mindegyesége; Hétről-hétre; Thanatosz hívása. *Az ötödik évszak*: Cethal; Lakáscsere; Becsapódás; Névtelen apáca imája; Lindum Colonia; Életseb; A létegesz; Termánia; A patikában; Időseprők; Én-szindróma; Az ötödik évszak; Pokolöklendéke; Panegürikon; Jeruzsálem. *Pásztorkodás*: Tudós öregapám; Ma vie – telle qu'elle est; Átokformula; Rendhagyó rangsor; Harkály; A cigány lova; Fűzfa-Eldorádó; Statisztika; Fazékember; Származás; Primáteszek; Műhiba; Három impostorok; Szamárkóró és bogáncs; Zsongító dal; Ady; Blódlí; Pákosztos isten; Lajtos nóta; Misericordia; Prawn-coctail; Alomblódlí; A szerelem vallása; Fogyozóknak; Ostorhegyes; Farkam-barkam; Kehely-nóta; Covent Garden; Bujálkodás; Gyógyjavallat; Szteatopügie; Dévaj Klapanciarium; Homo faber; Postagalamb; Ma'am; Eső; A szigeti éden; Pásztorkodás; Tudás és szenvedés. *A Tuskólábú*: Pályatévésztesz; Várakozás; Légmankó; A kiránduló; A Tuskólábú szemlekorúton; Tuskó leányországban; Ablakönyöklő; Tuskó a ködkilátón; A Tuskólábú lába; A Tuskólábú, Hotdog; A toronyház; Teára húszfillér. *Medvedorombolás*: Mozdulatlan vihar; Fénylepedékpopuláció; „A hit kárbunkulusa”; Kiskertész; Ónarcképcsarnok; Medvedorombolás; A kipihenhetetlen; Condition humaine; Börtönidő; Intenzív osztály; Kandallónál; Fájdalomtan; Határérték; Második sírvers; Asztali ének.]
→ 921, 922, 928
- * * *
819. *Bujálkodás*. (Vers) = Alföld, 1988. 5/10. p.
820. *Cethal*. (Vers) = Nemzetőr, 1988. április 15. 5. p.
821. *A Duna ép*. (Vers) = Duna. (Egy antológia, szerk.: Vargha Balázs, Nagy András, Perczel Anna.) [Bp.], 1988, Duna Kör. 34. p.
822. *Gondoladal*. (Vers) = Életünk, 1988. 386. p.
823. *Gondoladal*. (Vers) = Életünk, 1988. 601. p.
824. *Halak énekelnek*. (Vers) = Duna. (Egy antológia, szerk.: Vargha Balázs, Nagy András, Perczel Anna.) [Bp.], 1988, Duna Kör. 35. p.
825. *Hamiskodás*. (Vers) = Alföld, 1988. 5/11. p.
826. *Mozdulatlan vihar*. (Vers) = Alföld, 1988. 6/51. p.
827. *Névtelen apáca imája*. (Vers) = Vigilia, 1988. 376-378. p.
828. *Patior Ergo Sum*. (Vers) = Életünk, 1988. 53-55. p.
829. *Richmond*. (Vers) = Vigilia, 1988. 850. p.
830. *Szószámlálás*. (Vers) = Életünk, 1988. 385-386. p.
831. *Az ugrás*. (Novella) = Újhold-Évkönyv, 1988/1. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztőtársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes, fõmunkatárs: Balassa Péter.) Bp., [1988], Magvetõ. 70-84. p.
- * * *
832. *A nemzeti hamistudat*. = Újhold-Évkönyv, 1988/2. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztõtársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes, fõmunkatárs: Balassa Péter.) Bp., [1988], Magvetõ. 409-428. p.
- * * *
833. *Három dráma*. [Csiky Ágnes Mária: Medvetánc.–Titkos krónika.–Mónár Anna.] = Új Látóhatár 1988. 1/103-106. p.

834. *Vadászszőnyeg*. [Görgey Gábor regényéről.] = Magyar Nemzet 1988. október 20. 8. p.
835. *Két könyvről*. [Jánosy István: Élmények és emlékezősek; Mészöly Miklós: Sutting ezredes tündöklése.] = Életünk 1988. 1052-1055. p.
836. *A magyar Bhagavad-gítá*. = Élet és Irodalom, 1988. július 8. (28.) 10-11. p.
837. *Rég volt igaz se volt*. [Korek Valéria: A századelő három mesternovellistája.] = Új Látóhatár 1988. 1/115-118. p.
838. *Lakatos István: A sötétség virágai*. = Kortárs 1988. 8/155-159. p.
839. „Mert semmi vagy, ha nem vagy ellenállás.” [Lengyel Balázs: Egy magatartás története.] = Új Látóhatár 1988. 2/276-278. p.
840. „Füstkarika-eregető szerkentyű.” [Sárközi Mátyas: Torkig Bizáncal.] = Irodalmi Ujság 1988. 2/22. p.
- * * *
841. ÁCS Margit: A magára gömbölyödő sün. [Reflexiók Határ Győzőnek *A nemzeti hamistudatról* szóló írására.] = Újhold-Évkönyv, 1988/2. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztőtársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes, főszerkesztő: Balassa Péter.) Bp., [1988], Magvető. 429-439. p.
842. BALASSA Péter: Összehasonlító sérelemtudomány. [Reflexiók Határ Győzőnek *A nemzeti hamistudatról* szóló írására.] = Újhold-Évkönyv, 1988/2. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztőtársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes, főszerkesztő: Balassa Péter.) Bp., [1988], Magvető. 440-450. p.
843. CSIBRA István: Határ Győző: Pepito és Pepita; Éjszaka minden megnő. = Kritika, 1988. 2/33-34. p.
844. CSUHAI István: Egy ismeretlen ismerős. (Utóirat az Eumolposzhoz.) = Jelenkor 1988. 1140-1142. p.
845. E.[va]. H[ALDIMANN].: Győző Határ: Angelika kertje, A szép Palásthyné. = Neue Zürcher Zeitung, 1988. február 1.
846. HORKAY-HÖRCHER Ferenc: Oxfordi napló. = Egyetemi Lapok 1988. 1/8. p.
847. KABDEBŐ Lóránt: Egy elfeledett regény. [*Helíáné*] = Vigilia 1988. 372-375. p.
848. KABDEBŐ Lóránt: [*Anibel*] = Magyar Hírlap, 1988. december 16. 9. p.
849. KONDÁSZ Katalin: Beteljesületlen szerelem. [*Anibel*] = Harmadkor, 1988. (9.) 88-90. p.
850. KOVÁCS Tibor: [*Éjszaka minden megnő*] = Hét, 1988. 32/9. p.
851. MEZEI András: Mitől magyar a magyar író és kiket szeret a haza? Beszélgetés Határ Győzővel. = Jelen, múlt, jövő. Műhelybeszélgetések. (Szerk.: Horváth Lilla.) Győr, 1988, Győr-Sopron Megyei Tanács. 197-204. p.
852. PISZÁR Ágnes: Regény mint allegória. [*Éjszaka minden megnő*] = Híd, 1988. 1/121-123. p.
853. RÓNAY László: A Vigilia beszélgetése Határ Győzővel. = Vigilia, 1988. 378-384. p.
854. VARGHA Balázs: Prosperáló Prospero. [*A szép Palásthyné, Angelika kertje*]. = Élet és Irodalom, 1988. március 25. (13.) 10. p.
855. ZALÁN Tibor: Lelkek perzsavására. [*Anibel*] = Könyvvilág, 1988. 12/15. p.

1989

856. *Bojszintó*. (Versek, szerk.: Szakolczay Lajos.) Bp., 1989, [k.n.] 43 p.
[A betörőkirály; Hajszálhíd; Románc; Integető; Lélekkharangjáték; „Íni míni”; Patior ergo sum; Vascukrászat; Bojszintó; Senex Fornicator; Húzsák; Dől a dől a; A tűzben.]
→ 1052
857. *Boldogságról szenvedésről*. (Versek.) Békéscsaba, 1989, [Megyei Könyvtár]. /Poesis Hungarica/ [40] p.
[Órasarok; Milliók-helyett; Boldogságról szenvedésről; Gazdagok töredelme; Hajnalderengés; Zebulon; Hekus Dönci; Magyar irodalom; Gorilla-képtár; Árapály; Vesztaszűz; Credo; Vidám táncdal; Jólesik meghalni; Gyertyák; A patikában; Múmia; Lélekkharangjáték; Jeruzsálem; Morbus sacer; A tűzben.]
858. *Csodák Országá* HÁTSÓ-EURÁZIA avagy a Hajnali Novellák. (1-2. köt.) [A szerző két előszavával, egy utószavával és két levél hasonmásával.] [London, 1989, Aurora.] /Aurora Regénytár/ 269, 347 p. → 938
859. *A fontos ember*. (Regény.) [London, 1989], Aurora. /Aurora Regénytár/ 196 p.
860. *A fontos ember*. (Regény.) Szeged, [1989], JATE Kiadó. 196 p.
→ 980, 986, 995, 1246, 1250
861. *Golghéghi Rémrettentő Képekkel* Gonosz Kalandokkal teljes Csudáságok Históriaja Ki Gézengúzoknak töredelmes volt, Jámbornak elvetemült Herék hergelték hurították Gazok gurultában gurították Törpének királyok nagyolták – óriásnak nép kicsinyelte Mint lett magán-csimpazkodó Utolsó Szalmaszál és tőn akkoron-és olyan Penetencét, mikoron minek ereje

–kihullott-utolsó-fogaiglan – elvásik Lón megdicsőülése Gyalázatra és nagy Fénylésben sanyaró Újjászületése Magnus Ludus Passionalis Képek Ötvene ez Nagy Érzékeny Titokjáték PROLOGUSÁTÓL Kezdetre EPILOGUSÁVAL Kimenetelig. (3. kiad.) [London], Aurora, 1989. /Aurora ezotéria./ 819 p., [13] t.

[A szerző neve csak a borítón olvasható.]

862. *Golghelóghi Rémrettentő Képekkel Gonosz Kalandokkal teljes Csudaságos Históriaja Ki Gézengúzának töredelmes volt, Jámbornak elvetemült Herék hergelték hurították Gazok gurultában gurították Törpének királyok nagyolták – óriásnak nép kicsinyelte Mint lett magán-csimpaszkodó Utolsó Szalmaszál és tön akkoron-és olyan Penetencét, mikoron minek ereje – kihullott-utolsó-fogaiglan – elvásik Lón megdicsőülése Gyalázatra és nagy Fénylésben sanyaró Újjászületése Magnus Ludus Passionalis Képek Ötvene ez Nagy Érzékeny Titokjáték PROLOGUSÁTÓL Kezdetre EPILOGUSÁVAL Kimenetelig. (1-2. köt.) [A szerző utószavával és jegyzeteivel.] [Szombathely, 1989, Életünk.] /Életünk Könyvek./ 435 + [4], 439-819. p.*

[A szerző neve csak a borítón olvasható.] → 983, 984, 990, 993, 994, 1051, 1114, 1116, 1246, 1255, 1258

* * *

863. *Aggastyán szól.* (Vers) = Új Látóhatár, 1989. 4/455. p.
864. *Állatok közt állat.* (Vers) = Szép versek 1988. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1989], Magvető. 147-149. p.
865. *Asztali ének.* (Vers) = Életünk, 1989. 961. p.
866. *Condition humaine.* (Vers) = Alföld, 1989. 11/3-4. p.
867. *Dal az ellenforradalmárról.* (Vers) = Hítel, 1989. július 26. (15.) 52. p.
868. *Dal az ellenforradalmárról.* (Vers) = Nemzetőr, 1989. 7–8/7. p.
869. *Egyhúru lant.* (Vers) = Szép versek 1988. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1989], Magvető. 144-145. p.
870. *Előre.* (Vers) = Hítel, 1989. november 15. (23.) 32. p.
871. *Erotica sacra.* (Vers) = Szép versek 1988. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1989], Magvető. 149-150. p.
872. *A feledés hőmezői.* (A Karkaszban – 10) = Hítel, 1989. július 26. (15.) 29-30. p.
873. *A gyémántevő.* (Novella) = Új Írás, 1989. 9/34-36. p.
874. *Hamiskodás.* (Vers) = Szép versek 1988. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1989], Magvető. 143-144. p.
875. *A helyes kormányzás.* (Vers) = Szép versek 1988. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1989], Magvető. 145-146. p.
876. *A kétezredik év.* (Vers) = Jelenkor, 1989. 234. p.
877. *Kutyaharapás.* (Novella) = Jelenkor, 1989. 1013-1024. p.
878. *A Lélek beszélgetése Börtönével.* = Alföld, 1989. 11/71-73. p.
879. *Medvedorombolás.* (Vers) = Életünk, 1989. 317-326. p.
880. *Oldaltükör.* (Vers) = Hítel, 1989. november 15. (23.) 33. p.
881. *Pályatévészts.* (Vers) = Szép versek 1988. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1989], Magvető. 142. p.
882. *The pilgrim's progress.* (Vers) = Új Írás, 1989. 7/69. p.
883. *Sikerregény.* (Vers) = Új Írás, 1989. 7/68. p.
884. *Szegedi paprika.* (Vers) = Alföld, 1989. 11/5-6. p.
885. *Vámpír.* (Vers) = Alföld, 1989. 11/6. p.
886. *Vocativusban.* (Vers) = Hítel, 1989. november 15. (23.) 33. p.

* * *

887. *„Dióhéjban.”.* (Ahogyan ma látjuk, amit látunk.) = Műhely, 1988. 1/39–40. p.
888. *Emlékezzünk Weöres Sándorra!* = Kortárs, 1989. 6/132-136. p.
889. *A garland to Sándor Weöres's wreath.* (Transl.: Peter Doherty.) = The Hungarian PEN 1989. 34-35. p.
890. *A gondolkodás illemтана.* = Hítel, 1989. június 7. (12.) 48-50. p.
891. *Kettős könyvelés.* = Hítel, 1989. október 4. (20.) 4-8. p.
892. *Közelnézet a messze távolból.* [Szentkuthy Miklósról.] = Kortárs, 1989. 1/36-50. p.
893. *Lukács és a világhír.* (Válasz Vezér Erzsébet levelére.) = Új Látóhatár, 1989. 1/130-131. p.
894. *Világcsodák ha találkoznak.* = Műhely, 1988. 1/38–39. p.

* * *

895. *Írország varázsa.* [Kabdebó Tamás: Írország két arca.] = Új Látóhatár, 1989. 1/126-128. p.

* * *

896. RIMBAUD, Arthur: Búcsú. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 203–205. p.
897. RIMBAUD, Arthur: Éhség. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 196–199. p.
898. RIMBAUD, Arthur: Hagymázos Látások. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 188–194. p.
899. RIMBAUD, Arthur: A legmagasabb torony dala. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 195–196. p.
900. RIMBAUD, Arthur: A lehetetlen. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 200–202. p.
901. RIMBAUD, Arthur: Pokolbeli éj. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 186–188. p.
902. RIMBAUD, Arthur: Reggel. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 203. p.
903. RIMBAUD, Arthur: Rossz vér. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 180–186. p.
904. RIMBAUD, Arthur: <Valaha> [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 179. p.
905. RIMBAUD, Arthur: A villám. [Egy évad a pokolban.] (Ford.: Határ Győző.) = --: Napfény és hús. (Szerk.: Bárdos László.) [Bp., 1989], Kozmosz Könyvek. /A világirodalom gyöngyszemei./ 202. p.
906. STERNE, Laurence: Tristram Shandy úr élete és gondolatai. (2. kiad., ford.: Határ Győző, ut.: Kiss Zsuzsa.) [Bp.], 1989, Európa. /A világirodalom klasszikusai./ 715 p.
[Megjelent a csehszlovák-magyar könyvkiadási egyezmény keretében is.]
- * * *
907. CSÁNYI László: Az élet rögtönzése. [Anibel] = Új Írás, 1989. 6/121-123. p.
908. CSIKY Ágnes Mária: Egyszemélyes forradalom. (A 75 éves Határ Győző.) = Irodalmi Ujság, 1989. 4/6. p.
909. CSIKY Ágnes Mária: Expedíció egy föltérképezetlen területen. (A nyugati magyar dráma.) [Határ Győzőről is.] = Új Látóhatár, 1989. 314-330. p.
910. CSUHAI István: Ami látható és ami láthatatlan: Határ Győzőről. (Életrajzi vázlat.) = Életünk, 1989. 963-968. p.
911. ERDŐDY Edit: Egy istennő hazatér. [Anibel] = Jelenkor, 1989. 1093-1096. p.
912. FÖLDÉNYI F. László: Határ Győző könyve. [Özön közöny] = Jelenkor, 1989. 1025-1028. p.
913. F. S.: „...attól félek, hogy nem a fergese hullik...” [Interjú] = Szegedi Egyetem, 1989. október 15. 5. p.
914. E[va]. HA[LDIMANN]: Morbide Landkarte. = Neue Zürcher Zeitung, 1989. január 30.
915. HANÁK Tibor: A diszharmonia művésze. [Angelika kertje, A szép Palástyné.] = Új Látóhatár, 1989. 1/104-109. p.
916. HEGYI Béla: Határ Győző. (London.) [Interjú] = --: Távolsági beszélgetések. Bp., [1989], Szépirodalmi. 147-241. p.
917. HEGYI Béla: Távolsági beszélgetés Határ Győzővel. [Interjú] = Alföld, 1989. 11/61-70. p.
918. JÁNOSY István: Határ Győző: Köpönyeg sors – Julianosz ifjúsága. = Életünk, 1989. 969-975. p.
919. KABDEBŐ Lóránt: Elveszett otthonok. [Interjú] = Jelenkor, 1989. 1029-1044. p.
920. KABDEBŐ Lóránt: A hazatérő köszöntése. = Magyar Nemzet, 1989. 267. sz. 7. p.
921. KABDEBŐ Tamás: Obulussal a szájában dörömböl a mackó. [Medvedorombolás] = Nemzetőr, 1989. június 15. 6. p.
922. KABDEBŐ Tamás: Obulussal a szájában dörömböl a mackó. [Medvedorombolás] = Új Látóhatár, 1989. 2/259-261. p.
923. KABDEBŐ Tamás: Egységes világkép. [Görgőszínpad] = Katolikus Szemle, 1989. 4/340-342. p.
924. KAPPANYOS András: Határ Győző: Anibel. = Népszabadság, 1989. április 2. 9. p.
925. KÁROLYI Csaba: Határ Győző: Anibel. = Életünk, 1989. 975-977. p.
926. KOLTAI Ágnes: Thália és az Antikrisztus. [Görgőszínpad] = Élet és Irodalom, 1989. március 31. (13.) 11. p.
927. LENGYEL Balázs: Határ. = Magyar Napló, 1989. 10/ 6-7. p.
928. LÖKKÖS Antal: Múltó évek árnyai és bölcsessége. [Medvedorombolás] = Katolikus Szemle, 1989. 1/89-91. p.
929. MÁTÉ J. György: Az Istenanya és a Pásztor. [Anibel] = Élet és Irodalom, 1989. március 3. (9.) 11. p.
930. MÉSZÁROS Sándor: Üres ég alatt. (Határ György regényei itthon.) = Alföld, 1989. 11/73-77. p.

931. MOHÁCSI János: Határ Győző: Görgőszínpad. = Vigilia, 1989. 3/234-235. p.
 932. OLÁH János: Arckép, hátérrel. = Életünk, 1989. 962. p.
 933. RÁNKI Júlia: Budapesti találkozás Határ Győzővel. [Interjú] = Magyarok, 1989. 8/35-46. p.
 934. RUGÁSI Gyula: Attisz, a pásztor. [Anibei] = Kortárs, 1989. 5/150-154. p.
 935. RUGÁSI Gyula: Ezoterikus író. (Hamvas Béla, Szentkuthy Miklós, Határ Győző.) = Jelenkor, 1989. 1045-1059. p.
 936. SÁRKÓZI Mátyás: Határ Győző köszöntése. = Bécsi Napló, 1989. 11-12/9. p.
 937. SZAKOLCZAY Lajos: Határ Győző magnetofonkazetta-színháza. = Forrás, 1989. 7/153-155. p.
 938. SZITÁNYI György: Csodák Országá Hátsó – Eurázia. = Magyar Nemzet, 1989. április 10. 8. p.

1990

939. *Eumolposz* avagy A hazudozás zsoltára. (Regény.) [London, 1990, Aurora.] /Aurora Regénytár./ 165 p.
 → 1245, 1489
940. *Az ige igézetében.* [London, 1990], Aurora. /Aurora Könyvek./ 279 p.
 [Gerinc cím: Rólunk szól a történet III.]
 → 997, 1000
941. *Légy minaret!* [London, 1990], Aurora. /Aurora Könyvek./ 196 p.
 [Gerinc cím: Rólunk szól a történet I.]
942. *A léleknek rengése.* (Válogatott versek 1933-1988, vál., szerk.: Parancs János.) [Bp., 1990], Orpheusz Kiadó. /Orpheusz Könyvek./ 437 p.
 [1933–1944: Modern Petrarca; A tenger felé; Asztali ének; Az ábrázolatlan; Kislány-jóltartás; Sír felirat; Kintorna. 1945–1956: Májusi dal; A csodálatos mandarin; Álomhír; „Vakarc”; Tigris-délután; A rossz bordélyház; Órasarok; A téglás ember; Egy haspók szerelme; Az államról; Levél Szerapion szellemhez; Rőzseszedő; Futás; Lelencek zsoltára; Egy oszlophoz; Állampolgárság; Barlangi festő; Eleven temető; Veuve blanc; Korkülönbség- Hajszállás; Vérgangok; Vágyélet; Ájtatos átszállás; Próféták iskolája; Új Deukalión; Morbus sacer; Virágmondás; Derű-ború; Kontarélet; Életrajz; Szellem; Hangyaalom; Még nem volt pénz; Hulló angyal; Ádám; Skorpió; Sarkkutató; Szegény Yorick; Szent Odíó; Madárban ég; A néző; Munkák és napok; A tűzben; Omladék; Felhőfészkek; Az Ő szent tenyerében; Regény; Jedibro futása; Zsizsomca-ország zsebrákjaihoz; A kökömnyi vérferedő; Jubileumra; A pákosztoláról; Maya fátyla; Cselvetőm; Szerelem gorombasága; Az orvhalász; Mézeshetek; Magadévá nézel; Szájad előtt állok. 1957–1969: Hazátlanul; Pszalm; London; Az Ő lakomáján; A tengeri pásztor; Postagalamb; Pokollel; Erdőszel; A léleknek rengése; Gajdoló; Képeskönyv; Barbarossa; Állatok közt állat; Gorilla-képtár; Magyarok csillaga; Szállongva tétovázva; Kocsonyaállat; Ember és fia; Rongyoli-bongyoli; Önszoborcsoportozat; Mérgezett nyíl; A cukrászsütemény; A bivaly meg a bászli; Gnózis; A popmester dala (II); Gyásműtét; Négyes ikrek. 1969–1985: Áttűnés; Boltozat; Kronométer; Jupiterlámpák; Audabe; Parányigág taposhatatlansága; Aggmenház; Ne múljék el tőlem; Kilobbanásra; A négy oszlop Hirenodiuma; Isten bűnbeesése – avagy a teremtés; Betegagy; A rímfaragó; Undorító öregember; Dadogós; Bangó; Szavak túlvilága; A Vörösmarty-villában; Londoni gajd; Az az az; Gondoladal; Regények alkonya; Heliosz-Mithrász; Az álomtárban; Örömhely; Sündisznóállásban; Senex Fornicator; Gyertyagyújtás; Lélekarangjáték; Bölcsesség végőrája – Invocatio; A Nagy Fuserátor; „Nem számos”; Az ismeretlen ember; Múmia; Cserkészcsapat; Utóélet; Írótolvaj orgazdája; Ultima Maniera; A Karkasszban (7); Commedia dell’artista; Öreg költő ismétli magát; Egy tsorba tsíknak fogtudorára frott détséreti; „Nyelvromlás”; Képvess; Vízit; Hekus Dönci; Marci távozása; Morgós; Kacorkirály; Elpimaszodás; Kérdőjelek; Bon courage; Férmérő; Tanagra; Csukafejes; Kórház; Gaucherie; Szinkron; Magyar irodalom. 1985–1988: Malaszt és megnyugvás; A helyes kormányzás; Portré; Hamiskodás; Egyhúrú lant; A mindenség mindegyesége; Hétről-hétre; Thanatosz hívása; Cethal; Lakáscsere; Becsapódás; Névtelen apáca imája; Lindum Colonia; Életseb; A létegzés; Térmánia; A patikában; Időseprők; Én-szindróma; Az ötödik évszázad; Pokolöklendéke; Panegirikon; Jeruzsálemi; Átokformula; Rendhagyó rangsor; Harkály; Statisztika; Primáteszek; Műhiba; Három Imposztorok; Mesericordia; Prawn-cocktail; Ostorhegyes; Farkam-barkam; Gyógyjavallat; Homo Faber; A Tuskólábú szemlekorúton; Tuskó Leányországban; Ablakkönyöklő; A toronyház; Teára húszfillér; Mozdulatlan vihar; Fénylepedék-populáció; „A Hit Kárbunkulusa”; Kiskertész; Medvedorombolás; Condition humaine; Fájdalomtan; Ónarcképcsarnok.]
 → 991, 1001, 1047, 1050, 1053, 1059

943. *A költészet kiskatéja*. [London, 1990], Aurora. /Aurora könyvek./ 265 p.
[Gerinc cím: Rólunk szól a történet II.]

* * *

944. *Álmokon keresztül*. (Vers) = Szép versek 1989. (óáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1990], Magvető. 133. p.
945. *Az álmok asztala*. (Vers) = Életünk, 1990. 611-612. p.
946. *Alterego világ*. (Vers) = Magyar Műhely, 1990. 78/3-4. p.
947. *Apa és fia*. = Magyar Napló, 1990. július 26. (30.) 3. p.
948. *Barlang-Versailles*. (Álom) = Hítel, 1990. augusztus 22. (17.) 16. p.
949. *Betegtikör*. (Vers) = Műhely, 1990. 3/37. p.
950. *A Darzsilingi Vásár*. = Újhold-Évkönyv, 1990/1. (Szerk.: Lengyel Balázs, szerkesztőtársak: Lakatos István, Nemes Nagy Ágnes, főmunkatársak: Balassa Péter, Ferenc Győző.) Bp., [1990], Magvető. 14-34. p.
951. *Delta Queen*. (Vers) = Életünk, 1990. 613-615. p.
952. *Early bird*. (Vers) = Magyar Műhely, 1990. 78/4. p.
953. *Elhalálozás*. = Magyar Napló, 1990. május 31. (22.) 8. p.
954. *Elhull a virág*. (Vers) = Hítel, 1990. március 27. (6.) 8. p.
955. *Ihaj-tyuhaj*. (Vers) = Élet és Irodalom, 1990. április 6. (14.) 10. p.
956. *Jézuskialtó*. (Vers) = Életünk, 1990. 612-613. p.
957. *Jó halál*. (Vers) = Hítel, 1990. március 27. (6.) 9. p.
958. *A kétezredik év*. (Vers) = Szép versek 1989. (Óáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1990], Magvető. 130-131. p.
959. *Largo*. (Vers) = Élet és Irodalom, 1990. május 11. (19.) 6. p.
960. *Lesipuskás*. (Vers) = Hítel, 1990. március 27. (6.) 8. p.
961. *Metronómiáda*. (Vers) = Magyar Műhely, 1990. 78/5. p.
962. *Nyeles harang*. (Vers) = Életünk, 1990. 609-611. p.
963. *Oberon búcsúja*. (Vers) = Életünk, 1990. 615. p.
964. *Öreg test*. (Vers) = Hítel, 1990. október 31. (22.) 8. p.
965. *Ötéves ter. (Vers)* = Hítel, 1990. október 31. (22.) 9. p.
966. *Ötéves ter. (Vers)* = Magyar Napló, 1990. április 19. (16.) 4. p.
967. *Pont-utca*. (Vers) = Élet és Irodalom, 1990. június 29. (26.) 4. p.
968. *Rubens*. (Vers) = Hítel, 1990. október 31. (22.) 8. p.
969. *Sequentia*. (Vers) = Életünk, 1990. 613. p.
970. *Szavak túlvilága*. = Magyar Napló, 1990. április 19. (16.) 4. p.
971. *A szép Palásthyne a más álmában közösül*. (Novella) = Alföld, 1990. 2/6-10. p.
972. *Vámpír*. (Vers) = Élet és Irodalom, 1990. június 1. (22.) 15. p.
973. *Váram és istápom*. (Vers) = Szép versek 1989. (Óáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1990], Magvető. 132-133. p.
974. *Vokativusban*. (Vers) = Szép versek 1989. (Óáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1990], Magvető. 131-132. p.
975. *Hajnalderegetés* = A lélek mentővei. (Versek Szabó Lőrincről, szerk.: Béneyi József.). Nyíregyháza, 1990, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Tanácsa. 23-24. p.

* * *

976. *Burgess és az erószak*. [Mechanikus narancs.] = Magyar Napló, 1990. március 22. (12.) 13. p.
977. *A fekete hulk*. [Válasz az Alföld körkérdésére.] = Alföld, 1990. 2/6-8. p.
978. TOYNBEE, Arnold: A magyar forradalom helye az újkor történelmi körképében. (Riport, készítette: Határ Győző) = Holmi, 1990. 6/665-666. p.
979. *Verselemzés*. = Élet és Irodalom. 1990. március 9. (10.) 6. p.
980. *Verselemzés*. [A boldogságyár.] = Hítel, 1990. 4/62-63. p.
981. *Ihlet és judícium*. [Károlyi Amy: Bezárt ház.] = Jelenkor, 1990. 575-576. p.
982. *Zend Róbert: Verseik, képeik*. (Kritika) = Magyar Műhely, 1990. 75/57-58. p.

* * *

983. BÁLINT Bea: Buddhával azonos vágányokon. Verset írni vásott rossz szokás. [Interjú] = Képes 7. 1990. 40/36-37. p.

984. CSÚRÖS Miklós: Görgőszínpad. = Somogy, 1990. 1/106-107. p.
985. FARKAS Zsolt: I wanna be a yee. [A fontos ember] = Magyar Napló, 1990. január 26. (4.) 11. p.
986. GÖMÖRI György: Határ György hetvenéves. = --: Nyugatról nézve. (Tanulmányok) Bp., 1990, Szépirodalmi. 149-153. p.
987. GÖMÖRI György: A lehetőségek színháza. [Sírónevető] = --: Nyugatról nézve. (Tanulmányok) Bp., 1990, Szépirodalmi. 142-148. p.
988. GÖNCZ Árpád: Világdramá. (Határ Győző: *Golgheloghi*.) = Kortárs, 1990. 12/140-142. p.
989. GÖNCZI Tamás: Golghelóghi avagy a nagy fénylésben sanyarú újjászületés. = Életünk, 1990. 1116-1120. p.
990. HORVÁTH Tamás: Irodalmi arkangyal vagy ördög. [Interjú] = Magyar Nemzet, 1990. január 7. 7. p.
991. ISZLAI Zoltán: Szenvedelvezet. [A fontos ember] = Élet és Irodalom, 1990. április 13. (15.) 11. p.
992. KABDEBŐ Lóránt: Gyomáról és a Knerekről. [Interjú] = Magyar Grafika, 1990. 6/34-38. p.
993. KABDEBŐ Tamás: Határ Győző 75. = Nemzetőr, 1990. 4/5. p.
994. KOMORÓCZY Emőke, G.: Az „Időten madár”. (Határ Győző a „modern Apokalipszis” megörökítője.) = Stádium, 1990. 4/6-16. p.
995. KOMORÓCZY Emőke, G.: A XX. század apokaliptikus víziója. [Golghelóghi] = Életünk, 1990. 1111-1115. p.
996. KULCSÁR SZABÓ Ernő: „Tűzre a csillagterképeket...” [A léleknek rengése] = Kortárs, 1990. 7/153-160. p.
997. LENGYEL Balázs: Határ. = --: Visszatérés. Pécs, [1990], Jelenkor Kiadó. 45-51. p.
998. MARGÓCSY Klára: Az értékek Határ Győző Golghelóghi c. drámájában. = Irodalomtörténeti Közlemények 1990. 1/91-101. p.
999. MARGÓCSY Klára: Határ Győző: Golghelóghi. = Acta Academiae Paedagogicae Nyiregyháziensis, Tom. 12/E. Irodalomtudományi Közlemények 1990. 91-101. p.
1000. MIKOLA Gyöngyi: Magyar sarlatánok. [A fontos ember] = Jelenkor, 1990. 466-468. p.
1001. ROMÁN Győző: Pár lépés a határ. (Békes beszélgetések Békesben.) = Romániai Magyar Szó, 1990. augusztus 11. 2. p.
1002. RÓNAY László: Magán-irodalom történet. [Rólunk szól a történet] = Magyar Napló, 1990. május 31. (22.) 10. p.
1003. RUGÁSI Gyula: Határ Győző: Az ég csarnokai. = Holmi, 1990. 1/98-105. p.
1004. SZAKOLCZAY Lajos: A szabadon szólás szörnyetege. (Határ Győző költészetéről.) = Kortárs, 1990. 7/143-152. p.
1005. SZEPESI Attila: „A Földet is körülérő szentolvasó.” [Rólunk szól a történet] = Hítel, 1990. augusztus 8. (16.) 57-58. p.
1006. VARGHA Balázs: A magyar Rushdi. [A léleknek rengése] = Élet és Irodalom, 1990. június 29. (26.) 11. p.
1007. WELCH, Frances: Rebel with Applause. [Interjú] = Evening Standard (London), 1990. 1/10. p.

1991

1008. *Halálfej* gajdok – klapanciák rigmarolárék átokformulák és bökkversek remegő-rímek – hullakamra-áthalások aritmikák – halállátó nyelvgyök-remegések és Példatár a vénkor esdekléseiből. [London, 1991], Aurora. 252 p.
- [*Virágerdő*: Tükörkép; Az időtlenség partjain; The Pilgrim's Progress; Rántotta; Sikerregény; Aranyhal-színház; Vízikém; Stafétabot; Barlang-Versailles; Convoitise; Virágerdő; Hölgyválasz; Aggastyán szól. *Vízivóknak való*: Elhull a virág; Oszlás; Végakarát; Nyeles harang; Fru fru; Omninescentia; Hajdanidők balladája; A vén kéregető balladája; Enyelgés Makucsán; *Vízivóknak való*; Virágszál. *Vérivóknak való*: Bálint-napi kártyára; Öreg test; Vesztaszűz; Vámpír; Beáta; A boldogság; Az igazi szöke; Felszabadulás; Világkép; A róza lelke; Anyagváltás; Cselédkönyv; Halálfej. *Sárkánykereskedés*: Virágok vetélkedése; Délutáni előadás; Ügyelet; Sorsközösség; Metronómia; Sárkánykereskedés; Fogyasztói társadalom; Belváros; Verejtékcsepp; Karambolzaboló gép; Fejbűb; Drámai húrok; Bálványisten; Rubens; Székesegyház; Horribile dictu; Gyászkeret; Imádság; Ez onnan van. *Az okarínás*: Kalitkamagány; Hóesés; Visszaszámlálás; Largo; Betegtükör; Vocativuszban; Pont-utca; A boldogság bumerángja; Városjárás; Istenhenke napja; Egyenes adás; Hajópalota; Over and out; A változás kora; Szamuráj; Septuennis; Az okarínás. *El csak el*: Világlustája; „Dicső természet”; Jó halál; Ajándékvillám; Hétalvó; Lesipuskás; Nővilág – nagyvilág; Tumultus; Álmonon keresztül; El csak el; Budiárium; Látletet; Tükörírás; Copáka; A nagy tápkörben; A látomás horogütése; Németer jaggató; Seneca. *Mázsás Medárd*: Pásztorének; Babaság; A rakonca; Kislány – mama-ölből; Szegedi paprika; Mázsás Medárd; Early bird; Az álomkerek asztal; Csillagtalan éj; Álomtojás; Egy gyűrűre; Halottak szerelme; Rejtvény; Tintinnabulum; Templomi elefánt; A kő élete; Gyermekszáj; Anekdoták; Haragos szerelmese; Haljárás. *A kétezredik év*: A vénkor

- esdekléseiből; Dal az ellenforradalmárról; Ihaj-tyuhaj; A kétezredik év; Felderítés; Krónikás ének 1990-ből; Beszűkült szemréssel; Alterego világ; Álomlátogatás; Új Panteon; „Bunkócska”; Cloaca Maxima; Kopjafa; Ráspoly; Országút; Sajtószemle; Tökmindegy; Tyukodi. *Lombfedezék*: Vásott rossz szokás; A képiró; Talpasphár; A hóhér házában; Lombfedezék; Oldaltükör; Megvilágosulás; Ötéves Terv; Napláng; Tapsorkán; Az aranykehely; Schopenhauer; Immanuel Kant; Oleum perdidisti; Írókészség; Multak árnyalakja; Sokszor úgy; Azonosulások; Szirtes Gábor Györgynek; Népek csatája; Kámea; Óraszám; Szekér; Előre. *Szabadkozó*: A mentül nyájasabbhoz.]
→ 1048, 1052, 1054, 1058, 1061
1009. *Héliáne*. (Regény, 2. kiad.) [Reprint.] Bp., 1991, Magvető. 432 p.
→ 1054, 1110, 1125, 1246
1010. *Intra muros*. Tanulmány a véleményről, a hitről, a meggyőződésről. [A szerző utószavával.] Bp., 1991, Pannon Könyvkiadó. 232 p.
→ 1046, 1121, 1178, 1246, 1389
1011. *Irodalomtörténet*. (Kritikák, a BBC és a Szabad Európa Rádióban elhangzott könyvismertetések anyagából, vál. és szerk.: Lakatos István.) [Békéscsaba, 1991], Tevan Kiadó. 559 p.
[A kötetben az *Összegzések* recenziói mellett a következő szerzők műveiről olvashatók kritikák, ismertetések: Ács Margit; Albert Gábor; Bakucz József; Béli Miklós; Berczeli A. Károly; Bertók László; Borbándi Gyula; Borsos Miklós; Cseres Tibor; Csoóri Sándor; Csorba Győző; Csordás Gábor; Domokos Máttyás; Dsida Jenő; Ferencz Győző; Fodor András; Földényi F. László; Galgóczi Erzsébet; Gergely Ágnes; Gömöri György; Göncz Árpád; Görgey Gábor; Hanák Tibor; Hegyi Béla; Horváth Tamás; Illés Endre; Jánosi István; Kabdebó Lóránt; Kabdebó Tamás; Kalász Márton; Kálnoky László; Kányádi Sándor; Karinthy Ferenc; Károlyi Amy; Kemenes Géfin László; Kemsei István; Kenyeres Zoltán; Kerényi Grácia; Király Zsuzsa; Kiss Pintér Imre; Koestler Artur; Lakatos István; Lator László; Lászlóffy Aladár; Lászlóffy Csaba; Lengyel Balázs; Lengyel Péter; Major Zala Lajos; Maktkai Ádám; Mándy Iván; Márai Sándor; Marsall László; Mészöly Dezső; Mészöly Miklós; Mezei András; Mezey Katalin; Mócsi Ferenc; Nagy Gáspár; Nagy László; Nemes Nagy Ágnes; Németh G. Béla; Nyíri Tamás; Oravecz Imre; Ottlik Géza; Örkény István; Pályi András; Parancs János; Parti Nagy Lajos; Pilinszky János; Pinczési Judit; Pomogáts Béla; Rába György; Rákóczi Sándor; Rónay György; Rónay László; Santarcangeli, Paolo; Sárközi Máttyás; Somlyó György; Soós László; Szabó István; Szabó Lőrinc; Szász Béla; Szász Imre; Szentkuthy Miklós; Szepesi Attila; Szilágyi Domokos; Szirtes, George; Szikárosi Endre; Szűcs Géza; Takáts Gyula; Tatár György; Thinsz Géza; Tollas Tibor; Tornai József; Vas István; Vasadi Péter; Vathy Zsuzsa; Végh György; Vidor Miklós; Weöres Sándor.]
World Literature Today, 1992. 4/752. p.
→ 1105, 1106, 1108, 1109, 1111, 1117, 1118, 1119, 1123, 1181, 1188, 1253, 1318
- * * *
1012. *A barátom*. (Novella) = Vigilia, 1991. 107-109. p.
1013. *Bálványisten*. (Vers) = Új Írás, 1991. 6/66. p.
1014. *Bátyóka*. (Vers) = Életünk, 1991. 27-28. p.
1015. *Beáta*. (Vers) = Életünk, 1991. 28-29. p.
1016. *Beáta*. (Vers) = Műhely, 1991. 1/42. p.
1017. *A bélcsvarodás felismerése*. (Vers) = Életünk, 1991. 30-33. p.
1018. *Belváros*. (Vers) = Alföld, 1991. 6/67-68. p.
1019. *Borravalóharc*. (Vers) = Új Írás, 1991. 11/24-27. p.
1020. *Cloaca maxima*. (Vers) = Életünk, 1991. 495. p.
1021. *Cloaca maxima*. (Vers) = Új Írás, 1991. 10/12. p.
1022. *Convoitise*. (Vers) = Szép versek 1990. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1991], Magvető. 169-170. p.
1023. *Dal az ellenforradalmárról*. (Vers) = Szép versek 1990. (Öáll.: Alföldy Jenő.) Bp., [1991], Magvető. 172-173. p.
1024. *Délutáni előadás*. (Vers) = Életünk, 1991. 495-496. p.
1025. *Dis falai alatt*. (Vers) = Kortárs, 1991. 12/24. p.
1026. *Epitáfum*. (Vers) = Kortárs, 1991. 10/3. p.
1027. *Ezotéria*. = Kortárs, 1991. 8/86-91. p.
1028. *Gyászfátyol*. (Vers) = Kortárs, 1991. 12/23-24. p.
1029. *Haljárás*. (Vers) = Új Írás, 1991. 10/13. p.

1030. *Jóisten.* (Vers) = Alföld, 1991. 3/3-4. p.
 1031. *Kódex.* (Novella) = Alföld, 1991. 7/5-7. p.
 1032. *Korszak.* (Novella) = Új Írás, 1991. 4/58-61. p.
 1033. *A kő élete.* (Vers) = Új Írás, 1991. 10/12. p.
 1034. *A nagy tápkörben.* (Vers) = Új Írás, 1991. 10/12. p.
 1035. *Öregbéres dala.* (Vers) = Kortárs, 1991. 12/25. p.
 1036. *Pont-utca.* (Vers) = Alföld, 1991. 6/67. p.
 1037. *A szavazópolgár.* (Vers) = Életünk, 1991. 28. p.
 1038. *Tintinnabulum.* (Vers) = Új Írás, 1991, 10/13. p.
 1039. *Tükörkép.* (Vers) = Alföld, 1991. 3/4. p.
 1040. *Városjárás.* (Vers) = Szép versek 1990. (öall.: Alföldy Jenő.) Bp., [1991], Magvető. 170-172. p.
 1041. *A vén kéregető balladája.* (Vers) = Új Írás, 1991. 6/65-66. p.
 1042. *Világustája.* (Vers) = Műhely, 1991. 1/41. p.
 1043. *A torony.* (pillanatfelvétel) = Ezerkilencszázötvenhat, te csillag. (A forradalom és a szabadságharc olvasókönyve, szerk.: Medvigy Endre, Pomogáts Béla.) Bp., 1991, Püski. 157-161. p.
 1044. *Kilobbanásra* = Egyetlen verseink. (Vál.: Somos Béla.) Bp., [1991], Szépirodalmi. 38-39. p.

* * *

1045. *Istenhozzád, emigráció.* = Párbeszéd Magyarországgal. Nyugat-európai és tengerentúli magyar tanulmányírók. (Vál., szerk., ut. és jegyz.: Pomogáts Béla.) Bp., [1991], Szépirodalmi. 370-387. p.

* * *

1046. *[Intra muros]* = Korunk, 1991. 11/1435. p.
 1047. Pomogáts Béla: Három nyugati költő. *[A léleknek rengése* című kötetéről is.] = Üzenet, 1991. 1/72-76. p.
 1048. [Üres tétel.]
 1049. DOMOKOS Máttyás: Az első szabad zsbivásár nosztalgiája. = --: Varázstükrök között. (Esszék, tanulmányok, kritikák.) Bp., 1991, Szépirodalmi. 202-208. p.
 1050. GÖMÖRI György: Határ Győző: A léleknek rengése. = Alföld, 1991. 3/71-74. p.
 1051. GÖNCZ Árpád: Világráma. *[Golghelóghi]* = --: Gyaluforgács. (Esszék, jegyzetek, interjúk.) Bp., 1991, Pesti Szalon. 231-233. p.
 1052. KABDEBÓ Tamás: Hadüzenet a halandóságnak. *[Bojszintó, Halálfej.]* = Nermzetör, 1991. 5/6. p.
 1053. KOMORÓCZY Emőke, G.: A léleknek rengése. (Határ Győző válogatott verseiről.) = Délsziget, 1991. 20/5-10. p.
 1054. KRISTÓ NAGYI István: Határ: a határtalan. *[Helíáne]* = Könyvvilág, 1991. 5/8. p.
 1055. Kabdebó Tamás: Az Élet, az ábrándozás megrontója. *[Eumolposz]* = Magyar térkép, (Buenos Aires), 1991. 6/5. p.
 1056. POMOGÁTS Béla: Anyanyelv-szigeten, Határ Győzőről. = --: Noé bárkája. Bp., 1991, Széphalom Könyvműhely. 161-164. p.
 1057. SÁNDOR L. István: Nyugatról nézve. *[Interjú]* = Magyar Napló, 1991. 6/10-11. p.
 1058. SÁRKÖZI Máttyás: Halálfej. (Határ Győző új verseskötete.) = Bécsi Napló, 1991. 5-6/12. p.
 1059. SZAKOLCZAY Lajos: „A létezés titkáért léteznünk.” *[A léleknek rengése]* = Magyar Napló, 1991. május 3. (1.) 31-32. p.
 1060. SZAKOLCZAY Lajos: A költészet koldusbotján – Európába. (Határ Győző életművéről.) = Új Forrás, 1991. 4/72-78. p.
 1061. SZEPESI Attila: „Kápas-asztrológus óarany talárban.” *[Halálfej]* = Hítel, 1991. május 15. (10.) 58-59. p.
 1062. SZŐCS Zoltán: Mai magyar múzsa. = Szivárvány, 1991. 35/163-164. p.

1992

1063. *Filozófiai zárlatok.* (Epigrammata Profana.) [Szabó Zoltán: Fogdó. (Bevezetés Határ Győző bölcséletébe.)] [London, 1992], Aurora. /Aurora Ezotéria 8./ XIII, 224 p., [1] t. fol.
 → 1124, 1246, 1247
 1064. *Mangán* és más hang-, mese-, és színpadi játékok. [Az előszót írta: Csiky Ágnes Mária.] London, 1992, Aurora. /Aurora Könyvek/ VII, 315 p.

- [Rendes lány; Zongoravizsga; A világsztár; A rablás; Az ölelhetetlenek; Flore és Blanscheffur; Erdőréme; Asszonyok gyöngye; Beszélő bábuk; Szalamandrak avagy hamiskodás a tűzvarázsban; Pásztoróra; Mangún.]
1065. *Az Őrző Könyve.* („Eggor.”) „Regényes elmélkedések” és „Üzenet a jövőből”. Őfelsége a császár legkegyelmesebb Engedelmével és Tulajdonában – az Udvari Könyvtár kéziratárából. A hiányzó részeket kiegészítette és ó-alánról új-hunra fordította –. Hurgapopolisz 21[™] Ergasztobolszk. [Szombathely], 1992, Életünk. /Életünk könyvek. A nyugati magyar irodalom gyöngyszemei./ 337 + [7] p.
[A csata. A békéért mézárlok. Toronycella.]
→ 1122, 1177, 1189, 1246
1066. *Üvegkoporsó ódon versek* édes-mindnyájunk felejtőkéjéből előhalászta HGy (Győző bácsi). London, 1992, Aurora. 200 p., /Aurora könyvek./ [A szerző neve csak a borítón és a gerincen szerepel teljes formában.]
[*Gyászfátyol*: Lenyugvó nap; Fejártültetés; Epitáfium; Életváros; Egyhelybenutazás; Az utolsó szó; Gyászfátyol; „Abiit ad plures”; A világ. *Caesar diadalmenetei*: Sheep Walk Mews; Magpie lanu; Egyházi; Mantegna; „Férfiportre”; „*Caesar diadalmenetei*”; Olasz szomszéd; Hullámsír; Vaspata; A kirájjulom; Ódon szonett; Luxori bazár. *Alvásnitány*: Moráliák; Törös bot; Krikett; Ponyva; Gyertyát a szent szűznek; Alvásnitány; „A líra áradása”; Az ismeretlen agyonütött; Emigráns apróhírdetés; Ügyészi legorombítás; A vizionárius; Opera; Filmrendezői nárcizmus; Fialalító forrás; Gyermekszáj; Elcsenedesedésre. *Kantiléna*: Titokzat édessége; Öregbéres dala; Bírói végzés; Kantiléna; Az elveszett vers; Töredékek; Rohanós. *Sole ipso*: Sole ipso; Nocturne; Szuburbia; Üvegkoporsó; Az emigráns; Éjféli látogató; Áttűnés; Életévszakok. *Surrancsárok*: Balkezes bók; Lutri Mara dicséreti; Bávaság; Svájci bicska; Magyar Epimenidész; Elefántürülék; A lócsiszár; Rassz nő; Surrancsárok; Népszerűség; Az ezerkettedik; Sanyaró Vendel létániája; Földnélküli; Férmérő; Egyetértés; A Nap és a birodalmak; Strindberg; Hullaszag. *Elégiaiák*: Templomeggersdi; Csandalák; Házi patika; A diveri sziklákon; Ravaszkodás; Lancináló; „Az órávár”; Oroszlánlábú; Ellebegőben; Madáchi látások; Viola da gamba; Tibor. *Hungaria Aeterna*: Tűzkeresztiség; A vert sereg; Mazochista emberiség; Refrének – vers nélkül; Poszt-neofiták; Századvég; A Paava; Odüsszeusz és az ifjú bunkó; Bugacpuszta; Mélyföld; Haza – veszendőben; Jövő ilyenkor; „A falu jegyzője”; Cserkészcsapat; Hungaria Aeterna; Verbigé; Táncol a számár; Mi kell a magyarnak? *Levélteű*: Dis falai alatt; Játékszer; Bogumil; Életideg könyörgése; Második könyörgés; Élet–örök ravatal; Örök visszatérés; Hórukkolás; Levélteű. *Kollázs*: Megváltás versben.]
→ 1267

1067. *Bogumil. (Vers)* = Két kos között. (Magyar líra fesztiválja 1992, szerk.: Szokolczay Lajos.) Békéscsaba, 1992, [Békés Megyei Könyvtár–Gyulai Várszínház.] 76-77. p.
1068. *Csandalák. (Vers)* = Alföld, 1992. 7/12-13. p.
1069. *Delta Queen. (Vers)* = Szép versek 1991. (Öáll.: Keszthelyi Rezső, Székely Sz. Magdolna.) Bp., [1992], Magvető. 90-92. p.
1070. *A doveri sziklákon. (Vers)* = Életünk, 1992. 700-701. p.
1071. *Életút I. (Részletek)* [A riportot készítette: Kabdebó Lóránt.] = Életünk, 1992. 977-997., 1079-1087., 1205-1219. p.
1072. *Ellebegőben. (Vers)* = Életünk, 1992. 707. p.
1073. *Fejártültetés. (Vers)* = Alföld, 1992. 4/17. p.
1074. *Food-chain. (Vers)* = Magyar Napló, 1992. november 13. (23.) 17. p.
1075. *Gyertyák. (Vers)* = Két kos között. (Magyar líra fesztiválja 1992, szerk.: Szokolczay Lajos.) Békéscsaba, 1992, [Békés Megyei Könyvtár–Gyulai Várszínház.] 78-79. p.
1076. *Házi patika. (Vers)* = Életünk, 1992. 699-700. p.
1077. *A játék nem megy babra.* (Vál.: Határné Prágai Piroška.) = Orpheus, 1992. 2-3/10-40. p.
1078. *Játékszer. (Vers)* = Hitel, 1992. 4/38. p.
1079. *Jövő ilyenkor. (Vers)* = Hitel, 1992. 4/38-39. p.
1080. *Kandallónál. (Vers)* = Ötágú síp. (A határokon túli magyar irodalom antológiája, vál.: Pomogáts Béla.) [Bp., 1992], Móra. 197-198. p.
1081. *Lancináló. (Vers)* = Életünk, 1992. 702-704. p.
1082. *Madáchi látomások. (Vers)* = Életünk, 1992. 707-708. p.
1083. *Madáchi látomások. (Vers)* = Hitel, 1992. június 10. (12.) 14. p.

1084. *Magyar irodalom.* (Vers) = Ötágú síp. (A határokon túli magyar irodalom antológiája, vál.: Pomogáts Béla.) [Bp., 1992], Móra. 195-196. p.
1085. *Második könyörgés.* (Vers) = Jelenkor, 1992. 403-404. p.
1086. *Nemzeti dal.* (Vers) = Alföld, 1992. 7/13. p.
1087. *Népszerűség.* (Vers) = Jelenkor, 1992. 403. p.
1088. „Az Óravár”. (Vers) = Életünk, 1992. 704-706. p.
1089. *Oroszlánlábú.* (Vers) = Életünk, 1992. 706. p.
1090. *Penhaligon pere.* (Novella) = Alföld, 1992. 7/5-10. p.
1091. *Ravaszkodás.* (Vers) = Életünk, 1992. 702. p.
1092. *Századvég.* (Vers) = Hítel, 1992. március 18. (6.) 32–33. p.
1093. *Tapsorkán.* (Vers) = Alföld, 1992. 7/14. p.
1094. *The right to sanity.* = Existencia, 1992. 1-4/463-471. p.
1095. *Titokzat édessége.* (Vers) = Vigília, 1992. 519. p.
1096. *Az utópiás.* (Vers) = Alföld, 1992. 7/15. p.
1097. *Verbige.* (Vers) = Kortárs, 1992. 7/16-17. p.
1098. *Világállam.* (Vers) = Magyar Napló, 1992. november 13. (23.) 16. p.
1099. *Viola da gamba.* (Vers) = Életünk, 1992. 708-710. p.
1100. *Miklókám!* = „Tagjai vagyunk egymásnak”. (Mészöly Miklós köszöntése, szerk.: Alexa Károly és Szörényi László.) Bp., [1992], Szépirodalmi. 19. p.
- * * *
1101. *Elmélkedés az igazándiságról.* = Vigília, 1992. 111-112. p.
1102. „Halandó létünk cukrozott epéje.” [Arany Jánosról születésének százhetvenötödik évfordulóján.] = Irodalomismeret, 1992. 1/3-7. p.
- * * *
1103. *Az érem másik oldala.* [Jan W. Roberts: Nicholas I. and the Russian Intervention in Hungary.] = Határ, 1992. 4-5/190-193. p.
1104. *Vitéz György úrnak.* [Az ájtatos manó imája c. kötetről.] = Életünk, 1992. 563-566. p.
- * * *
1105. BÁN Zoltán András: Könyvmoly. A Volga menti lovas és az elefántcsonttorony. [Szerb Antal és Határ Győző irodalomtörténeteiről.] = Holmi, 1992. 1029-1034. p.
1106. GÖMÖRI György: Határ-tudomány, Határ-eset. [Irodalomtörténet] = Szivárvány, 1992. (37.) 146-147. p.
1107. KABDEBŐ Lóránt: A protean master: Victor Határ. = The New Hungarian Quarterly, 1992. 33-42. p.
1108. KENYERES Zoltán: (Első megjegyzés.) – (Második megjegyzés.) – (Harmadik megjegyzés.) [Irodalomtörténet] = Vigília, 1992. 473-474., 475., 477. p.
1109. Kg.: A szellemiség maximuma. [Irodalomtörténet] = Könyvilág, 1992. 2/3. p.
1110. KOMORÓCZY Emőke, G.: „A trágával töltött lány.” [Héliáne] = Műhely, 1992. 1/61-63. p.
1111. KOVÁCS Sándor Iván: Határ és a határtalan. [Irodalomtörténet] = Magyar Hírlap, 1992. február 10. 13. p.
1112. KULCSÁR SZABÓ Ernő: Szöveg és világmodell. A hangsúlyozott elbeszéltség formái az 1960/70-es évek magyar epikájában. [Határ Győzőről is.] = Literatura, 1992. 2/185-199. p.
1113. MARGÓCSY Klára: Határ Győző drámáiról. (A művek cirkuszi jellegéről.) = Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 1992. 3/295-306. p.
1114. MARGÓCSY Klára: Határ Győző Golghelóghi c. drámaciklusáról. = Pedagógiai Műhely. (Szabolcs-Szatmár-Beregi Megyei Pedagógiai Intézet.) 1992. 5/83-88. p.
1115. MARGÓCSY Klára: Határ Győző színpadi látomásainak világában a szerző Sírónevető című kötete alapján. = Nyíregyházi főiskolai tanulmányok. 1992. 1-25. p.
1116. MARGÓCSY Klára: „Kegyes szép játék kerekedék!” (550.) (A Golghelóghi karneváli, cirkuszi jellegéről.) = Acta Acad. Paed. Nyíregyházensis, Irod. tud. Közl. 1992. 125-137. p.
1117. MÁRKUS Béla: A tárgyszeretet szörnetyege vagy Határ Győző irodalomtörténete. = Alföld, 1992. 6/60-67. p.
1118. MARX József: Ex libris. [Irodalomtörténet] = Élet és Irodalom, 1992. március 27. (13.) 11. p.

1119. POMOGÁTS Béla: Könyvszemle az éteren. [*Irodalomtörténet*] = Magyar Napló, 1992. május 15. (10.) 37-38. p.
 1120. RUGÁSI Gyula: XX. századi freskó. (Határ Győző írói életműve 1956-ig, I-II.) = Jelenkor, 1992. 61-72., 153-162. p.
 1121. SCHEIN Gábor: Határ Győző: Intra muros. = Vigilia, 1992. 317. p.
 1122. SCHEIN Gábor: Határ Győző: Az Őrző Könyve. = Vigilia, 1992. 713. p.
 1123. SZEKÉR Endre: Esmék az irodalomról. [*Irodalomtörténet*] = Forrás, 1992. 6/94-96. p.
 1124. SZEPESI Attila: Mikroszkóp és melódia. [*Filozófiai zárlatok*] = Hittel, 1992. január 22. (2.) 62-63. p.
 1125. SZIRÁK Péter: A túlzás poétikája. [*Heliane*] = Alföld, 1992. 1/71-75. p.
 1126. TÓBLÁS Áron: Budapesti beszélgetés Határ Győzővel. = Magyar Nemzet, 1992. december 5. 11. p.
 1127. ZELEI Miklós: Mi van? Mi lesz? [Interjú] = Szeged, 1992. 5/7. p.

1993

1128. *Életút I.* [Kabdebó Lóránt magnetofon-felvételei alapján.] [Szombathely], 1993, [Életünk.] /A nyugati magyar irodalom gyöngyszemei./ 254 p. [A kötet alcíme a borítón: Oly jó követni emberélet!]
 1129. *Özön közöny.* Elmélkedés az elmélkedésről, mint önmaga tárgyáról - az ismeretről, mint szemléleti formáról. (2. kiad.) [A szerző utószavával.] London, 1993, Aurora. /Aurora Ezotéria 3./ V, 466 p.
 → 1182, 1236, 1243, 1246, 1248, 1488

* * *

1130. *Ágyra járó emberiség.* (Vers) = Holmi, 1993. 1210-1213. p.
 1131. *Az áldozat.* (Vers) = Alföld, 1993. 11/38. p.
 1132. *Átomszekvenciák.* (Novella) = Jelenkor, 1993. 2/123-126. p.
 1133. *Anyaguáltás.* (Vers) = Magyar Műhely, 1993. 87/18-19. p.
 1134. *Azonosulások.* (Vers) = Holnap, 1993. 2/17. p.
 1135. *Bávaság.* (Vers) = Alföld, 1993. 1/28. p.
 1136. *Boldogságról szenvedésről.* (Vers) = Alföld, 1993. 1/29-30. p.
 1137. *Egyházf.* (Vers) = Vigilia, 1993. 199. p.
 1138. *Élet-halál.* (Vers) = Holmi, 1993. 1213-1214. p.
 1139. *Életévszakok.* (Vers) = Vigilia, 1993. 364. p.
 1140. *Életút II.* (Részletek) [Kabdebó Lóránt magnetofon-felvételei alapján.] = Életünk, 1993. 103-120., 244-272., 396-405., 483-491., 708-726., 877-892., 933-957. p.
 1141. *Eleven rajzó.* (Vers) = Holnap, 1993. 3[7]/5. p.
 1142. *Emberóra.* (Öáll.: Határné Prágai Piroska.) = Orpheus, 1993. 4/4-9. p.
 1143. *Építem a házam.* (Vers) = Alföld, 1993. 11/36-37. p.
 1144. *Fekete.* (Vers) = Holnap, 1993. 3[7]/6. p.
 1145. *Hongariuscule.* [Önéletrajzi beszélgetés Kabdebó Lóránttal.] = Irodalomtörténet, 1993. 3/571-599. p.
 1146. *A karkaszban.* (Vers) = Holmi, 1993. 1214-1217. p.
 1147. *Kibírni a kibírhatatlant.* (Nyugati levél.) = Hittel, 1993. 6/20-22. p.
 1148. [*Levél egy ifjú költőhöz.*] (Vers) = Holmi, 1993. 1635-1637. p.
 1149. *Levélhullás égetéssel.* (Vers) = Magyar Napló, 1993. március 5. (5.) 11-12. p.
 1150. *A lócsiszár.* (Vers) = Élet és Irodalom, 1993. március 12. (10.) 10. p.
 1151. *Magyar Epimenidész.* (Vers) = Kortárs, 1993. 1/1-2. p.
 1152. *Magyar Epimenidész.* (Vers) = Szép versek 1992. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1993], Magvető. 83-85. p.
 1153. *Mr. Funeral director.* (Vers) = Holmi, 1993. 1064-1065. p.
 1154. *Nemzeti dal.* (Vers) = Szép versek 1992. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1993], Magvető. 82-83. p.
 1155. *Olasz szomszéd.* (Vers) = Élet és Irodalom, 1993. január 29. (4.) 3. p.
 1156. *Párharc.* (Vers) = Holnap, 1993. 3[7]/4. p.
 1157. *Régi szép idők.* (Vers) = Holmi, 1993. 236-237. p.
 1158. *Sanyaró Vendel létániája.* (Vers) = Élet és Irodalom, 1993. március 5. (9.) 3. p.
 1159. *Sch. Mihálynak.* (Vers) = Tiszatáj, 1993. 5/48. p.

1160. *Sírás-rívás fogak csikorgatása-ország.* (Vers) = Holnap, 1993. 3[7]/1-3. p.
1161. *Sírkertben.* (Vers) = Holmi, 1993. 1066. p.
1162. *Skorpió.* (Vers) = Alföld, 1993. 11/37. p.
1163. *Sokszor úgy.* (Vers) = Magyar Műhely, 1993. 87/17. p.
1164. *Szemfedél.* (Vers) = Holmi, 1993. 1064. p.
1165. *Vámpír.* (Vers) = Holnap, 1993. 2/17-18. p.
1166. *A vert sereg.* (Vers) = Szép versek 1992. (Öáll.: Körmeny Zsuzsanna.) Bp., [1993], Magvető. 81-82. p.
- * * *
1167. *Botrány James Joyce Ulyssese körül.* = Magyar Nemzet, 1993. szeptember 3. 11. p.
1168. *Isteni színháték, emberi komédia.* [Salman Rushdie-ről.] = Magyar Nemzet, 1993. július 9. 20. p.
1169. *A legmodernebb filozófus.* [Epikurosról.] = Magyar Nemzet, 1993. augusztus 13. 11. p.
1170. *A lerázhatatlan múlt.* = Nemzetőr, 1993. 10/6. p.
1171. *Mi van a fülem mögött?* = Kortárs, 1993. 11/1-14. p.
- * * *
1172. **DÖMÖTÖR** Adrienne: Elefántok embersége. [Az *Elefántcsorda* előadásáról.] = Kritikai Lapok, 1993. április 13. (4.) 13. p.
1173. **JÁNOSY** István: Pogányság – kereszténység. [*Köpönyeg sors*] = – –: Arcok, lelkek, álmok, versek. Bp., 1993, Magyar Írókamara. 32-45. p.
1174. **KABDEBŐ** Lóránt: Határ Győző. = Holnap, 1993. 2/18-22. p.
1175. **KABDEBŐ** Lóránt: Határ Győző. = – –: Sorsfordító pillanatok. Miskolc, 1993, Felsőmagyarország Kiadó. 175-206. p.
1176. **KÁROLYI** Amy: Késői beszámoló. (Határ Győző egyfelvonásos színművéről a Várszínházban.) [*Elefántcsorda*] = Élet és Irodalom, 1993. május 21. (20.) 12. p.
1177. **KOMORÓCZY** Emőke, G.: „Östörténetünk visszatér hozzánk, de egy sokszorta magasabb fokon.” [Az *Őrző könyve*] = Életünk, 1993. 662-666. p.
1178. **KOMORÓCZY** Emőke, G.: Mindannyiunkban második természeté vált az „intra muros” pszichózis. [*Intra muros*] = Árgus, 1993. 3-4/57-60. p.
1179. **KULCSÁR SZABÓ** Ernő: Határ Győző. [Mint epikus.] = – –: A magyar irodalom története 1945-1991. Bp., 1993, Argumentum Kiadó. 129. p.
1180. **KULCSÁR SZABÓ** Ernő: Határ Győző. [Mint költő.] = – –: A magyar irodalom története 1945-1991. Bp., 1993, Argumentum Kiadó. 84-85. p.
1181. **MARGÓCSY** Klára: Egy művelt olvasó élménybeszámolója. [*Irodalomtörténet*] = Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 1993. 2/183-185
1182. **NÉMETH** G. Béla: Visszatérés a filozófiához. [*Özön Közöny*] = Kortárs, 1993. 11/100-102. p.
1183. **PAPP** Gábor Zsigmond: Hazatalál-e a nyugati magyar irodalom? (Riport Faludy Györggyel, Határ Győzővel és Pomogáts Bélával.) = Európai Utas, 1993. 3/36-38. p.
1184. **RÓNAY** László: Az örökifjú Határ Győző. = Somogy, 1993. 4/7-11. p.
1185. **RUGÁSI** Gyula: Extra Muros. (Határ Győző filozófiai írásai.) = Jelenkor, 1993. 2/127-146. p.
1186. **SZEGEDY-MASZÁK** Mihály: A hontalanság irodalma. (Határ Győzőről.) = Kortárs, 1993. 11/103-108. p.
1187. **TÓBIÁS** Áron: A viccelődés nem irodalmi érték. (Budapesti beszélgetés Határ Győzővel.) = Magyar Nemzet, 1993. október 9. 19. p.
1188. **TÜSKÉS** Tibor: Határ Győző „irodalomtörténete”. = Tiszatáj, 1993. 1/89-91. p.
1189. **WIRTH** Imre: Ex libris. [Az *Őrző Könyvéről* is.] = Élet és Irodalom, 1993. június 4. (22.) 15. p.

1994

1190. *Életét II.* [Kabdebő Lóránt magnetofonfelvételei alapján.] [Szombathely], 1994, [Életünk.] /A nyugati magyar irodalom gyöngyszemei./ 484 p.
[A kötet alcíme a borítón: Minden hajó hazám.] → 1260

1191. *A fülem mögött.* (Karcolatok.) London, 1994, Aurora./Aurora Ezotéria./ 267 p. → 1246, 1264
- * * *
1192. *Álladalom és társaság.* (Srapnelszilánkok) = Holmi, 1994. 2/201-212. p.
1193. *Bávaság.* (Vers) = Szép versek 1993. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1994], Magvető. 93-94. p.
1194. *Csandalák.* (Vers) = Szép versek 1993. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1994], Magvető. 91-92. p.
1195. *Cselédkönyv.* (Novella) = Tiszatáj, 1994. 9/36-37. p.
1196. *Egyenes adás.* (Vers) = Tiszatáj, 1994. 4/4. p.
1197. *Életút II.* (Részletek) [A riportot készítette: Kabdebó Lóránt.] = Életünk, 1994. 4-22., 220-248., 410-441., 580-590., 676-690., 95-817., 1053-1070. p.
1198. *Előre.* (Vers) = Alföld, 1994. 12/17. p.
- 1198/a. *Előre.* (Vers) = Szép versek 1993. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1994], Magvető. 70. p.
1199. *A Halál Mórckája.* (Vers) = Életünk, 1994. 1032-1033. p.
1200. *Hüllők kora.* (Vers) = Magyar Napló, 1994. 9/5. p.
1201. *A Karkasszban.* (Novella) = Holnap, 1994. 4-5/12-14. p.
1202. *A Karkasszban.* (Novella) = Jelenkor, 1994. 998-1002. p.
1203. *A kelengye.* (Novella) = Magyar Napló, 1994. 11/10-15. p.
1204. *Két özvegy.* (Vers) = Élet és Irodalom, 1994. december 23. (51-52.) 41. p.
1205. *Kövek.* (Vers) = Magyar Napló, 1994. 9/4. p.
1206. *A lámpaláz üvegharangja.* (Novella) = Jelenkor, 1994. 48-52. p.
1207. *A másik London.* (Vers) = Kortárs, 1994. 11/48-50. p.
1208. *Másodszor esik el.* (Vers) = Vigilia, 1994. 294. p.
- 1208/a. *Másodszor esik el.* (Vers) = Szép versek 1993. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1994], Magvető. 70-71. p.
1209. *Mr. Funeral Director.* (Vers) = Életünk, 1994. 1031-1032. p.
1210. *Nagydarab.* (Vers) = Magyar Műhely, 1994. 91/38. p.
1211. *Nagydarab.* (Vers) = Szép versek 1993. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1994], Magvető. 90-91. p.
1212. *A néző.* (Vers) = Életünk, 1994. 1033. p.
1213. *Párharc.* (Vers) = Életünk, 1994. 1029-1030. p.
1214. *Pótvendég.* (Novella) = Tiszatáj, 1994. 1/6-9. p.
1215. *Sárkánykereskedés.* (A Karkassz-sorozatból.) = Tiszatáj, 1994. 9/34-36. p.
1216. *Sírkertben.* (Vers) = Életünk, 1994. 1029. p.
1217. *Sírósarok.* (Vers) = Vigilia, 1994. 591. p.
- 1217/a. *Sírósarok.* (Vers) = Szép versek 1993. (Öáll.: Körmendy Zsuzsanna.) Bp., [1994], Magvető. 71-72. p.
1218. *Szalamandra-gyász.* (Vers) = Magyar Napló, 1994. 9/5. p.
1219. *A szelidség rigolyái.* (Vers) = Tiszatáj, 1994. 4/6-7. p.
1220. *A szűnyog létezés.* (Vers) = Tiszatáj, 1994. 4/5-6. p.
1221. *Teiresziasz hét élete, avagy egy patrícius mazochista böjtnapja az emberiség bünlajstromának ünnepén.* (Párgelenet) = Holmi, 1994. 1658-1669., 1758-1773. p.
1222. *Vásott rossz szokás.* (Vers) = Alföld, 1994. 12/15. p.
1223. *Vészkiárat.* (Vers) = Élet és Irodalom, 1994. szeptember 9. (36.) 23. p.
1224. *Vesztaszűz.* (Vers) = Alföld, 1994. 12/16. p.
1225. *Vesztaszűz.* (Vers) = Tiszatáj, 1994. 7/6. p.
1226. *Viszontlátás.* (Novella) = Vigilia, 1994. 773-777. p.
1227. *Zsoltár két nyelvre.* (Vers) = Életünk, 1994. 1034. p.
- * * *
1228. *Caesar szónoklatírója voltam.* = Élet és Irodalom, 1994. november 18. (46.) 9. p.
1229. *Fatwa nélkül nem élet az élet avagy Hóhéri Jóindulatba Ojtott Sátáni Jóhizeműség.* = Élet és Irodalom, 1994. augusztus 5. (31.) 7. p.
1230. *Félelmünk a jövőtől avagy keresnivalónk a jövőben.* = Tiszatáj, 1994. 12/5-9. p.

1231. *Határ Győző levele Kormos Istvánnak.* = Műhely, 1994. 5/39–40. p.
1232. *Két fontos állomása hosszú életnek.* = Irodalomismeret, 1994. 2-3/3. p.
1233. *Ki hány brosúrával marad el és miért?* = Élet és Irodalom, 1994. november 18. (46.) 9. p.
- 1233/a. *Léptékváltás.* [Akadémiai székfoglaló] = Új Magyarország, 1994. június 4. 14-15. p.
- 1233/b. *A lerázhatatlan múlt.* = Új Magyarország, 1994. július 23. 11. p.
1234. *A tragédia halála.* = Új Magyarország, 1994. július 18. 11. p.
1235. *Újszülötthöz intézett ADMONITIO avagy hogyan ne írjunk életrajzot.* = Kortárs, 1994. 7/30-37. p.
- * * *
1236. BOHÁR András: */Közön-/Közöny.* Szélgjegyzetek Határ Győző filozófiai munkásságáról. = Holnap, 1994. 4-5/147-158. p.
1237. DOMOKOS Máttyás: *A 80 éves Határ Győző köszöntése.* = Új Magyarország, 1994. november 12.
1238. ERDÉLYI Erzsébet–NOBEL Iván: „Én nem tudok semmit, a nyelv tud mindent.” [Interjú] = Tiszatáj, 1994. 1/10-14. p.
1239. ERDÉLYI Erzsébet–NOBEL Iván: „Én nem tudok semmit, a nyelv tud mindent.” [Interjú] = De azért itthon is maradni... Bp., 1994. Tárogató Kiadó. 7-14. p.
1240. GÖRÖMBEI András: Margócsy Klára Határ Győző drámái című kandidátusi értekezéséről. = Irodalomtörténet, 1994. 1-2/253-258. p.
1241. Határ Győző nyolcvankodása. = Nemzetőr, 1994. 11/7. p.
1242. Határ Győző tiszteletbeli doktortá avatásának indokolása. = Irodalomismeret, 1994. 2-3/6. p.
1243. JÁSZ Attila: Az eretnek apát kételyei. [Özön Közöny] = Műhely, 1994. 5/45-47. p.
1244. KABDEBŐ Lóránt: Határ Győző. = Irodalomtörténet, 1994. 1-2/195-229. p.
- 1244/a. KABDEBŐ Lóránt: Határ Győző regényei és Közép-Európa. = A modern regény Kelet-Közép-Európában. Szeged, 1994, [JATE Szláv Filológiai Tsz.–Gradus ad Parnassum.] 112–124. p.
1245. KABDEBŐ Tamás: Az élet az ábrándozás megrontója. [Eumolposz] = Alföld, 1994. 12/80-81. p.
- 1245/a. Kabdebő Tamás: Határ Győző nyolcvankodása. = Helikon (Kolozsvár), 1994. 25/15. p.
1246. KOMORÓCZY Emőke, G.: Felvonásveg a világszínpadon. (Vezérlő kalauz Határ Győző bölcséleti munkáihoz.) [Bp., 1994], Stádium Könyvkiadó. 173 p.
- [A trágyával töltött lány (Héliáne) 7-16. p.; Östörténetünk visszatér hozzánk, de egy sokszorta magasabb fokon (Az Őrző Könyve) 17-26. p.; Ez a torony lerontatik...! le! le! le! lerontatik (Bábel tornya) 27-40. p.; Szemléletünk ólomcipőt a múlt századi materialista természetudománytól örököltük (Pantarbesz); 41-50. p.; A XX. század apokaliptikus víziója (Golghelgghi) 51-62. p.; Ő mindig volt, mindig itt volt, s olyan eset nem volt, hogy ő ne lett volna (A fontos ember) 63-74. p.; Mindannyiónkban második természeté vált az „intra muros” pszichózis (Intra Muros) 75-84. p.; A „határológia” elméleti megalapozása (Özön Közöny) 85-102. p.; Szelhárffák vagyunk a dombtetőn (...) felcsendülünk, ha a felszél belénk kap – s messzecsengőn kicsendülünk, ha leszáll a szélcsend... (Szelhárfa I-III.) 103-126. p.; A filozófusok: lépőkövek, amelyeken a gondolat lépeget a századok vize fölött (Az ég csarnokai) 127-138. p.; A gondolkodás és a kételkedés ikerfogalmak (Filozófiai zárlatok) 139-152. p.; Nem hiszek abban, amit én hiszek – azért vagyok filozófus (A fülem mögött) 153-168. p.; Székfoglaló a Széchenyi Akadémián, 1994. május 31. (Léptékváltás) 169-173. p.]
1247. KOMORÓCZY Emőke, G.: A gondolkodás és a kételkedés ikerfogalmak. [Filozófiai zárlatok] = Műhely, 1994. 5/41-45. p.
1248. KOMORÓCZY Emőke, G.: A „határológia” elméleti megalapozása. [Özön közöny] = Életünk, 1994. 659-666. p.
1249. KOMORÓCZY Emőke, G.: „Nem hiszek abban, amit én hiszek – azért vagyok filozófus.” [A fülem mögött] = Árgus, 1993. 4/79-85. p.
1250. KOMORÓCZY Emőke, G.: „Ő mindig volt, mindig itt volt, s olyan eset nem volt, hogy ő ne lett volna. [A fontos ember] = Műhely, 1994. 5/48-49. p.
1251. KOMORÓCZY Emőke, G.: „Szelhárffák vagyunk a dombtetőn (...) felcsendülünk, ha a felszél belénk kap – s messzecsengőn kicsendülünk, ha leszáll a szélcsend...” = Holnap, 1994. 4-5/159-171. p.
1252. Kormos István levele Határ Győzőnek. = Műhely, 1994. 5/38–39. p.
1253. KOVÁCS Sándor Iván: Határ és a határtalan. (Határ Győző: „Irodalomtörténet”) = —: Ferenchegyvi esték. Bp., 1994, Magyar Írószövetség, Belvárosi Könyvkiadó. 53–55. p.

1254. LŐCSEI Gabriella: „Minden sorsfordulat készen talál.” (Határ Győző a megkésített kötetekről, a pesti irodalmi életéről és az önsajnálatról.) = Magyar Nemzet, 1994. június 18. 19. p.
1255. MARGÓCSY Klára: Az értékek Határ Győző Golghelóghi című drámájában. = Hungarológia 1994. 5/195-200. p.
1256. MARGÓCSY Klára: Határ Győző drámáiról. = Feltáratlan értékek a magyar irodalomban. (Szerk.: Szabó B. István.) Bp., 1994, ELTE BTK Magyar Irodalomtörténeti Intézet. 273-280. p.
1257. MARGÓCSY Klára: Határ Győző drámáinak dramaturgiájáról. („Kegyess goromba játék.”) = Irodalomtörténet 1994. 1-2/239-252. p.
1258. MARGÓCSY Klára: Határ Győző Golghelóghijáról. = Holnap, 1994. 4-5/172-179. p.
- 1258/a. Megyeri: Tezanráció Határ-módon. = Új Magyarország, 1994. június 28. 15. p.
1259. MÓZSI Ferenc: Nincs összhangban. = Szívárvány, 1994. december 48. p.
- 1259/a. — ő: Határ Győző középkeresztje. = Új Magyarország, 1994. június 8. 8. p.
1260. PERECZ László: Hátrafelé-sandítás. [Az *Életút* második kötetéről.] = Népszabadság, 1994. október 31. 22. p.
1261. PERECZ László: A szólásszabadság szörnnyetege. (Határ Győző nyolcvan éves.) = Népszabadság, 1994. november 12. 14. p.
1262. POMOGÁTS Béla: Határ Győző két regénye. [*Pepito és Pepita, Archie Dumbarton.*] = —: Nyugati égbolt. Bp., 1994, Magyar Írószövetség — Belvárosi Könyvkiadó. 36-39. p.
1263. POMOGÁTS Béla: Opponensi vélemény Margócsy Klára Határ Győző drámái című kandidátusi disszertációjáról. = Irodalomtörténet, 1994. 1-2/259-262. p.
1264. RÓNAY László: Határ Győző füle mögött. = Élet és Irodalom, 1994. február 25. (8.) 15. p.
1265. SÁRKÓZI Máttyás: Határ Győző 80 éves. = Ahogy tetszik, 1994. november 12.
1266. SZÉCHENYI Ágnes: Irodalmunk nagy „kivülállója” — „belülről”. [Az *Életút* három kötetéről.] = Magyar Hírlap, 1994. április 13.
1267. SZEKÉR Endre: A magyar nyelv kincsestárnoka. [*Üvegkoporsó*] = Üzenet, 1994. 11/827-828. p.
1268. SZŐLLŐSY Klára: Határ Győző — nekrológ, 1956. február. (Jegyzetek egy majdan megírandó esszéhez.) = Irodalomtörténet, 1994. 1-2/230-238. p.
1269. TAXNER-TÓTH Ernő: Határ-út: [Az *Életút* három kötetéről.] = Magyar Nemzet, 1994. október 2.

1995

1270. *Életút III.* Partra vetett bálna. [Kabdebő Lóránt magnetofon-felvételei alapján.] [Szombathely], 1995, [Életünk.] /A nyugati magyar irodalom gyöngyszemei/ 476 p.
→ 1266, 1269, 1311, 1314, 1324, 1383, 1385, 1394
1271. *Léptékváltás.* (Három filozófiai tanulmány.) Bp., 1995, Magyar Írószövetség — Belvárosi Könyvkiadó. 126 p.
[Teiresziasz hét élete; A fény megistenülése; Léptékváltás.]
→ 1328, 1398
- * * *
1272. *Bőrvásár, látogatás az Egyetemi Kórház elfekvőjében.* (Vers) = Holmi, 1995. 757-758. p.
1273. *Budiárium.* (Vers) = Tiszatáj, 1995. 4/6. p.
1274. *A csoda eszköze.* = Holmi, 1995. 633-634. p.
1275. *Dudi örököl.* (Tényvázlat) = Tiszatáj, 1995. 2/10-16. p.
1276. *Éjféli látogató.* (Vers) = Holmi, 1995. 1208. p.
1277. *Elcsábulás.* (Hilarotragoedia) = Holmi, 1995. 635-636. p.
1278. *Életút III.* (Részletek) [A riportot készítette: Kabdebő Lóránt.] = Életünk, 1995. 10-29., 125-143., 216-242., 300-313., 447-467. p.
1279. *Ellebegőben.* (Vers) = Válogatott Holmi antológia. (Szerk.: Domokos Máttyás et al.) Bp., [1995], Holmi—Magvető. 150-151. p.
1280. *Fru fru.* (Vers) = Tiszatáj, 1995. 4/5. p.
1281. *A Gyomai Gyom.* (Vers) = Tiszatáj, 1995. 8/3-4. p.
1282. *Ha én neked volnék.* (Vers) = Holmi, 1995. 759. p.
1283. *„Habevo” villák.* (Novella) = Kortárs, 1995. 11/24-27. p.

1284. *Halálfej.* (Vers) = Tiszatáj, 1995. 4/4. p.
1285. *Honvágy.* (Vers) = Életünk, 1995. 647. p.
1286. *Hártalan költő.* (Pótlás Theophrasztosz KARAKTER-eihez.) = Holmi, 1995. 637-638. p.
1287. *Életideg könyörgése.* (Vers) = Életünk, 1995. 648. p.
1288. *Az időtlenség partjain.* (Vers) = Alföld, 1995. 10/30. p.
1289. *Az isten kimenője.* (Vers) = Holmi, 1995. 758. p.
1290. *Jégár.* = Műhely, 1995. 2-3/33. p.
1291. *A Karkasszban.* (Novella) = Tiszatáj, 1995. 2/7-10. p.
1292. *Keresztnev.* (Vers) = Magyar Napló, 1995. 11/6. p.
1293. *Kulturkalimász.* (Vers) = Magyar Napló, 1995. 11/6. p.
1294. „*La Huerta*” – *Az álomváros.* = Árgus, 1995. március–április, 11–13. p.
1295. *Medaillon-Madonna.* (Vers) = Kortárs, 1995. 3/78-79. p.
1296. *Napláng.* (Vers) = Alföld, 1995. 10/30-31. p.
1297. *Nótafaragók.* (Novella) = Tiszatáj, 1995. 12/11-28. p.
1298. *A Paava.* (Vers) = Kortárs, 1995. 8/22. p.
1299. *Párharc.* (Vers) = Holmi, 1995. 1208-1209. p.
1300. *A porcelánfestő.* (Vers) = Holmi, 1995. 758. p.
1301. *A porcelánfestő.* (Vers) = Válogatott Holmi antológia. (Szerk.: Domokos Máttyás et al.) Bp., [1995], Holmi–Magvető. 233. p.
1302. *Szövegszerkesztőmhöz.* (Vers) = Jelenkor, 1995. 2/103. p.
1303. *Sztélék obeliszkek.* (Vers) = Kortárs, 1995. 12/17. p.
1304. *Tél.* (Vers) = Holmi, 1995. 1209-1211. p.
1305. *Tuba mirum.* (Vers) = Holmi, 1995. 1207. p.
1306. *Vásott rossz szokás.* (Vers) = Szép versek 1994. (Öáll.: Körmeny Zsuzsanna.) Bp., [1995], Magvető. 69. p.
1307. *Virágerdő.* (Vers) = Tiszatáj, 1995. 4/5-6. p.
1308. *Zsoltár két nyelvre.* (Vers) = Jelenkor, 1995. 2/101. p.
- 1308/a. *Megnyitó Kabdebó Tamás szerző estjére.* (Részletek.) = Angliai Magyar Tükör, 1995. 4/13. p.
- * * *
1309. *A szoftver „metafizikája”.* = Alföld, 1995. 1/8-11. p.
- 1309/a. *Torta s túzijáték.* (Kabdebó Tamásnak, a hatvanadikra.) = Magyar Napló, 1995. 7/3. p.
1310. *Újszülötthöz intézett Admonitio, avagy hogyan ne írjunk eletrajzot?* = Curriculum vitae. 30 kortárs magyar író önéletrajza. (Szerk.: Tárnok Zoltán.) Bp., 1995, Kortárs Kiadó. 159-176. p.
- * * *
1311. BIKÁCSY Gergely: *A Főgarabonciárius, avagy Sors-Isten-Barom krónikása.* [*Életút*] = Holmi, 1995. 1463-1472. p.
1312. CARROL, Tim: *Az Elefántcsorda Angliában.* [A riportot készítette: Bérczes László.] = Kortárs, 1995. 3/81-85. p.
1313. ERDŐDY Edit: *Határ Győző: Életút I–II–III.* = Életünk, 1995. 1173-1176. p.
1314. FRIED István: *Határ Győző antikvitása.* = Szivárvány, 1995. 19–27. p.
1315. HALDIMANN, Eva: *Zwischen allen Stühlen.* = Europäische Rundschau, Wien, 1995. 1/115–120. p.
1316. KABDEBÓ Tamás: *A gondolatjel kalandjai.* (Mindannyiunk mesterének Határ Győzőnek 81. születésnapjára ajánlja –.) = Helikon (Kolozsvár), 1995. 17/22. p.
1317. KABDEBÓ Lóránt: *Határ Győző. (Életrajzi részlet egy tanulmányból.)* = Délmagyarország, 1995. június 17. [Melléklet]
1318. KENYERES Zoltán: [*Irodalomtörténet*] = --: Irodalom, történet, írás. Bp., 1995, Anonymus Kiadó. 259-262. p.
1319. KOMORÓCZY Emőke, G.: *Határ Győző: Babel tornya.* = Életünk, 1995. 1039-1046. p.
1320. LENGYEL Balázs: *Három Határ, sőt több.* = Életünk, 1995. 203-210. p.
1321. LOY, Sandra: *Elephant Heard.* [Az *Elefántcsorda* előadásáról.] = Herald Express (Exeter), 1995. február 2.
1322. *News in the Studio.* (On Victor Hatar's „Elephant Heard”.) = Express & Echo (Exeter), 1995. február 3.
1323. PANEK Sándor: *Bolond világ, fergadozz csak!* (Beszélgetés Határ Győző íróval.) = Délmagyarország, 1995. június 17. [Melléklet]
1324. PERECZ László: *Az idő koldusa.* [Az *Életút* harmadik kötetéről.] = Népszabadság, 1995. július 7. 15. p.

1325. POMOGÁTS Béla: Az emigráns költő konfliktusai. (Határ Győző *Kandallónál*.) = *Életünk*, 1995. 211-213. p.
1326. POMOGÁTS Béla: Határ Győző: *Kandallónál*. (Elemzés.) = *Száz nagyon fontos vers*. (Versek és versmagyarázatok.) Bp., [1995], Lord Kiadó. 383-387. p.
1327. SCOTT, Juliette: Audience Cracks up after Disturbing Play. [Az *Elefántcsorda* előadásáról.] = *Express & Echo* (Exeter), 1995. február 6.
1328. SZITÁNYI György: „... önérzékeny bioszférákban...” [Léptékváltás] = *Élet és Irodalom*, 1995. június 2. 14. p.
1329. TARAPCSÁK Ilona: Határ Győző életútja. = *Észak-Magyarország*, 1995. június 17. 6. p.
1330. TARAPCSÁK Ilona: Határgyász-versek. 1. = *Szivárvány*, 1995. 3/122-128. p.
1331. TŰSKÉS Tibor: Hét határon túl. = *Lyukasóra*, 1995. 4/29–30. p.

1996

1332. *Álomjáró emberiség*. (Karcolatok.) London, 1996, Aurora. /Aurora-ezotéria./ 304 p.
→1400, 1445
1333. *Bábel tornya*. (A szerző válogatása életművéből.) [Bp., 1996, Tri kolor– Intermix Kiadó.] /Örökségünk./ 343 p.
[Bábel Tornya; Eumolposz; Az éjszaka műszaka.]
- * * *
1334. *Állatok közt állat*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1858-1859. p.
1335. *Álmokon heresztiül*. (Vers) = „Szabaduljunk meg az utókortól.” (Huszonnegy Békés megyében született, innen eltávozott és ide érkezett szépiró szöveggyűjteménye, szerk.: Csobai László, Kántor Zsolt.) [Békéscsaba], 1996, Békés Megyei Könyvtár. 28. p.
1336. *Álomjáró emberiség*. = *Műhely*, 1996. 1–2/19–21. p.
1337. *Aranyszáj*. (Vers) = *Holmi*, 1996. 793. p.
1338. *A Banzáj*. (Novella) = *Holmi*, 1996. 1308-1315. p.
1339. *Cserkészcsapat*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1860. p.
1340. *Életmű*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1856. p.
- 1340/a. *Fájdalomtan*. (Vers) = Békés Megyei Hírlap, 1996. október 19–20. 8. p.
1341. *Föld*. (Vers) = *Holmi*, 1996. 208. p.
1342. *Fru fru*. (Vers) = *Szép versek 1995*. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1996], Magvető. 169-170. p.
1343. *Gyászfátyol*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1861-1862. p.
1344. *Húsvét*. (Vers) = *Holmi*, 1996. 1566. p.
1345. *Jeruzsálem*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1862. p.
1346. *Jóléti állam*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1857. p.
1347. *A Karkasszban*. (Novella) = *Életünk*, 1996. 445-448. p.
1348. *A kétezredik év*. (Vers) = „Szabaduljunk meg az utókortól.” (Huszonnegy Békés megyében született, innen eltávozott és ide érkezett szépiró szöveggyűjteménye, szerk.: Csobai László, Kántor Zsolt.) [Békéscsaba], 1996, Békés Megyei Könyvtár. 24-25. p.
- 1348/a. *A költészet kiskatéja*. = Békés Megyei Hírlap, 1996. október 19–20. 8. p.
1349. *Lélekharangjáték*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1859-1860. p.
1350. *Levél*. (Vers) = *Holmi*, 1996. 1567. p.
1351. *Margináliák*. (Esszé) = *Kortárs*, 1996. 5/24-31. p.
1352. „*A Morpurgo-gyűjtemény*.” (Tanmese) = *Kortárs*, 1996. 8/47-53. p.
1353. *Munkák és napok*. (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1858. p.

1354. *Nekrológ I. (Vers)* = Holmi, 1996. 207-208. p.
1355. *Nekrológ II. (Vers)* = Holmi, 1996. 208. p.
1356. *Nyugdíjas. (Vers)* = Holmi, 1996. 1565. p.
1357. „Az Óravár.” (Vers) = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1862-1864. p.
1358. *Örök visszatérés. (Vers)* = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1864. p.
1359. *Ötéves terv. (Vers)* = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1861. p.
1360. *Penhaligon pere. (Novella)* = Kortárs, 1996. 9/37-42. p.
1361. *Quasimodo. (Vers)* = Holmi, 1996. 794-795. p.
1362. *Sárkánylakodalm. (Vers)* = Kortárs, 1996. 8/31-34. p.
1363. *Selejt. (Vers)* = Holmi, 1996. 1566-1567. p.
1364. *Sétaeső. (Vers)* = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan, 1857. p.
1365. *Szellem. (Vers.)* = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1857. p.
1366. *Sztélék obeliszk. (Vers)* = Szép versek 1995. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1996], Magvető. 183. p.
- 1366/a. *A tegnapi emberei.* = Békés Megyei Hírlap, 1996. október 19–20. 8. p.
1367. *A tehetség nincstelenje. (Novella)* = Életünk, 1996. 444. p.
1368. *Theodicea. (Vers)* = Életünk, 1996. 97. p.
1369. *Tuba mirum. (Vers)* = Szép versek 1995. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1996], Magvető. 71-72. p.
1370. *Új Pantheon. (Vers)* = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1860-1861. p.
1371. *Váram és istápot. (Vers)* = „Szabaduljunk meg az utókortól.” (Huszonegy Békés megyében született, innen eltávozott és ide érkezett szépíró szöveggyűjteménye, szerk.: Csobai László, Kántor Zsolt.) [Békéscsaba], 1996, Békés Megyei Könyvtár. 27. p.
1372. *Váratlan betoppanás. (Vers)* = Életünk, 1996. 817-818. p.
1373. *Vészkiárat. (Vers)* = Életünk, 1996. 98. p.
1374. *Virágerdő. (Vers)* = Szép versek 1995. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1996], Magvető. 163-164. p.
1375. *Vokativuszban. (Vers)* = „Szabaduljunk meg az utókortól.” (Huszonegy Békés megyében született, innen eltávozott és ide érkezett szépíró szöveggyűjteménye, szerk.: Csobai László, Kántor Zsolt.) [Békéscsaba], 1996, Békés Megyei Könyvtár. 26. p.
1376. *A Vörösmarty-villában. (Vers)* = Hét évszázad magyar költői. (Szerk.: Kovács Sándor Iván, Lakatos István.) Békéscsaba, 1996, Tevan. 1859. p.
1377. *Zavaros élet. (Vers)* = Életünk, 1996. 99-100. p.
- * * *
1378. *Archeológus szemmel.* [A Magyar Műhely 100. számára.] = Magyar Műhely, 1996. 100/[27.] p.
1379. „Autentikus líra.” [Baka Istvánról.] = Forrás, 1996. 5/91-97. p.
1380. *Hologram Nemes Nagy Ágnesről.* = Holmi, 1996. 628-635. p.
1381. *A szalmaszál. (Gondolatok ötvenhatról.)* = Életünk, 1996. 11-1025-1026. p.
1382. *Színház. (Tárcatanulmány a színházról, a felszabadulásról, az elszabadulásról, a történelem és a szellem kényszerpályáiról.)* = Életünk, 1996. 871-879. p.
- * * *
1383. ALBERT Pál: Mint Lorenzo Lotto Pesaróban.: [Életút I–III.] = Kortárs, 1996. 1/79-93. p.
1384. BOHÁR András: /K/özön-/K/özöny. (Szeljegyzetek Határ Győző filozófiai munkásságáról.) = Új Holnap, 1996. 3/65-78. p.
1385. BORI Imre: Családragény emlékezés-álarchan.: [Az Életút három kötetéről.] = Híd, 1996. 1/82-84. p.
1386. CSIKY Ágnes Mária: Egy self-made megváltó víziói. [Éjszaka minden megnő] = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 94–98. p.

1387. CSIKY Ágnes Mária: Egyszemélyes forradalom. (A 75 éves Határ Győző.) = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 110–113. p.
1388. CSIKY Ágnes Mária: Játék a véggel és a végtelennel. [*Lélekarangjáték*] = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 105–109. p.
1389. CSIKY Ágnes Mária: Krizeológia haladóknak. [*Intra muros*] = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 87–90. p.
1390. CSIKY Ágnes Mária: Az óriáspillangó és hárfása. [*Pepito és Pepita*] = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 91–93. p.
1391. CSIKY Ágnes Mária: Totális színház. [*Golghelóghí*] = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 79–86. p.
1392. CSIKY Ágnes Mária: A túlélés magasiskolája. [*Köpönyeg sors*] = --: Volt egyszer egy ötödik síp. [Bp.], 1996, Bethlen Gábor Kiadó. 99–104. p.
1393. GÖMÖRI, Georges: Conception historique et structure dans les pièces de Witold Gombrowicz et Győző Határ. (Trad.: Lajos Nyéki.) = Littérature et Émigration. Paris, 1996, Institut d'études slaves. 193–202. p.
1394. GÖMÖRI György: Határ György életutazása. [Az *Életút* három kötetéről.] = World Literature Today, 1996/3.
1395. KABDEBŐ Lóránt: A modern magyar próza másik modellje. [Ti. az egyik Szentkuthy Miklós.] = --: Vers és próza. Bp., 1996, Argumentum. 241-286. p.
1396. KISS Zoltán: Léptékváltás. = Somogy, 1996. 1/92-93. p.
1397. NIEDZIELSKY Katalin: Hazája a filozófia. (Itthonai találkozás egy fakó szigetlakóval.) = Békés Megyei Hírlap, 1996. október 19–20. 8. p.
1398. PÁLYI András: A szufi misztika aktualitása. [*Léptékváltás*] = Irodalmi Szemle, 1996. 4/89-91. p.
1399. PANEK Sándor: Az élet virágba avagy árnyékba borulása. (Határ Győző a lét elviselhető súlyáról.) = Délmagyarország, 1996. október 22. 10. p.
1400. PERECZ László: Termeszhangyavár. [*Álomjáró emberiség*] = Népszabadság, 1996. május 23. 15. p.
1401. TARAPCSÁK Ilona: Határgyász-versek 2. = Szivárvány, 1996. 125-130. p.
1402. VARGA Lajos Márton: Nem tudok elszakadni Pesttől. (Határ Győző Kossuth-díjas író arról, hogy mit kapott és mit remélt a várostól.) = Népszabadság, 1996. március 19. [Budapest melléklet] 32. p.

1997

1403. *Köpönyeg sors* Julianosz Ifúsága lélekrajzi regény a Nagyságos Elköltözöttek Lelkei éteri beszélgetéséből kiszűrte a Megváltó és Halhatatlan Isteneknek odafenn és tinéktek itt alant elébocsátja epitomátora --. (1-2. köt.) [Szombathely, 1997, Életünk-Faludi Ferenc Alapítvány.] /A nyugati magyar irodalom gyöngyszemei./Életünk Könyvek./ 253, 257-619. p.
1404. *Medaillon Madonna*. (Költevényes könyv) Bp., [1997], Széphalom Könyvműhely. 277 p.
[*Tűzfal ég*: Balszerencse; A porcelánfestő; Szottyosok; Csülleng-nóta; Nyelv-karám; Honvagy; Eleven rajzás; Tél; Kardtánc; Haldoklandó; A másik London; Golyó; Hajlék. *Gyomok*: Arany betűk; A gyomai gyom; Betyár; Torta s tűzijáték; Váratlan betoppanás; Beköszöntő; Guberálók; Eldöglés; Opera Omnia; Golghelóghí szől; Csigamászás; Heckkáplán; Nekrológ I.; Nekrológ II. *Rímkarabé*: Prológus; Dzsingisz kán; A tányérpörgető; Széptevés; Ha én neked volnék; Nagydarab; Szerencsenap; Világcsalás; Tar erdő; Félelemdal; Országszentelő; Balkezes bók; Kimentelre; Rigmusok; A nyest és a nyuszt. *Csúfondáré*: Kultúrkuimász; A tehetség nincstelenje; Az ezerkettedik; Húrtalan költő; Elefántüritülék; Mille scusi; Világ vándora; A bátor mediátor; Komputer-avatásra; Harmadik figyelmeztetés; Komputer-vipera. *Fancsaltükör*: Világlíra; Hamvahordó; Talmi holmik tombolása; Verskolosszus; Bibulacrum; Ez egy olyan vers; Utolsó vacsora; Belial főördög; Betolakodó; Sárkánynemzettség; Husángos; Dőzs; A bánatos fenekű pávián. *Ország*: Verdu 1916-96; Régi szép idők; Atalanta; Rímkeresztek; Sírás-rívás fogak csikorgatása-ország; Balkán; Költészetköz-pontúság; Lebujorszá; Retorika; Büntelenség; Könyvtemető; Címerállat; Vészkijárat. *Szerelem*: Párharc; Bőrvásár; Elcsábulás; Gömbölygető; Medaillon-Madonna; Mondd utánam; Kosmetika; Borulat; Quasimodo; Sárkánylakodalm. *Templom*: Korálok; Aranyszáj; Galamb; Bagoly; Elébesirató; Sátántól Jézusig; Sírósarok; Másodszor esik el; Tintinnabulum; Koraközépkori legendárium; Pakulár; Dicsőültek; Húsvét; Theodicea; Emberteremtése; Az isten kimenője. *Halál*: Összeesküvés; Háromság; Éjféli látogató; Nem fekszem itt; A halál Mórckája; Fekete; Kuvik; Élet-

halál; A tét a játszó; Sztélék obeliszkek; Mr. Funeral Director; Hallga-csak-hallga; Selejt; Levél; Ars Moriendi; Ágyazkodás; Tuba mirum; Születésnap. *Kárvallás*: Bukás minden tárgyból; Tél; Sátántojás; Havas táj; Szem; Nyugdíjas; Levélváltás; Az alexandriai könyvtár újraégyése; A rajtvonalnál; Végmagány; Magánbeszéd; Elárulás; Sündisznó. *Kanon*: Föld; Sasmadár; Spórák az úrben; A semmi summája; Hidrogénatom; Gyertyák tengerében; Zsoltár két nyelvre; Szerencsepatkó; Metafizika; Máglyák; Jégár; Évidő; Holtak hitvilága; Vakablak világossága.]

→ 1446, 1491

1405. *Özön közöny.* (3. kiad., bev.: Földényi F. László.) [Békéscsaba, 1997], Tevan, VI, 11-473 p.

* * *

1406. *Bogárhát.* (Vers) = Kortárs, 1997. 10/20-21. p.

1407. *Csülleng-nóta.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 2/5. p.

1408. *Elárulás.* (Vers) = Holmi, 1997. 156-157. p.

1409. *Istenhalál.* (Vers) = Mozgó Világ, 1997. 9/19. p.

1410. *Életrajzok.* (Novella) = Kortárs, 1997. 3/2-14. p.

1411. *A képiró.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 12/58-59. p.

1412. *Kergület.* (Vers) = Mozgó Világ, 1997. 9/20-21. p.

1413. *Kozmetika.* (Vers) = Holmi, 1997. 157-158. p.

1414. *Kozmetika.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 2/4-5. p.

1415. *Kötény.* (Vers) = Kortárs, 1997. 10/22-23. p.

1416. *Kwik.* (Vers) = A pálya szélén. In memoriam Mándy Iván. (Szerk.: Domokos Mátyás, Lengyel Balázs.) [Bp., 1997], Nap Kiadó. 339. p.

1417. *Máglyák.* (Vers) = Holmi, 1997. 155-156. p.

1418. *Nekrológ I.* (Vers) = Szép versek 1996. (öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1997], Magvető. 217. p.

1419. *Nemzethalál.* (Vers) = Mozgó Világ, 1997. 9/20. p.

1420. *Nyelv-karám.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 2/5. p.

1421. *Országszentelő.* (Vers) = Holmi, 1997. 158-159. p.

1422. *Sárkánylakodalom.* (Vers) = Szép versek 1996. (öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1997], Magvető. 141-145. p.

1423. *Sátántól Jézusig.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 2/6. p.

1424. *Széptevés.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 2/6-7. p.

1425. *Verdun 1916-96.* (Vers) = Tiszatáj, 1997. 2/3-4. p.

1426. *Vészkijárat.* (Vers) = Szép versek 1996. (öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1997], Magvető. 125-126. p.

1427. *Viola da gamba.* (Vers) = Szép versek 1996. (öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1997], Magvető. 61-63. p.

1428. *Virágágy.* (Vers) = Kortárs, 1997. 10/21-22. p.

1429. *Zavaros élet.* (Vers) = Szép versek 1996. (öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1997], Magvető. 81-83. p.

* * *

1430. *Átokmondás a teremtéskor, a teremtésre avagy a Hóhéri Jöindulatba Ojtott Sátáni Jóhizeműség.* = poszt – posztmodern. (A kilencvenes évek. Vál. és szerk.: Pethő Bertalan.) Bp., [1997], Platon. 539-546. p.

1431. *Folytatólagos filmelőadás.* = Magyarország – 2000. Magyarország képe a nagyvilágban. (Külföldi és hazai magyarok tanácskozása az országról, szerk.: Keszthelyi Gyula.) Bp., 1997, Osiris Kiadó. 264-266. p.

1432. *„Az irodalom köztársasága.”* = Holmi, 1997. 1542-1549. p.

1433. *Katyafuttában.* = Magyarország – 2000. Magyarország képe a nagyvilágban. (Külföldi és hazai magyarok tanácskozása az országról, szerk.: Keszthelyi Gyula.) Bp., 1997, Osiris Kiadó. 54-55. p.

1433/a. *Míg élt, cimbalmozott; míg cimbalmozott – élt.* (Szélgjegyzetek Rác Aladár életéhez – művészetéhez.) = Holmi, 1997. 698-715. p.

1433/b. *A műfordító szíve gerezdes szerkezetű.* = Kálnoky László emlékkönyv 1997. (Szerk.: Alföldy Jenő, Csűrös Miklós, Parancs János.) [Bp., 1997, IX. ker. Önkormányzat.] 85–92. p.

1434. *[Kálnoky László]: Összegyűjtött versek.* = Kálnoky László emlékkönyv 1997. (Szerk.: Alföldy Jenő, Csűrös Miklós, Parancs János.) [Bp., 1997, IX. ker. Önkormányzat.] 120–124. p.

1435. *Színház.* (Tárcatanulmány a színházról, a felszabadulásról, az elszabadulásról – a történelem és a szellem kényszerpályáiról.) = Mozgó Világ, 1997. 11/64-71. p.

1436. *Úrnám ha jó vagy légy Tiszapart.* (Verselemzés) = Tiszatáj, 1997. 3/21-23. p.
1437. *Útrabocsátó.* = TURCZI István: Hosszú versek éjszakája. Bp., 1997, Belvárosi Kiadó. 5–6. p.
- * * *
1438. STERNE, Laurence: Érzékeny utazás Francia- és Olaszországban. ((Kazinczy Ferenc fordításának figyelembevételével) ford.: Határ Győző.) Bp., 1997, Édesvíz Kiadó. 204 p.
- * * *
1439. [DOROGI Katalin]: Éjszaka minden megnő. (Elemzés) = 7 x 7 híres mai magyar regény. [Bp., 1997], Móra. 36-44. p.
1440. KABDEBŐ Lóránt: Mibe harap a posztmodern kelgyő? [Határ Győzőről is.] = Tiszatáj, 1997. 2/65-73. p.
1441. FERCH Magda: Özön közöny ellen. (Határ Győző versről, filozófiáról meg a végső szónak hitt újdátságokról.) = Magyar Nemzet, 1997. augusztus 1. 10. p.
1442. GORETITY József: Mi történik akkor, ha egy átlagos világpolgár elfoglalja a Hazáját, a Földet? [*Éjszaka minden megnő*] = Új Holnap, 1997. 5/57-61. p.
1443. GYÖRGYÉY Klára: A dudujkai brigádvezető visszaemlékezései a rozmárbajszú „Határtalan” rabról. = – – : Szerelmes szurkapiszkak. Bp., 1997, Széphalom Könyvműhely. 15-24. p.
1444. KÁNTOR Zsolt: Kvantumgravitáció. [Interjú] = Bárka, 1997. 1/27-31. p.
1445. KELEMEN Zoltán: Prospero protestál. [*Álompjáró emberiség*] = Tiszatáj, 1997. 2/87-90. p.
1446. KEMÉNY István: Kísérlet. (Bánni a klasszikusokkal.) [*Medaillon Madonna*] = Élet és Irodalom, 1997. június 6. 15. p.

1998

1447. *A Fény Megistenülése.* (Fejezetek a filozófia abszurd drámájából. Referátum.) Bp., 1998, Terebess Kiadó. 142 + [2] p. → 1495
1448. „*H. Gy. levelesládája.*” (Válogatott versek, szerk., ut.: – –.) Bp., [1998], Unikornis. /A magyar költészet kincstára./ 354 p.
- [*Szerelmesek levelesládája*: Mértan; A villám levele; A vagdali-ágyon; Zebulon; Tankréd; A hegy szerelme; Szárny és verőfény; A vesztett Éden; A lány és a filozófus; Ozirisz; Ájtatos átszállás; Üvegkoporsó; Erotica sacra; Nocturne; Juan; Veszasztúz; Halottak szerelme; Szür-szocreál; Ágyazás; Embernek párja; Ketteskén; Bőrvásár; Bálint-napra; Jeles napok; Egy gyűrűre; Vámpír; Porcellán; Románc; Indiszkréción; Medaillon-Madonna; Az elvesztett vers; Gömbölygető; Párharc; Álomtenger; A leánya és a pap; Mondd utánam. *Lovagok levelesládája*: Öröm; Lépcsőház; Budai síp; Tigris-délután; Pakulár; A bánatos fenekű pávián; Virágerdő; Olasz szomszéd; Borulat; Havas táj; Ibolyás; Panaszdal; „Szobátlanság”; Kutyavilla csárda; Sakál; Előállítás; Rája; Szélgjegyzet; Önzés; Eldöglés; Orv-viadal; A vén kéregető balladája; Tanulmány; Ódondász; Örökperc; Bávaság; Népek csatája; Kámea; Torta s tűzijáték; Levelváltás; „Dicső természet”; Váratlan betoppánás; Vásott rossz szokás; A sündiszno; Templomegередsi; Moráliák; Metronómiada; Börtönidő; Hullók kora. *Földönfutók levelesládája*: Egerút; Kísértethajók; Papírszedők; Talált tárgyak boltja; Hazajáró lélek; Mesemondó; Két ballada; Némajáték; Világ vándora; Londoni Dunatáj; A szigeti Éden; Álomlátogatás; Sheep Walk Mews; Magpie Lane; Kopjafa; Egyenes adás: A doveri sziklákon; Hullámsír; Vaspata; Istenhenke Napja; Kocsonyaállat; Felderítés; Kalitkamagány; Életcél; Guberálók; Csillagállat; Tapsorkán; Az emigráns. *Otthonvalók levelesládája*: Postagalamb; A Gyomai Gyom; Arany Betűk; Fegyházablak; Hamisékszer; A kenyértolvaj; Szegedi paprika; Surrancsárok; Cigánylány-álom; Enyelgés Makucskán; Kobakház; Fűzfa-Eldorádó; Statisztika; Ráspoly; Országút; Sajtószemle; Tökmindegy; Bojszintó; Vén szatír; Tűzkeresztység; A vert sereg; Odüsszeusz és az Ifjú Bunkó; Belváros; Kanásztánc; Az az az; Magánbeszéd; Tyukodi; Sztélék obeliszk; Váram és istápom; Bátyóka; Epikureus. *Magyar népek levelesládája*: A tolvajt meg kell menteni; Kétlétű; Lebujorszag; Beszűkült szemréssel; Írói baloldal; Könyvtemető; Türelmfogytán; Mese; Az áruláshalmazó; Nemzeti dal; Bugacpuszta; Gyomorégés; Nemzethalál; Magyar Epimenidész; Krónikás Ének 1990-ből; Jövő ilyenkor; Hungaria Aeterna; A kétezredik év; A Paava; „Bunkócska”; Nemzeti ábránd; Kárpáló; Hun-hon bánata; Mélyföld; Országszentelő; Verbige; Költészetközponúság; Múzsátlanok Múzsája – politika!; Takarítónő; Földnyelv; A tűzben; „A falu jegyzője”; Címerállat; Az utópias; Tibor;

Engesztelő; Csapdaverem; Mama. *Édesanyák levelesládája*: Seneca; Szibilla; Jóság; A gyűjtogató; „Íni míni”; Marópróba; Építem a házam; Mama-bizonyítvány; Két özvegy; Amulett; Szívbillentyű; Báránybéléses; Tapintatos távozók; Lélekharangjáték; Sziklahegyoldal; Vidám táncdal; In memoriam Mary Margaret H. *Életszentség levelesládája*: Szent; Havas éden; Zeneszer; Igénytelen szív; Holdkörtán; Vízivóknak való; Largo; Az áldozat; Une autre vie; Határérték; Hulló angyal; Délutáni előadás; Kövek; Hűség; Sokszor úgy; A pont; Elesni jó; Jóisten; Tintinnabulum; Oszlopszent; Hárfajáték. *Húgomasszony levelesládája*: Balkezes bók; Kosmetika; Talány; Zavaros élet; Hajdanidők balladája; Ha én neked volnék; Széptevés; Euniké; A nyest és a nyuszt; Kesergő; Szottyosok; Vének a butikban; Szárító szél; Tudás és szenvedés; Jólesik meghalni; Édes magány; Virágkertészet; Melegmedence; Virágszál. *Sevállásúak levelesládája*: Horribile dictu; Mantegna: 'Férfiportré'; Rubens; Szekesegyház; Metafizika; Oszlás; Nyugdijas; Veszthely; Hamvahordó; Húsvét; Sárkánymzetség; Eső; Istenhalál; Gregorián; Mágycsók; A szűnyog létezés; A cigány lova; Fazékember; Származás; Kancsal ajánlás; Golghelóghi; Golghelóghi szól; Önkísérlet; Ember teremtése; A Titokzat; Deus ex Machina; Gyertyák tengerében; Álom; Bálványisten; Food-chain; Sziámi ikrek; Szerencsepatkó; Dis falai alatt; Örök visszatérés; Végakarát; Dicsőültek; Három improvizátorok. *Turpisság levelesládája*: Beköszöntő; Csülleng-nóta; Nyelv-karám; Sátólól Jézusig; Kehely-nóta; Husángos; Talmi holmik tombolása; Világlíra; Tar Bedő; Világállam; Pont-utca; Sanyaró Vendel litániája; Az igaz szerelem; A tékozló apa; Rassz nő; Fru fru; Kergület; Puttana diletta; Gluteolátria; Leíró földrajz; Nagydarab; Kimenetelre; A feloldozás; Dől a dől a. *Ujjongók levelesládája*: Prológu; Naphimnusz; Heliosz-Mithrász; Fejbűb; Imádság; Vaskaraván; Hajnalderengés; Vocatívszban; A Kék szonettje; Elhalálozás; Újrakezdés; Hidrogénatom; Távoli pályakon; Barangolás; Nagyítótűkőr; Hajlék; Hamutartó; Az okarinás; Hálókocsijegy; Honvágy; A Hajadon; Népszerűség; Panegirikon; Bölcsesség végőrája; Kérgesedj szívünk. *Ijedelmek levelesládája*: Halak énekelnek; Ember es fa; Betegtűkőr; A szelidség rigolyái; Paraszas; A csíkos Krisztus; Szem; Stafétabot; Összeesküvés; Kuvik; Déllondon december; Pensée d'escalier; Virágagy; Hölgyválasz; Lancináló; Erdőzűgás; Bon courage; Ajándékpalota; Csöpögtető; Sorsközösség; Patior ergo sum; Félelemdal; Robot malacai; Elem Tér kötenye; Talpasphár; Tuba mirum; Aggastyán szól. *Haldoklások levelesládája*: Életévszakok; Istenhozád; Oroszlánlábú; Sírósarok; Nekrológ I-II; Kórház; Játékszer; Álmon keresztil; Csukafejes; Regények alkonya; El csak el; Éjfélí látogató; Hallga-csak-hallga; A kipihenhetetlen; Ne müljél el tőlem; Undorító öregember; Aggastyán; Kitolás; A halál Mórckája; Ars Moriendi; Seggszüret; Jó halál; Elárulás; Elcsendesedésre; Dadogós. *Világmindenség levelesládája*: Emberóra; Elhull a virág; Yunyuri dal; Angyal az angyalnak angyala; Virágok vetélkedése; A világ; A mindenség mindegyesége; Látókereszt; Jégkor; Alterego világ; Senex Fornicator; Fuumus Troes; „Sors-Isten-Barom”; Élet-örök ravatal; Orgé Öregisten; Kísértet; A krétasivatagban; Egy oszlophoz; Álomhír; Bogumil; Szószámlálás; Vészkijárat; Háztűznézó; Új Deukalión; Örök-halandóság; Örökzöld; Az időtlenség partjain.]

→ 1493

* * *

1449. *Ali kardja*. (Novella) = Forrás, 1998. 6/9-11. p.
 1450. *Az apagyilkos a gyerekeit figyel*. (Novella) = Helikon (Kolozsvár), 1998. április 25. 7. p.
 1451. *Betegtűkőr*. (Vers) = Tiszatáj, 1998. 2/6. p.
 1452. *Egyhúrú lant*. (Vers) = Somogy, 1998. 6/577. p.
 1453. *Az éjszaka szarvasa*. (Vers) = Magyar Napló, 1998. 12/3. p.
 1454. *Elárulás*. (Vers) = Szép versek 1997. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1998], Magvető. 225-226. p.
 1455. *Fogyasztói társadalom*. (Vers) = Somogy, 1998. 6/578. p.
 1456. *Hőscsomag*. (Vers) = Holmi, 1998. 977. p.
 1457. *Hústest*. (Vers) = Tiszatáj, 1998. 10/5. p.
 1458. *Istenhalál*. (Vers) = Tiszatáj, 1998. 2/7. p.
 1459. *Kardtánc*. (Vers) = Helikon (Kolozsvár), 1998. november 10. 5. p.
 1460. *Kimenetelre*. (Vers) = Alföld, 1998. 8/4-5. p.
 1461. *A kirándulás*. (Vers) = Somogy, 1998. 6/575-576. p.
 1462. „Kortárs.” (Vers) = Holmi, 1998. 266-267. p.
 1463. *Kötény*. (Vers) = Szép versek 1997. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1998], Magvető. 214-215. p.
 1464. *A leánya és a pap*. (Vers) = Holmi, 1998. 3. p.
 1465. *A leánya és a pap*. (Vers) = Szép versek 1997. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1998], Magvető. 134. p.

1466. „Megbízásaim.” (Vers) = Magyar Napló, 1998. 7/3-4. p.
1467. *A metafizika megújodása.* (Huoranszki Ferenc A METAFIZIKA ESÉLYEI című cikkéhez – méla hozzászólás.) = Holmi, 1998. 1289–1294. p.
1468. *Mókuslét.* (Vers) = Helikon (Kolozsvár), 1998. június 10. 7. p.
1469. *Mondd utánam.* (Vers) = Szép versek 1997. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1998], Magvető. 218-219. p.
1470. *Morbus Sacer.* = Alföld, 1998. 11/62-72. p.
1471. *Ne nézz rám.* (Vers) = Holmi, 1998. 975-976. p.
1472. *Orován úr.* (Vers) = Tiszatáj, 1998. 10/6. p.
1473. *Országszentelő.* (Vers) = Szép versek 1997. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1998], Magvető. 74-75. p.
1474. *Schopenhauer.* (Vers) = Tiszatáj, 1998. 2/8-9. p.
1475. *Seggszüret.* (Vers) = Holmi, 1998. 976. p.
1476. *Szent együgyűség.* (Vers) = Holmi, 1998. 1506-1507. p.
1477. *Szerencsepatkó.* (Vers) = Alföld, 1998. 8/3-4. p.
1478. *Tarisznya.* (Vers) = Tiszatáj, 1998. 10/4. p.
1479. *Tiborc szól.* (Vers) = Tiszatáj, 1998. 10/3-4. p.
1480. *A tolvajt meg kell menteni.* (Vers) = Forrás, 1998. 10/17-18. p.
1481. *Vakablak világossága.* (Vers) = Szép versek 1997. (Öáll.: Bán Zoltán András.) Bp., [1998], Magvető. 78-79. p.
1482. *Végmagány.* (Vers) = Helikon (Kolozsvár), 1998. november 10. 5. p.
1483. *Vesztőhely.* (Vers) = Holmi, 1998. 3-4. p.
- * * *
1484. HEANEY, Seamus: Észak. (Ford.: Határ Győző.) = Magyar Napló, 1998. 4/17. p.
1485. MULDOON, Paul: Szeszély. (Ford.: Határ Győző.) = Magyar Napló, 1998. 4/16. p.
1486. MULDOON, Paul: Vonat. (Ford.: Határ Győző.) = Magyar Napló, 1998. 4/16. p.
- * * *
1487. FERCH Magda: Tébláb kalandozás a múltba és a jövőbe. (Határ Győző iskolakerüléseiről, a kiadói és terjesztői maffiakról, meg a bölcsélet állapotáról.) = Magyar Nemzet, 1998. szeptember 12. 17. p.
1488. HAJÓS József: A Határ-olvasás hatásaiból. (Széljegyzetek az *Özön közönyhöz.*) = Helikon (Kolozsvár), 1998. november 10. 4–5. p.
1489. KOMORÓCZY Emőke, G.: „Ábrándozás az élet megmentője.” [Eumolposz] = Somogy, 1998. 6/579-585. p.
1490. KOMORÓCZI Emőke, G.: „Mindig szem előtt vagyok. Kegyelemnek hosszúra engedett pórázán.” [Köpnögy sors] = Kortárs, 1998. 2/103-108. p.
1491. KOMORÓCZY Emőke, G.: „Már csak ő vezetget, magamban nem bízom...” [Medaillon Madonna] = Műhely, 1998. 1/78-81. p.
1492. LENGYEL Balázs: Három Határ, sőt több. = —: Két sorsforduló. Bp., 1998, Balassi Kiadó. 216-224. p.
1493. PÁLYI András: A költészet feltámadása. (Határ Győző válogatott versei.) [„H. Gy. levelesládája”] = Népszabadság, 1998. szeptember 7. 6. p.
1494. RUGÁSI Gyula: Via Victoris. (Lezáró megjegyzések Határ Győző életművéhez.) = Alföld, 1998. 8/65-84. p.
1495. SÁRKÖZI Máttyás: Szufiták fényében. [A Fény Megistenülése] = Élet és Irodalom, 1998. szeptember 4. 12. p.
1496. ZSILLE Gábor: „Mintha mindig is itthon éltem volna...” [Interjú] = Könyvhét, 1998. október 8. 5. p.

A bibliográfia Határ Győző 1945 és 1998 között megjelent műveit, valamint a róla szóló irodalmat regisztrálja; megpróbálva rendet teremteni a hihetetlenül bőséges közlések és utánkölészek erdejében. Utóbbiit ugyan a bibliográfiák általában nem szokták közölni, ám egy olyan szerző esetében, aki évtizedekig el volt zárva a hazai megjelenés lehetőségeitől, mégis fontos adalék, hiszen a szülőföld befogadóképessége, annak nyitottságát is jellemzi. Evvel együtt, mivel az írói életpályája igen széles spektrumú, még így is előfordulhat, hogy az adott időszakból, mind a nyugati, mind a hazai sajtóban, tételek bukkannak majd elő.

Az elsődleges szerkezet kronológikus, ezen belül tematikus, illetve betűrendi. Egy-egy év anyagának csoportosítása a következő: önálló művek; szépirodalom folyóiratokban; tanulmányok, kritikák, cikkek, publicisztika, szintén folyóiratokban; műfordítások; recepció. Mivel a művek tartalmán és megfogalmazásán túl Határ Győző címadása is különleges helyet foglal el a magyar nyelvű irodalomban, lehetőség szerint a leírások a címlapon található teljes szöveget közlik, szükség esetén a borítókön olvasható kiegészítésekkel együtt. A folyóiratokban található szépirodalmi tételek műfajmegjelölést is tartalmaznak. Néhány esetben azonban a bibliográfia összeállítója nem merete vállalni annak meghatározását, meghagyva azt az irodalomtörténészeknek. A cirill nevek átírása általában a megjelenés idején érvényes szabályzatot követi, de alkalmazkodik a ma elterjedt névformákhoz. A bibliográfia a helyesírási hibákat, melyek főleg a nyugati folyóiratokban fordulnak elő, nem reprodukálja, – ezek ott egyébként elsősorban az ékezetes magánhangzók hiányából fakadnak. Egyes esetekben viszont nem dönthető el a hiba mivolta, ezért a cím közölt alakjában szerepel. A folyóiratok periodicitásának jelzése az adott szám címszavak szerint szerepel, de a felfedezhető következtetések is. A szépirodalmi, havinál sűrűbb megjelenésű lapok tételei a lelőhely sorszámát is tartalmazzák. A folyamatos oldalszámozású lapoknál viszont csak a megjelenés helye van feltüntetve.

Végül az összeállító szeretné megköszönni az Országos Széchényi Könyvtár munkatársainak kollegiális segítségét, amely nélkül a bibliográfia jelenlegi formájában sohasem jöhetett volna létre.

Névmutató a bibliográfiához

- ÁCS Margit 841, 1011
 ALBEE, Edward 370
 ALBERT Gábor 1011
 ALBERT Pál 252, 374, 1383
 ALEMÁN, Mateo 116
 ALEXA Károly 1100
 ALFÖLDY Jenő 864, 869, 871, 874–875, 881,
 944, 958, 973–974, 1022–1023, 1040,
 1433/b
 ALMÁSI Éva, F. 48
 ALPÁRI Pál 72
 ALTORJAI Zoltán 210
 APÁTI Miklós 787
 ARANY János 1102
 ASZAJEV, Nyikolaj Nyikolajevics 63, 64
 AVERJÁNOV, V. 57
 BABITS Mihály 661
 BAGOSSY László 29
 BAKA István 1379
 BAKUCZ József 373, 1011
 BALASSA Péter 832, 841–842, 950
 BALÁZS Ádám 788
 BÁLINT Bea 983
 BÁN Zoltán András 1105, 1342, 1366, 1369,
 1374, 1418, 1422, 1426–1427, 1429,
 1454, 1463, 1465, 1469, 1473, 1481
 BÁRDOS László 896–905
 BARKER, Howard 473
 BART István 344–348, 453–457, 634–636
 BARTOS Zoltán 75–89
 BECK András 789
 BECKETT, Samuel 248
 BÉLÁDI Miklós 9, 15, 569–573, 577, 579–580,
 583, 587–592, 594–595, 597, 600, 609,
 626–627, 729, 1011
 BENEDEK Marcell 3
 BENNETT, Alan 413
 BÉNYEI József 975
 BENYHE János 116–117, 121
 BERCZELI A. Károly 1011
 BÉRCZES László 1312
 BERKES Erzsébet 769, 790
 BERTÓK László 1011
 BIKÁCSY Gergely 1311
 BLOK, Alexandr, Alekszandrovincs 51
 BOHÁR András 1236, 1384
 BOND, Edward 372
 BORBÁNDI Gyula 28, 529, 694–695, 748, 1011
 BORI Imre 392, 1385
 BORSOS Miklós 1011
 BOSQUET, Alain 199, 205–206, 227, 233, 243,
 265
 BOTKA Ferenc 25
 BOWEN, John 339
 BROOK, C. 263
 BURGESS, Anthony 494
 CALAMANDEI, Piero 118
 CAMUS, Albert 202
 CARROL, Tim 1312
 CASEY, James 316
 CASTILLO SOLÓRZANO, Alonso de 117
 CECIL, D. 263
 CERVI, Aicide 118
 CHAPMAN, H. W. 263

A névmutató tételszámra utal.

- CHAYEFSKY, Pady 341
 CLANCIER, G. E. 393
 CONGREVE, William 368
 CORLETT, William 343
 COWARD, Noel 294
 CZIGÁNY Lóránt 688
 CSAJKOVSKIJ, Pjotr Iljics 399
 CSÁNYI László 907
 CSERES Tibor 1011
 CSERNOHORSZKY Vilmos 441, 536
 CSIBRA István 843
 CSIKY Ágnes Mária 493, 496, 537, 696, 732,
 752, 791, 833, 908–909, 1064, 1386–1392
 CSOBAL László 42, 1335, 1348, 1371, 1375
 CSOKONAI VITÉZ Mihály 245
 CSÓÓRI Sándor 511, 1011
 CSORBA Győző 1011
 CSORDÁS Gábor 1011
 CSUHAI István 753–755, 792, 844, 910
 CSÜRÖS Miklós 984, 1433/b–1434
 DOBÓ Katalin 20, 24, 36
 DOHERTY, Peter 889
 DOMOKOS Mátyás 793, 1011, 1049, 1237,
 1279, 1301, 1416
 DOROGI Katalin 1439
 DÖMÖTÖR Adrienne 1172
 DSIDA Jenő 1011
 DU CAMP, Maxime 427
 ELIOT, Thomas Stearns 257, 266–268, 274–
 276
 ELUARD, Paul 428
 EMMANUEL, Pierre 178, 180–182, 231, 241–
 242
 ERDÉLYI Erzsébet 1238–1239
 ERDŐDY Edit 697, 756, 911, 1314
 FALUDY György 1183
 FARKAS Zsolt 985
 FAURE-COUSIN, Jeanne 349, 477
 FÁY Ferenc 601
 FÁY István 601
 FAZAKAS István 19
 FEHÉR Pál, E. 416
 FEHÉRVÁRY István 534
 FEKETE Márton I. Sárközi Mátyás
 FERCH Magda 1441, 1487
 FERDINANDY György 515, 646, 733
 FERENCZ Győző 950, 1011
 FEUCHTWANGER, Lion 91, 151
 FEYDEAU, Georges 295
 FODOR András 1011
 FÖLDÉNYI F. László 750, 757, 912, 1011, 1405
 FRÉNAUD, André 200, 207–208, 269–270
 FRIED István 1315
 FÜST Milán 150, 179, 196, 315
 GÁCH Mariann 758
 GALGÓCZI Erzsébet 605, 1011
 GARA László 226–227, 269–270
 GÁSPÁR Endre 72
 GELLÉRT Gábor 94
 GERGELY Ágnes 1011
 GERŐ Ernő 228
 GOLDING, William 263
 GOLDSMITH, Oliver 410
 GONCSÁR, Tyerentyévis Alexándr 65
 GORETITY József 1442
 GÓTÁMA BUDDHA 119
 GÖMÖRI György 258, 274, 324, 362, 417–418,
 442, 458, 474, 496/a, 564, 698–700, 734,
 796–797, 986–987, 1011, 1050, 1106,
 1393–1394

- GÖNCZ Árpád 988, 1011, 1051
 GÖNCZI Tamás 989
 GÖRGEY Gábor 834, 1011
 GÖRÖMBEI András 1240
 GRASS, Günter 397
 GRAVES, Robert 263
 GREENE, Graham 603
 GREMSPERGER László 40
 GROSZ, Pierre 233
 GULYÁS Pál 32
 GYÁRFÁS Miklós 59
 GYESKÓ Ágnes 40
 GYÖRGYÉY Klára 1443
 HAJÓS József 1488
 HALÁSZ Péter 443, 459, 512
 HALDIMANN, Eva 47, 497, 794, 845, 914,
 1316
 HAMVAS Bélá 781, 935
 HANÁK Tibor 389, 516, 530, 538, 566, 628,
 637, 668, 701–702, 795, 915, 1011
 HATÁRNÉ PRÁGAI Piroska 1077, 1142
 HATVANY Bertalan 114–115
 HEANEY, Seamus 1484
 HEGEDŰS Géza 73
 HEGYI Béla 606, 916–917, 1011
 Helen FARNELL
 HENDI Péter 533
 HERMANN Péter 21, 26, 33, 39, 43
 HEYM, Stefan 120
 HILL, C. 263
 HORKAY-HÖRCHER Ferenc 846
 HORVÁTH Lilla 851
 HORVÁTH Tamás 990, 1011
 HOWELL, Eduard 414
 HUGO, Victor 429
 HUORANSZKI Ferenc 1467
 HURD, Pearl Strachan 209
 ILLÉS Endre 1011
 ILLYÉS Gyula 269–270
 ISHERWOOD, Christopher 263
 ISZLAI Zoltán 991
 JÁNOSY István 835, 918, 1011, 1173
 JÁSZ Attila 1243
 JENS, Walter 47
 JONES, A. H. M. 263
 JOYCE, James 1167
 JUHÁSZ Vilmos 362
 KABDEBŐ Lóránt 44, 759, 798–799, 847–848,
 919–920, 992, 1011, 1071, 1107, 1128,
 1140, 1145, 1174–1175, 1190, 1197,
 1244, 1244/a, 1270, 1278, 1317, 1395,
 1440
 KABDEBŐ Tamás 401, 460–461, 465, 566/a,
 607, 610, 667, 669, 703, 735, 800–801,
 895, 921–923, 993, 1011, 1052, 1055,
 1245, 1245/a, 1308/a-1309/a, 1316
 KALÁSZ Márton 1011
 KÁLNOKY László 532, 749, 1011, 1433/b–1434
 KÁNTOR Zsolt 42, 1335, 1348, 1371, 1375,
 1444
 KÁNYÁDI Sándor 1011
 KAPPANYOS András 38, 924
 KARÁTSON Endre 325
 KARINTHY Ferenc 1011
 KÁROLYI Amy 493, 981, 1011, 1176
 KÁROLYI Csaba 802, 925
 KASLIK Péter 736
 KASSAI, Georges 349, 477
 KATAJEV, Valentyin 92, 415
 KATONA János 203, 210–212

- KATONA Pál 441, 444
 KAZINCZY Ferenc 122, 1438
 KELECSÉNYI László Zoltán 35
 KELEMEN Zoltán 1445
 KEMENES GÉFIN László 365, 541, 543–546,
 549–552, 556–558, 560, 626–627, 1011
 KEMÉNY Ferenc 95
 KEMÉNY István 1446
 KEMSEI István 1011
 KENYERES Zoltán 704, 729, 1011, 1108, 1318
 KERÉNYI Grácia 493, 1011
 KÉRY László 122
 KESZTHELYI Gyula 1431, 1433
 KESZTHELYI Rezső 1069
 KIBÉDI VARGA Áron 665
 KIRÁLY István 60
 KIRÁLY Zsuzsa 1011
 KISS PINTÉR Imre 1011
 KISS Zoltán 1396
 KISS Zsuzsa 906
 KODÁLY Zoltán 198
 KOESTLER Arthur 1011
 KOESTLER, Arthur 263
 KOLTAI Ágnes 926
 KOMORÓCZY Emőke, G. 994–995, 1053, 1110,
 1177–1178, 1246–1251, 1319, 1489–1491
 KONDÁSZ Katalin 849
 KOREK Valéria 837
 KORMOS István 1231, 1252
 KOROLENKO, Vlagyimir Galaktyionovics 66
 KOVÁCS Sándor Iván 1111, 1253, 1334, 1339–
 1340, 1343, 1345–1346, 1349, 1353,
 1357–1359, 1364–1365, 1370, 1376
 KOVÁCS Tibor 850
 KOZOCSA Sándor 1, 2
 KÖRMENDY Zsuzsanna 1152, 1154, 1166,
 1193–1194, 1198/a, 1208/a, 1211, 1217/a,
 1306
 KRISTÓ NAGY István 61, 1054
 KRLEŽA, Miroslav 625
 KULCSÁR SZABÓ Ernő 31, 996, 1112, 1179–
 1180
 LAKATOS István 693, 746, 831–832, 838,
 841–842, 950, 1011, 1334, 1339–1340,
 1343, 1345–1346, 1349, 1353, 1357–
 1359, 1364–1365, 1370, 1376
 LAKE, Peter 335
 LÁSZLÓFFY Aladár 1011
 LÁSZLÓFFY Csaba 1011
 LATOR László 1011
 LENGYEL Balázs 746, 831–832, 839, 841–842,
 927, 950, 997, 1011, 1320, 1416, 1492
 LENGYEL Péter 1011
 LICHTMANN Tamás 4, 7, 13
 LJASKO, Nyikolaj Nyikolajevics 67
 LONDON, Jack 75–89, 93, 344–348, 453–457,
 634–636
 LOY, Sandra 1321
 LŐCSEI Gabriella 1254
 LÖKKÖS Antal 403, 445, 706–707, 928
 LUKÁCS György 893
 LUKÁCS László 678, 680, 683, 686, 719, 744, 785
 MACKENZIE, C. 263
 MAJOR ZALA Lajos 390, 1011
 MAKKAI Ádám 321, 1011
 MAKRA Zoltán 376, 379
 MÁNDY Iván 177, 1011, 1416
 MÁRAI Sándor 1011
 MARGÓCSY Klára 998–999, 1113–1116,
 1181, 1240, 1255–1258, 1263

- MARKÓ László 37
MÁRKUS Béla 1117
MARLOWE, Christopher 249
MARSALL László 608, 1011
MÁRTON László 299
MARX József 1118
MÁTÉ Imre 737
MÁTÉ J. György 929
MCYNTRE, Hugh 259
MEDVIGY Endre 1043
MERCER, David 260, 342, 386
MÉSZÁROS Sándor 930
MÉSZÖLY Dezső 835, 1011
MÉSZÖLY Miklós 1011, 1100
MEZEI András 611, 692, 851, 1011
MEZEI Árpád 624
MEZEY Katalin 1011
MIDDLETON, Thomas 296
MIKES György 197, 240, 783
MIKOLA Gyöngyi 1000
MILLER, Arthur 366
MOHÁCSI János 931
MONOSZLÓY Dezső 419
MÓZSI Ferenc 803, 1011, 1259
MULDOON, Paul 1485–1486
MURDOCH, Iris 263, 337
MÜLLER Endre 518
NAGY András 821, 824
NAGY Attila Kristóf 804
NAGY Csaba 22
NAGY Gáspár 1011
NAGY László 514, 1011
NEMES NAGY Ágnes 746, 831–832, 841–842,
950, 1011, 1380
NÉMETH G. Béla 1011, 1182
NÉMETH S. Katalin 4, 6, 10, 14
NICHOLSON, Peter 319, 371
NICOLAI, Renato 118
NIEDZIELSKY Katalin 1397
NOBEL Iván 1238–1239
NYÉKI Lajos 1393
NYEKRASZOV, Nyikolaj Alekszejevics 52
NYÍRI Tamás 1011
O'CONNOR, F. 263
OLÁH János 513, 932
ORAVECZ Imre 1011
OSBORNE, John 250, 262, 338, 452
OTTLIK Géza 204, 1011
OTWAY, Thomas 320
ÖRKÉNY István 531, 1011
PAJKOSSY György 17, 41
PÁLYI András 1011, 1398, 1493
PANEK Sándor 1323, 1399
PANFJOROV, Fjodor Ivanovics 68, 69
PAPP Gábor Zsigmond 1183
PAPP Tibor 328
PARANCS János 1011, 1433/b–1434
PARTI NAGY Lajos 1011
PATAI, Raphael 263
PEÉRY Rezső 475
PERCZEL Anna 821, 824
PERECZ László 1260–1261, 1324, 1400
PÉTER László 38
PETHŐ Bertalan 1430
PILINSZKY János 204, 1011
PINCZÉSI Judit 1011
PINTER, Harold 264, 398
PIRANDELLO, Luigi 293
PISZÁR Ágnes 852
POMOGÁTS Béla 8, 15, 416, 420, 565, 630,

- 744, 762, 805–808, 1011, 1043, 1045,
1047, 1056, 1080, 1084, 1119, 1183,
1262–1263, 1325–1326
- PRATOLINI, Vasco 90, 94, 535
- PRIESTLEY, John Boynton 263
- QUEVEDO, Francisco de 121
- RÁBA György 1011
- RÁCZ Aladár 1433/a
- RÁKOS Sándor 1011
- RÁNKI Júlia 933
- RIBÁNSZKY László 567, 708
- RIMBAUD, Arthur 896–905
- ROBERTS, Ian W. 1103
- ROMÁN Győző 1001
- ROMÁN J. István 638
- RÓNAY György 1011
- RÓNAY László 15, 612, 709, 719, 744, 769,
853, 1002, 1011, 1184, 1264
- ROSSETTI, William Michael 432
- ROUSSELOT, Jean 222, 224, 226, 261, 323
- RUGÁSI Gyula 42, 934–935, 1003, 1120, 1185,
1494
- RUSHDIE, Salman 1168
- SAÁRY Éva 522, 613
- SANDERS Iván 434, 446, 476
- SÁNDOR L. István 1057
- SANTARCANGELI, Paolo 1011
- SÁRKÖZI Máttyás 5, 11, 710, 738, 840, 936,
1011, 1058, 1265, 1495
- SÁRVÁRY Elek 66
- SAUNDERS, James 251
- SCHEIN Gábor 1121–1122
- SCOTT, Juliette 1327
- SHAFFER, Peter 385
- SHAKESPEARE, William 246
- SHAKI, Mansour 786
- SHAW, Robert 336
- SIKLÓS István 253
- SIPOS Lajos 44
- SNOW, Charles Percy 263, 322
- SOLOHOV, Mhail Alekszandrovics 70, 74
- SOMLYÓ György 631, 1011
- SOMOS Béla 1044
- SOÓS László 1011
- SPARK, Muriel 291
- STERNE, Laurence 95, 122, 906, 1438
- STOPPARD, Tom 412
- STOREY, David 319
- STRICK, Joseph 317
- SUPERVIELLE, Jules 298, 751
- SWINBURNE, Charles 391, 400, 433
- SZABÓ B. István 1256
- SZABÓ István 1011
- SZABÓ Lőrinc 975, 1011
- SZABÓ Zoltán 1063
- SZAKOLCZAY Lajos 639, 711–712, 729, 763,
809, 856, 937, 1004, 1059–1060, 1067,
1075
- SZALONTAI Imre 212
- SZÁNTÓ Judit 810
- SZÁNTÓ Péter 713
- SZÁSZ Béla 1011
- SZÁSZ Imre 75–89, 93, 811, 1011
- SZÉCHENYI Ágnes 45, 1266
- SZEGEDY-MASZÁK Mihály 640, 1186
- SZÉKELY Sz. Magdolna 1069
- SZEKÉR Endre 1123, 1267
- SZENTKUTHY Miklós 95, 892, 935, 1011, 1395
- SZEPESI Attila 1005, 1011, 1061, 1124
- SZERB Antal 1105

SZILÁGYI Domokos 1011
 SZINNYEI József 32
 SZIRÁK Péter 1125
 SZIRTES, George 1011
 SZITÁNYI György 938, 1328
 SZKÁROSI Endre 1011
 SZŐCS Zoltán 1011, 1062
 SZŐLLŐSY Klára 66, 1268
 SZÖRÉNYI László 1100
 TAKÁTS Gyula 1011
 TAMÁS Menyhért 632
 TARAPCSÁK Ilona 1329–1330, 1401
 TÁRNOK Zoltán 1310
 TATÁR György 1011
 TAXNER-TÓTH Ernő 1269
 TÉGLÁS János 661
 TENKE Sándor 780
 THINSZ Géza 289, 377, 731, 1011
 TÓBIÁS Áron 1126, 1187
 TOLLAS Tibor 223, 298, 318, 376, 379, 384,
 427–433, 1011
 TORNAI József 1011
 TÓTH Miklós 688
 TOYNBEE, Arnold 978
 TURCZI István 1437
 TÜSKÉS Tibor 813, 1188, 1331
 TYIHONOV, Nyikolaj Szemjonovics 71, 72, 73
 ULJÁNYINSZKIJ, A. 58
 URBAN, George 149
 VADNAY Zsuzsa 613
 VAJDA Endre 814–815
 VÁRADY Imre 329–330
 VARGA Katalin 16
 VARGA Lajos Márton 1402
 VARGA Zoltán 462
 VARGHA Balázs 821, 824, 854, 1006
 VAS István 1011
 VASADI Péter 1011
 VATHY Zsuzsa 1011
 VEGA, Lope de 288
 VÉGH György 1011
 VELICH Sándorné 14, 18, 30
 VEZÉR Erzsébet 893
 VICTOR János 93
 VICZIÁN János 32
 VIDAL, Gore 263
 VIDOR Miklós 177, 1011
 VITÉZ György 1104
 WAUGH, Evelyn 263
 WEBSTER, John 387
 WEDGWOOD, C. V. 263
 WEISS, Peter 247
 WELCH, Frances 1007
 WEÖRES Sándor 375, 495, 888–889, 1011
 WESKER, Arnold 411
 WHISTLER, L. 263
 WILSON, A. 263
 WILSON, C. 263
 WIRTH Imre 1189
 YOUNG, Wayland 297
 ZÁHONY Éva 23, 30
 ZALÁN Tibor 855
 ZAS Lóránt 562
 ZELEI Miklós 1127
 ZEND Róbert 982
 ZSILLE Gábor 1496

1. The first part of the document

2. The second part of the document

3. The third part of the document

4. The fourth part of the document

5. The fifth part of the document

6. The sixth part of the document

7. The seventh part of the document

8. The eighth part of the document

9. The ninth part of the document

10. The tenth part of the document

11. The eleventh part of the document

12. The twelfth part of the document

13. The thirteenth part of the document

14. The fourteenth part of the document

15. The fifteenth part of the document

16. The sixteenth part of the document

17. The seventeenth part of the document

18. The eighteenth part of the document

19. The nineteenth part of the document

20. The twentieth part of the document

21. The twenty-first part of the document

22. The twenty-second part of the document

23. The twenty-third part of the document

24. The twenty-fourth part of the document

25. The twenty-fifth part of the document

26. The twenty-sixth part of the document

27. The twenty-seventh part of the document

28. The twenty-eighth part of the document

29. The twenty-ninth part of the document

30. The thirtieth part of the document

31. The thirty-first part of the document

32. The thirty-second part of the document

33. The thirty-third part of the document

34. The thirty-fourth part of the document

35. The thirty-fifth part of the document

36. The thirty-sixth part of the document

37. The thirty-seventh part of the document

38. The thirty-eighth part of the document

39. The thirty-ninth part of the document

40. The fortieth part of the document

41. The forty-first part of the document

42. The forty-second part of the document

43. The forty-third part of the document

44. The forty-fourth part of the document

45. The forty-fifth part of the document

46. The forty-sixth part of the document

47. The forty-seventh part of the document

48. The forty-eighth part of the document

49. The forty-ninth part of the document

50. The fiftieth part of the document

51. The fifty-first part of the document

52. The fifty-second part of the document

53. The fifty-third part of the document

54. The fifty-fourth part of the document

55. The fifty-fifth part of the document

56. The fifty-sixth part of the document

57. The fifty-seventh part of the document

58. The fifty-eighth part of the document

59. The fifty-ninth part of the document

60. The sixtieth part of the document

Felelős kiadó: Dr. Kabdebó Lóránt
Készült: A Miskolci Galéria gondozásában,
400 példányban, ebből 100 pld. sorszámozott
Felelős vezető: Dr. Dobrik István
Nyomda: MicroPress Kft.
Felelős vezető: Molnár István
ISBN 963 661 382 6

